॥ श्री ॥

हिंदुस्थानी संगीत पद्धति.

क्रमिक पुस्तकमालिका.

दुसरें पुस्तक.

ग्रंथकार

पं० विष्णु नारायण भातखंडे

संपादक

प्रिन्सिपॉल श्रीकृष्ण नारायण रातांजनकर
मॅरिस कॉलेज, लखनौ.

प्रकाशक व सह-संपादक

भालचन्द्र सीताराम सुकथनकर, एम्. ए., एल्एल. बी.,
सॉलिसिटर, हायकोर्ट, मुंबई.

आवृत्ति चौथी.

शके १८५८] [सन १९३६

कागदी रु. २॥] किंमत [कापडी रु. ३

(पोष्टेज निराळें)

Printed at the Arya-Bhushan Press, H. N. 936/3, Bhamburda
Peth, Poona, by Mr. Anant Vinayak Patvardhan

AND

Published by Mr. Bhalchandra Sitaram Sukthankar, M. A., LL. B.,
at 6, Walkeshwar Cross Lane, Malabar Hill, Bombay No. 6.

ग्रंथकार : पंडित **विष्णु नारायण भातखंडे**, बी. ए., एल्‌एल्. बी.

(" चतु[illegible] पंडित ")

जन्म : गोकुलाष्टमी शके १७८२
ता. १० ऑगष्ट १८६०

मृत्यु : गणेशचतुर्थी शके १८५८
ता. १९ सप्टेंबर १९३६

" **मद्भक्ता : यत्र गायंते तत्र तिष्ठामि नारद** "

चवथ्या आवृत्तीची प्रस्तावना.

ह्या पुस्तकाची ही आवृत्ती प्रकाशक वाचकांपुढें अत्यंत व्यथित चित्तानें ठेवित आहेत. आवृत्ती, कै. पं. विष्णु नारायण भातखंडे (ग्रंथकार) यांच्या हयातींत त्यांना सादर करण्याचा संपादकांनीं व प्रकाशकांनीं मनःपूर्वक प्रयत्न केला असतांही, व आवृत्ती कधीं हातीं येते अशी ग्रंथकार स्वतः आतुरतेनें वाट पहात असतांही, विधिघटनेमुळें ग्रंथकारांचें निधन गणेशचतुर्थीस (ता. १९ सप्टेंबर १९३६ रोजीं) मुंबई येथें शांताराम हाउसमध्यें त्यांच्या मुक्कामीं झालें, व पुस्तक त्यांनीं डोळ्यांनीं पाहिलें नाहीं, यामुळें प्रकाशकांस तीव्र दुःख होत आहे. पुस्तक छापण्यास वाजवीपेक्षां जास्त वेळ लागल्यामुळें वाचकवर्गास तिष्ठत रहावें लागलें, व त्यांचें नुकसान झालें याबद्दल प्रकाशक दिलगीर आहेत.

या पुस्तकाच्या पूर्वीच्या आवृत्त्यांचें संपादन, ग्रंथकारांचे जुने व परमस्नेही पं. दत्तात्रय केशव जोशी यांनी अत्यंत काळजीपूर्वक, स्नेहाखातर, निःस्वार्थबुद्धीनें, व कळकळीनें केलें. पण त्यांचेंही फार उतार वय झाल्यानें, प्रकाशकानां त्यांच्यावर या आवृत्तीच्या संपादनाची दगदगीची कामगिरी टाकणें व त्यांच्या प्रेमाचा गैर नफा घेणें योग्य वाटलें नाहीं; व त्यांनीं हें काम ग्रंथकारांच्या संमतीनें, ग्रंथकारांचे पट्टशिष्य प्रिन्सिपाल श्रीकृष्ण नारायण रातांजनकर (मॅरिस कॉलेज ऑफ हिंदुस्थानी म्युझिक्, लखनौ) यांच्यावर सोंपविलें. व तें त्यांनीं फार परिश्रमपूर्वक पुरें केलें, याबद्दल प्रकाशक त्यांचे आभारी आहेत. प्रि. रातांजनकरांनीं कांहीं कांहीं ठिकाणीं, ग्रंथकारांना विचारून, योग्य त्या सुधारणा केल्या, व मागील आवृत्तींतील मुद्रणदोष काढून, ही आवृत्ती शक्य तितकी निर्दोष करण्याचा यत्न केला आहे, व ती आज विजयादशमीच्या मुहुर्तानें वाचकांस सादर करीत आहोंत.

या आवृत्तींत नवीन अशी भर कांहींच घातली नसून तिसऱ्या आवृत्तीचें हें पुनर्मुद्रणच केलें आहे. ग्रंथकारांनीं आपल्या हयातींतच हें पुस्तक इतकें परिपूर्ण व सर्वांगसुंदर करून ठेविलें होतें कीं, त्यांत सुधारणा करण्यास फारशी जागा नव्हती. संपादकांनीं त्यांत विशेष फेरफार न करितां बहुतेक होतें तसेंच वाचकांपुढें ठेविलें आहे.

मुंबई, विजयादशमी,
२५ आक्टोबर १९३६ इ.

प्रकाशक,
भालचंद्र सीताराम सुकथनकर.

तिसऱ्या आवृत्तीची प्रस्तावना.

ईशकृपेनें ह्या दुसऱ्या क्रमिक पुस्तकाची ही सुधारून वाढविलेली तिसरी आवृत्ती वाचकांस सादर करण्यांत समाधान वाटतें. ह्या पुस्तकांतील दहा राग फार प्रसिद्ध असल्यानें प्रचारांतील प्रसिद्ध चीजांचा समावेश ह्यांत जितका करतां आला तितका केला आहे.

तराणा हा संगीतांतील छंद जरी अर्थविहीन आहे तरी गायकांत तो फार प्रिय आहे. त्याच्या योगें उच्चारास फार मदत होते; हा त्याचा विशेष आहे म्हणून त्या चीजांचा समावेश ह्या आवृत्तींत केला आहे; व सर्व क्रमिक पुस्तकांत योग्य वेळीं त्यांचा समावेश करण्याचा विचार आहे; हे तराणे ग्वालेर घराण्यांतील प्रसिद्ध गवय्ये उस्ताद नथ्थेखां यांच्या परंपरेंतून आम्हांस मिळाले आहेत; व कांहीं तराणे तर ग्वालेर येथील प्रसिद्ध ध्रुवपदिये वामनबुवा यांचे चिरंजीव लालाबुवा यांचे आहेत. इतकें सांगितलें म्हणजे ह्यांच्या घरंदाजपणाबद्दल अधिक लिहिण्याचें कारण नाहीं असें आम्हांस वाटतें.

ह्या आवृत्तींतील कांहीं रागांतील चीजा लखनऊंतील चौलाखीचे नबाब मिर्झानूरउदहार ह्यांनीं दिल्या आहेत; त्या चीजा यांचे वालिद मरहूम नबाब ह्यांनीं रचिल्या आहेत. संयुक्त प्रांतांत अख्तरपिया, ललन-पिया वगैरे प्रसिद्ध ठुमरी रचणारे होऊन गेले त्यांपैकींच ‘ कदर पिया ’ ह्या नांवानें हे नबाब तिकडे महशूर आहेत. ह्या सर्वांच्या चीजा उत्तरेकडे फार लोकप्रिय असून सर्व गायकांस त्या येत असतात.

सर्व प्रकारच्या चीजांचा ह्या मालिकेंत समावेश करून ती मालिका जेणेंकरून सर्वांगसुंदर होईल असा यत्न करीत आहों.

वाढत्या खपावरून पुस्तकांची लोकप्रियता सहजीं दिसून येत आहे. ह्या मालेचा असाच प्रसार होऊन दिवसेंदिवस समाजांत संगीताची अभिरुची वाढत जावो अशी परमेशापाशीं प्रार्थना आहे.

पुणें गोकुळअष्टमी. ता. २७ }
आगस्ट सन १९२९ इ. }

द. के जोशी,
संपादक.

दुसऱ्या आवृत्तीची प्रस्तावना.

क्रमिक पुस्तकमालिकेच्या दुसऱ्या पुस्तकाची ही दुसरी आवृत्ति वाचकांस सादर करण्यास समाधान वाटत आहे. क्रमिक पहिल्या पुस्तकांत जे मुख्य दहा राग सांगितले आहेत, तेच पुनः या दुसऱ्या पुस्तकांत आले आहेत हें वाचकांस ठाऊकच आहे. पाहिल्या पुस्तकाचा मुख्य हेतु विद्यार्थ्यांस उत्तम स्वरज्ञान व्हावें, इतकाच आहे. त्या पुस्तकांत दहा रागांचीं स्वरकरणें व प्रत्येक रागांत एक लहानशी सरगम व दोन दोन सोप्या चीजा देण्याचा उद्देश असा आहे कीं, विद्यार्थ्यांस नुसते स्वर घोटीत बसण्याचा कंटाळा येऊं नये व त्यांस त्या दहा रागांची सामान्य ओळख व्हावी.

हे दहा राग प्रसिद्ध व विशेष लोकप्रिय असल्यामुळें व ते ज्या थाटांतून उत्पन्न होतात, ते थाट हिंदुस्थानी संगीत पद्धतीचा पाया मानण्याचा व्यवहार असल्यामुळें, विद्यार्थ्यांस ते पहिल्यापासूनच शिकविणें हिताचें व सोयींचें आहे, असा अनुभव आला आहे. प्रत्येक रागाचें उत्तम ज्ञान होण्यास त्या रागांतल्या निरनिराळ्या तऱ्हेनें रचलेल्या अनेक लहान मोठ्या चीजा याव्या लागतात, या गुणीजनांच्या मताला अनुसरून या नव्या आवृत्तींत घराणेदार व प्रसिद्ध अशा दोनशेंवर चीजा देण्यांत आल्या आहेत. आमच्या मतें विद्यार्थ्यानें प्रत्येक रागांत पुस्तकांत दिलेले सारे शास्त्राधार स्पष्टीकरणांसह तयार करून वर त्या रागांत निदान एक सरगम, एक लक्षणगीत, दोन मध्यलयीच्या चीजा, दोन विलंबित लयीच्या चीजा, एक ध्रुवपद व एक धमार, इतकीं गीतें उत्तम तयार करावींत, म्हणजे त्याचें रागज्ञान बरेंच पक्कें होऊन त्याचा पुढील मार्ग सुलभ होईल.

पुस्तकाच्या शेवटीं प्रत्येक रागाचा थोडासा स्वरविस्तार करून दाखविला आहे त्याच्या योगानें त्या त्या रागाचें 'अंग' अथवा 'चलन'

विद्यार्थ्यांच्या लक्षांत येईल. या विस्तारांत ठिकठिकाणीं थांबण्याचीं स्थलें विरामचिन्हांनीं दाखविलीं आहेत. हे स्वरविस्तार गुरूच्या तोंडून प्रत्यक्ष ऐकून शिकल्यानें अधिक हिताचें होईल. या विस्तारांच्या धोरणानें विद्यार्थ्यांनीं स्वतः अनेक नवे नवे स्वरसमुदाय तयार करून गुरूपुढें ते वारंवार गाइल्यानें त्यांस लवकरच गायनकला साध्य होईल, असा आम्हांस भरंवसा आहे.

या नव्या आवृत्तींत प्रत्येक चीजेची लय सांगण्याची काळजी घेतली आहे त्यामुळें कोणती चीज सावकाश व कोणती लवकर म्हणावयाची हें समजून येईल. मध्यलयीची चीज कितीही लवकर म्हटली तरी तींत फारसा बिघाड होणार नाहीं, परंतु विलंबित लयीची चीज जलद लयींत म्हटल्यानें ती खास बिघडेल, हें ध्यानांत ठेवावें.

ह्या पुस्तकांत दहा जनक राग दिले आहेतच, परंतु त्यांपैकीं शुद्ध बिलावल म्हणण्याचा प्रघात फारसा नसल्यानें बिलावल रागाखालीं अल्हैया बिलाविल रागाच्या चीजा दिल्या आहेत. तसेंच यमन व यमनकल्याण ह्यांत विशेष फरक नसल्यानें यमनकल्याणाच्या चीजा यमन रागामध्येंच दिल्या आहेत. आसावरी राग कोणी कोमल ऋषभ घेऊन गातात म्हणून त्या प्रकारच्या चीजा आसावरी रागामध्येंच सामील केल्या आहेत.

या मालिकेला गुणग्राही लोकांकडून जो योग्य आश्रय मिळत आहे त्याबद्दल समाधान व्यक्त केल्यावांचून राहवत नाहीं.

शेवटीं या मालिकेच्याद्वारें आमच्या हातून संगीताची जशी निरपेक्ष सेवा आजवर घडली तशीच ती उत्तरोत्तर घडत जावो व त्या कामीं जसें आजवर यश प्राप्त झालें तसेंच तें पुढेंहि लाभो, अशी परमेश्वराजवळ प्रार्थना आहे.

पुणें
अक्षय्यतृतीया
ता० ६ माहे मे सन
१९२४ इ.

द. के. जोशी,
संपादक.

पहिल्या आवृत्तीची प्रस्तावना.

पूर्वसंकल्पाप्रमाणें ‘ हिंदुस्थानी संगीत पद्धति ’ क्रमिक पुस्तकमालिकेचें हें दुसरें पुस्तक ईशकृपेनें तयार झालें आहे. ह्या पुस्तकांत प्रथम पुस्तकांतीलच दहा राग घेतले आहेत. कारण, प्रथम पुस्तकांत पहिले दहा धडे स्वरपरिचयाकारितां देऊन पुढें प्रत्येक रागांत रागवाचक एक एक स्वरमालिका व एक एक सोपी चीज दिली आहे; तेवढ्यांत त्या रागाचें योग्य ज्ञान विद्यार्थ्यांस होणार नाहीं, हें लक्षांत आणून तेच राग पुनः या पुस्तकांत देऊन त्या प्रत्येकांत एक दोन लक्षणगीतें व ख्यालध्रुवपदादि प्रसिद्ध चिजा दिल्या आहेत. त्या साऱ्या चीजा उत्तम गातां आल्यानें या पुस्तकांत आलेल्या दहा रागांचें शिकणारांस बरेंच चांगलें ज्ञान होईल असा भरंवसा आहे. एका दृष्टीनें हें दुसरें पुस्तक पहिल्या पुस्तकाचाच दुसरा भाग आहे, असें समजतां येईल.

ह्या पुस्तकांत प्रारंभीं, पारिभाषिक शब्दांचें स्पष्टीकरण व पुढें प्रत्येक रागाच्या माहितीसाठीं त्या रागाचा संस्कृत आधारश्लोक, हिंदी दोहा, गद्यांत स्पष्टीकरण व रागाचें आरोहावरोहस्वरूप व पकड हीं दिलीं आहेत. सारांश, पुस्तक विद्यार्थ्यास जितकें उपयोगी करवेल तितकें करण्याचा शक्य तो प्रयत्न केला आहे.

एक विशेष समाधानाची गोष्ट येथें नमूद करावीशी वाटत आहे, ती ही कीं, हिंगणें येथील संस्थेच्या चालकांनीं ह्या क्रमिक पुस्तकमालिकेंत निघणाऱ्या सर्व पुस्तकांस आश्रय देण्याचें अभिवचन दिल्याप्रमाणें पहिलें पुस्तक चालू केलें आहे; त्याबद्दल मी त्यांचा आभारी आहें.

पुणें.
ता. ९ एप्रिल सन १९२१ इ.

द. के. जोशी,
संपादक.

वस्तुसंग्रह.

ह्या पुस्तकांत आलेल्या नव्या तालांचा खुलासा.

ताल रूपक–मात्रा ७.

मात्रा–	१ २ ३	४ ५	६ ७
	×	२	३

सूलताल–मात्रा १०.

मात्रा–	१ २	३ ४	५ ६	७ ८	९ १०
	×	०	२	३	०

चौताल–मात्रा १२.

मात्रा–	१ २	३ ४	५ ६	७ ८	९ १०	११ १२
	×	०	२	०	३	४

आडाचौताल–मात्रा १४.

मात्रा–	१ २	३ ४	५ ६	७ ८	९ १०	११ १२	१३ १४
	×	२	०	३	०	४	०

ताल झूमरा–मात्रा १४.

मात्रा–	१ २ ३	४ ५ ६ ७	८ ९ १०	११ १२ १३ १४
	×	२	०	३

ताल धमार–मात्रा १४.

मात्रा–	१ २ ३ ४ ५	६ ७	८ ९ १०	११ १२ १३ १४
	×	२	०	३

ताल दीपचंदी–मात्रा १४.

मात्रा–	१ २ ३	४ ५ ६ ७	८ ९ १०	११ १२ १३ १४
	×	२	०	३

ताल पंजाबी, व तिलवाडा.

मात्रा–	१ २ ३ ४	५ ६ ७ ८	९ १० ११ १२	१३ १४ १५ १६
	×	२	०	३

ब्रह्मताल–मात्रा २८.

मात्रा–	१ २	३ ४	५ ६	७ ८	९ १०	११ १२	१३ १४	१५ १६	१७ १८	१९ २०	२१ २२	२३ २४	२५ २६	२७ २८
	×	०	२	३	०	४	५	६	०	७	८	९	१०	०

ह्या पुस्तकांत योजिलेल्या चिन्हांचा खुलासा.

रि, ग, ध, नि, या स्वरांच्या खालीं — अशी आडवी रेघ असली, तर ते कोमल आहेत असें समजावें, तशी नसली तर तीव्र समजावे.

म असा लिहिलेला शुद्ध अथवा कोमल समजावा.

मं असा लिहिलेला तीव्र समजावा.

. ज्या स्वरांच्या खालीं बिंदु असेल ते **मंद्र** स्थानचे, व ज्यांच्या माथ्यावर बिंदु असेल ते **तार** स्थानचे समजावे.
बिंदूशिवायचे सारे स्वर **मध्य** सप्तकाचे समजावे.

‿ अशा चिन्हांत लिहिलेले स्वर एका मात्रेच्या कालांत गावयाचे आहेत.

⁀ हें चिन्ह कोणत्या स्वरापासून कोणत्या स्वरापर्यंत **मींड** (एका स्वरावरून दुसऱ्या स्वरावर घर्षणानें जाणें) आहे, हें दाखवितें.

– स्वरापुढें हें चिन्ह असेल, तेथें मागला स्वर एक मात्रा लांबवावयाचा आहे. अथवा तितकी विश्रांति आहे, असें समजावें.

ऽ गीताच्या शब्दांत जेथें हें अवग्रह चिन्ह असेल, तेथें मागच्या अक्षरांतला अंत्य स्वर (अकार, उकार इ.) एक मात्रा लांबवावा.

( ) जर स्वराला असा कंस केला असेल, तर त्याच्या पुढचा स्वर, तो स्वर, त्याच्या मागचा स्वर, व पुनः तो स्वर, असे चार स्वर एका मात्रेंत म्हणावे, जसें:– (प)=धपमप, (म)=पमगम, (सा)=रेसानिसा.

कोठें कोठें स्वरांच्या डोक्यावर डाव्याबाजूला लहान टाइपानें छापलेले स्वर आहेत, त्यांस (‘ग्रेसनोट’) अलंकारिक स्वर म्हणतात. हे बारीक **कण** नवीन विद्यार्थ्यांस गळ्यानें म्हणतां न आले, तरी त्यांच्या अभावीं रागहानि होणार नाहीं. ते लावतां आल्यानें गायन अधिक रंजक होईल.

× हें चिन्ह गायनाच्या तालाची **सम** दाखवितें. **सम** हा पहिला ठोका मानून पुढील ठोके त्याच्या धोरणानें समजावेत.

० हें चिन्ह तालाची **खाली** म्हणजे रिकामी जागा दाखवितें.

श्री.

दुसरें पुस्तक.

मंगलाचरण.

प्रणम्य शिरसा देवौ सरस्वतिविनायकौ ।
विचिन्त्य मनसा विष्णुं कर्तव्यं कर्तुमारभे ॥

शास्त्रीय माहिती.

संगीत.

गीत, वाद्य व नृत्य ह्या तीन कलांचा **संगीत** ह्या शब्दांत समावेश करण्यांत येतो. वस्तुतः या तीन कला स्वतंत्रच आहेत, परंतु त्या तिहींत गीताला प्राधान्य असल्यामुळें तसा समावेश करण्याचा प्रघात आहे.

दक्षिण व उत्तर पद्धति.

आपल्या देशांत संगीत पद्धति दोन आहेत; एक दक्षिण पद्धति व दुसरी उत्तर पद्धति. मद्रास इलाखा व म्हैसूर संस्थान ह्या ठिकाणीं जी पद्धति प्रचलित आहे, तिला **दक्षिण** अथवा **कर्नाटकी पद्धति** म्हणतात; ते भाग शिवाय करून बाकी राहिलेल्या साऱ्या देशभर जी पद्धति चालू आहे, तिला **उत्तर** अथवा **हिंदुस्थानी पद्धति** असें म्हणतात.

नाद.

संगीताचा संबंध नेहमीं आवाजाशीं असतो. आवाजाचे प्रकार दोन. एक संगीतोपयोगी व दुसरा तद्व्यतिरिक्त. पहिल्याला **नाद** म्हणूं, व दुसऱ्याला **गोंगाट** म्हणूं. येथें आपण पहिल्या प्रकारच्या नादाचाच विचार करणार आहों. नादविषयीं तीन गोष्टी नेहमीं लक्षांत ठेवावयाच्या असतात त्या अशाः—

१ नादाचा लहानमोठेपणा. २ नादाची जाति अथवा गुण. ३ नादाचा उच्चनीचपणा. यानांच युरोपचे नादशास्त्री क्रमानें Magnitude, timbre व pitch म्हणतात.

१ नादाचा लहानमोठेपणाः—एकच नाद आपणांस हळू किंवा मोठ्यानें, म्हणजे जोरानें, सहज उच्चारतां येतो. मोठ्यानें उच्चारलेला नाद दूरवर ऐकूं जातो. हळू उच्चारलेला नाद जवळच्या ऐकणारांस मात्र ऐकूं जातो. पण या दोन्ही प्रसंगीं नाद वस्तुतः एकच असतो.

२ नादाची जाति अथवा त्याचा गुणः—नादाच्या जातीवरून तो कोणत्या वाद्याचा अथवा कोणत्या माणसाचा आहे, हें आपणांस सहज ओळखतां येतें. उदाहरणार्थ, एकच नाद हार्मोनियम, सनई, सारंगी, व्हायोलिन वगैरे वाद्यांतून निघत असला तरी तो कोणत्या वाद्याचा आहे, हें वाद्याकडे न पाहतां आपण नादाच्या जातीवरून सांगूं शकतो.

३ नादाचा उच्चनीचपणाः—नादाच्या उच्चनीचपणाचा संबंध त्याच्या प्रत्येक सेकंडांत होणाऱ्या आंदोलनांशीं असतो. जितकीं हीं आंदोलनें अधिक तितका तो नाद अधिक उच्च व जितकीं तीं कमी, तितका तो नाद नीच. नादाच्या लहानमोठेपणाचा संबंध आंदोलनसंख्येशीं नसतो, हा विशेष सहज लक्षांत येईल. एकच नाद लहानमोठा होऊं शकेल, पण तोच उच्च नीच होऊं शकणार नाहीं.

स्वर.

आपल्या देशाचे संगीतशास्त्रकार पुरातन कालापासून संगीतोपयोगी मुख्य नाद एका सप्तकांत बावीस मानीत आले आहेत व त्यांनाच शास्त्रांत **श्रुति** असें म्हणतात. या बावीस नादांतूनच गायनोपयोगी सप्त स्वरांची उत्पत्ति होते. हे नाद एकाहून दुसरा अमुक प्रमाणानें उंच, असे मानण्याचा व्यवहार आहे. या बावीस नादांवर, अर्वाचीन हिंदुस्थानी संगीत पद्धतीला अनुसरून, आपण आपले सप्त स्वर मांडूं म्हटलें, तर ते १,

९, ८, १०, १४, १८ व २१ ह्या नादांवर मांडावे लागतील. संगीतोपयोगी बावीस नाद व त्यांतून उत्पन्न होणारे स्वर, या विषयाची विस्तृत चर्चा पुढें चौथ्या क्रमिक पुस्तकांत येणार आहे. मुख्य गायनोपयोगी स्वर सात आहेत, हें वर सांगितलेंच आहे. त्या सात स्वरांचीं सर्वमान्य नांवें **षड्ज, ऋषभ, गांधार, मध्यम, पंचम, धैवत** व **निषाद** अशीं आहेत. तीं लांबलचक असल्यामुळें व्यवहारांत त्या स्वरांना **सा री ग म प ध नि** अशीं संक्षिप्त नांवें दिलीं आहेत.

सप्तक.

हे सात मुख्य स्वर त्यांच्या मूलक्रमानें, एकापुढें एक असे म्हटले अथवा लिहिले म्हणजे **सप्तक** झालें असें समजतात. याच सप्तकाला हिंदुस्थानी संगीत पद्धतींत **बिलावलसप्तक** या नांवानें ओळखतात. या सप्तकांतील सात स्वरांना **शुद्ध स्वर** म्हणतात.

स्थानें.

नादाच्या उच्चनीचपणावरून त्याचे **मंद्र, मध्य** व **तार** असे तीन भेद केले आहेत; त्यांना **नादस्थानें** म्हणतात. या प्रत्येक स्थानांत स्वरसप्तक एक एक मानून मंद्रस्वरसप्तक, मध्यस्वरसप्तक व तारस्वरसप्तक अशीं तीन सप्तकें करण्यांत येतात. ज्या आवाजानें आपण साहजिक व्यवहारांत बोलतों, तितक्या उंचीच्या स्वरसप्तकाला **मध्यस्थानचें** स्वरसप्तक मानतात. त्याहून नीच तें **मंद्र**स्वरसप्तक व मध्यसप्तकाहून उंच तें **तार**स्वरसप्तक, असें समजावें. मंद्राच्या दुप्पट मध्य व मध्याच्या दुप्पट तार असें यांच्यांत प्रमाण असतें. गायनांत बहुधा तीनच सप्तकांचा उपयोग होतो. मंद्र, मध्य व तार या स्थानांतील स्वर आपण कोणत्या खुणांनीं लिहितों हें पहिल्या पुस्तकांत सांगितलेंच आहे.

सप्तकांतील तीव्र व कोमलस्वर.

मुख्य स्वर सात आहेत व त्यांचीं संक्षिप्त नांवें सा री ग म प ध नि,

हीं आहेत हें वर म्हटलेंच आहे. स्वरांचे दोन भेद करण्यांत येतात; **शुद्ध** व **विकृत**, कोणी **प्रकृत** व **विकृत** अशीं नांवें देतात.

स्वराला खालीं उतरविल्यानें तो **कोमल** होतो व वर चढविल्यानें तो **तीव्र** होतो, असें समजावें.

सप्तकांतील बारा स्वर.

शुद्ध स्वर सात व विकृत स्वर पांच असे मिळून एकंदर १२ स्वर सप्तकांत मानण्याचा व्यवहार आहे. हे विकृत स्वर वर सांगितलेल्या गानोपयोगी नादांवर मांडूं गेल्यास असे येतील—३, ७, १२, १६, २०. हे विकृत स्वर शुद्ध स्वरांच्याच विशिष्ट अवस्था असल्यामुळें त्यांचीं नांवें शुद्धस्वरनामांवरूनच साधलीं आहेत. या बारा स्वरांच्या साहाय्यानें आपल्या येथें हल्लीं सारे राग वर्णिले जातात.

मुख्य सात स्वरांना शुद्धस्वर म्हणतात, हें वर म्हटलेंच आहे, शुद्ध स्वर आपल्या नियत स्थानावरून उंच अथवा नीच करण्यांत आला म्हणजे तो **विकृत** झाला असें समजावें. प्रस्तुत हिंदुस्थानी संगीत पद्धतींत स्वरांना विकृत करण्याचे कांहीं सामान्य नियम ठरविले आहेत, ते असे:—

(१) रि ग ध नि, हे चार स्वर विकृत झाले म्हणजे त्यांना क्रमानें कोमल रि, कोमल ग, कोमल ध व कोमल नि अशीं नांवें देतात.

(२) मध्यम स्वर विकृति पावला म्हणजे त्याला तीव्र म म्हणतात.

(३) सा व प हे स्वर कधींच विकृत होत नाहींत. त्यांना **अचल स्वर** असेंही कधीं कधीं म्हणतात.

(४) प्रचारांत रि ग ध नि, या शुद्ध स्वरांना **तीव्र** स्वर असेंहि कधीं कधीं गायकवादक म्हणतात, व शुद्ध मध्यमाला **कोमल** म म्हणतात.

थाट.

थाट ही सप्तकाच्या पुढची पायरी आहे. सप्तकांत वर्णन केलेल्या बारा स्वरांतून थाटांची उत्पत्ति होते. संस्कृत ग्रंथकार थाटाला **मेल** म्हणतात.

नादांतून स्वर, स्वरांतून सप्तक, सप्तकांतून पुढें थाट, हा आपल्या हिंदुस्थानी संगीत पद्धतीचा क्रम आहे. थाट शब्दाची व्याख्या ग्रंथकार अशी करितातः–

मेलः स्वरसमूहः स्याद्रागव्यंजनशक्तिमान् ।

भावार्थः–मेळ अथवा थाट म्हणजे स्वरांची अशी एक विशिष्ट रचना, कीं जिच्यांतून **राग** उत्पन्न होऊं शकतात.

थाटासंबंधीं कांहीं गोष्टी लक्षांत ठेवण्याजोग्या आहेत, त्या अशाः–

(१) थाटाला नेहमीं सात स्वर असावयाचे.

(२) ते स्वर सा रीं ग म प ध नि, या क्रमानें व नांवानें असावयाचे.

(३) थाटाला आरोह व अवरोह हवेतच असें त्याचें लक्षण नाहीं.

(४) थाटास रंजकता असलीच पाहिजे असें नाहीं.

(५) थाटाला ओळखण्याकरितां त्यांतूनच निघणाऱ्या एकाद्या प्रसिद्ध रागाचें नांव त्याला देण्याची चाल आहे. त्या **रागाला** सातहि स्वर असलेच पाहिजेत असें नाहीं.

आपल्या सप्तकांत जे शुद्ध व विकृत मिळून बारा स्वर आहेत, त्यांपैकीं प्रत्येक वेळीं सात स्वर नियमित क्रमानें घेत गेल्यानें व त्या स्वरांना सा रि ग म प ध नि, अशीं नांवें दिल्यानें, अनेक थाट उत्पन्न होतात. हिंदुस्थानी संगीत पद्धतींत असे रागोत्पादक थाट **दहाच** स्वीकारिले आहेत. त्या थाटांचीं नांवें व त्यांस लागणारे स्वर ही माहिती पहिल्या क्रमिक पुस्तकांत आलीच आहे.

राग.

राग हा थाटांतून उत्पन्न होतो, कारण तें त्याचें उत्पत्तिस्थान आहे. एका थाटांतून शेंकडों राग उत्पन्न होऊं शकतात. रागाची व्याख्या आपले ग्रंथकार अशी करतातः–

योऽयं ध्वनिविशेषस्तु स्वरवर्णविभूषितः ।
रंजको जनचित्तानां स रागः कथितो बुधैः ॥

भावार्थः—राग म्हणजे ध्वनींची अशी एक विशिष्ट रचना कीं, जिला स्वर वर्ण यांच्या योगानें सौंदर्य आलेलें असून ती जनचित्तांचें रंजन करिते.

या व्याख्येंतील **स्वर** व **वर्ण** हे पारिभाषिक शब्द आहेत. **वर्णा**ची व्याख्या ग्रंथकार अशी करतातः—

गानक्रियोच्यते वर्णः स चतुर्धा निरूपितः ।
स्थाय्यारोह्यवरोही च संचारीत्यथ लक्षणम् ॥

भावार्थः—गाण्याच्या प्रत्यक्ष क्रियेला वर्ण म्हणतात. वर्ण चार प्रकारचे आहेत; स्थायी, आरोही, अवरोही व संचारी.

एकच स्वर वारंवार म्हणणें, हें **स्थायी** वर्णाचें उदाहरण आहे.

षड्जस्वरापासून वर निषादाकडे स्वर म्हणत जाणें, म्हणजे **आरोही वर्ण** समजावा.

निषादापासून खालीं षड्जाकडे स्वर म्हणत येणें, याला **अवरोही वर्ण** समजावा.

आरोह व अवरोह या दोहोंच्या मिश्रणाला **संचारी** वर्ण म्हणतात.

कोणीहि गायक गाऊं लागला कीं, हे सारे प्रकार त्याच्या गाण्यांत होतच असतात. रागव्याख्येंत वर्ण शब्द आला आहे, त्यावरून असें समजावें कीं, प्रत्येक रागाला आरोह व अवरोह हे दोन्ही असलेच पाहिजेत. थाटाच्या व्याख्येंत वर्ण शब्द नाहीं, हें दिसेलच.

रागांचे तीन भेद.

रागांत उपयोगी पडणाऱ्या स्वरांच्या संख्येवरून त्याचे मुख्य तीन भेद मानितात, ते असेः——औडुव, षाडव व संपूर्ण.

ज्या रागांत पांच स्वरांचा उपयोग होतो, त्याला **औडुव** राग म्हणतात.
ज्या रागांत सहा स्वरांचा उपयोग होतो, त्याला **षाडव** राग म्हणतात.
ज्या रागांत सात स्वरांचा उपयोग होतो त्याला **संपूर्ण** राग म्हणतात.
हे तीन्ही प्रकारचे राग थाटांतून उत्पन्न व्हावयाचे असतात म्हणून

थाटाला सातहि स्वरांची अपेक्षा असते, म्हणजे तो संपूर्ण असावा लागतो, हें सहज लक्षांत येईल.

रागाला पांचांपेक्षां कमी स्वर असूं नयेत, असा हिंदुस्थानी पद्धतीचा एक सर्वमान्य नियम आहे. अगदीं थोड्या स्वरांचा राग म्हणजे **औडुव**.

अलंकार.

अलंकार शब्दाची व्याख्या ग्रंथकार अशी करतातः—

विशिष्टवर्णसंदर्भमलंकारं प्रचक्षते ।

भावार्थः—कांहीं नियमित वर्णसमुदायांस **अलंकार** म्हणतात. अलंकार हे सारे विशिष्ट स्वरसमुदायच असतात. त्यांनाहि आरोहावरोहादि वर्णांची अपेक्षा असते. प्रचारांत आपले गायकवादक अलंकारांना **पलटे** म्हणतात. असे कांहीं अलंकार पहिल्या पुस्तकांत दिलेच आहेत. विद्यार्थ्यांना लवकर स्वरज्ञान व्हावें व त्यांना रागाचा विस्तार करितां यावा, हा मुख्यतः अलंकाराचा उद्देश असतो. अलंकाराला अमुकच स्वरसंख्या हवी असा नियम नाहीं.

वादी, संवादी, अनुवादी व विवादी.

प्रत्येक रागांत नेहमीं वादी, संवादी, अनुवादी व विवादी ह्या चार प्रकारच्या स्वरांकडे लक्ष द्यावें लागतें.

वादी:—रागांत जो स्वर इतर साऱ्या स्वरांपेक्षां अधिक महत्त्वाचा समजला जातो, जो वारंवार आवृत्त होतो, त्याला **वादी** म्हणतात. अर्थात् या स्वराचा प्रयोग त्या रागांत अधिक प्रमाणानें होत असतो. वादी स्वराला रागाचा राजा म्हणतात. या स्वरावरून रागाचें नांव व त्याचा समय म्हणजे गाण्याची वेळ, हीं ठरवितां येतात.

संवादी:—रागांत वादी स्वरापेक्षां मात्र महत्त्वानें कमी, परंतु इतर साऱ्या स्वरांपेक्षां अधिक महत्त्वाचा असा जो स्वर, त्याला **संवादी** म्हणतात. या स्वराला मंत्र्याची उपमा देण्यांत येते.

अनुवादी:—वादी व संवादी या स्वरांशिवाय बाकी राहिलेल्या रागाचे नियमित स्वरांस **अनुवादी** स्वर म्हणतात. त्यांना सेवकांची उपमा देतात.

विवादी:–जो स्वर रागांत लावल्यानें रागहानि होण्याचा संभव असतो, त्याला **विवादी** स्वर म्हणतात. या स्वराला शत्रूची उपमा देतात. अशा स्वराचा प्रयोग रागांत करून रागरक्ति संभाळणें फारच कुशलतेचें व कठीण असल्यानें प्रचारांत विवादी स्वराला रागांत न लागणारा किंवा **वर्ज्यस्वर** मानण्याचा प्रघात आहे.

स्वरमालिका, लक्षणगीत, ख्याल, ध्रुवपद व धमार.

स्वरमालिका:–कोणत्या एकाद्या रागास लागणाऱ्या स्वरांची विशेष सताल रचना–जिच्या योगानें त्या रागाचें स्वरूप बऱ्याच प्रमाणानें स्पष्ट दिसण्याजोगें होतें–तिला स्वरमालिका अथवा **सरगम** म्हणतात.

लक्षणगीत:–रागास लागणारे स्वर, त्याची जाति, त्याचा समय, त्याचे वादी, संवादी विवादी स्वर वगैरे सारी माहिती ज्या गीतांत सांगितलेली असते व जें गीत मुद्दाम त्याच रागांत गावयाचें असतें, त्याला **लक्षणगीत** म्हणजे रागाचें लक्षण सांगणारें गीत, असें म्हणतात.

ख्याल व ध्रुवपद:–हीं आपल्या प्राचीन गुणी लोकांनीं रचलेलीं गीतें समजावीं. उच्च प्रतीचें हिंदुस्थानी संगीत म्हणजे ख्याल ध्रुवपदादि संगीतच प्रस्तुतकालीं मानण्यांत येतें. **ख्याल व ध्रुवपद** यांतील भेद त्यांतील शब्द, रस, भाव, गायनाची शैली इत्यादि गोष्टींवर अवलंबून असतो.

धमार:––धमार या नांवाच्या तालांत गाइल्या जाणाऱ्या होरी नामक प्रबंधास **धमार** हें सामान्य नांव देतात.

ह्या वरील सर्व प्रबंधांसंबंधीं सविस्तर माहिती चौथ्या पुस्तकांत येईल.

स्थायी, अंतरा, संचारी व आभोग.

हे सारे गीताचे **अवयव** आहेत. ग्रंथकार यांना **धातु** म्हणतात. कांहीं गीतांना स्थायी व अंतरा असे दोनच अवयव असतात. ध्रुवपदांना अनेक वेळा

हे चारहि अवयव असतात. ख्यालांत बहुधा स्थायी व अंतरा असे दोनच अवयव असतात. संचारीला कोणी गवई " भोग " असेंहि म्हणतात.

आश्रयराग.

आपल्या हिंदुस्थानी संगीत पद्धतींत थाटाला नांव, त्या थाटांतून उत्पन्न होणाऱ्या एकाद्या प्रसिद्ध जन्यरागाचें देण्याचा व्यवहार आहे. किंबहुना, हें तत्त्व आपल्या देशाच्या बहुतेक प्राचीन ग्रंथकारांना मान्य होतें. ज्या जन्यरागाचें अशा रीतीनें नांव दिलें जातें त्यालाच आजच्या आपल्या पद्धतींत **आश्रयराग** अशी संज्ञा आहे. थाटांतून उत्पन्न होणाऱ्या अनेक जन्यरागांत ह्या आश्रयरागाचें थोडेंबहुत रूप मार्मिकांच्या नजरेस पडेल. तथापि आश्रयराग म्हणजे त्या थाटाच्या साऱ्या जन्यरागांचा उत्पादक आहे, असा व्यापक सिद्धांत करण्याची गरज नाहीं. थाटाला रागनाम केवळ सोयीसाठीं देण्यांत येत असतें. जन्यरागाचे स्वतंत्र नियम अज्ञानानें गायकाकडून मोडले गेल्यानें उत्पन्न होणारा प्रकार थाटवाचक रागासारखा थोडाबहुत दिसूं लागतो, म्हणून थाटवाचक रागाला आश्रयराग असें म्हणण्याचा प्रघात आहे.

वक्रस्वर.—आरोह अथवा अवरोह करितांना जेव्हां एकाद्या स्वरापर्यंत जाऊन परत मागल्या स्वरावर यावें लागतें, तेव्हां ज्या स्वरावरून मागें फिरतात त्याला **वक्रस्वर** म्हणतात; जसें—पधनि़, ध, सां. या स्वर समुदायांत नि वक्र झाला असें समजतात.

पकड.—रागवाचक मुख्य स्वरसमुदायास **पकड** असें म्हणतात.

मात्रा.—गायनाचा काल मोजण्याचें माप अथवा प्रमाण यास **मात्रा** असें म्हणतात.

लय.—गायनांतील कालाच्या गतीस लय म्हणतात. लयीचे प्रकार तीन आहेत. विलंबित, मध्य व द्रुत. सावकाश गाणें ती **विलंबितलय**, विलंबितापेक्षां दुप्पट जलद ती **मध्यलय** व मध्यलयीपेक्षां दुप्पट ती **द्रुतलय**.

राग यमन.

कल्याणो यमनो विभाति सकलैस्तीव्रस्वरैर्मंडितो ।
गांधारः कथितोऽत्र वाद्यथ च संवादी निषादः स्वरः ॥
शेषाः स्युस्त्वनुवादिनः क्वचिदिह स्यान्मध्यमः कोमलो ।
गेयो रात्रिमुखे मनीषिभिरसौ संपूर्णरागाग्रणीः ॥

कल्पद्रुमांकुरे ।

यत्र सर्वे स्वरास्तीव्रा वादिसंवादिनौ गनी ।
निशामुखे तु यमनः क्वचित्कोमलमध्यम ॥

चंद्रिकायाम् ।

सबही तीवर सुर जहां वादि गंधार सुहाय ।
अरु संवादि निखादतें ईमन राग कहाय ॥

चंद्रिकासार ।

गरी निरी सगौ रिगौ पगौ गरी गरी परी च सः ।
इतीमनो भवेद्गांशो रात्र्यां प्रथमयामके ॥

अभिनवरागमंजर्याम् ।

यमन हा राग कल्याण थाटांतून उत्पन्न होतो. हा राग संपूर्ण आहे. ह्या रागांत मध्यम स्वर तीव्र व बाकीचे स्वर शुद्ध असतात. या रागांत वादी-स्वर गांधार व संवादी स्वर निषाद आहे. ह्याची गाण्याची वेळ रात्रीचा पहिला प्रहर आहे. यमन रागांत कधीं कधीं थोड्या प्रमाणानें कोमल मध्यमाचा

प्रयोग केल्यास त्याला **यमनकल्याण** असेंहि संयुक्त नांव कांहीं विद्वान् देतात. हा राग सोपा असून तो बहुतेकांना येत असतो. यमन रागाला आश्रयराग हें उपपद शोभण्याजोगें आहे.

आरोहावरोह स्वरूप.

सारेग, मंप, ध, निसां । सां नि ध, प, मंग, रेसा.

पकड.

ऩिरेगरे, सा, पमंग, रे, सा ।

राग यमन– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

नि ध प मं	ग रे ग मं	नि ध मं ऽ	प मं ग रे
०	३	×	२
ग मं प मं	ग रे सा नि़	ध़ नि़ ऽ म़	ऽ ध़ नि़ रे
०	३	×	२
ग रे ग मं	प ध नि ध	प मं ग मं	ग रे सा ऽ।
०	३	×	२

अंतरा.

सा रे ग सा	रे ग मं प	ध नि सां नि	ध प मं ग
×	२	०	३
रे ग मं प	ध नि रें ऽ	ध ऽ गं रें	ऽ ध रें ऽ
×	२	०	३
सां नि ध प	मं प नि ध	प मं ग मं	ग रे सा नि़
×	२	०	३
ध़ नि़ ऽ म़	ऽ ध़ नि़ रे	ग रे ग मं	प ध नि ध
×	२	०	३
प मं ग मं	ग रे सा ऽ		
×	२		

यमनकल्याण– चौताल. (विलंबितलय).

स्थायी.

म॑	नि	म॑ ध			
प नि	ध प	प म॑	ग री	ग री	ग म
ऐ ऽ	म न	क ऽ	ल्या ऽ	ण सु	ग म
३	४	×	०	२	०
		ऩि		ऩि ग	
ग री	सा सा	सा री	सा –	सा रीग	सा सा
रा ऽ	ग नि	सौं ऽ	पू ऽ	र नऽ	सु र
३	४	×	०	२	०
प		ध			
ग –	प ध	सां –	नि –	ध –	प –
ती ऽ	व र	जा ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ	में ऽ।
३	४	×	०	२	०

अंतरा.

प	प	म॑		प	
ग –	ग –	प –	ध प	सां –	सां सां
गा ऽ	वा ऽ	दी ऽ	सु र	नी ऽ	स म
×	०	२	०	३	४
नि		सां	नि नि		
सां रीं	सां –	नि ध	ध ध	सां –	सां –
वा ऽ	दी ऽ	मे ऽ	ल क	ल्या ऽ	णी ऽ
×	०	२	०	३	४
नि		नि		म॑	ध
सां रीं	गं रीं	सां नि	ध प		
शा ऽ	स्त्र व	खा ऽ	न त	प ऽ	म॑ ऽ
×	०	२	०	३	४
				ऩि	
ग ऽ	रे ऽ	ग ऽ	रे ऽ	सा रे	सा ऽ
×	०	२	०	३	४
				प	
सा रे	सा ऽ	ग रे	सा ऽ	ग ग	प ध
×	०	२	०	३	४
ध					
सां ऽ	नी ऽ	ध ऽ	प ऽ		
×	०	२	०		

यमन– एकताल. (मध्यलय).

स्थायी.

प			ध	ध		मं					
सां	सां	नि	नि	मं	प	प	प	मं	ग	–	ग
स	ब	गु	नि	ज	न	इ	म	न	गा	ऽ	त
×		०		२		०		३		४	
मं						ग			री		
ग	–	ग	री	ग	प	री	ग	री	नि़	री	सा
ती	ऽ	व	र	सु	र	क	र	त	सा	ऽ	थ
×		०		२		०		३		४	
सा	सा	रे	रे	ग	ग	मं	मं	प	प	ध	ध
×		०		२		०		३		४	
						नि					
नि	नि	रें	रें	गं	रें	सां	रें	सां	नि	ध	प
×		०		२		०		३		४	

अंतरा.

मं						प					
प	ग	प	–	ध	प	सां	–	सां	सां	–	सां
सु	र	वा	ऽ	दि	गं	धा	ऽ	र	सा	ऽ	ध
×		०		२		०		३		४	
नि									ध		
सां	सां	रीं	–	गं	रीं	सां	सां	नि	नि	ध	प
स	म	वा	ऽ	दी	ऽ	क	र	नि	खा	ऽ	द
×		०		२		०		३		४	
						प					
प	ग	ग	प	प	प	नि	नि	ध	प	ध	प
गा	ऽ	त	स	म	य	प्र	थ	म	प	ह	र
×		०		२		०		३		४	
			ध						ग		
सां	रें	नि	नि	मं	प	प	ग	प	री	–	सा
च	तु	र	सु	ज	न	म	न	री	झा	ऽ	ता।
४		०		२		०		३		४	

राग यमन— एकताल. (मध्यलय).

स्थायी

(प)नि ध	प मं	ग मं	प —	मं ग	— ग
भ ज	म न	क रु	णा ऽ	नि धा	ऽ न
×	०	२	०	३	४

ग री	(मं)ग मं	प प	(प)री ग	री (री)नि	री सा
सु ख	सौं ऽ	प द	ए ऽ	क धा	ऽ म
×	०	२	०	३	४

सा सा	री —	ग ग	मं —	(ग)प प	ध प
श र	णा ऽ	ग त	ब ऽ	त्स ल	प्र भु
×	०	२	०	३	४

(मं)प —	ध ध	नि नि	सां सां	नि (ध)नि	ध प
पू ऽ	र त	स ब	म न	सु का	ऽ म।
×	०	२	०	३	४

अंतरा.

(ग)प ग	प प	ध प	(प)सां —	सां सां	सां सां
मौं ऽ	ग ल	सु ख	दा ऽ	य क	प्र भु
×	०	२	०	३	४

(नि)सां सां	रीं रीं	गं रीं	सां —	(सां)नि (ध)नि	(ध)प प
अ खि	ल ज	ग त	ना ऽ	य क	वि भु
×	०	२	०	३	४

(म) प –	(ध) मं मं	ग –	प री	ग री	सा सा
औं ऽ	त र	जा ऽ	मी ऽ	अ वि	क ल
×	०	२	०	३	४
(नि) सां सां	रीं रीं	गं रीं	सां (रीं) सां	निध नि	ध प
नि र	गु न	क र	च तु	रऽ ध्या	ऽ न।
×	०	२	०	३	४

राग यमनकल्याण– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

सा री
अ व

ग मं प (ग) री	ग री सा –	ग री ग ग	(प) मं ग प (ध) प
गु न न की	ऽ जि ये ऽ	गु नि स न	का ऽ जा ऽ
०	३	×	२
(ग) री – ग ग	री सा – सा	(प) मं ग प (ध) प	– पमं ग री
नें ऽ गु न	की सा ऽ र	हो ऽ गु नि	ऽ गुऽ नी ऽ
०	३	×	२
(मं) ग म ग री	सा री सा –	सारी गमं प री	ग री सा री
जा ऽ ने ऽ	गु न की ऽ	साऽ ऽऽ ऽ ऽ	ऽ र, अ व।
०	३	×	२

अंतरा.

मं (kan)	नि सां (kan)		
प ग - प	- प सां ध	सां - सां सां	सां रीं सां सां
ब डी ऽ बे	ऽ र स म	झा ऽ ऊं न	स म झ त
०	३	×	२
		नि (kan)	ध (kan)
सां ध ध सां	- सां सां सां	सां - (सां) -	नि नि (प) -
बे ऽ र बे	ऽ र अ ब	को ऽ ऽ ऽ	न क हे ऽ
०	३	×	२
मं (kan)			ध (kan)
प ग ग प	- प प प	मंप धनि सां -	नि नि (प) -
ए ऽ क बा	ऽ र क ह	दीऽ ऽऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ नी ऽ
०	३	×	२
सां रीं (kan)	ध ध (kan)	प ग (kan)	
गं गं सां सां	नि नि प प	ग - प री	- री सा री
को ऽ न क	हे ऽ अ ब	बा ऽ र बा	ऽ र, अ व।
०	३	×	२

यमनकल्याण–त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

नि़ (kan)
सा
पि

	नि़ सा (kan)		
सा री ग री	सा री सा -	नि़ ध़ सा सा	नि़ ध़ प़ प़
य र वा ते	हा ऽ री ऽ	ने ऽ क न	ज र प र
०	३	×	२

सा – सा सा	– री सा सा	ग – ग री	ग मंग मं प
वा ऽ र वा	ऽ र ग इ	हूं ऽ ब ल	हा ऽऽ री ऽ
ग म गरी ग	री – सा –	री ग री नि़	– री सा सा
ब र जऽ र	ही ऽ हूं ऽ	बा ऽ र बा	ऽ र मैं, पि।

अंतरा.

सासा
मोरे

सा सा ग प	– प नि नि	(प) प – प	ग – री प
म न की पू	ऽ ज आ ऽ	ई ली ऽ ने	हा ऽ ल क
री नि़ री सा	सा – ग री	ग – ग –	प प ध नि
र प्या ऽ र	सी ऽ स नि	वा ऽ ये ऽ	ह स र स
(प) – मं ग	प प पमं री	ग री सा –	सा री ग प
पा ऽ र उ	त र नऽ हा	ऽ र, पी ऽ	य र वा ते
री नि़ री सा			
ऽ हा ऽ री			

यमन– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

ग
प –
मौं ऽ

			ऩि
ग री ग री	सा – सा –	ग – – री	सा री सा सा
दू र म न	ला ऽ ये ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ स खी
०	३	×	२
ऩि ध़		ऩि	सा
सा सा ऩि ऩि	प़ ध़ प़ प़	सा री ग री	सा सा प –
अ न त र	हु त स खी	सो ऽ सुं ऽ	दू र, मौं ऽ
०	३	×	२
	ऩि		
ग री ग री	सा री सा –		
दू र म न	ला ऽ ये ऽ		
०	३		

अंतरा.

ग		म॑	ध ध
प – ग प	प प ध प	प – ध ध	नि नि (प) –
बा ऽ त क	हु त तूं तो	रा ऽ त स	खी ऽ री ऽ
०	३	×	२
ऩि		ग	ग
सा – ग री	ग ग ग –	प प प (प)	री – सा ऽ
मो ऽ म न	म न भा ऽ	ये ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ
०	३	×	२

मं प		मं प	ध
प ग ग प	प प प –	प ध ध नि	प ध प –
च तु र सु	ग र मो ऽ	ऽ ऽ रा पि	य र वा ऽ
०	३	×	२
नि̣			सा
सा – ग री	ग – ग –	गमं पध निध पमं	गरी गरी सा प
भा ऽ ग न	हीं ऽ पा ऽ	येऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ ऽ, मैं
०	३	×	२

यमनकल्याण– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

	मं	ग ग	
प नि ध निध	(प) – मं ग	प – री ग	री – सा सा
आ ऽ ले नऽ	बी ऽ औ ऽ	ला ऽ दे अ	ली ऽ प र
०	३	×	२
नि नि̣		नि̣	
सा – सा सा	– री सा सा	सा सा ग री	ग मं (प) –प
वा ऽ र वा	ऽ र जा ऊं	जे ह रा के	फ र झौं ऽदे
०	३	×	२
प	ग	ग	ग ग
ग म गरी ग	री – नि̣ सा	री ग री गमंप	मं मं प –
ह स नऽ हु	से ऽ न पे	वा ऽ र जाऽऽ	ऽ ऊं मैं ऽ।
०	३	×	२

अंतरा.

	सां ध		
सारी गमं पध निसां	नि नि (प) प	प ग प सांध	सां सां सां –
याऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ज ग में इ	ना ऽ ऽ ऽऽ	य त की ऽ
०	३	×	२
नि सां	ध	ध मं	ग
सां रीं रीं गं	(सां) नि (प) –	मं – ग –	री – सा –
ला ऽ ज तु	मी ऽ को ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	है ऽ जो ऽ
०	३	×	२
प ग		मं	मं ध
सा मं मं मं	प – प –	प नि ध प	प प मं ग
अ र ज क	रूं ऽ सो ऽ	पू ऽ र न	की ऽ जे ऽ
०	३	×	२
	ग		
ग म गरी ग	री – ऩि सा	स्थायी	प्रमाणें
ह स नऽ हु	से ऽ न पे		
०	३		

यमनकल्याण.– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

			सा
			लं
		सा	
सा री ग री	सा री सा सा	ध़ – सा –	– – सा सा
ग र तु र	कृ जि न छु	वो ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ मो री
०	३	×	२

सा ग री ग	– प – री (ग)	सा री ग री	सा री सा – (नि़ सा)
ग ग रि या (०)	ऽ भा ऽ री (३)	अ ब दे ऊं (×)	गा ऽ री ऽ (२)
ध़ नि़ ध़ सा (सा)	सा – सा –	ध़ नि़ ध़ सा (सा)	नि़ ध़ प़ प़
हों ऽ ब्रि ज (०)	ना ऽ री ऽ (३)	नि र ख नि (×)	र ख स ब (२)
सा सा ग री	ग – ग ग	गमं पध निध पमं	गध पमं री सा (ग)
ह स ह स (०)	दे ऽ मो हे (३)	ताऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ (×)	ऽऽ ऽऽ री, लं। (२)

अंतरा.

प ग प – (मं प)	सां सां ध सां	– सां सां –	सां रीं सां सां (नि)
तु म तो ऽ (×)	म हा ऽ धी (२)	ऽ ट पी ऽ (०)	अ त त न (३)
सां रीं गं रीं (नि)	सां रीं सां सां (नि)	नि नि प प (ध)	प प ध नि (मं नि)
ला ऽ गो हि (×)	आ ऽ व त (२)	धा ऽ व त (०)	अ त बा ऽ (३)
ध प – प	ग म ग री (प)	ग – प प (प)	ध ध सां सां (सां नि)
र बा ऽ र (×)	मैं ऽ स न (२)	हे ऽ र त (०)	घे ऽ र त (३)

गं	रीं	सां	प
सां – रीं गं	सां सां रीं सां	– ध – प	ग – ग री
हों ऽ ला ऽ	ज न म री	ऽ जा ऽ त	हूं ऽ ब्रि ज
×	२	०	३
	ग		
गमं पध निध पमं	गध पमं री सा		
नाऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ री, लं		
×	२		

यमन–त्रिताल. धमार (मध्यलय)

स्थायी.

		प	ग
सारी गमं पध निसां	निध पमं गरी सासा	प – ग मंपध	प री – री
हेऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ ऽऽ गण	रा ऽ ज मऽऽ	हा रा ऽ ज
०	३	×	२
नि ध	प	ग	ग री
सां (सां) – निनि	(प) – मंप धनि	सां री – प	री नि़ री सा
ग जा ऽ नऽ	ना ऽ बिऽ ऽऽ	ऽ द्या ऽ ज	ग दी ऽ श।
०	३	×	२

अंतरा.

मं	नि	नि	ध
प – सां सां	सां रीं सां –	सां रींसां रीं गंरीं	(सां) नि (प) प
गा ऽ ऊं ब	जा ऽ ऊं ऽ	रा ऽऽ ग रुऽ	रा ऽ ग नि
०	३	×	२
प	प	ग	ग
सां (सां) – नि,धनि	(प) – मंप धनि	सां री – प	री नि़ री सा
पू ऽ ऽ त्र,बऽ	धू ऽ सऽ ऽऽ	ऽ न ऽ छ	त्ती ऽ ऽ स।
०	३	×	२

यमन—त्रिताल. (मध्यलय)

स्थायी.

नि़	ध मं	मं	
सा नि ध नि	मं प मं ग	प – प प	– मं ग –
आ ऽ ह त	अ न ह त	भे ऽ द ना	ऽ द के ऽ
०	३	×	२
मं मं		प	
ग ग री ग	– मं प प	री री ग री	सा री सा –
प्र थ म भे	ऽ द श्रु ति	य न सों ऽ	हो ऽ वे ऽ
०	३	×	२
नि़			ध ध
सा सा री री	ग ग मं मं	प – प सां	नि नि मं प
अ न ह त	मु नि ज न	ध्या ऽ न ध	र त ज ब।
०	३	×	२
मं			
प नि ध नि			
आ ऽ ह त			
०			

अंतरा.

प		नि	
ग – ग प	– प नि ध	सां – सां सां	– रीं सां –
ना ऽ भि कौं	ऽ ठ औ र	मू ऽ र्ध स्था	ऽ न सों ऽ
०	३	×	२
सां		नि	
नि – ध सां	– सां सां सां	सां रीं गं रीं	सां नि ध प
मौं ऽ द्र म	ऽ ध्य औ र	ता ऽ ऽ र	हो ऽ व त
०	३	×	२

मं	प	मं	नि़
प – प प	मं मं ग –	प री ग री	सा री सा –
स ऽ त सु	र न के ऽ	ना ऽ म ब	वा ऽ ने ऽ
०	३	×	२
सा रे ग मं	प ध नि सां	नि ध प मं	ग रे सा ऽ।
०	३	×	२

यमन कल्याण– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

ग ग	री	सा	ध़ ध़
री री ग री	नि़ री सा सा	नि़ ध़ सा सा	नि़ नि़ प़ प़
म ना ऽ तूं	का ऽ हे न	धी ऽ र ध	र त अ ब
०	३	×	२
नि़	ग	प	री
सा – री री	(गमंप) मं प प	ग म ग री	नि़ री सा सा
धी ऽ र ध	(रेऽऽ) ऽ स ब	का ऽ र ज	सु ध र त।
०	३	×	२

अंतरा.

मं प	मं		नि
प – ग –	प प नि ध	सां – सां सां	सां रीं सां सां
जा ऽ के ऽ	स र र घु	ना ऽ थ त्रि	रा ऽ ज त
×	२	०	३
सां सां		ध	
नि – नि ध	सां सां सां –	सां (सां) – (निध)	नि ध प प
वा ऽ के ऽ	स ब ही ऽ	का ऽ ऽ (रज)	सा ऽ ध त
×	२	०	३

नि		नि	
ध नि ध प	– ध प प	ध – नि ध	प (प) मं ग
तु ल सि दा	ऽ स र घु	ना ऽ थ कृ	पा ऽ तें ऽ
×	२	०	३
मं			
ग म ग री	नि़ री सा सा		
बि घ न स	ब ट र त		
×	२		

यमन– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

प ध ग		प	ग
निनि (प) – री	– सा ग री	ग – – मं	– मं प प
पिऽ या ऽ की	ऽ न ज रि	या ऽ ऽ जा	ऽ दु भ री
०	३	×	२
मं	ध		
प – प प	मं – ग री	सारी गमं प री	ग री सारी सा
मो ऽ ह लि	यो ऽ म न	प्रेऽ ऽऽ ऽ ऽ	ऽ म भऽ री।
०	३	×	२

अंतरा.

मं		नि रीं	
प प सां सां	सां सां सां सां	सां सां नि ध	नि ध प –
क व न ज	त न अ ब	क रि ये ऽ	आ ऽ ली ऽ
०	३	×	२
मं	ग		
प मं ग प	री – सारी सा	सारी गमं प री	ग री सारी सा
ना ऽ हिं प	रे ऽ मोऽ हे	चैऽ ऽऽ ऽ न	ए क घऽ रि।
०	३	×	२

यमन– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

नि़		री री	ध़ ध़
सा ग री ग	– सा सा री	ध़ नि़ सा सा	नि़ प़ – प़
क हो स खी	ऽ पि या के	दू र स कै	से पा ऽ ऊं
×	२	०	३
मं		सा	
प़ नि़ ध़ सा	सा री सा सा	निसा रीग मंप री	ग री सारी सा
क ल ना प	र त मो हे	घऽ ऽऽ ऽऽ रि	प ल छिऽ न।
×	२	०	३

अंतरा.

प		मं	मं ध
मं ग प प	प – ध प	प धप ध निध	प प मं ग
ज ब सें ग	ये ऽ मो रि	सु धऽ हु नऽ	ली ऽ नी ऽ
×	२	०	३
ध		री	
ग री ग प	ग री सा –	निरी गमं प री	ग री सारी सा
त र फ त	जि य रा ऽ	मीऽ ऽऽ ऽ न	ज ल बिऽ न।
×	२	०	३

यमन.– त्रिताल (मध्यलय).

स्थायी.

		मं	
सा री सा –	ग – री री	गमं पग प (प)	ग री – सा
अ नि में ऽ	की ऽ ऽ त	न्हांऽ ऽऽ नी ऽ	मा ऽ ऽ ई
३	×	२	०
नि	नि	नि	
सा सा सा	सा ग री सा	सा सा नि़ ध़	नि़ ध़ – प
ऽ ढो ल ण	में ऽ ना ले	मि लं दा ऽ	ना ऽ ऽ हिं।
३	×	२	०

अंतरा.

मं प			
प ग प प	प नि ध सां	नि नि सां –	नि ध प –
इ त उ ठ	उ च क उ	च क यूं ऽ	फि रं दा ऽ
३	×	२	०
प प	ध ध	मं	
मं मं प ध	नि नि मं प	पप धध पमं ग	प री ग –
स दा ऽ रं	गी ऽ ग लि	याऽ ऽऽ ऽऽ मां	हीं ऽ ऽ ऽ।
३	×	२	०
ग री सा –			
अ नि में ऽ			
३			

राग यमन– त्रिताल (मध्यलय).

स्थायी.

मं	मं	ग	
प गमं	नि ध प –	– री – सा	ग री ग ग
अ रीऽ	ये ऽ री ऽ	ऽ आ ऽ ली	पि या बि न
	०	३	×
– – प प	ग मं ग प	प ध प प	नि ध प प
ऽ ऽ स खि	कु ल ना प	र त मो हे	घ री प ल
२	०	३	×
ग	सा ध		
री री सा सा	नि नि (प) –		
छि न दि न	ये ऽ री ऽ		
२	०		

अंतरा.

मे प प सां सां	सां – सां सां	प सां (सां) नि ध	नि ध प प
ज ब तें पि ०	या ऽ प र ३	दे ऽ स ग ×	व न की नो २
मे प प गं रीं सां	नि ध प प	नि ध नि ध प	ग री री सा सा
र ति या क ०	ट त मो हे ३	ता ऽ ऽ रे ×	गि न गि न। २

राग यमन– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

सा
नि़ ध़
सां ऽ

सा नि़ री ग री	सा री सा सा	सा नि़ ध़ प़ प़	नि़ ध़ सा – –
व रे दि सु ०	र त मा नुं ३	भां ऽ ऽ दि ×	वे ऽ ऽ ऽ २
नि़ सा – ग री	ग – ग –	ग प ग प (प)	ग री – सा निध
मैं ऽ डी ऽ ०	सैं ऽ यो ऽ ३	ऽ ऽ ऽ ऽ ×	ऽ ऽ वे सांऽ। २

अंतरा.

मं प	मं ध	मं	मं
प ग प प	प मं मं ग	ग ग प प	प निध सां (सां)
बि न दि ठि	यां ऽ मा नुं	क ल ना हिं	ग इंऽ दी ऽ
३	×	२	०
	मं प	ग	नि
नि ध प –	प ग ग प	री – सा –	सा री ग मं
री ऽ ऽ ऽ	चि त च ढ	जां ऽ दी ऽ	झू ऽ म र
३	×	२	०
ग	ग		
प मं प –	प – (प) –	री – सा निध	
यां ऽ दी ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ वे सांऽ	
३	०	२	

राग यमन– त्रिताल. (विलंबितलय).

स्थायी.

प ध	ग	ग	
निनि (प) म ग	प – मं ग	री ग ग री	सा री सा –
भऽ ज ह रि	ना ऽ ऽ म	तूं ऽ मो रे	म न वा ऽ
३	×	२	०
नि	नि		मं ग
सा री ग री	सा री सा सा	सा सा ग गरी	ग मं मं प
स ब सु ख	का ऽ र क	भ व भ यऽ	हा ऽ र क
३	×	२	०

^मं^प – प प	^ध^मं – मं ग	ग री सारीगमं प	^री^ग ^री^री निरी सा
पू ऽ र न	हो ऽ त स	क ल तेऽऽऽ ऽ	ऽ रे काऽ म।
३	×	२	०

अंतरा.

प ग प धप	सां – सां सां	^नि^सां रींनि रीं गं	^नि^सां ^ध^निनि (प) –
य ह सौं ऽऽ	सा ऽ र घ	डी ऽऽ का ऽ	स पऽ ना ऽ
३	×	२	०
^मं^प – प ^मं^प	^ध^मं – मं ग	ग री सारीगमं प	^री^ग री निरी सा
सा ऽ च ए	ऽ ऽ क च	त र कोऽऽऽ ऽ	ऽ ऽ नाऽ म।
३	×	२	०

राग यमन– एकताल. (विलंबितलय).

स्थायी.

^पध^निनि ^मं^प(प)	^प^ग ^प^गप	^ग^री ग	ग ग	ग री	^मं^ग मं
जिऽ योऽ	क रोऽ	को ऽ	ट ब	र स	लो ऽ
३	४	×	०	२	०
प ^ग^री	निरी सा	^नि^सा री	ग री	सा (सा)	नि निध
ऽ जा	ऽऽ में	अ त	सु ख	पा ऽ	यो तेऽ
३	४	×	०	२	०

ध				प		प		ग			
नि॒	ध॒	प॒	–	प	–	ग	प	री	नि॒	री	सा
हा	ऽ	रे	ऽ	धा	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	म।
३		४		×		०		२		०	

अंतरा.

मं		मं								नि	नि
प	ग	प	धप	सां	–	सां	सां	–	सां	सां	सां
तू	ऽ	रा	ऽऽ	ऊ	ऽ	म्र	बा	ऽ	द	ब	दौ
३		४		×		०		२		०	
नि								मं			मं
रीं	रीं	सां	निध	नि	–	ध	प	प	पग	–	प
ऽ	ल	त	मुऽ	दा	ऽ	ऽ	म	ब	हऽ	ऽ	के
३		४		×		०		२		०	
		नि						मं			ध
–	प	ध	–	नि	ध	प	–	प	निध	–	सां
ऽ	ल	हुं	ऽ	ऽ	म	दी	ऽ	आ	ऽऽ	ऽ	ऽ
३		४		×		०		२		०	
									री		
–	नि	(प)	पग	प	–	री	ग	री	नि॒	री	सा
ऽ	ले	हि	सऽ	ला	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	म।
३		४		×		०		२		०	

यमन.–त्रिताल. (विलंबित).

स्थायी.

			सासा
			सुम
ग			ध नि
रीगमंप–री गरी सा	सा (सा)–निध	नि ध प –	सा – – –सा
रऽऽऽ ऽन करुं मैं	तो ऽ ऽ ऽऽ	रा ऽ ऽ ऽ	तूं ऽ ऽ ,सा
३	×	२	०
ग री	नि	री	प प
री गरी निरी सा	सा – ग री	ग – ग –	मं मंग प प
हे बऽ मेऽ रा	आ ऽ वो ऽ	मे ऽ रे ऽ	गुं नऽ अ व
३	×	२	०
मं प	ग	री	री
प मंपधनि –ध प	प (प) मं ग री	प – ग री	नि री सा ,सासा
गु नऽऽऽ ऽत न	न नेऽ हा ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ र, सुम।
३	×	२	०

अंतरा.

गं	पं		
प ग प धप	सां – (सां)–	नि ध सां –रीं	सां नि ध प
तूं ऽ ही ऽऽ	दा ऽ ता ऽ	तूं ऽ ही ऽक	री ऽ ऽ म
३	×	२	०
प सां	ध	मं ध	री
गं रीं निरीं सां	नि ध मं,धनि(प)	प मं ग री	नि री सा ,सासा
ते ऽ रोऽ हि	ना ऽ ऽ,ऽऽऽ म	क र ता ऽ	ऽ ऽ र, ,सुम।
३	×	२	०

यमन.—झुमरा. (विलंबित).

स्थायी.

निध
बन

[म॑] प (प) म॑ ग	[ग ध] प म॑ म	[ग] री ग – री	[नि] सा री सा
रे ऽ ऽ ब	लै ऽ ऽ	यां ऽ ऽ ऽ	लूं ऽ गी।
३	×	२	०
[नि] सा – नि ध	[नि] सा री निरी	[री] प – ग री	सा (सा) ,निध
आ ऽ ज सु	हा ऽ गऽ	की ऽ रा ऽ	ऽ ऽ ,तन
३	×	२	०
सासानिध नि (प) –	[ध] प प प	[ध] म॑ ग री पपधनि	सांगंसांनि सां ,[ध]निनि
वेऽऽऽ ऽ ला ऽ	ब र पा	या ऽ ऽ ऽऽऽऽ	ऽऽऽऽ ऽ ऽ,बन।
३	×	२	०
(प) – म॑ म॑ग			
रे ऽ ऽ बऽ			
३			

अंतरा.

[ग] ग ग प धप	[प] सां सां सां	(प) ग प धप	सां सां –
चौं ऽ द्र ऽऽ	ब द न	प र नि पऽ	ट की ऽ
३	×	२	०

नि		ध	
सां – रीं रीं	सां नि ध	सां (सां) नि ध	नि ध प
लो ऽ च न	च म क	त ल री ऽ	यां ऽ ऽ
३	×	२	०
नि नि		प प प	री
ध ध सां (प)	प ग ग	ग ग ग री	प – ग
ब ना ऽ ब	नी ऽ के	मु ख तं ऽ	बो ऽ ल
३	×	२	०
प नि			ग
ग प ध सां	(प) – ग	ग री ग प	री – सा
बी ऽ री ब	ना ऽ य	अ न गि न	दूं ऽ गीं।
३	×	२	०
नि़			
सा – नि़ ध़			
आ ऽ ज सु	इ. इ.		
३			

यमन.–त्रिताल. (विलंबित).

स्थायी.

मं	ग	ग	
प (प) – मंग	प – मं ग	री ग – री	सा – निसा गरी
बो ऽ ऽ यार	सू ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ लि	ला ऽ ऽऽ सद
३	×	२	०
			निध यान

नि॒		नि॒	सा सा सां
सा (सा) – नि॒ध॒	सासानि॒ध॒ नि॒ – ध॒	प॒ – – सा	री री री –
का ऽ ऽ हस	नैऽऽऽ ऽ ऽ न	का ऽ ऽ मु	श कि ल ऽ
३	×	२	०
नि॒ री	ग		नि॒
सा ग ग –	प – – री	ग – – री	सा री सा निध
मे ऽ री ऽ	आ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	सा ऽ न, यान।
३	×	२	०

अंतरा.

मं		नि	
प ग प धप	सां – सां –सां	सां रीं सां –	रीं गं (सां) –
तु म तो ऽऽ	दी ऽ न ऽदु	नी ऽ के ऽ	बा द शा ऽ
३	×	२	०
ध		मं ध	प
सां (सां) – निध	सांसांनिध निध (प) –	प मं ग री	ग प ध निध
या ऽ ऽ रऽ	सूऽऽऽ ऽलि ला ऽ	तु म तो ऽ	मु ज प रऽ
३	×	२	०
	ग		री
मंपधनिसां रीं सां (सां)	प – ग प	री ग – री	नि॒ री सा निध
मेऽऽऽऽ ऽ ह र	बा ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ न, यान।
३	×	२	०

यमन—त्रिताल. (विलंबित).　　　　गरी

स्थायी.　　　　पट

ग	प ध मं	प	री
गमंप मं प प	निनि प(प) – ग	प (प) ग गप	ग – री –
तोऽऽ ऽ ऽ रे	कऽ वऽ ऽऽ	ऽ ऽ ऽ नऽ	दे ऽ ऽ ऽ
३	×	२	०

(ग)प – ग –	(ग)प (प) – गरी	ग री सारी सा	ग री सारी सा
हों ऽ ऽ ऽ	तो ऽ ऽ ऽऽ	ऽ ऽ ऽऽ रा	तुं ऽ सूऽ र
	×	२	०
(सा)प ग प री	गर्मप (ग)र्म प पप	(र्म)प ध – निध	(र्म)प (प) ग री
ग्या ऽ ऽ ऽ	ऽऽऽ ऽ ऽ नम	हुं ऽ ऽ मद	सा ऽ ए ऽ
३	×	२	०
(र्म)ग र्म – —ध	नि – ध –	(ध)र्म ध सांसांनिध निध	(र्म)प – र्म र्मरी
च तु र —बा	ल ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽऽऽऽ ऽमु	वा ऽ ऽ, पट।
३	×	२	०

अंतरा.

(म)प
ए

(र्म)प (नि)ध नि (ध)नि	सां –(सां)–	(सां)नि – ध (ध),र्मध	सांसांनिध निध प –
क तो ऽ ह	री ऽ जी ऽ	का ऽ ऽ ऽ,भऽ	ईऽऽऽ ऽल वा ऽ
३	×	२	०
(र्म)प (ध)र्म ग री	(री)ऩि री सा –	(ऩि सा)सा सां नि ध	(प)र्मध सांसांनिधनि, ध प(प) मरी
स दा ऽ ऽ	रीं ऽ ग ऽ	री झे ऽ आ	नऽ ऽऽऽऽऽ,मु वाऽ, पट।
३	×	२	०

यमन– एकताल. (विलंबित).

स्थायी.

प ध मं निनि प(प)	– मंग	पपमंग मं	ग री	सा –	गरी ग
एऽ रीऽ ३	ऽ लाल ४	मींऽऽऽ ऽ ×	ले ऽ ०	ऽ ऽ २	ऽजि या ०
ग प ग	ग प (प)	प ग	ग प ग	ग री ग	री सा
ऽ ऽ ३	रू ऽ ४	प ऽ ×	सूं ऽ ०	द ऽ २	ऽ र ०
नि सा गरी	ग ग	ग प (प)	री म	री सारी	सारीग –
रा ऽऽ ३	जें द्र ४	रा ऽ ×	ऽ ऽ ०	ऽ ऽऽ २	ऽऽऽ ऽ ०
ग प ग	ग प (प)	प ग	री सा	सासारीग –री	साप धप
जा ऽ ३	ज ग ४	त में ×	ऽ ऽ ०	लाऽऽऽ ऽव २	लाऽ ऽऽ। ०

अंतरा.

ग प ग	प धप	प सां –	नि – सां	ध नि नि	रीं सीं
जो ऽ ३	जा ऽऽ ४	की ऽ ×	भा	ऽ ऽ २	व र ०

नि		नि	नि		ग
सांसांनिध निध	सांसांरींगं –रीं	सां निध	सां(सां) -,निध	नि धप	पग प
सोऽऽऽ ऽऽ	ऽऽऽऽ ऽहि	बे ऽऽ	गीऽ ऽ,तऽ	न ऽऽ	बेऽ गी
३	४	×	०	२	०
	नि				
पपधनिसां रीं	सां (सां)	निध निध	प –ध	नि ध	रींरींसांनिसां -,नि ध
म्हाऽऽऽऽ ऽ	रे ऽ	अऽ तऽ	ऽ ऽक	रो ऽ	ऽऽऽऽऽ ऽ,रिमों
३	४	×	०	२	०
ध ध	मं				
मं,धमं निनि	प(प) -,मंग	पपमंग मं	ग री		
ग,ऽऽ ऽऽ	लऽ ऽ,लाल	मीऽऽऽ ऽ	ले ऽ		
३	४	×	०		

यमन– एकताल. (विलंबित).

स्थाय.

,री
,म

			सा		प
ग धधपमंप	परी –,गरी	सा –	– गरी	ग –	– मं
हुं ऽऽऽऽऽ	ऽऽ ,मद	आ ऽ	ऽ ऽर	बी ऽ	ऽ या
	४	×	०	२	०
		ग			
ग ,ऽमं	प मंप	प (प)मं	ग री	सा नि़	ध़ ध़
ऽ ऽन	बी ऽऽ	स लीऽ	ला ऽ	ऽ ऽ	ऽ हो
३	४	×	०	२	०

मं प़	नि़ध़	सा	–री	री प	ध मं	ग	री	री नि़	री	सा	–री
आ ३	लेऽ	ही ४	ऽव	स ×	ला	ऽ ०	ऽ	ऽ २	ऽ	म,	ऽम।

अंतरा.

ग प	ग	प	सांध	सां	–	सां	सां	–	सांरीं	सां	–सां
पं ३	ज	त ४	नऽ	पा ×	ऽ	क ०	द्रा	ऽ २	जदेइ	मा ०	ऽम
सां नि	–	निध	सां	सां	सां	प सां	(सां)	निध	नि	ध	प
चा ३	ऽ	दें ऽ ४	मा	सू ×	मे	मू ०	ऽ	तेंऽ २	जा	ऽ ०	लि
सां ध	सां	(प)	पम	प ग	प	री	ग	री	री नि़	री	सारी
नू ३	ऽ	रे ४	वऽ	स ×	सा	ऽ ०	ऽ	ऽ २	ऽ	ऽ ०	म,म।

यमनकल्याण–त्रिताल. (विलंबित).

स्थायी.

पप	प मं निध	प(प)–	,मंग	ग प	–	ग	री	ध प	(प)	ग	री	प	री	गरी	सा
पल ३	सन	सेंऽ	ऽ,मग	झा ×	ऽ	रू	ऽ	रे २	ऽ	ऽ	ऽ	मा ०	ऽ	ऽऽ	ई
प ग	मं	प	ध	सांसांनिध		नि	प(प)	मं पप	निध	सांनि	रीं	सां,निध	नि	ध मं	ग पमं
क ३	ब	घ	र	आऽऽऽ ×		ऽ	वे ऽ	मोरा २	ऽऽ	ऽऽ	ऽ	प्या,ऽऽ ०	ऽ	रा	ऽऽ।

ग प	प	प सां	–सां	सां	सांनि	रीं	सां	नि सां	रीं	गं	(सां)	सांसांनिध		ध नि प	(प)
त ३	प	त	ऽबु	झा ×	ऽऽ	ऽ	ऊं	ग २	रे	ऽ	ल	गाऽऽऽ ०		ऽ ऊं	ऽ

नि धनि	सांरीं	मंमंगंरीं,गंरीं	सांरीं,सा	नि सां,निध	सांसांनिध,निध	पध	प
तन ३	मन	धऽऽऽ,ऽन	ऊऽ,न	प,रऽ ×	वाऽऽऽ,ऽऽ	ऽऽ	रूं

पप	निध	सांनि	रीं	सां,निध	नि	ध मं	ग पमं
मोरा २	ऽऽ	ऽऽ	ऽ	प्या,ऽऽ ०	ऽ	रा	ऽऽ।

यमन– एकताल. (विलंबित).

स्थायी.

,गग	री,गरी	ऩि सा(सा)	–,ऩिध़	सासाऩिध़	ऩिध़	प़	–	प़ सा	सा	ऩि सा	री
ऽ,कहे ३	स,खीऽ	कैऽ ४	,सेके	कऽऽऽ ×	ऽरि	ये ०	ऽ	भ २	रि	ये ०	ऽ
ग	री	सा	ऩिसां	ऩि सा	–	ग	–	मं ग	–	ग	री
ऽ ३	दि	न ४	ऽऽ	ऐ ×	ऽ	से ०	ऽ	ला २	ऽ	ल ०	न
ग प	ग	ग प	(प)	प री	ग	–	री	री ध़	ऩि	सा	–
के ३	ऽ	ऽ ४	ऽ	सौं ×	ऽ	ऽ ०	ऽ	ग २	ऽ	ऽ ०	ऽ।

अंतरा.

ग प ग	प धप	प सां –	सां निसां	नि सां (सां)	– निध
सु न ३	री स ४	खी ऽ ×	मैं ऽऽ ०	का ऽ २	ऽ कहुं ०
सांसांनिध निध	मं प (प)	मं प (प)मं	ग री	प ग प	निध सां
तोऽऽऽ ऽऽ ३	सें ऽ ४	उ नऽ ×	ही के ०	जा ऽ २	ऽऽ ऽ ०
सां – नि	ध प	प री ग	– री	री ध़ नि़	सा –
ऽ न	ऽ त ४	ढौ ऽ ×	ऽ ऽ ०	ग ऽ २	ऽ ऽ। ०

यमन– एकताल. (विलंबित).

स्थायी.

नि़ प़	नि़ध़ ,सारी	सा –	नि़ री	ग री	सा (सा)
मे रा ३	ऽऽ ,मन ४	बां ऽ ×	ऽ ध ×	ली नो २	रे ऽ ०
प ध मं निनि प(प)	री पग मंमं	प प(प)	ग री	री ध़ नि़	सा सा
हांऽ रेऽ ३	ऽ इन ४	जो गीऽ ×	या के ०	सा ऽ २	ऽ थ। ०

अंतरा.

मं		प ध मं			रिं
ग मं	प ध	निनि प(प)	मंग गप	ग री	सारा सा
स दा	रैं ग	कऽ रऽ	मऽ कऽ	रो ऽ	क्युंऽ ना
३	४	×	०	२	०
सा		प ध		ग सा	
नि़ री	ग मं	निनि (प)	मंग प	री नि़	री सा
इ न	प्रा ऽ	नऽ ना	ऽऽ थ	के हा	ऽ थ।
३	४	×	०	२	०

यमनकल्याण–एकताल. (विलंबित).

स्थायी.

सा
सो

सा री नि़					
गग सा(सा)	– नि़ध़	सासानि़ध़ नि़ध़	प़ –	प़ ग	– री
हेऽ लाऽ	ऽ ऽऽ	नौंऽऽऽ दऽ	के ऽ	गा ऽ	ऽ ऽ
३	४	×	०	२	०
री री		रिं			प ध मं
नि़ गग	(सा) –	सा ग	गरी पग	प प	निनि प(प)
ऽ ऽऽ	वो ऽ	ब जा	ऽऽ ऽऽ	ऽ वो।	तोऽ रेऽ
३	४	×	०	२	०

—	पग	पग	प,धप	ग	री	सा	—	सा	(सा)ध़	नि़ध़	,सा
ऽ	मौंऽ	दीऽ	ऽ,ऽल	रा	ऽ	मा	ऽ	ई	ऽऽ	ऽऽ	,सो।
३		४		×		०		२		०	

अंतरा.

सां				मं							
	निध	पमं	गरी	ग	मं	प	मंप, ध	नि	ध	सां	सां
ऽ	सौंऽ	काऽ	सम	अ	स	म	ऽऽ,बि	स	ऽ	ऽ	म
३		४		×		०		२		०	
सां रीं										प	
गंगं	(सां)	नि	धध	सांसांनिध	नि	ध	प	ध	प	ग	म
अऽ	ती	ऽ	तअ	नाऽऽऽ	ऽ	ऽ	धा	ऽ	त	म	न
३		४		×		०		२		०	
		प		प ध			ग			री	
ग	री	ग	मंप	निनि	(प)	—	री	ग	री	धनि़	सा,सा
रं	ग	के	ऽऽ	दिऽ	खा	ऽ	वे	ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽ,सो।
३		४		×		०		२		०	

यमन—एकताल. (विलंबित).

स्थायी.

											नि़ सासा दिय
ग				नि़				प़			
री	ग	री	सा	सा	नि़	ध़	प़	सा	नि़	री	री
रा	ऽ	ऽ	मैं	बा	ऽ	ऽ	ऽ	रूं	ऽ	ऽ	गी
३		४		×		०		२		०	

री		ऩि		ऩि	री
ग री	सा (सा)	सा निध	सा सा	सा ग	ग –
धि या	के ऽ	ह जऽ	र त	ख्वा ऽ	जे ऽ
३	४	×	०	२	०

प ध	ग	प			
मं मंग	प प	ध प	ग प	री –	सा सासा
खि दऽ	र के	न ज	ऽ ऽ	ऽ ऽ	र, दिय।
३	४	×	०	२	०

अंतरा.

मं		प	प		मं
प पग	प प	ध प	मंग पध	सांसांनिध निध	प (प)
दु धऽ	पु त	औ र	अन धन	लऽऽऽ ऽछ	मी ऽ
३	४	×	०	२	०

मं ध		री		री ऩि री	
प मं	ग री	प ग	प री	ऩि गग	(सा) ,सासा
नि स	दि न	श्या ऽ	ऽ म	फ जऽ	र ,दिय।
३	४	×	०	२	०

यमन–एकताल. (विलंबित).

स्थायी.

मं	ग		ग ग		नि
पग गमंधप	री सासा	गरी ग	पग प(प)	री सा	सां निध
याऽ ऽऽऽर	दा मेनुं	नित दा	नीऽ होऽ	ऽ रा	सैं याऽ
३	४	×	०	२	०

ध			ध नि		नि ग
सां(सां) ,निध	सांसांनिध निध	प –प	प ध,निध	निसांरींरींसांनिसां निध	मंप मंप
।निऽ ,मेनुं	भांऽऽऽ ऽव	दाऽनि	हो रा,ऽऽ	ऽऽऽऽऽऽऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ
३	४	×	०	२	०
प					
निधप गप,गमंधप	गरी सासा				
याऽऽ ऽऽ,ऽऽऽर	दाऽ मेनुं				
३	४				

अंतरा.

मं			मं		
पग पप	पप मंध	प –	पग पध	सां(सां)	निध प
कित वल	मज ऽनूं	वे ऽ	कित वल	कु ऽ	काऽ ऽ
३	४	×	०	२	०
नि			ध नि		
सांसां रीं	सां –,निध	सांसांनिधानि (प),प	प ध,निध	स्थायी	प्रमाणें.
इष्क पैं	या ऽ,मियां	जोऽऽऽऽ रा,नि	हो रा,ऽऽ		
३	४	×	०		

यमन– त्रिताल. (विलंबित).

स्थायी.

				नि
				सा
				स
नि	ग ध	मं ग		
सा री ग –	प – मं –	ग – री –	सा – – –	
लो ना रे ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	बा ऽ ऽ ऽ	
३	×	२	०	

नि री सा ,रीग नि़)सा)	नि़ ध़ सा नि़	री नि़ म री	नि़ सा – – सा
ऽ ,लम मो ऽ	रा ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	रे ऽ ऽ, स।
३	×	२	०

अंतरा.

मे प – मं ग	प – प –	ग प – री –	गं री ग म प
सू ऽ हा ऽ	चो ऽ ला ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	अ त रं ग
३	×	२	०
प नि ध सां (सां)	ध नि ध प –	ग प (प) प ग ग	री ग – री री
भी ऽ ऽ ऽ	ना ऽ ऽ ऽ	आ ऽ ज सु	हा ऽ ऽ ग
३	×	२	०
ग प – (प) –	ध मं – री –	ग – री –	सा – – नि़
की ऽ ऽ ऽ	रा ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	ते ऽ ऽ, स।
३	×	२	०

यमन–त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

			सा नि़ री
			ओं दे
ग प ग री	नि़ सा री ग	मं ग मं (प)	– री – मं
ले ते दे ले	त न द्रे द्रे	त द्रे ऽ न्ना	ऽ दी ऽ म्त
०	३	×	२

ग			
(प) – री ग	री सा सा री	ग री सा ऩि	ध़ ऩि ध़ –
दी ऽ म्ता ऽ	न्न द्रे द्रे तों	ऽ द्रे द्रे त	दा ऽ नी ऽ
०	३	×	२
		ग	
प़ ध़ ऩि री	ग री ऩि री	ग – मं मं	– (प) – –
दा ति दा नि	उ दे दा नि	दी ऽ म्त द्रे	ऽ न्ना ऽ ऽ
०	३	×	२
			सा
ऩि – री ग	मं (प) – –	री ग री सा	– सा ऩि री
ता ऽ न्न दे	रे ना ऽ ऽ	दी ऽ म्त दा	ऽ नि, ओ दे
०	३	×	२

अंतरा.

प प प सां	ध सां – सां	सां – सां –	रीं गं रीं सां
ना द्रे द्रे दी	ऽ म्दी ऽ म्त	दी ऽ म्दी ऽ	म्त त न दे
०	३	×	२
ध			
नि नि – रीं	सां – नि ध	प़ प री ग	– री ऩि सा
रे ना ऽ त	नूं ऽ धि या	ना रे नि ता	ऽ न्न दे रे
०	३	×	२
		री	
गं – रीं –	नि – (प) –	ग – री सा	– सा ऩि री
ता ऽ नूं ऽ	दे ऽ रे ऽ	ना ऽ त दा	ऽ नि, ओ दे।
०	३	×	२

यमनकल्याण–त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

सा सा
त न

			मं प
री ग री नि़	— री सा सा	ध़ नि़ ध़ नि़	सा सा सा री
ना द्रे द्रे तो	ऽ म्त न न	त द् रे दा	ऽ नि ता रे
०	३	×	२
			मं प
ग ग — ग	ग म ग री	ग म ग री	प ग प (प)
दा नी ऽ त	द् रे दा नि	त न न न	न न न न
०	३	×	२
		प	ग
ग — री ग	ग री सा सा	नि ध — ध	प — प ग
ना ऽ ऽ त	द् रे दा नि	त ना ऽ त	ना ऽ त ना
०	३	×	२
ग			
— ग री —	सा री सा सा	ध़ नि़ ध़ सा	सा सा री नि़
ऽ त ना ऽ	त न ना रे	ना द्रे द्रे दा	नी तुं द्रे द्रे
०	३	×	२
री री — मं	ग प प प	प ध प मं	ग री सा सा
दा नि ऽ त	द्रे रे दा नि	त न न न	न न, त न।
०	३	×	२

अंतरा.

सा रे ग ऽ	सा रे ग ऽ	ग रे प ऽ	ऽ ऽ ग ऽ
×	२	०	३
ग रे प ग	प प ध सां	प ध प मं	ग रे सा ऽ
×	२	०	३
		धध पप पप धध	पप पप ध –
सा ग रे मं	ग रे सा ऽ	तिर किट तक धिर	किट तक धा ऽ
×	२	०	३
प (प) –प (ग) प	ग रींरीं सा सा		
धे त्लां ऽग धे	त्लां ऽग, त न		
×	२		

यमनकल्याण–एकताल. (विलंबित).

स्थायी.

– सारे	ग –	प(प) ग	रे गरे	–सारे सा	सारेगमंप रेरे
ऽ यारे	मन ऽ	यल ली	ऽ ऽऽ	ऽ,यल ला	ए ऽल
४	×	०	२	०	३
सा(सा) निध,सारे					
वाऽ ऽऽ,यारे					
४					

अंतरा.

(ग) प (प)	(ग) मंग (ग) ,मंमं	प मंप	प –	पपमंग (ग) मंमं	प प
ना द्रे	ऽऽ ,द्रेंत	ला ऽ	ना ऽ	तऽऽऽ ऽले	ला ना
३	४	×	०	२	०

प ग प त दी ३	सां ध सांनि या ऽना ४	ध निध प रेऽ ऽ ×	प निध ना ऽऽ ०	प(प) गरे द्रे ऽऽ २	नि,ध मंध तो,ऽम् द्रेऽ ०
पपधनि धपमंग ना ऽ ३		रेसानिध ,सारे ऽ ऽ,यारे ४			

यमनकल्याण– तिलवाडा. (विलंबित).

स्थायी.

सा,साध निरे ऽ ऽ ते,ले नादिर ३	ग ग – रे गरे दी ऽम् दि ऽम् ×	सानि रे ममगरे गरे दी ऽ म्त ऽन २
सा – निरेरेसानिसा धनि ना ऽ द्रे ऽऽ ०	नि नि (प) – पध सासा न्ना ऽ उदे लेते ३	सासा – सारेसासा निध देले ऽ ऽ ल्लाना ×
निरे निरे ममगरेग रे तेले ऽले ला ऽ २	सा – सानि रे ना ऽ ता रे ०	गरे सा सा(सा) –,निरे दा नि ते,ल ,नादिर। ३

अंतरा.

पर्मं प (प) —(ग)मंमं	प —ग (ध)मं ध	सांसांनिध निध (प) —
दीम्द रा ऽ ऽ,दर	ये ऽद बी ऽ	गो ऽ य ऽम्
३	×	२

गमंपधप पग परे गरे	(ग)नि़ रेनि़ गरे सा	(ग)रेरे पपमंगमंग मं प
बे पी ऽ ऽ	रा ऽ ऽ वे	मिन वा वे ऽ
०	३	×

(ग)रे गरे नि़ रेसा	सा नि़ध़ प़(प़) रेसा	सारेगमंप रे,सा सा(सा) —,नि़रे
द ऽर्द रा ऽवे	पी ऽर गो ऽफ्त	आ ऽवे ते,ले ऽ,नादिरा।
२	०	३

यमनकल्याण— झूमरा. (विलंबित).

स्थायी.

(पध)निनि निधप — —,(ग)पर्मं	सां निध,प —	पपमंगमं धधपमंपमं ग रे	गरे गमप —
दरा ऽऽऽ ऽ—,दानि	द राऽ,ऽ ऽ	ऽ द राऽ	दरा तो ऽम्
३	×	२	०

(रे)ग रे सा निसा	मग मम रे	(रे)ध़ सा,रे सा (सा)	ध़ प़ —
द ऽ रा ऽ	दर दरा ऽ	दी ऽम्त दा ऽ	ऽ नि ऽ।
३	×	२	०

अंतरा.

म (म)	मं ध - -सा	-रे ग - -	प (प) -
ऽ ऽ आ व ३	सा ऽ ऽब ×	ऽर्स रे ऽ ऽ २	आ ऽ ऽ ०
प ग प- -प सां	ध सां सांसां	सांध रे रे -	रे मरे गमंपध
द ऽम ऽद री ३	ऽ ऽ वज ×	रा ऽ ने ऽ २	ब र्क र ०
निसांरेंगं रेंसांनिध पमंगरे सारेसासा			
ऽ ऽ ऽ ऽ,मदानि ३			

यमनकल्याण— चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

सा ग -	री -	सा सा	नि सा ग	मं री ग	मं प
तूं ऽ ०	ही ऽ ३	भ ज ४	भ ज ×	ऽ रे ०	ऽ ऽ २
प ध नि प	ध - मं	- ग	मं ग म	गरी ग	री सा
म न ०	ऽ के ३	ऽ ष्ण ४	बा ऽ ×	सुऽ दे ०	ऽ व २

			ग						ग		
सा	री	ग	री	–	सा	सा	री	ग	री	सारी	सा
प	द	म	ना	ऽ	भ	प	र	म	पु	रुऽ	ख
०		३		४		×		०		२	
		मं				मं					
सा	री	ग	मं	प	प	प	री	ग	री	सारी	सा
प	र	मे	ऽ	स	र	ना	ऽ	रा	ऽ	यऽ	न।
०		३		४		×		०		२	

अंतरा.

मं			मं			प					
प	ग	ग	प	ध	प	सां	सां	सां	सां	रीं	सां
जो	ऽ	ग	जा	ऽ	ग	ज	प	त	प	क	र
×		०		२		०		३		४	
सां		सां	सां			ध			ध	ध	
नि	–	नि	नि	ध	ध	सां	–	नि	नि	प	प
बा	ऽ	म	दे	ऽ	व	ना	ऽ	र	द	सु	नि
×		०		२		०		३		४	
मं				मं					प		
प	प	नि	ध	प	ध	प	मं	ग	मं	प	प
व	सी	ऽ	ष्ट	स	न	का	ऽ	ऽ	दि	क	स
×		०		२		०		३		४	
				नि॒				नि॒			
प	मं	ग	री	सा	री	सा	सा	सा	री	सा	सा
कु	ल	सु	र	गा	ऽ	व	त	ध्या	ऽ	व	त
×		०		२		०		३		४	

ध			सां	ध	
मं ग	मं प	– प	नि सां	नि नि	मं प
अ ऽ	ष्ट जा	ऽ म	क र	त र	ह त
×	०	२	०	३	४

मं		
प री	ग री	सारी सा
पा ऽ	रा ऽ	यऽ न
×	०	२

यमनकल्याण– चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

मं	मं			मं	नि
प –	प प	– ध	प –	प प	ध सां
पी ऽ	र द्	ऽ स्त	गी ऽ	र ह	ज ऽ
×	०	२	०	३	४
ध		ध		ग	री
नि नि	ध प	मं मं	ग री	री ग	ग म
र त	ऽ तु	म गु	रु ऽ	सा ऽ	है ऽ
×	०	२	०	३	४
ग री	सा नि़	ध़ –	प़ सा	सा री	ग ग
ऽ ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ	ब इ	स ब	श र
×	०	२	०	३	४
मं		ध	मं	ग	
ग ध	प –	मं –	ग –	री –	सा –
अ प	नो ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ	है ऽ
×	०	२	०	३	४
सा			सा	मं	
ध़ नि़	ग री	सा –	प –	मं ग	री ग
क र	म क	रे ऽ	मे ऽ	ऽ रे	ऽ ऽ।
×	०	२	०	३	४

अंतरा.

सा	सा	–	^(सा)^सां	–	सां	–	सां	सांनि	रीं	सां	–
कि	यो	ऽ	बि	ऽ	द्या	ऽ	दा	ऽऽ	ऽ	न	ऽ
×		०		२		०		३		४	
^(नि)^सां	रीं	गं	रीं	सां	–	नि	^(ध)^प	–	प	ग	प
स	ब	ऽ	न	को	ऽ	य	ह	ऽ	ज	ग	ब
×		०		२		०		३		४	
^(ग)^री	–	सा	–	सा	सा	री	–	^(मं)^ग	मं	ग	प
खा	ऽ	न	ऽ	त	र	का	ऽ	बे	ऽ	ऽ	ग
×		०		२		०		३		४	
–	प	ध	^(प)^ध	^(नि)^ध	नि	^(ध)^नि	रीं	सां	–	नि	–
ऽ	दि	ला	वो	अ	प	नो	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
×		०		२		०		३		४	
ध	–	प	–	मं	–	ग	–	री	–	सा	–
ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
×		०		२		०		३		४	
^(नि़)^ध़	नि़	ग	री	सा	–	^(सा)^प	–	मं	^(मं)^ग	री	ग
क	र	म	क	रे	ऽ	भे	ऽ	ऽ	रे	ऽ	ऽ।
×		०		२		०		३		४	

यमनकल्याण–चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

सा			प			ग			ग		
प	–	प	ग	–	ग	री	ग	–	री	–	री
ता	ऽ	न	ता	ऽ	ल	सो	ही	ऽ	गा	ऽ	इ
०		३		४		×		०		२	

						सा			नि़		
सा	–	सा	ग	री	सा	नि़	ध़	ध़	सा	–	री
ये	ऽ	अ	न	गि	न	ता	ऽ	न	गा	ऽ	इ
०		३		४		×		०		२	

		प	प			प					
ग	–	ग	ग	–	री	ग	म॑	प	प	–	प
ये	ऽ	सु	ना	ऽ	इ	ये	ऽ	ऽ	बे	ऽ	गि
०		३		४		×		०		२	

प						ग			ग		
नि	ध	प	ध	प	–	री	ग	–	री	–	सा
प	र	स	त	है	ऽ	सु	ध	ऽ	रा	ऽ	ग।
०		३		४		×		०		२	

अंतरा.

म॑		प	सां						नि		
प	प	सां	ध	सां	–	सां	सां	–	सां	रीं	सां
सु	न	अ	त	हीं	ऽ	अ	ला	ऽ	प	ऽ	त
×		०		२		०		३		४	

नि						नि					
सां	गं	रीं	गं	मं	रीं	सां	–	निध	नि	ध	प
मु	ऽ	ऽ	द्रा	ऽ	में	गा	ऽ	वेऽ	ता	ऽ	न
×		०		२		०		३		४	

(मं)प (ध)मं	– ग	प –	– (मं)प	– (नि)ध	नि प
प्र मा	ऽ न	को ऽ	ऽ री	ऽ झा	ऽ वे
×	०	२	०	३	४
(मं)प निध	नि सां	रीं गं	रीं सां	नि ध	(ध)प –
मा ऽऽ	नो ऽ	गु नी	य न	के ऽ	ऽ ऽ
×	०	२	०	३	४
(प)ग –	प (ग)री	– सा			
हो ऽ	त कौं	ऽ ठ			
×	०	२			

यमनकल्याण– चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

(नि)सां सां	नि (ध)नि	(ध)मं प	(नि)ध नि	ध प	– प
च र	न न	सु ख	च रीं	ऽ जी	ऽ व
०	३	४	×	०	२
(मं)प –	ध प	– –	(मं)प प	प पग	ग री
मा ऽ	ऽ धो	ऽ ऽ	द ल	न सुऽ	ख ऽ
०	३	४	×	०	२
सा री	ग री	सा –	(नि़)सा –	री –	(री)सा री
रा ऽ	ज क	रो ऽ	बौं ऽ	सी ऽ	अ ध
०	३	४	×	०	२

ग (प)मं	— (ग)मं	प —	(ग)री ग	री (री)नि़	री सा
र॰ रा	ऽ३ ज	त४ ऽ	रा× ऽ	ज॰ रा	ऽ२ ज
(सा)सां सां	नि (ध)नि	(ध)मं प			
च॰ र	न३ न	सु४ ख			

अंतरा.

(ग)प —	ग प	ध प	(प)सां —	सां रीं	सां —
ध× ऽ	मं॰ मु	ग२ ट	छ॰ ऽ	त्र३ ब	ढो४ ऽ
(सां)नि —	ध सां	सां रीं	सां —	नि (ध)नि	ध प
ला× ऽ	ख॰ मु	र२ त	ना॰ ऽ	म३ ले	ऽ४ त
(म)प (प)ग	— प	प —	(नि)ध नि	ध (मं)प	ध प
क× हे	ऽ॰ मि	यां२ ऽ	ता॰ ऽ	न३ से	ऽ४ न
प प	(नि)ध (नि)ध	सां सां	रीं गं	(री)सां —	नि (ध)नि
त× न	म॰ न	ध२ न	सु॰ ख	पा३ ऽ	यो४ ऽ
(री)सां —	नि (ध)नि	ध प			
रा× ऽ	ज॰ रा	ऽ२ ज			

यमनकल्याण—चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

प	प	मं	प	प	मं
नि ध	प मं	ग –	री म	मं प	प प
ए त	क त	हूं ऽ	ऽ ते	हा ऽ	री आ
३	४	×	०	२	०

		मं	प ध		
ध प	– प	प ध	ध सां	नि ध	नि ध
स दा	ऽ स	ज न	म ज	न म	के ऽ
३	४	×	०	२	०

	प		प		री
प मं	ग मं	प –	प ग	म ग	री नि़
ऽ ऽ	ऽ ह	मा ऽ	रे दु	ऽ ख	ऽ ह
३	४	×	०	२	०

		नि़ सा	प	मं	
री सा	– –	सा प	– मं	ग ऽ	ग री
ऽ रो	ऽ ऽ	सा की	ऽ ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ
३	४	×	०	२	०

री		नि़	नि़		
नि़ री	सा –	ध़ नि़	– ग	री सा	– निसा
हो ऽ	जे ऽ	को ऽ	ऽ स	र के	ऽ ऽऽ।
३	४	×	०	२	०

अंतरा.

मं	प				
प प	– सां	ध सां	सां –	सां सां	– सां
तु म	ऽ सें	ऽ जो	कौ ऽ	न औ	ऽ र
×	०	२	०	३	४

नि		मं	रीं						नि		
सां	–	गं	गं	–	मं	गं	रीं	–	सां	रीं	सां
जा	ऽ	सों	जा	ऽ	य	क	हूं	ऽ	दौ	ऽ	र
×		०		२		०		३		४	

सां	ध					मं			री		
नि	नि	ध	प	मं	ग	गम	ग	री	नि़	री	सा
ह	म	ऽ	को	ऽ	तो	नऽ	हीं	ऽ	ठो	ऽ	र
×		०		२		०		३		४	

नि़		मं							ध		
सा	री	ग	मं	ध	नि	रीं	सां	नि	नि	ध	प
चि	न	पा	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	य	न
×		०		२		०		३		४	

मं	नि		ध		मं						ध
प	ध	नि	मं	पमं	ग	मं	नि	–	ध	प	मं
प	र	ऽ	के	ऽऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	त	क	त
×		०		२		०		३		४	

यमनकल्याण—चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

सां					ग				ध		
नि	ध	–	प	मं	मं	प	–	प	मं	–	ग
प्र	थ	ऽ	म	ऽ	श	री	ऽ	र	ग्या	ऽ	न
×		०		२		०		३		४	

					ग				नि़		
ग	–	री	ग	मं	मं	प	–	री	सा	री	सा
ना	ऽ	द़	भे	ऽ	द	ती	ऽ	न	स्था	ऽ	न
×		०		२		०		३		४	

नि़						प					
सा	–	री	–	ग	ग	मं	ग	प	पमं	ध	प
द्वा	ऽ	विं	ऽ	श	ति	श्रु	ति	शु	चिऽ	स्व	र
×		०		२		०		३		४	
मं									ध		
प	–	ध	ध	नि	ध	सां	सां	नि	नि	ध	प
द्वा	ऽ	द	श	बि	क	र	त	ब	खा	ऽ	न।
×		०		२		०		३		४	

अंतरा.

मं						नि					
प	–	ग	प	ध	प	सां	–	सां	सां	रीं	सां
वौं	ऽ	श	जा	ऽ	ति	व	ऽ	र्ण	द्वी	ऽ	प
×		०		२		०		३		४	
सां						सां	रीं		ध		
नि	–	नि	ध	सां	–	गं	सां	नि	नि	ध	प
छं	ऽ	द	ऋ	षी	ऽ	वि	नि	ऽ	यो	ऽ	ग
×		०		२		०		३		४	
म	प								ध		
प	ग	–	प	–	प	नि	ध	नि	मं	ध	प
श्रु	ती	ऽ	जा	ऽ	ति	ती	ऽ	न	ग्रा	ऽ	म
×		०		२		०		३		४	
प			ध		प				री		
सां	–	नि	प	–	ग	प	–	री	नि़	री	सा
ए	ऽ	क	ई	ऽ	स	सू	ऽ	र	जा	ऽ	न।
×		०		२		०		३		४	

संचारी.

नि़			सा			म			मं		
सा	–	सा	प	–	प	प	–	प	प	ध	प
शु	ऽ	द्ध्र	कू	ऽ	ट	भे	ऽ	द	ता	ऽ	न
×		०		२		०		३		४	
			नि						ध		
प	प	–	ध	नि	ध	सां	–	नि	नि	ध	प
पु	र	ऽ	स्ता	ऽ	र	मे	ऽ	रु	जा	ऽ	न
×		०		२		०		३		४	
मं		ध						नि़			
प	–	मं	–	ग	–	ग	री	सा	री	सा	सा
न	ऽ	ष्टो	ऽ	द्दी	ऽ	ष्ट	प्र	बो	ऽ	ध	न
×		०		२		०		३		४	
नि़								ग			
सा	–	री	–	ग	ग	मं	–	मं	प	ध	प
सा	ऽ	धा	ऽ	र	ण	को	ऽ	बि	धा	ऽ	न।
×		०		२		०		३		४	

आभोग.

मं						प					
प	ग	प	प	ध	प	सां	सां	सां	–	रीं	सां
का	ऽ	क	लि	सु	र	अ	रु	औं	ऽ	त	र
×		०		२		०		३		४	
नि						नि					
सां	सां	रीं	रीं	गं	रीं	सां	नि	ध	नि	ध	प
च	तु	र	च	र	न	अ	लौं	ऽ	का	ऽ	र
×		०		२		०		३		४	

(ध)मं ग	प –	प –	नि ध	(ध)मं ध	प प
जा ऽ	ती ऽ	ल ऽ	च्छ न	कौं ऽ	व ल
×	०	२	०	३	४
(प)सां सां	नि (ध)नि	(ध)प प	प (प)ग	प री	– सा
र त	ना ऽ	क र	म त	प्र मा	ऽ न।
×	०	२	०	३	४

यमनकल्याण.–धमार (विलंबित. मात्रा १४).

स्थायी.

			(प)नि (ध)प –
			की धों ऽ
			०
री – मं (ग)मं	प – – (प)ग म	ग री	(ग)री ग म
ऽ ऽ तो वे	चे ऽ ऽ ट ऽ	क ऽ	की धों ऽ
३	×	२	०
ग री सा –	(सा)ग (री)सा – नि़ ध़	प़ –	प़ सा ध़
टो ऽ ना ऽ	की धों ऽ तो ऽ	वे ऽ	जं त्र ऽ
३	×	२	०
सा – री –	(ग)प (ग)री – (री)नि़ –	री सा	(मा)नि (ध)प ध
मौं ऽ त्र ऽ	य ही ऽ ना ऽ	ऽ र	की धों ऽ।
३	×	२	०

अंतरा.

म			नि
प - - सां -	ध सां	सां - -	सां रीं सां -
जो ऽ ऽ तो ऽ	ऽ हे	दे ऽ ऽ	ख ऽ त ऽ
×	२	०	३
नि	रीं		ध
सां नि रीं गं -	सां -	नि ध नि	प - प प
मो ऽ ऽ ह ऽ	त ऽ	पि या ऽ	को ऽ र हि
×	२	०	३
मं ध प		ग	सा ध ग
प प - मं ग	ग प	री - सा	नि प मं मं
क छू ऽ सु ध	न सं	भा ऽ र	की धौं तो वे।
×	२	०	३

यमनकल्याण–धमार (विलंबित).

स्थायी.

प	ध		ग री
नि ध प प प	मं प	मं ग -	री ग ग प
के ऽ ऽ स र	घो ऽ	र के ऽ	औं ऽ ग ल
×	२	०	३
प	सा		री ग
री ग - री सा	ग ग	सा नि़ -	नि़ - री ग
गा ऽ ऽ ऽ ॐ	अ ब	तु म ऽ	ला ऽ ऽ ल
×	२	०	३
ग मं प	नि		
प मं ग ग मं	ध नि	सां नि ध	प मं ग मं
कां हां ऽ जैं ऽ	ऽ ऽ	ऽ हो ऽ	भा ऽ ऽ ज।
×	२	०	३

अंतरा.

	(ग) री ग	प प निध	सां सां – सां
	ब हो	त दि नऽ	ऽ की ऽ नी
	२	०	३
(सां) नि ध निं रीं सां	नि ध	प प री	ग री सा –
अ धे ऽ ऽ का	ऽ ऽ	इ ता ऽ	ऽ ऽ को ऽ
×	२	०	३
(री ग मं) नि री – ग मं	(नि) ध नि	सां नि ध	प मं ग मं
फ ल ऽ स ब	पै ऽ	ऽ हो ऽ	आ ऽ ऽ ज।
×	२	०	३

राग अल्हैयाबिलावल

रागो वेलावलीति प्रथित इह सदा मान्यशुद्धस्वरेषु ।
षड्जन्यासग्रहोऽयं प्रकृतिसुरुचिरो धैवतांशो गमंत्री ॥
कल्याणांगं दधानो विलसति निगयोर्वक्रता चात्र नित्यं।
प्रातर्गेयोऽभिगीतो रमयति हृदयं शृण्वतामेष पूर्णः ॥

कल्पद्रुमांकुरे ।

वेलावलीरागभवस्त्वल्हैया
पूर्णो धवादि सहचारिगान्वितः ।
मृदुर्निषादोऽभिमतोऽत्र किंचि-
दारोहणे मध्यमवर्जितोऽयम् ॥

कल्पद्रुमांकुरे ।

वेलावली मान्यशुद्धा गसंवादिधवादिनी ।
गनिवक्रा तथा पूर्णा प्रातरेव हि गीयते ॥
वेलावलीसमुद्भूत आरोहे वर्ज्यमध्यमः ।
अल्हैया धगसंवादोऽवरोहे मृदुनिः क्वचित् ॥

चन्द्रिकायाम् ।

मृदु मध्यम तीवर सबही सुर सोहतजेही मांहि ।
धग वादी संवादि है कहत बिलावल ताहि ॥
मृदु मध्यम सब तीख सुर मध्यमसें न चढैया ।
कहुं निखाद कोमल लगत धगसंवाद अल्हैया ॥

चन्द्रिकासार ।

सरी गमौ पधौ निसौ निधौ पमौ गमौ रिसौ ।
शुद्धबेलावली धांशा गेया प्राह्ण मनोहरा ॥
आरोहे चेन्मरिक्तासौ निद्वया गानिवक्रिता ।
अल्हैया स्यात् सुविख्याता धैवतांशपरिष्कृता ॥

अभिनवरागमंजर्याम् ।

हा राग बिलावल थाटांतून उत्पन्न होतो. हा राग संपूर्ण आहे. या रागांत सारे स्वर शुद्ध असतात. ह्याचा वादी स्वर धैवत व संवादी गांधार आहे. ह्याचा गान. समय सकाळचा पहिला प्रहर आहे. हा कल्याणासारखा दिसतो म्हणून कधीं कधीं याला सकाळचा कल्याणहि म्हणतात. ह्या रागांत निषाद व गांधार हे स्वर वक्र असतात. या रागाच्या आरोहांत जेव्हां मुद्दाम मध्यम सोडतात व अवरोहांत कोमल निषाद थोडा घेतात तेव्हां **अल्हैयाबिलावल** नामक राग झाला असें म्हणतात. प्रचारांत अल्हैयाबिलावलच अधिक ऐकण्यांत येतो.

बिलावलाचें आरोहावरोहस्वरूप.

सा, रे, ग, म, प, ध, नि, सां | सां नि ध, प मग, रे सा.

अल्हैयास्वरूप.

सा, रे, गरे, गर, ध, निध, नि सां, | सां नि ध, प, धनिधप, मग, मरे, सा.

अल्हैयाची पकड.

गरे, गर, ध, निसां

अल्हैयाबिलावल.– झपताल. (मध्यलय).

स्थायी.

ग	प	नि	ध	नि	सां	ऽ	सां	रें	सां
×		२			०		३		
सां	सां	रें	सां	नि	ध	प	ध	म	ग
×		२			०		३		
ग	म	प	म	ग	म	रे	सा	रे	सा
×		२			०		३		
ध	ध	रें	सां	नि	ध	प	ध	म	ग।
×		२			०		३		

अंतरा.

प	प	नि	ध	नि	सां	ऽ	सां	रें	सां
×		२			०		३		
सां	रें	गं	मं	पं	मं	गं	मं	रें	सां
×		२			०		३		
गं	रें	सां	रें	सां	ध	प	सां	ध	प
×		२			०		३		
ग	म	रे	ग	म	प	ग	म	रे	सा।
×		२			०		३		

अल्हैयाबिलावल.– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

																नि	
																सां	सां
																त	ब
नि		ग	री	ग			ध						ध				
ध	प	म	ग	प	–	नि	नि	सां	–	सां	सां	नि	नि	प	प		
क	ह	त	बि	ला	ऽ	व	ल	भे	ऽ	द	च	तु	र	ज	ब		
०				३				×				२					

धनि सांरीं सां सांनि	ध प म ग	ग री ग म	ग री सा –
मेऽ ऽऽ ल्ल मिऽ	ला ऽ व त	शु ऽ द्ध सु	र न को ऽ
०	३	×	२
सा म ग प	प – नि नि	सां गं सां सां	नि नि सां सां
प्रा ऽ त स	में ऽ नि त	प्र थ म प	हु र, त ब
०	३	×	२

अंतरा.

प – नि नि	सां – सां –	निसां गं गं मं	रीं – सां –
धै ऽ व त	बा ऽ दी ऽ	गाऽ ऽ स म	बा ऽ दी ऽ
०	३	×	२
गं मं पं गं	मं रीं सां सां	धनि सांरीं सां सांनि	ध नि सां सां
अ ऽ ष्ट भे	ऽ द स ब	गाऽ ऽऽ य मऽ	धु र, त ब।
०	३	×	२

अल्हैया बिलावल.– चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

सां सां	– ध	नि प	ध नि	ध प	म ग
अ ल्है	ऽ या	ऽ बि	ला ऽ	ऽ व	ऽ ल
×	०	२	०	३	४
ग म	री ग	म प	ग –	मग म	री सा
रा ऽ	ग नी	ऽ चि	ची ऽ	त्रऽ मा	ऽ ई
×	०	२	०	३	४

			म			प		नि			
सा	सा	सा	ग	म	री	ग	प	ध	नि	सां	सां
स	क	ल	सू	ऽ	र	शु	ऽ	द्ध	जा	ऽ	में
×		०		२		०		३		४	
नि	सां	रीं			ध	ध		नि			
सां	गं	सां	–	नि	नि	प	–	ध	नि	सां	सां
र	स	शां	ऽ	ती	ऽ	को	ऽ	दि	खा	ऽ	ई।
×		०		२		०		३		४	

अंतरा.

			नि		ध						
प	–	–	ध	नि	नि	सां	–	सां	सां	–	सां
धे	ऽ	ऽ	व	ऽ	त	जा	ऽ	में	वा	ऽ	दि
×		०		२		०		३		४	
नि						गं					
सां	गं	मंरीं	गं	मं	पं	मं	गं	मंगं	गं	रीं	सां
गौं	ऽ	ऽऽ	धा	ऽ	र	स	म	ऽऽ	वा	ऽ	दि
×		०		२		०		३		४	
ध		नि				प		प	ध		
सां	–	ध	प	मग	मरी	ग	म	नि	नि	सां	सां
नी	ऽ	द्ध	य	गुऽ	निऽ	च	तु	र	सु	म	त
×		०		२		०		३		४	
नि			रीं	सां	ध			नि			
सां	रीं	गं	सां	नि	नि	प	–	ध	नि	सां	सां
अ	भि	न	व	रं	ग	दे	ऽ	ब	ता	ऽ	ई।
×		०		२		०		३		४	

अल्हैयाबिलावल.—त्रिताल (मध्यलय).

स्थायी.

	नि
	सां सां
	त ब

नि ग री	ग ध		ध ध
ध प म ग	प – नि नि	सां – सां सां	नि नि प प
क ह त अ	ल्है ऽ या ऽ	रू ऽ प च	तु र ज ब
०	३	×	२
नि	नि	म	म
धनि सांरीं सां सां	ध प मग मरी	ग म प मग	री – सा सा
शुऽ ऽऽ द्ध सु	र न कोऽ ऽऽ	मे ऽ ल मिऽ	ला ऽ व त
०	३	×	२
नि प	ध		ध
सा – गम ग	प – नि नि	सां सां सां सां	नि नि सां सां
दो ऽ नोऽ नि	खा ऽ द ल	ग त सु म	भु र,त ब।
०	३	×	२

अंतरा.

ध		नि रीं	
प – नि नि	सां – सां –	सां गं गं मं	गं रीं सां –
धै ऽ व त	वा ऽ दी ऽ	गा ऽ स म	वा ऽ दी ऽ
०	३	×	२
मं पं		सां	ध
गं मं पं गं	मं रीं सां सां	ध नि सां सां	नि नि सां सां
स म य क	ह त दि न	प्र थ म प	ह र, त ब।
०	३	×	२

संचारी.

नि ⌒ नि नि	नि नि	ध	म नि
सा सा ध ध	– ध ध –	नि – प –	प – ध नि
ब डो ऽ ग्या	ऽ न वा ऽ	को ऽ जो ऽ	जा ऽ न त
०	३	×	२
नि सां			म
सां रीं सां ध	नि प म ग	म री ग मग	री – सा सा
अ ऽ ष्ट भे	ऽ द बि ल	वा ऽ लि सुऽ	सं ऽ म त।
०	३	×	२

आभोग.

म ध		नि रीं	
प – नि नि	सां – सां –	सां गं गं मंगं	मं रीं सां सां
शु ऽ द्ध अ	ल्है ऽ या ऽ	दे ऽ व गिऽ	रि कु क भ
०	३	×	२
मं पं		नि	ध
गं मं मं गं	मं रीं सां सां	धनि सांरीं सां सां	नि नि सां सां
सा ऽ ख शु	क ल इ म	नीऽ ऽऽ प र	दा ऽ त ब।
०	३	×	२

बिलावल–त्रिताल (मध्यलय).

स्थायी.

ग सां	प		
सां सां ध निरे	ग गम प म	ग – मरी –सा	सा री सा –
र ब सों ऽऽ	ने ऽऽ ह ल	गा ऽ ऽऽ ऽनु	म न वा ऽ
०	३	×	२
नि म	प ध		गरी
सा – ग मगी	ग प नि नि	सां सां सांसां गंगं	सांरीं सांनि धप मग
हू ऽ जो ऽऽ	ना ऽ हिं श	र न वाऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ।
०	३	×	२

अंतरा.

प – नि नि (प ध)	सां – सां सां	सां गं गं मं (नि सां रीं)	गं रीं सां सां
सा ऽ चो सु (०)	खी ऽ को उ	ज ग मों न (×)	दी ऽ स त (२)
गं मं पं मंगं (मं)	मं रीं सां सां (गं)	नि नि सांसां गंरीं (सां ध)	सांरीं सांनि धप मग (गरी)
ह र रं गऽ (०)	मा ऽ न ब (३)	च न वाऽ ऽऽ (×)	ऽऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ । (२)

बिलावल.–त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

सां – ध प (ग सां)	म ग म री	ग म प मग (म)	म री सा – (ग)
जा ऽ ग उ (०)	ठे ऽ स ब (३)	ज न तु मऽ (×)	जा ऽ गो ऽ (२)
सा – ग मरी (ऩि म)	ग प नि नि (प सां ध)	सां – रीं सां (सां)	सांरीं सांनि धप मग (गरी)
गौ ऽ व नऽ (०)	के ऽ च र (३)	वा ऽ ल च (×)	रैऽ ऽऽ ऽऽ याऽ। (२)

अंतरा.

प – नि नि (प ध)	सां सां सां सां	सां गं गं मं (नि रीं)	गं रीं सां सां
ग्वा ऽ ल बा (०)	ऽ ल स ब (३)	गौ ऽ वां च (×)	रा ऽ व त (२)

नि		नि मं	
प प ध नि	सां – सां सां	सां गंरीं गंमं पंमं	गं रीं सां सां
तु म रे ऽ	का ऽ र न	आ ऽऽ वऽ तऽ	धा ऽ व त
०	३	×	२
प म प	सां ध	नि	गरी
ग ग मरी ग	प प नि नि	सां रीं सां –	सांरीं सांनि धप मग
स दा ऽऽ रैं	ऽ ग म न	तु म सों ऽ	लाऽ ऽऽ ऽऽ गाऽ।
०	३	×	२
ग नि	प		
सां – ध प	ध ग म गरी		
जा ऽ ग उ	ठे ऽ स बऽ		
०	३		

अल्हैयाबिलावल– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

प
ग
म

प ध		प	
प नि – नि	सां – – –	सां सां ध प	म ग री ग
न ह ऽ र	वा ऽ ऽ ऽ	रे ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ म
३	×	२	०
		नि	
प धनि सां नि	सां – – –	सां रीं सां नि	ध प प प
न हऽ ऽ र	वा ऽ ऽ ऽ	रे ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ मै का
३	×	२	०

नि		प	
ध नि सां रीं	सां नि ध प	ग म प म	ग – री सा
हृ रि ह रि	चु रि यां ऽ	दे ऽ हो मं	गा ऽ ऽ य
३	×	२	०
नि		ध	
सा – सा री	ग – म –	प प नि नि	सां – सां –
रीं ऽ ग रं	गी ऽ ली ऽ	औ र च ट	की ऽ ली ऽ
३	×	२	०
नि	गं		प
सां – गं गं	मं रीं सां रीं	सां – ध प	म ग री ग
ता ऽ प र	ध न क टं	के ऽ ली ऽ	ऽ ऽ ऽ, म
३	×	२	०
प (धनि) सां नि			
न (हऽ) ऽ र			
३			

अंतरा.

ग	सां ध		
प – प प	नि – नि –	सां – – सां	सां रीं सां –
औ ऽ र ग	ले ऽ को ऽ	हा ऽ ऽ र	लूं ऽ गी ऽ
३	×	२	०
नि	सां		सां
सां रीं गं रीं	सां – ध नि	सां – (सां) –	ध – नि प
मो ति य न	था ऽ ल भ	रूं ऽ ऽ ऽ	गी ऽ ऽ ऽ
३	×	२	०

सां सां सां सांनि	ध प मग मरी	ग म (म) ग	म री सा –
ख र क खऽ	र क मोऽ रीऽ	चु रि यां ऽ	ख र के ऽ
३	×	२	०
सां रीं गं रीं	सां रीं सां सां	सां नि ध प	म ग री ग
बं ग रि मु	र क ग इ	ली ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ, म।
३	×	२	०

अल्हैयाबिलावल – त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

सां सां ध प	ग म प म	ग – री –	सा री सा –
ह रि सों ऽ	च ऽ क्र ध	रा ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऊं ऽ
०	३	×	२
ग – ग मरी	ग प नि नि	सां – सांसां गंरीं	सांरीं सांनि धप मग
भी ऽ श मऽ	ना ऽ म क	हा ऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ ऽऽ ऊं।
०	३	×	२

अंतरा.

प – प प	ध नि नि सां	सां – सां सां	– रीं सां –
पां ऽ ड व	से ऽ न स	मे ऽ त सा	ऽ र थी ऽ
०	३	×	२

नि सां – रीं गं	गं रीं सां सां	सां ध – सां (सां)	सां ध नि प –
शो ऽ णि त ०	पू ऽ र ब ३	हा ऽ ऽ ऽ ×	ऽ ऽ ऊं ऽ २
प प प सां सां	सां प ध प ग मरी	म ग म प मग	म री – सा –
य ह न क ०	रू ऽ तो ऽऽ ३	आ ऽ न तेऽ ×	हा ऽ री ऽ २
नि सा सा – गं –	नि मं रीं ध नि	सां – सांरीं सांनि	री धप मग ग ग
का ऽ पी ऽ ०	ध्व ज तें उ	ता ऽ ऽऽ ऽऽ ×	ऽऽ ऽऽ ऽ रुं। २

अल्हैयाबिलावल.– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

प सां सां – ध प	गम प – म	ग – म री	सा री सा सा
ला ऽ ड ली ०	ऽऽ ला ऽ ड ३	फू ऽ ऽ ले ×	आ ऽ व त २
नि ग प सां – म म	– प – प	सां धनि सांरीं सांनि धप	म मग मग री सा
ला ऽ ड ली ०	ऽ ला ऽ ल ३	फूऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ ×	ऽऽ ऽऽ ले ऽ। २
सां सां सां – ध प			
ला ऽ ड ली ०			

अंतरा.

सां			नि
प – प ध	सां सां सां सां	सां – सां सां	सां रीं सां –
कूं ऽ ज के	ऽ ली न व	रैं ऽ ग बि	हा ऽ री ऽ
०	३	×	२
नि	ध सां	प	म
सां रीं गं रीं	सां (सां) ध प	गप धनि सांरीं सांनि	धप मग री सा
सु र त हिं	डो ऽ रे ऽ	झूऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ ले ऽ।
०	३	×	२
सा सां			
सां – ध प			
ला ऽ ड ली			
०			

अल्हैयाबिलावल.–त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

प सां	प	म	म
सां सां ध प	ग प म ग	री गम प मग	री – सा –
ब ल ब ल	जा ऽ ऊं म	धु रऽ सु रऽ	गा ऽ वो ऽ
०	३	×	२
नि		सा	सा
सा री ग म	री सा री सा	ध़ नि़ री सा	ध़ नि़ प़ –
अ ब कि बे	ऽ र मे रे	कुं व र क	न्है ऽ या ऽ
०	३	×	२

प	प प ध		
ग – गम री	ग प नि नि	सांसां गंगं सांनि धनि	सांनि धप मप रीसा
नौं ऽ दऽ हि	ना ऽ च दि	खाऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ ऽऽ बोऽ।
०	३	×	२
सा सां			
सां सां ध प			
धु ल ब ल			
०			

अंतरा.

	ध		
प – ध –	नि ध नि –	सां सां सां –	सां रीं सां –
ता ऽ री ऽ	दे ऽ दे ऽ	अ प ने ऽ	क र की ऽ
०	३	×	२
		सां	सां
सां रीं गं मं	रीं सां रीं सां	ध नि (सां) –	ध नि – प
प र म प्री	ऽ त उ प	जा ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ बो
०	३	×	२
नि सां		ग	
धनि सां सां ध	नि प मग मरी	री गम प मग	म री सा सा
आऽ ऽ न जौ	ऽ न्त धुऽ नऽ	सु नऽ ड रऽ	प त क त
०	३	×	२
प प	प ध		
ग – ग मरी	ग प नि नि	सां – सांसां गंरीं	सांरीं सांनि धप मग
मों ऽ भु जऽ	कौं ऽ ठ ल	गा ऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ ऽऽ बोऽ॥
०	३	×	२
ग सां			
सां सां ध प			
च ल ब ल			
०			

अल्हैयाबिलावल.– त्रिताल. (मध्यलय)

स्थायी.

म म ध	प	म	री
ग म नि̲ नि̲	ध प म प	ध प म ग	– म – ग
क व न ब	ट रि या ऽ	ग इ लो ऽ	ऽ मा ऽ इ
०	३	×	२
म	प		
ग म प –	ग म प म	ग – – री	सा – री सा
दे ऽ ऽ ऽ	हो ऽ ऽ ब	ता ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ य
०	३	×	२
सां	नि	नि	री
सां सां गं रीं	सां नि ध नि	सां नि ध प	म म ग ग
इ त ही ऽ	इ त मो रा	चु र वा ग	इ ल वा ऽ।
०	३	×	२

अंतरा.

ध		नि सां	नि
प प नि नि	सां – सां –	सां रीं सां सां	ध प ध –
ले ने ग इ	सौ ऽ दा ऽ	अ रे ह ट	वा ऽ रे ऽ
०	३	×	२
	मं	सां	गं री
सां सां गं गं	रीं – सां –	ध नि सां सांनि	ध प म ग
इ त नि ग	ली ऽ में ऽ	ग इ लो कऽ	व नु वा ऽ।
०	३	×	२

अल्हैया बिलावल– त्रिताल (मध्यलय)

स्थायी.

	नि
	सां सां
	अ त

नि प री	ध		ध ध
ध प गम म	प प नि नि	सां – सां सां	नि नि प प
अ रु णऽ ब	र न पि या	नै ऽ न तु	म्हा रे अ ब
०	३	×	२
नि		ग	
धनि सांरीं सां सां	ध प मग मरी	ग मग प मग	म री सा –
माऽ ऽऽ न हुं	र ति रऽ सऽ	म येऽ ऽ रऽ	ग म गे ऽ
०	३	×	२
नि सा	ध	रीं	ध
सा म ग प	– प नि नि	सां सां सां सां	नि नि सां सां
कु र त के	ऽ लि पि या	प ल क बि	सा रे, अ त।
०	३	×	२

अंतरा.

म ध		नि मं	
प – नि नि	सां सां सां –	सां गंरीं गं मं	गं रीं सां –
मौं ऽ द मौं	ऽ द डो ऽ	ल तऽ सौं ऽ	क र सों ऽ
०	३	×	२
मं	रीं	सां	प
गं मं पं मंगं	रीं – सां सां	धनि सांरीं सां सां	नि नि सां सां
सो ऽ भि तऽ	म ऽ ध्य म	नोऽ ऽऽ ह र	ता रे, अ त।
०	३	×	२

संचारी

नि नि नि	नि नि नि	नि	नि
सा – ध ध	– ध ध ध	ध नि प ए	प प ध नि
बा ऽ र बा	ऽ र अ व	लो ऽ कि प	र म रु चि
०	३	×	२
नि सां		म	म
सां रीं सां ध	नि प मग मरी	ग म प मग	री – सा –
क प ट ने	ऽ ह मऽ नऽ	ह र त हऽ	मा ऽ रे ऽ।
०	३	×	२

आभोग.

म नि		नि मं	
प – ध नि	सां सां सां सां	सां गंरीं गं मं	गं रीं सां सां
सू ऽ र श्या	ऽ म दे खे	स चऽ पा ऽ	ब त दु ख
०	३	×	२
मं		नि	ध
मं मं पं मंगं	मं रीं सां सां	धनि सांरीं सां सां	नि नि सां सां
मो ऽ च नऽ	लो ऽ च न	होऽ ऽऽ र त	ना रे, अ त।
०	३	×	२

अल्हैयाबिलावल– त्रिताल. (विलंबित).

स्थायी.

			ध
			सां
			दै
सां		ग	प
धनि धप म पम	ग री सा –	री ग ममगरी ग	ग प प –
ऽऽ याऽ ऽ ऽक	हां ऽ ऽ ऽ	ग ये ऽऽऽऽ ऽ	लो ऽ ग ऽ
३	×	२	०

प ध	नि	सां	म
नि नि सां –	सां (सां) – –	ध नि प –	ध ग म सां
ब्रि ज के ऽ	ब सै ऽ ऽ	या ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ, दै।
३	३	२	०

अंतरा.

ध		नि रीं	
प – नि ,नि	सां – रीं सां	सां गं गं मं	गं रीं सां –
ना ऽ मो ,रे	पौं ऽ ख ना	पा ऽ य ल	पा ऽ सो ऽ
३	×	२	०
सां	प प ध	सां	म
ध धनि धप मगमरी	ग प नि –नि	सां (सां) ध निप	ध ग म सां
ना ऽऽ कोऽ ईऽऽऽ	सु ध को ऽले	वै ऽ या ऽऽ	ऽ ऽ ऽ, दै।
३	×	२	०

अल्हैयाबिलावल.– त्रिताल. (विलंबित).

स्थायी.

म
,नि
,पी

प			री
ध प गम गरी	सा – – सा	सारी गम ग –	पपमग म ग गम,नि
व न ऽऽ लागो	मा ऽ ऽ ध	मत बर वा ऽ	ऽऽऽऽ ऽ ऽ ऽऽ,पी
३	×	२	०
प		नि	म
ध प गम पम	ग री सा सा	सा री ग ग	गम पपमग रीग गम,नि
व न ऽऽ लगो	मा ऽ ऽ ध	म त ब र	वाऽ ऽऽऽऽ ऽऽ ऽऽ,पी
३	×	२	०

अंतरा.

म ... नि		गं ... गं	प ... सां
प पप ,पप धनिध	सांसां सांसां सारीं सां	रींरीं गं रीं सां	सां (सां) ध निध
मां गत ,मध वाऽऽ	मइ सन अब का	करि हों मो री	मा ऽ ऽ ऽऽ
	२	०	३
	नि ... सां	प ध ... म	
पप प पपधनिसां रीं	सां – धनि प	ध ग म ,नि	
कल ली याऽऽऽऽ ऽ	ना ऽ हीऽ न	घ र वा ,पी	
×	२	०	

अल्हैयाबिलावल– त्रिताल. (विलंबित).

स्थायी.

म
नि
,ढो

ध प गम(प) ,गरी	सा – सासारीरीसानि नि,सारी(ध)
ल न ऽऽ ,मांडे	जा ऽ नेऽऽऽऽऽ ऽ,हम
३	×
	ग
ग म ग –	मग –ग ममगरीग ,म,गम
वा ऽ री ऽ	वारी ऽकि थीऽऽऽऽ ,कु,रऽ
२	०
	म
प – नि ध	प प(प) ग मरी
वा ऽ ऽ न	जी ऽऽ ऽ ऽऽ
३	×

ग								प म
प	धनिसांरीं	—,सांनि	(प)	पपधानि	—ध	प		गम,नि
ग	रेऽऽऽ	ऽ,लग	वे	होऽऽऽ	ऽमि	यां		ऽऽ,ढो ।
२				०				

अंतरा.

पप
तप

										ध		ध			
सां	—सां	सां	—रीं	सां	—	निध	नि	सां	—	नि	(प)	पध	सांरीं	गं	गं
दी	ऽता	ती	ऽरा	ती	ऽ	दऽ	या	ऽ	ऽ	ऽ	वे	सोऽ	णाऽ	ऽ	मु
३				×				२				०			
गं				नि			ध			सां					प म
रीं	गं	रीं	सां	सांसां	रींसां	नि	नि	सां	—	ध	प	पपधानि	—ध	प	गम,नि
ना	ऽ	ऽ	वे	दर	ऽस	न	ऽ	दी	ऽ	मो	ती	ऽऽऽऽ	ऽमा	ला,	ऽऽ,ढो।
३				×				२				०			

अल्हैयाबिलावल– एकताल. (विलंबित).

स्थायी.

सा
मा

ग				नि			ध				
री	ग	रीसा	धप	ध	—	—	नि	ध	सां	—	—,धप
ई	ऽ	एक	तोक	था	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ,मोऽ
३		४		×		०		२		०	

				सा	
म ग	ममगरीग ,पम	ग री	सा –	ग री	सा –
री ऽ	ऽऽऽऽऽ,सुन	सैं ऽ	यां ऽ	र ऽ	हो ऽ
३	४	×	०	२	०
नि़ ग		प ध			
सासा मग	प मप	निनि (प)	– मप	धधपम पम	ग –
उन बिन	ना ऽऽ	जाऽ ये	ऽ ऽऽ	ऽऽऽऽ ऽघ	री ऽ
३	४	×	०	२	०
		ग			ध़
ममगरी ग	– मप	म ग	री सा	नि़ सा	नि़ ,सा
ऽऽऽऽ ऽ	ऽ पल	छी ऽ	ऽ न	ऽ ऽ	ऽ ,ऽमा
३	४	×	०	२	०

अंतरा.

	ध			नि	
पप सांसां	सांसां निंनि	रीं सां	– निसां	पसां नि	सांसांनिधनि सां
मुझ बिर	हन ऽऽ	ऽ को	ऽ ऽऽ	बिर हा	भाऽऽऽऽ री
३	४	×	०	२	०
नि नि				नि	
सांसां सां,गंमं	गंरीं सां	सांसांनिधनि धनि	सां निसां	सां (सां)	धनि ,धप
जारे जा,ऽऽ	रेऽ ऽ	जऽऽऽऽ ऽत	न ऽऽ	क छु	ऽऽ ,रऽ
३	४	×	०	२	०
प ध		गि			
निनि,धप मग	म धप	ध –			
ताऽ,एऽ कऽ	ऽ तोक	था ऽ			
३	४	×			

अल्हैयाबिलावल–एकताल. (विलंबित).

स्थायी.

ध	सां ग		प ध	सां	ध
सांसांनिध निनि	सां रींरीं,सांनिसां	सां ध	निप ,निनि	सां ध,निप	पध पधनि
साऽऽऽ ऽरी	रै नऽ,बऽऽ	ना ऽ	ऽऽ ,बन	आ ऽ,ऽऽ	ईऽ ऽऽऽ
३	४	×	०	२	०
		म	ग		प
ध प	मग मरी	ग —म	म (म)	ग री	ग प
ला ऽ	ऽऽ ऽसु	हा ऽग	स न	ऽ ऽ	मैं ऽ
३	४	×	०	२	०
			ग	ग	
धनि —,धप	ध प	ममगरी ग	मग प	म (म)ग	मरी सा
ऽऽ ऽ,गऽ	ल ऽ	गाऽऽऽ ऽ	ईऽ ऽ	ला ऽऽ	ऽऽ ऽ।
३	४	×	०	२	३

अंतरा.

			नि		गं
प पप	प सांसांनिधनिध	सां सां	सांरीं सां	सांसां रींगं	— मं(मं)
हा थन	में दीऽऽऽऽऽ	बां हीं	चूऽ रा	मुख तमो	ऽ ऽऽ
३	४	×	०	२	०
	प	सां		सां	ध
गंरीं सां	सां (सां)	ध निप	धनिसांरीं सा	ध निप	पध पधनि
लऽ ऽ	ब्या ऽ	हा ऽऽ	नऽऽऽ आ	ऽ ऽऽ	ईऽ ऽऽऽ
३	४	×	०	२	०
ध प	स्थायी प्रमाणें				
ला ऽ					
३					

अल्हैयाबिलावल–एकताल. (विलंबित).

स्थायी.

	निध निसां	सां ध	नि ध	प गम	ग ,पम
	काऽ हूऽ	को ऽ	ऽ ऽ	ना ऽऽ	ऽ ,इन
	४	×	०	२	०
ग री	सा –	सा प	गमपपमगरी गग	गग धध	ध,निध सांसांनिधनि
को ऽ	ऽ ऽ	मा या	ऽऽऽऽऽऽऽ ऽऽ	अब हम	ये,ऽऽ ऽऽऽऽऽ
३	४	×	०	२	०
(प) ध,गम					
रे ऽ,ऽऽ					
३					

अंतरा.

प प	नि –नि	सां –	सां निसां	सां सां	रीं गंरीं
अ ब	मो ऽरा	सैं ऽ	यां ऽऽ	को सौं	दे ऽस
३	४	×	०	२	०
सां (सां)	ध निप	मग (म)	गरी सा	सा प	गमपपममरी गग
वा ऽ	ऽ ऽऽ	लेऽ ऽ	जाऽ मा	मा या	ऽऽऽऽऽऽऽ ऽवे
३	४	×	०	२	०
प ध,गम	निध सां	(सां) ध	नि प	गग धध	ध,निध सांसांनिधनि
ऽ ऽ,ऽऽ	काऽ हू	को ऽ	ऽ ऽ	अब हम	ये,ऽऽ ऽऽऽऽऽ
३	४	×	०	२	०
(प) ध,गम					
रे ऽ,ऽऽ					
३					

अल्हैया बिलावल– एकताल. (विलंबित).

स्थायी.

								नि़			ग
											म
											कौं
नि़	धप	म	,पम	ग	री	सा	नि़सा	सा	–री	गरी	सा
ऽ	थाऽ	ऽ	,ऽऽ	मो	ऽ	रे	ऽऽ	ये	ऽऽ	ऽजि	न
३		४		×		०		२		०	
				ग		प		म			ध
सासानि़ध़	सा,नि़री	ममगरी	ग	म	ग	ग	प	प	प	ध	गम
जाऽऽऽ	ऽ,ऽऽ	ऽऽऽऽ	ऽ	वो	ऽ	रे	ऽ	आ	रे	ऽ,	ऽकौं।
३		४		×		०		२		०	

अंतरा.

म		सां	ध								
प	–	नि	निनि	सां	–	सां	–	सांसां	रीं	गं	मं
ना	ऽ	को	ऽऊ	ऐ	ऽ	सी	ऽ	मोरि	भा	ऽ	ऽ
३		४		×		०		२		०	
				म	सां	रीं	सां	म			ध
(मं)	गं	मंरीं	सां	प	धसां	सां	ध,नि़प	प	प	ध	गम
ऽ	ऽ	ऽऽ	वे	बे	गले	आ	वो,ऽऽ	आ	रे	ऽ,	ऽकौं।
३		४		×		०		२		०	

अल्हैयाबिलावल– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

			प –
			दी ऽ
ध ग – प	– नि ध नि	सां – सां ध	नि सां सां सां
म्त दी ऽ म्दी	ऽ म्त न द्रे	ना ऽ त न	ना ऽ त न
०	३	×	२
सां ध नि प	ध नि ध प	– म ग –	म री सा –
नि ता ऽ न्न	त न दे रे	ऽ त दा ऽ	ऽ ऽ न्नी ऽ
०	३	×	२
सा सा सां –	सां नि ध नि	सां – गं रीं	सांसां निनि (प) –
य ल ली ऽ	या ऽ ल्ला ऽ	ला ऽ ल ले	दिर् दिर्, दी ऽ।
०	३	×	२

अंतरा.

			प –
			दा ऽ
– सांसांनिध नि नि	सां – सां –	रींगं मंपं गंमं रीं	सां –सां नि –नि
ऽ रऽऽऽ ऽ दि	ले ऽ आ ऽ	माऽ ऽऽ ऽऽ च	दि ऽल स ऽत्
०	३	×	२

रीं ध			
सांसां सां नि नि	सां रीं सां –	– ध प म	ग –ग ग –
गुऽ ऽ ऽ न	हु र वा ऽ	ऽ द ऽ र्व	ग ऽलु च ऽ
०	३	×	२
री			
मम गग म ग	– म प –	म ग म री	सा – सा ग
श्मेऽ ऽऽ ब खु	ऽ न्द री ऽ	या ऽ ऽ ऽ	स्ती ऽ आ ऽ
०	३	×	२
म प – प	प – पप धनि	सांरीं सां – ध	प –प प –
ष के ऽ व	तू ऽ फाऽ ऽऽ	ऽऽ द ऽ र्व	ग ऽलु, दी ऽ।
०	३	×	२

अल्हैयाबिलावल– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

प

ओ

			री
प नि ध नि	सां – – –सां	ध प म गग	प (म) – ग
दु त ऽ न	दी ऽ ऽ ऽम्	दी ऽ ऽ ऽम्	त दा ऽ न्नि
३	×	२	०
	म		
ग म (प) म	ग – री सा	– सा सासा रीग	– री सा –सा
ता रे दा नि	ता ऽ ऽ दीं	ऽ न्नी दाऽ ऽऽ	ऽ न्नि दी ऽम्
३	×	२	०

		म	नि
सा सा सा री	ग ग ग ग	म पप ग री	ग प ध नि
नि त न त	न दे रे त	न दिर नो ऽ	म्त न न न
३	×	२	०
रीं			
सां – ध –	सां – सां सां	ध प म ग	री सा – प
दी ऽ म्दी ऽ	म्दी ऽ म्त न	दे रे ता रे	दा नि ऽ, ओ।
३	×	२	०

अंतरा.

प प सां सां	सां सां – रीं	सां – सांसां रींगं	– रीं सां नि
त ना दे रे	ना तो ऽ म्त	दी ऽ म्तोऽ ऽऽ	ऽ म्त न न
०	३	×	२
ध			म नि॒ नि॒
सांसां निध नि नि	सां – (सां) –	ध पप (म) ग	ग म ध ध
तोऽ ऽऽ ऽ म्त	दी ऽ म्दी ऽ	ऽ ऽम् ऽ ऽ	त दि या ना
०	३	×	२
नि॒			प
ध – नि॒ प	सांसां निध नि सांसां	रींगं रीं सां सां	धनि॒ प – ध
रे ऽ ऽ ऽ	ताऽ ऽऽ ऽ दीऽ	ऽऽ न्नि त दा	ऽऽ न्नि ऽ त
०	३	×	२
ध			
ग – –ग प			
दी ऽ ऽम, ओ			
०			

बिलावल-तिलवाडा. (विलंबित).

स्थायी.

निध	प	मप	गरे	ग	—रे	स	निसा
द्रेद्रे	द्रे	ऽऽ	तन	दे	ऽरे	ना	ऽऽ
३				×			
सारे	गम	ग	—	गमपपमग	रेग,मध	(पध) निनि	(ध) प
तन	देरे	ना	ऽ	ऽ	उऽ,ऽऽ	द	त
२				०			
(म) प	ममगरेग	--रे	गरे	सा	निसा	पग	मप
ऽ	न	ऽऽ	देरे	ना	ऽ	वे	तदा
३				×			
सांसांनिध	नि	(प)	—	(प) सां	(सां) धनि	प	गम
ऽ	ऽ	नी	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ।
२				०			

अंतरा.

पप	सांसां	सांसां	निसां	सांमं	सां	निसां	सांसांरेंमं
नाद्रे	तुंद्रे	तना	ऽ	द्रेत	ना	ऽ	ऽ
३				×			
—रें	(नि) सां	नि	—	नि	सांमंरेंरेंसांनि	धनि	(ध) —नि
ऽत	दा	रे	ऽ	ता	रे	ऽऽ	ऽदा
२				०			

सां	निसां	सांसां	गंरें	गं	मं	गंरें	गंरें
नी ३	ऽ	यला	ऽऽ	या ×	ऽ	ल्लाऽ	ऽय
सां	–प	धनिसांरें	–सां	(सां) धनि	प	ध	(ध) गम
ला २	ऽय	लों	ऽय	ला ०	ऽ	ऽ	लेऽ।

बिलावल– तिलवाडा. (विलंबित).

स्थायी.

			(ग म) मनि	ध	प	गम	,गरे
			तन	न ३	ना	ऽऽ	,द्रेरे
सा	–	निसा	सासारेरे	(ध) सासानिनि	–	सा	–रे
ना ×	ऽ	ऽ	द्रे	ऽ २	ऽ	ना	ऽत
ग	–	गम	(री) ग	गमपप	मंगरेग	–	मप
दा ०	ऽ	ऽऽ	ऽ	रे ३	ऽ	ऽ	दर
म	ग	रे	–	सा	री	ममगरे	ग
ता ×	ऽ	ऽ	ऽ	द्रीं २	ऽ	ऽ	ऽ

नि सा	नि रे	सा	निसा	सामग	प	–ध	प	प	धनिसांरें	सां	सांध
नी ०	ऽ	ऽ	ऽ	नाद्रेऽ ३	तो	ऽम्	द्रे	ता ×	रे	दा	नी
ध	प ध	नि	ध	प	म	गमपपमग	रीग	ग म मनि	धप	गम	,गरे
त २	दा	ऽ	नि	ऽ ०	ऽ	ऽ	ऽऽ	तन ३	नना	ऽऽ	ऽ,देरे।

अंतरा.

पग	पप	सांसांनिधनि	धनि	सां	रें	सां	–	सांसां	गं रें	गं	रें
धेते ३	लेला	ना	ऽरे	ना ×	ऽ	रे	ऽ	तारे २	दा	ऽ	ऽ
सांसांनिधनि	धनि	सां	–	सां	(सां)	धनि	प	धनि	धप	गम	पम
नि ०	ऽत	दा	ऽ	ऽ ३	ऽ	ऽऽ	ऽ	नीऽ ×	ऽऽ	ऽऽ	ऽत
ग	रे	सा	–	गम	पप	सांसांनिधनि	ध –नि	सां	–	–	निसां
दा २	ऽ	नि	ऽ	नाद्रे ०	द्रेतुं	द्रे	ऽद्रे	दीं ३	ऽ	ऽ	ऽ
सांसां	रें	मंमंगंरेंगं	–रीं	सांसांनिधनि	–	सां	–	गंगंरेंसां	निधपम	गरेसासा	मानि
तादि ×	या	ना	ऽरे	तो २	ऽ	म्द्रे	ऽ	ना ०	ऽ	ऽ	तन।

अल्हैयाबिलावल.– झपताल. (मध्यलय).

स्थायी.

(प)सां	–	(सां)ध	नि॒	प	म	प	म	ग	मरी
ले	ऽ	ते	ऽ	रि	ल	क	रीं	ऽ	ऽऽ
×		२			०		३		
(म)ग	म	प	ग	मग	म	री	सा	री	सा
ले	ऽ	ते	ऽ	रीऽ	का	ऽ	म	ऽ	रि
×		२			०		३		
सा	सा	(नि॒)ध	(नि॒)ध	(नि॒)ध	(नि॒)ध	(नि॒)ध	(नि॒)ध	नि॒	प
ब	च	रा	ऽ	च	रा	ऽ	व	ऽ	न
×		२			०		३		
(सां)ध	नि	रीं	–	सां	सां	सां	(सां)ध	नि॒	प
हूं	ऽ	न	ऽ	हिं	जा	ऊं	मा	ऽ	ई।
×		२			०		३		

अंतरा.

प	–	प	निध	निध	सां	–	सां	सां	सां
मैं	ऽ	ग	केऽ	ऽऽ	ग्वा	ऽ	ल	ब	ल
×		२			०		३		
सांध	निध	सां	सां	रीं	सां	–	सां	(सां)ध	नि॒प
मऽ	ऽऽ	द्र	चि	न	ए	ऽ	क	लो	ऽऽ
×		२			०		३		

प	नि नि		सां
ग म	ध ध –	सां सां	ध नि॒ प
ए ऽ	क लो ऽ	ब न	में ऽ ऽ
×	२	०	३
सां			सां
ध नि	रीं – सां	सां सां	ध नि॒ प
हूं ऽ	न ऽ हिं	जा ऊं	मा ऽ ई।
×	२	०	३

अल्हैयाबिलावल–चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

री	ग	ध		सां	
गम ग	– प	नि नि	सां –	सां ध	नि॒ प
सऽ र	ऽ स	ऽ प्र	ता ऽ	प ते	ऽ ज
०	३	४	×	०	२
नि				ग	
ध नि॒	ध प	गम प	म ग	म	री सा
ब ऽ	ल ते	ऽऽ ऽ	हा ऽ	ऽ ऽ	ऽ रो
०	३	४	×	०	२
नि		सां ध		सां	
सा म	ग प	नि नि	रीं सां	– ध	नि॒ प
रा ऽ	ख ले	सि रि	भ ग	ऽ वा	ऽ न।
०	३	४	×	२	२
प ध	प	ध			
ध ग	प नि	– नि	सां –		
स र	ऽ स	ऽ प्र	ता ऽ		
०	३	४	×		

अंतरा.

	प	सां			
प प	– नि	ध नि	सां –	सां सां	रीं सां
स ब	ऽ बि	ध ऽ	हो ऽ	सु जा	ऽ न
×	०	२	०	३	४
नि		मं		सां	
सां रीं	गं मं	रीं रीं	सां –	सां ध	नि̱ प
गु नि	ज न	क र	त ऽ	ब खा	ऽ न
×	०	२	०	३	४
			सां	सां	
सां सां	मंगं मं	रीं सां	नि सां	ध सां	सां सां
च तु	ऽऽ रा	ऽ इ	जा ऽ	न त	स ब
×	०	२	०	३	४
	सां		ध	प	
रीं सां	– ध	नि̱ प	ध ग	प नि	ध नि
म हा	ऽ ग्या	ऽ न	ऽ स	र स	ऽ प्र।
×	०	२	०	३	४

अल्हैयाबिलावल– चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

					प
					ग
					पा
			सां		प
प नि	ध नि	रीं सां	– ध	नि̱ प	– ग
ल ना	ऽ ऽ	प ल	ऽ प	ऽ ल	ऽ गा
३	४	×	०	२	०

		म	म		नि
म री	गम प	प म	ग री	– सा	– सा
ऽ ऊं	पऽ ल	झू ला	ऽ ऽ	ऽ ऊं	ऽ ला
३	४	×	०	२	०
म		प	सां		प
ग मग	प प	रीं सां	– ध	प मग	मरी ग
ल नऽ	ऽ की	सु भ	ऽ घ	डि रेऽ	ऽऽ, पा।
३	४	×	०	२	०

अंतरा.

	सां	सां ध			
प प	प नि	नि नि	सां –	सां रीं	सां –
अ ग	र चौं	द न	का ऽ	प ल	ना ऽ
×	०	२	०	३	४
	मं			सां	
सां –	रीं गं	मं रीं	सां –	– ध	नि प
रे ऽ	स म	ऽ की	डो ऽ	ऽ ऽ	ऽ र
×	०	२	०	३	४
ध मं		ध		सां	
गं रीं	– सां	ध रीं	सां –	– ध	नि प
झू ला	ऽ व	ऽ त	मै ऽ	ऽ या	ऽ सो
×	०	२	०	३	४
ध	सां		प		
सां –	ध प	म ग	मरी ग		
हा ऽ	ग भ	री ऽ	ऽऽ, पा		
×	०	२	०		

अल्हैयाबिलावल.–चौताल (विलंबित).

स्थायी.

प			सां			नि				ग	
सां	–	सां	ध	नि॒	प	ध	नि॒	ध	प	म	ग
आ	ऽ	ज	औ	ऽ	र	का	ऽ	ल	औ	ऽ	र
×		०		२		०		३		४	
म	म					ग					
ग	ग	मरी	ग	म	प	म	–	ग	म	री	सा
दि	न	ऽऽ	प्र	ऽ	ति	औ	ऽ	र	औ	ऽ	र
×		०		२		०		३		४	
नि॒		नि	नि		नि				सां	ध	
सा	–	ध	ध	–	ध	नि॒	प	–	नि	नि	सां
दे	ऽ	खि	ये	ऽ	र	सि	क	ऽ	गि	री	ऽ
×		०		२		०		३		४	
नि				रीं						सां	
सां	–	रीं	गं	सां	निध	नि	प	–	निध	नि	सां
रा	ऽ	ज	ध	र	नऽ	ऽ	मा	ऽ	इऽ	री	ऽ।
×		०		२		०		३		४	

अंतरा.

			नि		ध				नि		
प	प	–	ध	नि	नि	सां	सां	–	सां	रीं	सां
दि	न	ऽ	प्र	ऽ	ति	न	ई	ऽ	छ	ऽ	ब
×		०		२		०		३		४	
			रीं			गं			गं		
सां	सां	गं	गं	मं	पं	मं	गं	मंगं	मं	रीं	सां
च	र	ऽ	ने	ऽ	सो	को	ऽ	नऽ	क	ऽ	ब
×		०		२		०		३		४	

म		नि̱	नि̱			प	ध		प	ध	
ग	म	ध	ध	नि̱	प	नि	नि	प	नि	नि	सां
पा	ऽ	न	की	ऽ	जे	री	ऽ	झ	र	हि	ये
×		०		२		०		३		४	
नि			रीं							सां	
सां	रीं	गं	नि	सां	निध	नि	प	–	निध	नि	सां
स	दा	हि	स	र	नऽ	ऽ	मा	ऽ	इऽ	री	ऽ।
×		०		२		०		३		४	

संचारी.

						नि̱					
म	–	म	प	–	प	ध	नि̱	ध	प	–	प
सो	ऽ	भा	श्या	ऽ	म	औं	ऽ	ग	औं	ऽ	ग
×		०		२		०		३		४	
		नि							नि		
प	–	ध	नि	सां	–	रीं	सां	सां	ध	नि̱	प
ला	ऽ	ज	त	को	ऽ	टि	क	अ	नौं	ऽ	ग
×		०		२		०		३		४	
म	म								म		
ग	ग	मरी	ग	म	प	म	ग	मग	री	–	सा
छ	ब	ऽऽ	की	ऽ	उ	ठ	त	तऽ	रौं	ऽ	ग
×		०		२		०		३		४	
नि̱		नि̱	नि̱			प			सां		
सा	–	ध	ध	नि̱	प	सां	सां	सां	ध	नि̱	प
वि	ऽ	श्व	को	ऽ	ऽ	म	न	ह	र	ऽ	नि।
×		०		२		०		३		४	

आभोग.

प –	प (सां)ध	सां सां	– सां	सां –	रीं सां
च ऽ	त्र भू	ऽ ज	ऽ प्र	भू ऽ	गि र
×	०	२	०	३	४
सां –	(मं)गं (रीं)गं	मं रीं	सां –	रीं सां	(नि)ध प
धा ऽ	री को	ऽ स	रू ऽ	प सुं	दू र
×	०	२	०	३	४
(म)ग म	(नि)ध (नि)ध	– (नि)ध	(नि)ध नि̲	प (नि)ध	नि सां
दे ऽ	खि ये	ऽ सिं	गा ऽ	र बा	ऽ ग
×	०	२	०	३	४
(नि)सां सां	रीं गंरीं	(नि)सां निध	नि प	नि (ध)नि	सां –
ब र	न बऽ	र नऽ	ऽ मा	ऽ ई	री ऽ।
×	०	२	०	३	४

अल्हैयाबिलावल– चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

(प)सां सां	(नि)ध प	मग मरी	(प)ग प	– (प)नि	– (ध)नि
मो ति	य न	कीऽ ऽऽ	झा ल	ऽ र	ऽ ल
०	३	४	×	०	२
सां –	(नि)सां रीं	सां सां	(सां)ध नि	(नि)सां ध	नि̲ प
गी ऽ	हे ऽ	म ज	री ऽ	ऽ मा	ऽ नो
०	३	४	×	०	२

(प) सां –	(नि) ध प	मग मरी	(ग) री ग	मग (म) री	– सा
ही ऽ	र न	सोंऽ ऽऽ	च हूं	ऽऽ ओ	ऽ र
०	३	४	×	०	२
(नि) सा री	ग (म) री	– सा	(सा) ग (ग) री	– सा	री सा
हो ऽ	ऽ ऽ	ऽ त	उ जा	ऽ गा	ऽ र।
०	३	४	×	०	२

अंतरा.

सां सां	– सां	– सां	(सां) गं (मं) रीं	– सां	– सां
रा जा	ऽ रा	ऽ म	उ म	ऽ रा	ऽ व
×	०	२	०	३	४
(नि) सां गं	रीं सां	रीं सां	सां (नि) सां	(सां) ध प	(सां) ध –
पा ऽ	य ब	क सी	स आ	ज न	यो ऽ
×	०	२	०	३	४
प नि	ध सां	– सां	सां गं	रीं सां	रीं सां
न व	ऽ ो	ऽ ज	अ प	नि अ	प नी
×	०	२	०	३	४
(सां) ध सां	– (सां) ध	नि प			
बा ऽ	ऽ ऽ	ऽ रि			
×	०	२			

राग अल्हैयाबिलावल– चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

प	नि				सां
ग	प प	नि सां	रीं सांनि	सां सां	ध प
ऽ सु	र त	ऽ बि	सा ऽऽ	ऽ री	ऽ ऽ
०	३	४	×	०	२
म		प		नि	
म ग	मरी गम	प ग	म री	सा	री सा
ऽ का	ऽऽ हेऽ	ऽ ह	मा ऽ	ऽ ऽ	ऽ री
०	३	४	×	०	२
नि़	म म	म	प		
सा –	ग ग	गम री	ग प	धनि़ ध	प म
नौं ऽ	दु नं	दऽ न	गि र	ऽऽ धा	ऽ ऽ
०	३	४	×	०	२
प					
गरी ग					
रीऽ, सु					

अंतरा.

म	नि	ध			
प –	– ध	नि नि	सां सां	– सां	रीं सां
सु ऽ	ऽ नो	ऽ भ	व न	ऽ दू	ऽ ख
×	०	२	०	३	४
नि	मं मं	मं		सां	
सां गं	रीं गं	रीं सां	रीं सां	सां ध	नि़ प
दू ऽ	ऽ नो	ऽ ल	ग त	री आ	ऽ लि
×	०	२	०	३	४

प	प		प			नि					
ग	ग	मरी	ग	प	प	ध	नि	सां	सां	रीं	सां
अ	ब	ऽऽ	लो	ऽ	न	आ	ऽ	ऽ	ये	ऽ	री
×		०		२		०		३		४	
नि	सां		प	ध			प				
सां	ध	प	ध	ग	म	गरी	ग				
ब	न	ऽ	वा	ऽ	ऽ	रीऽ,	सु				
×		०		२		०					

राग अल्हैयाबिलावल– चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

सा		सां				नि					
सां	–	सां	ध	नि॒	प	ध	नि॒	ध	प	म	ग
आ	ऽ	ज	को	ऽ	सिं	गा	ऽ	र	सु	भ	ग
×		०		२		०		३		४	
म			म								
ग	म	री	ग	म	प	म	ग	म	री	–	सा
सां	ऽ	व	रे	ऽ	गु	पा	ऽ	ल	जू	ऽ	को
×		०		२		०		३		४	
			म			प			नि		
सा	सा	–	ग	म	री	ग	प	–	ध	नि	सां
क	ह	ऽ	त	ऽ	न	ब	न	ऽ	आ	ऽ	वे
×		०		२		०		३		४	
सां											
रीं	–	गं	रीं	सां	सां	निध	नि		प	निध	नि
दे	ऽ	ख	हि	ब	न	आऽ	ऽ	ऽ	वे	रीऽ	ऽ।
×		०		२		०		३		४	

अंतरा.

प प	प सां	सां सां	सां –	रीं सां	– सां
भू ख	न ब	स न	भां ऽ	त भां	ऽ त
×	०	२	०	३	४
सां	सां		नि	सां	
नि –	नि नि	ध नि	सां रीं	सां ध	नि॒ प
औं ऽ	ग औं	ऽ ग	अ झु	त कां	ऽ त
×	०	२	०	३	४
नि॒			प	नि	
ध नि॒	ध प	म ग	ग प	ध नि	सां सां
ल ट	प टे	ऽ सु	दे ऽ	स पा	ऽ ग
×	०	२	०	३	४
नि	मं	मं			
सां –	रीं गं	रीं सां	निध नि	– प	निध नि
चि ऽ	त्त को	ऽ चु	राऽ ऽ	ऽ वे	रीऽ ऽ।
×	०	२	०	३	४

संचारी.

प प	प		नि		
ग ग	ग प	प प	ध नि	ध प	– प
म क	र कुं	ड ल	ति ल	क भा	ऽ ल
×	०	२	०	३	४
म			सां	सां	
प –	नि ध	सां –	रीं सां	सां ध	नि॒ प
क ऽ	स्तू ऽ	री ऽ	अ त	र सा	ऽ ल
×	०	२	०	३	४

प प	म		ग	सा	
ग गरी	गम प	म ग	म री	री सा	री सा
चि तऽ	वऽ न	लो ऽ	च न	बि सा	ऽ ल
×	०	२	०	३	४
नि़	नि नि				सां
सा —	ध ध	— ध	सां सां	— सां	धनि़ प
का ऽ	टि का	ऽ म	ल ज	ऽ वे	ऽऽ रि।
×	०	२	०	३	४

आभोग.

प					
प —	प सां	सां —	रीं सां	सां सां	— सां
कौं ऽ	ठ शि	री ऽ	मो ति	न मा	ऽ ल
×	०	२	०	३	४
नि	गं	रीं			
सां —	रीं गं	गं गं	मं रीं	सां सां	ध प
फे ऽ	टा ऽ	क ट	ज री	दु सा	ऽ ल
×	०	२	०	३	४
प प	नि नि	नि नि	नि	नि	
ग ग	ध ध	ध ध	ध नि़	प ध	नि सां
छ बि	ऽ नि	र ख	नि र	ख आ	ली री
×	०	२	०	३	४
सां	मं				
रीं —	गंमं रीं	सां सां	निध नि	— प	निध नि
धी ऽ	रऽ ज	म न	लाऽ ऽ	ऽ वे	रीऽ ऽ।
×	०	२	०	३	४

अल्हैयाबिलावल–चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

(प)	(प)	(प)			
ग –	ग प	– नि̱	ध प	म प	म ग
बा ऽ	र बा	ऽ र	आ ऽ	ऽ व	ऽ त
०	३	४	×	०	२
(प)	(म)			(म)	
ग	मरी गम	प –	म ग	री सा	री सा
ऽ मे	ऽऽ रेऽ	री ऽ	का ऽ	न्ह कुं	व र
०	३	४	×	०	२
(नि̱)				(नि) (नि)	(ध)
सा –	– री	सा –	सा सा	ध ध	नि̱ प
नौं ऽ	ऽ द	को ऽ	ल प	क झ	प क
०	३	४	×	०	२
(प) (ध)		(नि)		(सां)	
ध ग	– प	ध सां	रीं सां	सां ध	प ध
च प	ऽ ला	ई ऽ	क र	त नि	ड र।
०	३	४	×	०	२
(ध)					
ग –					
बा ऽ					
०					

अंतरा.

	(प)				
प प	– सां	– सां	रीं सां	सां –	सां सां
प न	ऽ घ	ऽ ट	ज मु	ना ऽ	त ट
×	०	२	०	३	४

नि	गं		गं	नि	सां
सां –	सां रीं	गं गं	मं रीं	– सां	धनि प
बा ऽ	ट घा	ऽ ट	ब्रि ज	ऽ चि	थिऽ न
×	०	२	०	३	४
प प	नि	नि		सां	
ग ग	ध ध	ध	नि प	– ध	सां सां
ल गो	ऽ ई	ऽ र	ह त	ऽ सौं	ऽ ग
×	०	२	०	३	४
	सां	प	ध		
रीं सां	सां ध	प ध	ग –		
ड ग	र ब	ग र	बा ऽ		
×	०	२	०		

संचारी.

प पं	प		नि		
ग ग	ग प	– प	ध नि	ध प	– प
आ व	त जा	ऽ त	खे ल	त खा	ऽ त
×	०	२	०	३	४
म	नि		नि		
प –	ध नि	सां –	सां –	सां सां	ध प
नै ऽ	न न	की ऽ	सै ऽ	न दे	ऽ त
×	०	२	०	३	४
प		म	ग		
ग –	री ग	गम प	म ग	म ग	सारी सा
पा ऽ	य प	रऽ त	प र	स त	तऽ न
×	०	२	०	३	४

नि़ सा सा	नि ध नि ध	नि़ प	प सां –	– सां ध	नि़ प
झ ग	ऽ र	ऽ ऽ	झ ऽ	ऽ ग	ऽ र
×	०	२	०	३	४

आभोग.

प –	– सां ध	सां सां	रीं सां	– सां	सां –
धी ऽ	ऽ र	ऽ ज	के ऽ	ऽ प्र	भू ऽ
×	०	२	०	३	४
नि सां सां	गं रीं गं	गंमं पं	गं मं गं	मं रीं सां	सां धनि़ प
म न	ऽ भा	ऽऽ ई	बा ऽ	तें क	रऽ त
×	०	२	०	३	४
प ग –	नि ध नि ध	नि़ प	प ध ध ग	प सां ध	सां सां
दे ऽ	ख दे	ऽ ख	क र	त हां	ऽ सि
×	०	२	०	३	४
सां रीं सां	सां सां ध	प प ध	ध ग –		
स ब	हि न	ग र	बा ऽ		
×	०	२	०		

अल्हैयाबिलावल.– धमार. (विलंबित).

स्थायी.

ग प – ध नि नि	सां – – ध नि प	ध्वि ध नि़	ध प –
ए ऽ जू ऽ	का ऽ ऽ ल की	ग्वा ऽ	ल न ऽ
३	×	२	०

म प म ग	ग म री ग म	प मग	म री –
ए ऽ मे ऽ	रो ऽ ऽ ऽ ऽ	म नऽ	ले ऽ ऽ
३	×	२	०
सा री सा –	सा – – ग –	प –	धनि ध प
ग ऽ ई ऽ	ले ऽ ऽ ग ऽ	ई ऽ	ऽऽ री ऽ।
३	×	२	०
ग प नि नि			
ए ऽ जू ऽ			
३			

अंतरा.

नि – निध सां सां	सां –	रीं सां –	सां रीं गं मं
सां ऽ ऽऽ झ भ	ई ऽ	अ ज ऽ	हूं ऽ न हिं
×	२	०	३
गं रीं – सां –	नि नि	प – –	ध नि सां –
आ ऽ ऽ ई ऽ	झू ऽ	ठे ऽ ऽ	ब च न ऽ
×	२	०	३
सां ध नि ध प	– प	निध ग –	प – नि नि
दे ऽ ऽ ऽ ऽ	ऽ ग	ईऽ री ऽ	ए ऽ जू ऽ।
×	२	०	३

बिलावल.– धमार (विलंबित).

स्थायी.

			प ध
			ध ग –
			ए ता ऽ

सां ध	ध		सां
प – नि नि	सां – – नि नि	सां –	रीं सां –
री ऽ ड फ	बा ऽ ऽ ज त	मो ऽ	ह न ऽ
३	×	२	०

सां	प प म		
ध धनि प –	ग ग मरी ग म	प मग	म री –
छ बऽ छा ऽ	ज त ऽऽ ना ऽ	च तऽ	ग त ऽ
३	×	२	०

	नि सां		प ध
सा – – सा	सां सां – ध –	नि प	ध ग –
सौं ऽ ऽ अ	नौं ऽ ऽ दृ ऽ	ऽ ता	रे, ता ऽ।
३	×	२	०

अंतरा.

नि सां ध			नि
सां – – नि नि	सां –	सां – सां	सां रीं सां –
बा ऽ ऽ ज त	ता ऽ	ल ऽ भ्रि	दौं ऽ ग ऽ
×	२	०	३

नि रीं		मं	नि
सां गं – गं –	– मं	रीं – –	सां रीं सां सां
बी ऽ ऽ न ऽ	ऽ धु	न ऽ ऽ	ने ऽ व र
×	२	०	३

सां	सां	प ध
ध सांनि रीं सां सां	ध निप	ध ग –
की ऽऽ ऽ झ न	का ऽऽ	रे, ता ऽ
×	२	०

राग खमाज.

खंमाजो यत्र तीव्रा ऋषभगधनयो मो मृदुर्निर्मृदुःस्या-
दारोहे रिर्निषिद्धः प्रभवति परिपूर्णोऽवरोहे पवक्रः ।
वादी गांधार एव प्रविलसति तथा संप्रवादी निषादो
रात्र्यां यामे द्वितीये प्रमदयति मनः श्रोतुरप्येष रागः ॥

कल्पद्रुमांकुरे।

मृदुमो निद्वयो गांशो निसंवादी खमाजकः ।
नारोहे ऋषभो यामे द्वितीये निशि गीयते ॥

चन्द्रिकायाम् ।

चढत रिखब न लगाइये कोमल मनी विराज ।
गानि वादीसंवादितें कहियत राग खमाज ॥

चंद्रिकासार ।

निसौ गमौ पनी सश्च सनी धमौ पधौ मगौ ।
खंमाजो गांशको नित्यं द्वितीयप्रहरे निशि ॥

अभिनवरागमंजर्याम् ।

हा राग खमाज थाटांतून उत्पन्न होतो. या रागांत निषाद कोमळ आहे व बाकीचे स्वर शुद्ध आहेत. वादी गांधार आहे व संवादी निषाद आहे. आरोहांत ऋषभ स्वर वर्ज करितात, म्हणून या रागाची जाति षाडव-संपूर्ण आहे. या रागाचा गान समय रात्रीचा दुसरा प्रहर मानितात. ह्या रागांत आरोहांत धैवत स्वरास महत्व नाहीं व अवरोहांत अनेक वेळां पंचम वक्र असतो. आरोहांत निषाद तीव्र घेण्यास परवानगी आहे. या रागाचें वैचित्र्य **ग, म, प, नि** या स्वरांवर बरेंच अवलंबून आहे; व त्या स्वरांवर अनेक ताना आणून संपविलेल्या दृष्टीस पडतात.

आरोहावरोहस्वरूप

सा, गम, प, धनि॒सां | सांनि॒ध प, मग, रेसा,

पकड.

नि॒ध, मप, ध, मग,

खमाज.– आडाचौताल (मध्यलय).

(मात्रा. १४.)

स्थायी.

सा ग	म प	ग म	नि॒ ध	म प	ध ग	ऽ म
×	२	०	३	०	४	०
प नि	सां रें	नि सां	नि॒ ध	म प	ध ग	ऽ म।
×	२	०	३	०	४	०

अंतरा.

मं गं	रें मं	गं रें	सां नि	सां रीं	नि सां	नि॒ ध
×	२	०	३	०	४	०
म प	ध ग	ऽ म	ग ऽ	प म	ग रे	सा ऽ
×	२	०	३	०	४	०
सा ग	म ग	रे सा	सां गं	मं गं	रें सां	नि सां
×	२	०	३	०	४	०
प नि	सां रें	नि सां	नि॒ ध	म प	ध ग	ऽ म।
×	२	०	३	०	४	०

खमाज.– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

ध
सां सां
त ब

ध ध नि नि धप म	ध म प ध म	ग – – म	ग – सा सा
क ह त च ०	तु र ऽ ख ३	मा ऽ ऽ ज ×	रा ऽ ग नि २
ग सा सा म ग	म म – नि ध	ध म ध नि सां	ध प ध नि ध सां सां
ज ब ह रि ०	का ऽ भु जि ३	मे ऽ ल क ×	र त, त ब। २

अंतरा.

ग नि म ग म ध	– नि सां –	सां ध नि सां –	सां मं गं रीं सां
सु र गं धा ०	ऽ र को ऽ ३	वा ऽ दी ऽ ×	स म झ त २
मं गं मं पं गं	गं रीं मं गंरीं नि सां	नि नि सां सां	ध प ध नि ध सां सां
खा ऽ ड व ०	सौं पुऽ र न ३	त ज त रि ×	ख ब, त ब। २

खमाज.– आडाचौताल. (विलंबित).

स्थायी.

सां		नि		ग ध		
नि नि	सां सां	सां(सां)	नि धप	म प	नि धप	(म) ग
स ब	स खि	या ऽ	मि लऽ	ख मा	ऽ जऽ	गा वो
×	२	०	३	०	४	०
	म			सां		प
ग सा	ग म	प नि	सां सां	नि –	सां सां	धनि ध
ह रि	कां ऽ	भु जि	सु र	मे ऽ	ल ब	ना वो।
×	२	०	३	०	४	०

अंतरा.

म				सां		ध
गम गम	प –	नि नि	सां –	नि सां	नि सां	नि ध
आऽ ऽऽ	रो ऽ	ह न	मैं ऽ	रे ऽ	ख ब	त ज
×	२	०	३	०	४	०
सां		नि		प	सां	
नि –	सां निसांरेंसां	सां –	नि धप	म प	नि धप	(म) ग
बा ऽ	दि गौंऽऽऽ	धा ऽ	र मऽ	धु र	दि खऽ	ला वो।
×	२	०	३	०	४	०

खमाज– त्रिताल. (मध्यलय)

स्थायी.

	प री		
सा सा ग ग	म म ग –	म प – ग	म – – ग
अ रे म न	ह र सौं ऽ	क रे ऽ तुं	प्री ऽ ऽ त
×	२	०	३
नि			सां
ध नि॒ ध प	ध नि॒ ध प	प सां नि सां	ध नि॒ ध –
मा ऽ त पि	ता ऽ सो हि	अ खि ल ज	ग त को ऽ
×	२	०	३
	सां	प	
ग म प ध	नि॒ – ध प	ग म प –	ध (म) – ग
औं ऽ त स	मे ऽ ना ऽ	दू ऽ जो ऽ	को मी ऽ त।
×	२	०	३

अंतरा.

म नि		सां	
ग म ध नि	सां नि सां –	नि – सां सां	(सां) – नि॒ ध
य ह सौं ऽ	सा ऽ रा ऽ	झू ऽ ट प	सा ऽ रा ऽ
×	२	०	३
		प	
ग म प ध	सां नि॒ ध प	ग म प –	ध (म) – ग
ह र रं ग	क हे जूं ऽ	सि क ता ऽ	कि भी ऽ त।
×	२	०	३

खमाज–त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

	नि	प प	
प नि सां सां	सां (सां) नि धप	नि नि धप गम	ग – – ग
सां ऽ व ल	मो ह नां मेंऽ	तें डे रेऽ कुर	बा ऽ ऽ न
२	०	३	×
सां	रीं ध	प प	
नि – सां गं	नि सां नि पध	सां नि धप गम	ग – – म
सां ऽ व ल	मो ह नां मेंऽ	तें डे रेऽ कुर	बा ऽ ऽ न।
२	०	३	×

अंतरा.

म		सां	नि
ग म नि धनि	सां – नि सां	नि सां सां निसां	सां (सां) नि ध
बि न वे ऽऽ	खे ऽ सा नु	क ल ना ऽऽ	प डं दी ऽ
०	३	×	२
ग म	सां		
म – ग म	प – नि –	सां – गं (सां)	प नि – सांसां
तूं ऽ में ऽ	डे ऽ ही ऽ	प्रा ऽ ऽ न	सां ऽ ऽ वळ।
०	३	×	२

खमाज–त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

नि	प	म	नि
सां सां नि नि	ध ध (म) ग	ग म प ध	सां नि सां –
न म न क	रूं ऽ मैं ऽ	स ऽ द्गु रु	च र णा ऽ
०	३	×	२

नि	रीं रीं	सां	प
सां सां गं मं	गं गं नि सां	नि नि सां –	नि सां नि॒ ध
स ब दु ख	ह र णा ऽ	भ व नि ऽ	स्त र णा ऽ।
०	३	×	२

अंतरा.

प नि॒			सां
ग म ध नि	सां नि सां सां	नि – सां –	नि सां नि॒ ध
शु ऽ द्ध भा	ऽ व ध र	औं ऽ तः ऽ	क र णा ऽ
०	३	×	२
नि	रीं रीं	सां	प
सां सां गं मं	गं – नि सां	नि – सां सां	निसांरी निसां नि॒ ध
सु र न र	कि ऽ न्न र	वौं ऽ दि त	चऽऽ ऽऽ णा ऽ।
०	३	×	२

खमाज– दादरा. (मध्यलय).

स्थायी.

नि॒	म	ग	
सा सा सा	ग – ग	म – म	प प ध
सु ध न	ली ऽ नि	ज ऽ बसें	ग ये ऽ
×	०	×	०
ध		ध	
सां – नि॒	ध – म	प ध म	ग – –
नै ऽ न	वा ऽ ल	गा ऽ य	के ऽ ऽ
×	०	×	०

(सां)नि	–	नि	सां	–	नि	सां	–	सां	प	प	ध
नै	ऽ	न	वा	ऽ	ल	गा	ऽ	य	मे	रो	ऽ
×			०			×			०		
पध	सां	नि̱	ध	–	म	गम	पध	म	ग	–	–
जीऽ	ऽ	य	रा	ऽ	ह	राऽ	ऽऽ	य	के	ऽ	ऽ।
×			०			×			०		
(ग)म	सा	सा									
सु	ध	न									
×											

अंतरा.

(ग)म	ग	म	(ध)नि̱	ध	नि	सां	–	नि	सां	सां	–
त	र	फ	तु	हूं	ऽ	रै	ऽ	न	दि	ना	ऽ
×			०			×			०		
प	–	नि	नि	सां	–	(नि)सां	(सां)	–	नि̱	ध	–
चै	ऽ	न	न	हीं	ऽ	उ	न	ऽ	बि	ना	ऽ
×			०			×			०		
(नि̱)सा	सा	सा	(म)ग	ग	–	(ग)म	–	म	प	प	ध
अ	ज	म	पि	या	ऽ	बै	ऽ	ठ	र	हे	ऽ
×			०			×			०		

(ध) सां – नि̱	ध ध म	(ध) प ध म	ग – –
सो ऽ त	न घ र	जा ऽ य	के ऽ ऽ।
×	०	×	०
ग सा सा			
सु ध न			
×			

खमाज–त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

नि̱ म री			सां ध
सा ग – ग	म – म प	ध म ग म	प नि – नि
न मा ऽ नुं	गी ऽ न मा	ऽ नुं गी ऽ	न मा ऽ नुं
×	२	०	३
		सां	
सां – – –	नि सां – –	नि – सां –	नि सां – सां
गी ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	मैं ऽ तो ऽ	ऽ ऽ ऽ उ
×	२	०	३
		प	
सां ध सां –	नि̱ – ध धप	ग म प –	ध म ग –
न्हीं ऽ ऽ ऽ	के ऽ ऽ मऽ	ना ऽ ये ऽ	ऽ बि ना ऽ।
×	२	०	३

अंतरा.

सां		नि	
नि नि नि सां	सां सां नि सां	सां – (सां) –	नि̱ नि̱ ध प
जो ओ जि जा	ओ जि स खि	वे ऽ तो ऽ	अ प ने ऽ
०	३	×	२

प	प	नि री	
ग म प ध	ग म ग –	सा ग – ग	म – म प
र स के ऽ	र सि या ऽ	न जा ऽ ऊं	गी ऽ न जा
०	३	×	२
	सां ध		
ध म ग म	प नि – नि	सां – – –	नि सां – –
ऽ ऊं गी ऽ	न जा ऽ ऊं	गी ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ
०	३	×	२
सां			
नि – सां –	नि सां – सां	सां ध सां –	नि – ध धप
मैं ऽ तो ऽ	ऽ ऽ ऽ उ	न्हीं ऽ ऽ ऽ	के ऽ ऽ मऽ
०	३	×	२
प			
ग म प –	ध म ग –		
ना ऽ ये ऽ	ऽ बि ना ऽ		
०	३		

खमाज– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

	नि प	प	म (प)
प नि सां सां	सां नि धप नि	नि धप ग म	ग – – गम (गम)
मे रो म न	ली ऽ नोऽ स	लो नेऽ स ज	ना ऽ ऽ, सखि (सखि)
२	०	३	×

अंतरा.

सां	प प	प	सां
प नि – सांसां	सां (सां) नि॒, धप सां	नि॒ ध ग म	ग – – निसां
मे रो ऽ मन	ली ऽ नो, ऽऽ स	लो ने स ज	ना ऽ ऽ, सखि
२	०	३	×
सां	रीं	प ध	ग म
नि प नि सांरीं	नि सां पध सांसां	नि॒ धप गम प	म ग – गम
मे रो ऽ मन	ली ऽ नोऽ ऽस	लो नेऽ सऽ ज	ना ऽ ऽ, सखि
२	०	३	×
री	री सा	प	म
प ग म ग	नि़ – सा सां	नि॒ ध ग म	ग – – गम
मे रो म न	ली ऽ नो स	लो ने स ज	ना ऽ ऽ, सखि।
२	०	३	×

अंतरा.

प नि॒		सां	
ग म ध नि	सां – नि सां	नि नि सां सां	सां निसां नि॒ ध
सां ऽ व रि	सू ऽ र त	र स भ रि	मू ऽऽ र त
०	३	×	२
प नि॒		प नि॒	
ग गम ध नि	सां धनिसां सां सां	गम धनि सां– निसां	निनि सांसां सांसां नि॒ध
सां ऽऽ व रि	सू ऽऽऽ र त	साऽ वरि सूऽ रत	रस भरि मऽ रत
०	३	×	२
प नि॒			
ग म ध नि	सां – धनिसां सांसां	प नि सां सां	सांनि सां नि॒ ध
सां ऽ व रि	सू ऽ ऽऽऽ रत	र स भ रि	मूऽ ऽ र त
०	३	×	२

ग म — ग म	सां प प नि नि	प सां (सां) नि̱ध गग	त्रि म ध — नि̱सां
बौं ऽ सी ऽ	ट ट ज मु	ना ऽ ऽऽ सखि	मे रो ऽ मन
०	३	×	२
प सां नि̱ धप सां	प नि̱ धप ग म	प ग — — गम	
ली ऽ नोऽ स	लो नेऽ स ज	ना ऽ ऽ, सखि	
०	३	×	

खमाज– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

म गम
मोरे

प नि सां सां	सां नि̱ ध प	प ध ग म	म ग — — गम
सैं यां न हिं	आ ऽ ये मैं	ऽ का रि क	रू ऽ ऽ, मोरे
२	०	३	×
सां प नि — सांरीं	रीं नि सां (नि̱) धप	प ध ग म	सां ग — — निसां
सैं यां ऽ नहिं	आ ऽ ये मैंऽ	ऽ का रि क	रू ऽ ऽ, मोरे
२	०	३	×
नि̱ प — धरीं	सां सां — नि̱ धप	सां प पध नि̱ ध गम	प ग — — गम
सैं यां ऽ नाह	आ ऽ ये मैंऽ	काऽ ऽ ऽ रिक	रू ऽ ऽ, मोरे
२	०	३	×

प प – धप	ग प म ग	ध ग म	ग – – गम
सैं यां ऽ नहिं	आ ऽ ये ऽ	ऽ का रि क	रूं ऽ ऽ, मोरे।
२	०	३	×
प नि सां सां			
सैं यां न हिं			
२			

अंतरा.

ग म ध नि	सां – नि सां	नि सां –	सां (सां) नि ध
का ऽ सें क	हूं ऽ अ ब	ऽ ए री ऽ	ऽ ऽ स खि
२	०	३	×
ग म ध नि	सां सां नि सां	प नि सां –	सां (सां) नि ध
का ऽ सें ऽ	क हूं अ ब	ए ऽ री ऽ	ऽ ऽ स खि
२	०	३	×
नि नि – सांसां	सांध नि ध प	नि ध – गम	ग – – गम
जि या ऽ अब	राऽ ऽ वे मै	ऽ का ऽ रिक	रूं ऽ ऽ, मोरे।
२	०	३	×

खमाज–त्रिताल (मध्यलय).

स्थायी.

			ध
			प ध
			अ ब
ध	प ग री		
सां नि॒ ध प	म प म ग	म म प –	सां – प ध
क ब त क	त र सा ये	र खि यो ऽ	जी ऽ अ ब
२	०	३	×
ध	प ग री		ग ग
सां नि॒ ध प	मप म ग	म म प –	म ग म ग
क ब त क	ऽ तर सा ये	र खि यो ऽ	मैं तो नै न
२	०	३	×
री	सां सां	ध	
नि़ सा नि नि	नि नि सां सां	पनि सांरीं सां नि॒	ध प पध
भ र छ ब	दे़ ख न की	हूंऽ ऽऽ ग र	जी ऽ ऽ अब
२	०	३	×
ध	प ग री		
सां नि॒ ध प	मप म ग	मम प –	सां – –
क ब त क	ऽ तर सा ये	ऽ रखि यो ऽ	जी ऽ ऽ ऽ।
२	०	३	×

अंतरा.

नि	सां	ध	
धनि॒ ध ध	नि॒ – ध प	म – प ध	(म) – ग –
ऽ कद र पि	या ऽ मैं ऽ	तो ऽ रे ऽ	वा ऽ री ऽ
२	०	३	×

(सां)नि नि सां –	(नि)सां (सां) नि॒ ध	(ध)म – – पध	(म) – ग –
बि न द्रा ऽ	मों ऽ सें ऽ	चे ऽ ऽ रिते	हा ऽ री ऽ
२	०	३	×
गं – मं गं	(रीं)नि – सां सां	(नि)प नि सांरीं	(सां)नि सां नि॒ध पध
हूं ऽ रा ऽ	जी ऽ जि स	में ऽ ऽ तोरि	म र जीऽ अब
२	०	३	×
(ध)सां नि॒ ध प	(प)मप (ग)म (री)ग	मम प ध	सां – – –
क ब त क	ऽ तर सा ये	ऽ रखि यो ऽ	जी ऽ ऽ ऽ।
२	०	३	×

खमाज– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

	प (प)प (सां)सां धसांनि॒	नि॒ धप ध म	मपधसां नि॒धपध (प)ग म
	धु न सों ऽऽऽ	बा जेऽ सों स	खीऽऽऽ ऽऽऽऽ मु र
	२	०	३
ग – – –	म नि॒ ध नि	सां – नि॒ नि	सां सां सां (सां)
ली ऽ ऽ ऽ	च लो ऽ च	लो ऽ व हीं	हु ई हें ऽ
×	२	०	३
नि॒ ध (प)ग म			
पी ऽ क हीं			
×			

अंतरा.

म म ध नि	सां नि सां सां	प नि सां रीं	(रीं) नि निसां निध म
त र प त २	र प नि त ०	र ह त हुं ३	स जऽ नीऽ क ×
ग म प ध	पध निसां नि सां	नि सां पनिसांरीं सांनिसां-	नि ध ग म
द र बि न २	नाऽ ऽऽ हिं ल ०	ग त मोऽऽऽ राऽऽऽ ३	जी ऽ, क हीं। ×

खमाज– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

(नि) सां नि सां सां	(नि) धनि पध सां सां	नि धप म प	(प) ध (म) गम पध
स म झ त ×	नाऽ हिंऽ प न २	घ टऽ पि या ०	मैं हा ऽऽ रीऽ ३
(सां) नि नि सां सां	(नि) धनि पध (ध) सां नि	ध धप (ग) म ग	(ग) सा – (म) ग म
स म झ त ×	नाऽ हिंऽ प न २	घ टऽ पि या ०	रा ऽ र क ३
प प (सां) नि नि	प नि सां सां	(गं) मं (रीं) गं (रीं) नि सां	सां (सां) धनि (प) ध
र त प नि ×	यां भ र त २	बै यां न छु ०	वो ना ऽऽ रि। ३

अंतरा.

सां		प	प प
नि नि नि सां	सां सां नि॒ धप	ग म प धप	ग म ग –
श्र व न सु	न त ना हिंऽ	ढी ऽ ट लंऽ	ग र वा ऽ
०	३	×	२

सां रीं		प	प प
नि सां गं नि	सां सां नि॒ धप	ग म प धप	ग म ग –
क र त रा	ऽ र मो ऽऽ	ह न प रऽ	वा ऽ री ऽ
०	३	×	२

नि	सां	सां	नि
सा सा ग म	प प नि नि	नि सां – सां	प नि सां सां
उ म र क	र त चि न	ति श्या ऽ म	जि त क र
०	३	×	२

सां रीं	नि प		
गं नि सां सां	सां नि॒ ध ध		
पि या जि या	सो हा ऽ रि		
०	३		

खमाज–त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

	ध		
नि नि सां सां	सां – नि॒ध म	मपधसां नि॒धपध ग म	ग – – ग
अ रे मो रे	सैं ऽ याऽ ख	ताऽऽऽ ऽऽऽऽ का ह	मा ऽ ऽ र्
२	०	३	×

नि नि सां रीं	सांध सां नि॒ध म	मपधसां नि॒धपध ग म	ग – – सा
अ रे मो रे	सैंऽ ऽ याऽ ख	ताऽऽऽ ऽऽऽऽ का ह	मा ऽ ऽ जों
२	०	३	×

			नि
ग – ग म	प – नि –	नि – सां –	सां निध पम गग
बो ऽ ल त	ना ऽ हीं ऽ	ए ऽ को ऽ	बा ऽऽ ऽऽ ऽर।
२	०	३	×

अंतरा.

ग म प नि	नि सां सां –	नि नि सां –	सां नि (प) म
औ ऽ र जु	लु म जो ऽ	चा ह ना ऽ	क र ना क
२	०	३	×
ग म ग म	प नि – नि	नि नि सां नि	सां निसांरींरीं सांनिधप –प
दू र पि या	दे ना ऽ ना	दि ल से उ	ता ऽऽऽऽ ऽऽऽऽ ऽर।
२	०	३	×

खमाज– त्रिताल. (विलंबित).

स्थायी.

नि म	ग		नि प
सा – ग ग	म म गम पध	नि सां – निसां	सां (सां) नि धध
श्या ऽ म सुं	द र ऽऽ बन	मा ली ऽ ऽऽ	के ऽ स खीऽ
०	३	×	२
सां		प	
नि सां – सांध	सां नि धप ध	ग म सां नि	धप (म) ग ग
दू र ऽ सऽ	ऽ बि नाऽ ऽ	जि या ऽ त	रऽ सा ऽ ग।
०	३	×	२

अंतरा.

ग		नि प	नि
म नि ध नि	सां - नि सां	सां (सां) नि धध	सां (सां) नि ध
सो ह ऽ नि	सू ऽ र त	मो ऽ ह नी	मू ऽ र त
०	३	×	२
ग		सां	
म ग गम पध	नि सां सां सां	नि सां निसां सां	(सां) नि ध पध
ह र ऽऽ रंग	की ऽ छ ब	मो ऽ ऽऽ म	न बसी सखि
०	३	×	२
सां		प	
नि सां – सांध	सां नि धप ध	ग म सां नि	धप (म) ग ग
द र ऽ सऽ	ऽ बि नाऽ ऽ	जि या ऽ त	रऽ सा ऽ य।
०	३	×	२

खमाज– त्रिताल. (विलंबित).

स्थायी.

	ध	सां	प प
ग सा ममगरीग ,ग	म गम – पध	नि सां – निसां	सां (सां) नि ध
प र देऽऽऽऽ ऽस	वा ऽऽ ऽजिन	जा इ ऽ ऽऽ	यो ऽ रे ऽ
०	३	×	२
सां		म	
नि सां सां निसांरींसां	नि – ध म	ग म सां नि	ध (म) ग –ग
पा न न छाऽऽऽऽ	ई ऽ प न	व रि ऽ या	ऽ भं व ऽर।
०	३	×	२

अंतरा.

ग म म नि़ ध नि	सां नि सां निसां	प नि सां सां	प सां (सां) नि़ धप
का हे ऽ की ०	ऽ ते री ऽऽ ३	ना ऽ व न ×	व रि या ऽऽ २
म ग गम	पधनिसां –नि सां निसां	सां नि – सां –	रीं ध नि सां निध पध
ऽ का हे ऽऽ ०	काऽऽऽ ऽते रा ऽऽ ३	बा ऽ ऽ ऽ ×	ऽ ऽ साऽ तेरा २
सां सां नि सां सां ध	सां नि़ धप ,म	प ग म सां नि़	ध (म) ग –ग
रा ख न हा ०	ऽ रा ऽऽ ऽब ३	ता ऽ ऽ ये ×	ऽ भं व ऽर। २

खमाज–त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

प नि
ओ द

नि सां – नि़	ध प ध म	ग – – –	प मं ग म प म
ना तो ऽ म्त ०	न न दे रे ३	ना ऽ ऽ ऽ ×	ऽ ऽ ता रे २
ग – री –	सा – – –	ग म नि़ सा सा ग	– म प प
दा ऽ ऽ ऽ ०	नी ऽ ऽ ऽ ३	धि ति लि तो ×	ऽ म्त न न २
सां नि नि सां सां	गं रीं गं़ रीं सां	रीं सां नि नि सां नि़	प सां – ध नि सां
दिर दिर ना रे ०	तो ऽ म्त न ३	त द रे दा ×	ऽ नि, ओ द। २

अंतरा.

ग ग म नि॒	ध प [नि॒]ध नि	सां – सां नि	सां – – –
य ल लि य	ल लि य ल	लों ऽ य ल	लों ऽ ऽ ऽ
×	२	०	३

[नि]सां गं रीं गं	– [रीं]नि नि रीं	– नि नि सां	– [नि]ध नि सां
धि ति लि तो	ऽ म्त न तो	ऽ म्त न तो	ऽ म्त न त
×	२	०	३

[सां]नि नि सां [ध]नि॒	– [प]ध [सां]नि सां
त द रे दा	ऽ नि,ओ द
×	२

खमाज– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

[ध]नि॒ ध नि॒ प	ध नि॒ (सां) –	नि॒ ध –प म	ग –ग मम गग
ओ दे त न	दे रे ना ऽ	ऽ दी ऽम् त	नो ऽम् दिर् दिर्
२	०	३	×

री सा ग मम	नि॒ ध [प]ग म	नि॒नि॒ धध नि॒नि॒ सां	– रीं सां नि॒नि॒
दा नि दी ऽम्	दी ऽ म्दा रा	दिर् दिर् दिर् दी	ऽ म्त दी ऽम्
२	०	३	×

(सां) – [नि]ध नि	(सां) – ध प	म ग री म	ग री सा सा
दी ऽ म्त न	ना ऽ नि त	त द रे त	द रे दा नि।
२	०	३	×

अंतरा.

म त्रि ग म ध नि	सां – नि सां	सां सां रीं सां	नि ध नि सां
स ऽ ब्ज नि ०	म ऽ त्म ना ३	गि र्दा ऽ द्रि ×	दें ऽ वे ऽ २
मं गं मं रीं सां	नि सां (सां) नि	ध ध नि रींरीं	म (म) री सासा
ख ऽ ल्मे नु ०	मे ऽ रो मा ३	ऽ गि र्दा ऽद्रि ×	जी दें ऽ ऽम् २
म ग – म	नि – ध –	सां नि - सां –	मं – गं मं रीं
ब रा ऽ बि ०	रं ऽ गे ऽ ३	सो ऽ जी ऽ ×	ऽ मू ऽ क २
सां नि सां (सां)	नि ध ध नि	रीं सां नि सांसां	ध नि ध नि प
ऽ ल्मू ऽ नि ०	मा ऽ गि र्दा ३	ऽ द्रि दें ऽम ×	ओ दे त न। २

खमाज– झपताल. (मध्यलय).

स्थायी.

म ग म प	सां नि सां	निसांरें सां नि	धप ध
सो ले क ३	ला ऽ ×	जाऽऽ में स २	माऽ नि ०
म ग म प	सां नि	धप गम पध	प म ग
अ मृ त ३	जै सी ×	बोऽ लऽ तऽ २	बा नि ०

^{म}ग सा ग	ग म	प नि प	नि सां
मु ख क	म ल	द्यु ति नि	र ख
३	×	२	०
$^{नि}$सां मं गंरीं	$^{रीं}$नि सां	निसांरें सां नि॒	धप ध
चौं ऽ द्रऽ	जो ऽ	तऽऽ हुं ल	जाऽ नि।
३	×	२	०

अंतरा.

^{ग}म ग म	प नि	प नि नि	सां सां
क टि के	स र	क द लि	जं घ
३	×	२	०
नि सां नि	सां सां	$^{नि}$सां $^{रीं}$सां नि॒	धप ध
ना सि क	प र	की ऽ र	वाऽ रो
३	×	२	०
^{ग}म ग सा	^{म}ग म	प नि प	नि सां
अ ल क	प र	वा रो भ्र	म र
३	×	२	०
$^{नि}$सां मं गंरीं	$^{रीं}$नि सां	निसांरें सां नि॒	धप ध
चा ऽ लऽ	म द	गऽऽ ज स	माऽ नि।
३	×	२	०

खमाज– झपताल (मध्यलय).

स्थायी.

(सा)नि़	सा	(म)ग	म	प	(प)ग	म	(म)सां	-	नि॒
सु	ध	बि	स	र	ग	ई	आ	ऽ	ज
×		२			०		३		
ध	म	प	-	ध	(ध)ग	(प)म	ग	-	-
अ	प	ने	ऽ	गु	न	न	की	ऽ	ऽ
×		२			०		३		
(म)ग	म	(ध)नि॒	ध	नि	सां	-	नि	सां	-
तु	म	दा	ऽ	ऽ	ता	ऽ	दो	ऊ	ऽ
×		२			०		३		
(ध)प	नि	सां	-	सां	नि	सां	नि॒	-	ध
ज	ग	के	ऽ	से	व	न	हा	ऽ	र।
×		२			०		३		
(ध)प	ध	म	ग	म	प	प	(प)सां	-	नि॒
सु	ध	बि	स	र	ग	इ	आ	ऽ	ज।
×		२			०		३		

अंतरा.

(म)ग	म	(ध)नि॒	ध	(ध)पध	नि	सां	सां	-	सां
मा	ऽ	ढे	ऽ	मऽ	ढै	ऽ	या	ऽ	छ
×		२			०		३		

नि		सां	
प नि	सां – सां	नि सां	नि॒ ध पध
व न	ला ऽ गि	अ ख	त र ऽऽ
×	२	०	३
ग			
म –	ग – म	प ध	नि सां रीं
पी ऽ	र ऽ फ	की ऽ	र ऽ स
×	२	०	३
	ध म	ध	ग
नि॒ ध	ग प –	नि॒ धप	म ग –
भी ऽ	गु नी ऽ	सु रऽ	मु नी ऽ।
×	२	०	३

खमाज–झपताल. (मध्यलय).

स्थायी.

सां		सां	
नि –	सां सां सां	नि सां	नि॒ – धप
सौं ऽ	ग त अ	ना ऽ	घा ऽ तऽ
×	२	०	३
प			म
ग –	म प सां	नि॒ धप	म ग –
दे ऽ	सि मा ऽ	र गऽ	लि ये ऽ
×	२	०	३
ग	गं	री	री
प –	म ग म	ग –	नि़ सा सा
हो ऽ	वे ऽ ऽ	ऽ ऽ	रा ऽ ग।
×	२	०	३

अंतरा.

म		ध							
ग	म	नि	ध	नि	सां	–	सां	–	सां
जै	ऽ	जै	ऽ	गु	नी	ऽ	तै	ऽ	तै
×		२			०		३		
		सां							
प	नि	नि	सां	–	नि	सां	नि	ध	–
क	ठ	न	जा	ऽ	न	त	है	ऽ	ऽ
×		२			०		३		
सां		ध		ध			प		
नि	सां	नि	ध	म	प	ध	ग	म	ग
य	ह	है	ऽ	खि	लो	ना	ना	ऽ	ग।
×		२			०		३		

खमाज– चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

नि						सां					
सां	–	नि	सां	–	सां	नि	–	सां	नि	–	नि
रैं	ऽ	ग	ला	ऽ	ल	रू	ऽ	प	ला	ऽ	ल
×		०		२		०		३		४	
	प		ध					प			
ध	ग	म	प	सां	नि	ध	–	म	ग	–	ग
अ	ध	ऽ	र	ऽ	अ	धी	ऽ	क	ला	ऽ	ल
×		०		२		०		३		४	
	री		म						प		
ग	नि	सा	ग	–	म	प	–	ध	ग	–	म
द्रि	ग	न	ला	ऽ	ल	डो	ऽ	रे	ला	ऽ	ल
×		०		२		०		३		४	

प			ध ध	प	
सां -	नि॒ ध	- म	प प	ध म	- ग
को ऽ	रे ला	ऽ ल	झ ल	ऽ के	ऽ ऽ।
×	०	२	०	३	४

अंतरा.

ग	ध				
म ग	म नि॒	ध नि	सां -	नि सां	- सां
क र	ऽ ला	ऽ ल	चू ऽ	रि ला	ऽ ल
×	०	२	०	३	४
सां			नि		
नि -	नि सां	- सां	सां नि	सां नि॒	- नि॒
सी ऽ	स फू	ऽ ल	द्रु में	ऽ ला	ऽ ल
×	०	२	०	३	४
ध			सां		
ध ग	म प	- ध	नि सां	नि सां	- सां
ए ती	ऽ ला	ऽ ल	बी ऽ	च प्या	ऽ रि
×	०	२	०	३	४
नि			ध ध	प	
सां रीं	नि॒ ध	- म	प प	ध म	- ग
ला ऽ	ल ला	ऽ ल	प ल	ऽ कें	ऽ ऽ।
×	०	२	०	३	४

संचारी.

			सां		
नि नि	नि सां	सां सां	नि -	सां नि॒	नि॒ ध
अ स	न च	स न	ला ऽ	ल द	स न
×	०	२	०	३	४

ध	[प]ग	म	प	सां	नि॒	ध	–	[प]म	म	ग	–
च	म	क	ला	ऽ	ल	ला	ऽ	ल	ल	ही	ऽ
×		०		२		०		३		४	
ग	[री]नि़	सा	ग	–	म	प	प	–	ध	[प]ग	म
ल	ल	ऽ	ना	ऽ	प	ग	न	ऽ	प	र	त
×		०		२		०		३		४	
नि॒	–	–	ध	–	म	[ध]प	[ध]प	ध	[प]म	–	ग
ला	ऽ	ऽ	ल	ऽ	मु	ग	न	ऽ	के	ऽ	ऽ।
×		०		२		०		३		४	

आभोग.

[ग]ग	–	म	नि॒	ध	नि	सां	रें	नि	सां	–	सां
मा	ऽ	ला	ला	ऽ	ल	स	ब	हि	ला	ऽ	ल
×		०		२		०		३		४	
[ध]प	नि	–	सां	–	सां	[सां]नि	सां	[नि]सां	नि॒	–	ध
दु	ल	ऽ	री	ऽ	को	रे	स	म	ला	ऽ	ल
×		०		२		०		३		४	
ध	[प]ग	म	प	–	ध	[सां]नि	सां	नि	सां	–	सां
स	दा	ऽ	रीं	ऽ	ग	प्या	ऽ	रे	ला	ऽ	ल
×		०		२		०		३		४	
रीं	–	नि॒	ध	–	म	[ध]प	[ध]प	ध	[प]म	–	ग
ला	ऽ	ल	ही	ऽ	में	ल	ल	ऽ	के	ऽ	ऽ।
×		०		२		०		३		४	

खमाज–चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

ग
म
ते

				ध		सां			प	प	
ग	म	प	ध	सां	–	ध	नि॒	ध	म	म	प
ऽ	रो	ही	ऽ	चौं	ऽ	द्र	ब	द	न	शो	ऽ
३		४		×		०		२		०	
प		प								ग	म
नि॒	ध	म	ग	ग	सा	ग	मप	ग	म	म	नि॒
भा	स	द	न	म	द	न	दऽ	ह	न	म	न
३		४		×		०		२		०	
				सां			नि				प
ध	नि	सां	–	रीं	नि	सां	सां	नि॒	धप	ध	,म
ऽ	र	स	ऽ	ब	स	ऽ	क	र	नऽ	ऽ,	ऽते ।
३		४		×		०		२		०	

अंतरा.

प						सां	सां				
ग	म	नि॒ध	नि	सां	सां	नि	नि	सां	सां	–	सां
द	र	सऽ	प	र	स	प	र	ऽ	स्प	ऽ	र
×		०		२		०		३		४	
सां				रीं							
नि	सां	रीं	–	नि	सां	नि	नि	सां	नि॒	–	ध
उ	प	जा	ऽ	व	त	अ	त	अ	नौं	ऽ	द
×		०		२		०		३		४	

ध		सां				ग					
सां	सां	ध	नि॒	धप	मग	म	नि॒	ध	नि	सां	–
स	क	ल	सु	खऽ	दऽ	स	ब	ऽ	बि	ध	ऽ
×		०		२		०		३		४	
सां	रीं		नि				प				
रीं	नि	सां	सां	नि॒	धप	ध	म				
दु	ख	ऽ	ह	र	नऽ	ऽ,	ते				
×		०		२		०					

खमाज–चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

	ग			ध		ध	सां				
	म	ग	म	प	ध	सां	ध	सां	नि॒	ध	म
ऽ	मा	ऽ	इ	री	ऽ	ब	र	ऽ	जो	ऽ	ना
०		३		४		×		०		२	
प	ध			प						प	
म	प	नि॒	ध	म	ग	ग	सा	गम	पध	ग	म
मा	ऽ	ऽ	न	त	ऽ	अ	त	हीऽ	हऽ	ठी	लो
०		३		४		×		०		२	
ग						सां		ध			
म	नि॒	ध	नि	सां	–	रीं	नि	सां	सां	नि॒	धप
ते	ऽ	ऽ	रो	ही	ऽ	कुं	व	र	का	ऽ	नऽ।
०		३		४		×		०		२	
	प										
	म										
ऽ	मा										
०											

अंतरा.

(म)ग म	– (ध)नि̱	ध नि	सां –	नि सां	– सां
ज म	ऽ ना	ऽ के	नीं ऽ	र ती	ऽ र
×	०	२	०	३	४
म म	– (ध)नि̱	ध नि	सां –	रीं (रीं)नि	सां सां
ज म	ऽ ना	ऽ के	नीं ऽ	र नी	ऽ र
×	०	२	०	३	४
(नि)प नि	– सां	– (सां)रीं	सां –	नि सां	नि̱ ध
धे ऽ	ऽ नू	ऽ च	रा ऽ	ऽ ऽ	व त
×	०	२	०	३	४
(प)ग –	म प	– (ध्नि)ध	(सां)नि सां	नि सां	– सां
बा ऽ	सु री	ऽ ब	जा ऽ	य गा	ऽ
×	०	२	०	३	४
(सां)रीं नि	सां (नि)सां	नि̱ धप	ध (ध)म		
नी ऽ	की ता	ऽ नऽ	ऽ मा		
×	०	२	०		

खमाज– चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

(सां)नि सां	नि सां	– (सां)रीं	सांनि सां	सां नि̱	– धप
आ ऽ	ज तो	ऽ स	खी ऽ	री दे	[illegible] वेऽ
×	०	२	०	३	४

ध – प –	मपधसां सांनि॒ध नि॒	ध प – ध	मप मग रीग
मो ऽ से ऽ	आऽऽऽ ऽऽऽ ऽ	न ऽ ऽ मि	लेऽ ऽऽ ऽऽ।
३	×	२	०

अंतरा.

प प	प – ध –	नि – –	सां – – –
ऽ बि न	पी ऽ या ऽ	कै ऽ ऽ	से ऽ ऽ ऽ
×	२	०	३
रीं – गं॒	रीं – – सां	सां – –	सां नि॒ ध प
फा ऽ ऽ	ग ऽ ऽ ह	मा ऽ ऽ	रो ऽ ऽ ऽ
×	२	०	३
नि नि –	सां – – रीं	सां – –	नि॒ ध नि॒ प
अ बी ऽ	र ऽ ऽ गु	ला ऽ ऽ	ल ऽ ऽ पे
×	२	०	३
प ध नि॒ (सां)	ध प – ध	म ग ग (री)	गम पध प ध
आ ऽ ऽ	ग ऽ ऽ ल	गो ऽ ऽ	होऽ ऽऽ री ऽ।
×	२	०	३

खमाज– दीपचंदी (चाचड) (मध्यलय).

स्थायी.

सा सा	ग – – ग	म – –	(प) ग म प ध
ऽ अ च	रा ऽ ऽ छो	रो ऽ ऽ	ऽ ऽ अ ब
×	२	०	३
(सां) नि – –	(सां) नि – सां –	– (नि॒) ध सां	नि॒ ध प –
जा ऽ ऽ	ये ऽ द्यो ऽ	ऽ ह म	को ऽ ऽ ऽ
×	२	०	३
(सां) नि नि	सां – – –	(नि॒) सां नि॒ ध	नि॒ – प –
ऽ क ब	सें ऽ ऽ ऽ	आ ई ऽ	हूं ऽ मैं ऽ
×	२	०	३
म म	गम गम पध निसां	(ध) नि॒ (ध) प ध	म गरी ग सा
ऽ बिं द	राऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ब न ऽ	सें ऽऽ ऽ ऽ।
×	२	०	३

अंतरा.

(प) म – म	(ध) नि॒ ध – नि	सां – सां	सां – – –
सा ऽ सु	हो ऽ ऽ गी	टो ऽ ऽ	में ऽ ऽ ऽ
×	२	०	३
(सां) नि – –	(सां) नि – – नि	सां सां –	नि॒ नि॒ ध (प) ध
बा ऽ ऽ	ट ऽ ऽ त	क त ऽ	हु इ हैं ऽ
×	२	०	३

सां नि	—	—	नि	—	—	नि	सां	सां	—	नि॒	नि॒	नि॒	ध
या	ऽ	ऽ	ह्री	ऽ	ऽ	क	द	र	ऽ	क	ह	के	ऽ
×			२				०			३			
प म	—	—	पध	नि॒	—	धप	ध	म	—	ग	—	—	—
दो	ऽ	ऽ	खऽ	ऽ	ऽ	लऽ	गै	ऽ	ऽ	हैं	ऽ	ऽ	ऽ
×			२				०			३			
मं गं	मं	—	रीं	—	—	सां	सां	—	—	नि	नि	सां	—
दे	ऽ	ऽ	र	ऽ	ऽ	की	न्ही	ऽ	ऽ	इ	त	नी	ऽ
×			२				०			३			
—	प	नि	सां	—	—	रीं	नि	सां	—	नि॒	ध	प	ध
ऽ	प	नि	यां	ऽ	ऽ	भ	र	न	ऽ	में	ऽ	ऽ	ऽ
×			२				०			३			
सां नि	—	नि	सां	—	—	—		स्थायी			प्रमाणें		
जा	ऽ	य	द्यो	ऽ	ऽ	ऽ							
×			२										

खमाज— दीपचंदी (मध्यलय).

स्थायी.

सा	—	—	ग	—	—	ग	म	म	—	ग	म	प	ध
जा	ऽ	ऽ	वो	ऽ	ऽ	क	द	र	ऽ	ऽ	ऽ	ना	हीं
×			२				०			३			

नि – –	सां – – –	– सां सां	सां ध सां नि
बो ऽ ऽ	लो ऽ ऽ ऽ	ऽ ह म	से ऽ ऽ ऽ
×	२	०	३

ध प ध	(म) – ग ग	म म –	गम पध निसां नि
जा ऽ ऽ	वो ऽ ऽ क	दू र ऽ	नाऽ ऽऽ ऽऽ हीं
×	२	०	३

सां – –	सां – – निनि	सां (सां) –	नि॒ – ध –
बो ऽ ऽ	लो ऽ ऽ अरे	ह म ऽ	से ऽ ऽ ऽ
×	२	०	३

नि –	नि – – सांसां	सां ध सां	नि॒ – ध –
ऽ ह ऽ	म्से ऽ ऽ बहु	ते ऽ ऽ	रे ऽ ऽ ऽ
×	२	०	३

			री
म म	मपमप धसां नि॒ध	प ध प	म ग ग –
ऽ तु म	रेऽऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽ द म	से ऽ ऽ ऽ।
×	२	०	३

अंतरा.

म ग म	नि॒ ध – नि	सां – नि	सां – सां –
झू ऽ ऽ	टी ऽ ऽ, ल	गा ऽ ऽ	व ऽ त ऽ
×	२	०	३

(म)म – –	(म ध प)नि॒नि॒ धध – नि	सां – –	नि सां सां सां
झू ऽ ऽ	ठीऽ ऽऽ ऽ ल २	गा ऽ ऽ ०	ऽ ऽ व त ३
नि नि	सां – सां –	सां नि सां	नि॒ – ध –
ऽ ना हिं ×	मो ऽ हे ऽ २	भा ऽ ऽ ०	व ऽ त ऽ ३
नि – –	– – सां सां	सां ध सां	नि॒ – ध –
हों ऽ ऽ ×	ऽ ऽ ह र २	जा ऽ ऽ ०	ई ऽ ऽ ऽ ३
म म	मप मप धसां नि॒ध	प ध प	म ग (री)ग –
ऽ तु म ×	रेऽ ऽऽ ऽऽ जम २	ऽ ज म ०	से ऽ ऽ ऽ। ३

खमाज—दीपचंदी. (विलंबित).

स्थायी.

(म)ग नि़ सा	ग – – ग	म म –	ग म प ध
हो ऽ ऽ ×	री ऽ ऽ खे २	ल त ऽ ०	ऽ ऽ मो सें ३
(सां)नि (सां)नि –	सां – – सां	(सां)नि सां –	नि॒ – ध (प)ध
न ई ऽ ×	रे ऽ ऽ न २	ई ऽ ऽ ०	रे ऽ ऽ ऽ ३

^{सां}नि – –	सां – सां –	निसां निसां –	नि – – धप
का ऽ ऽ	भ ऽ यो ऽ	नऽ नंऽ ऽ	दी ऽ ऽ अऽ
×	२		३
^पग म –	सां – नि धप	ग म –	ग – – –
नो ऽ ऽ	ऽ ऽ खे पिऽ	या ऽ ऽ	से ऽ ऽ ऽ।
×	२	०	३

अंतरा.

^गम ग म	^धनि – ध नि	सां सां –	^{सां}नि सां सां –
ब र ऽ	जो ऽ ऽ रि	क र ऽ	मो ऽ री ऽ
×	२	०	३
^{सां}नि – –	सां – नि सां	सांरीं ^{रीं}नि सां	नि – ध –
बै ऽ ऽ	यां ऽ ऽ ग	हऽ त ऽ	है ऽ ऽ ऽ
×	२	०	३
^गम ग म	प – – ध	नि सां –	सां – सां –
अ प ऽ	नी ऽ ऽ क	ह त ऽ	औ ऽ र ऽ
×	२	०	३
^{सां}रीं ^{रीं}नि –	सां – – रीं	नि सां –	नि – ध –
क छू ऽ	ना ऽ ऽ सु	न त ऽ	है ऽ ऽ ऽ
×	२	०	३

		ध	
नि सां –	नि – ध म	प ध म ग –	– सा
ह न ऽ	ऽ ऽ सु ख	दे ऽ ऽ या ऽ	ऽ, आ ।
०	३	×	२

अंतरा.

ग			
म ग म नि –	ध नि	नि सां –	नि सां सां सां
मो ऽ ऽ र ऽ	ऽ मु	क ट ऽ	ऽ ऽ क ट
×	२	०	३
नि रीं		सां	
सां मं गं नि –	सां –	नि सां –	नि – ध –
सो ऽ ऽ हे ऽ	पी ऽ	तां ऽ ऽ	ब ऽ र ऽ
×	२	०	३
प			
म ग म प –	– ध	नि सां –	रीं नि सां –
मु र ऽ ली ऽ	ऽ अ	ध र ऽ	सो ऽ हे ऽ
×	२	०	३
सां प			
नि सां – नि ध	– नि	नि सां –	नि – ध म
ये ऽ ऽ ऽ ऽ	ऽ मो	ह न ऽ	ऽ ऽ सु ख
×	२	०	३
ध			
प ध म ग –	– सा		
दे ऽ ऽ या ऽ	ऽ, आ		
×	२		

राग भैरव.

रागादिर्भैरवाख्यो मृदुऋषभमधस्तत्रिगस्तीव्रनिश्च ।
वाद्यस्मिन् धैवतोऽसावृषभ इह तु संवादिरूपोऽभिगीतः ॥
आरोहेऽल्पर्षभत्वं क्वचिदपि मृदुनिः प्राहुरेके विकल्पं ।
प्रातःकालेषु नित्यं जगति सुमतिभिः सुस्वरं गीयतेऽसौ ॥

कल्पद्रुमांकुरे ।

प्रथमो भैरवो रागो मृदुमर्षभधैवतः ॥
वादी धैवत एवात्र संवादी चर्षभो मतः ।

चान्द्रिकायाम्

भैरव कोमल रिमध सुर तीख गंधार निखाद ।
धैवत वादी सुर कह्यो तासुं रिखब संवाद ॥

चन्द्रिकासार ।

सगौ मपौ धपौ मगौ रिगौ मपौ मगौ रिसौ ।
भैरवो नित्यपूर्णः स्याद्धैवतांशः प्रभातगः ॥

अभिनवरागमंजर्याम् ।

हा राग भैरवथाटांतून उत्पन्न होतो. हा संपूर्ण आहे. त्यांत रि व ध हे स्वर कोमल व बाकीचे स्वर शुद्ध असतात. वादी स्वर धैवत व संवादी

ऋषम आहे. या रागाचा गानसमय प्रातःकाल मानितात. कधीं कधीं याच्या अवरोहांत कोमल निषादाचा प्रयोग कांहीं गायक कुशलतेनें करितात. या रागाची प्रकृति गंभीर आहे. याची सारी खुबी रि व ध या स्वरांवर असून त्यांच्या आंदोलनानें हा राग अधिक रक्तिदायक होतो. ह्याच्या आरोहांत ऋषभाचें अल्पत्व असतें. मध्यमावरून ऋषभावर मींडेनें येणें सुंदर दिसतें.

आरोहावरोहस्वरूप.

सा रे ग म, प ध नि सां । सां नि ध, प मग, रे, सा.

पकड.

सा, ग, म प, ध, प.

भैरव–त्रिताल. (मध्यलय). (कलावंती)

स्थायी.

री ग री ग	म प ग म	नि ध ऽ ग	ऽ म ग री
०	३	×	२
ग म प ग	म नि ध ॰	रीं ऽ सां गं	ऽ ग ऽ म
०	३	×	२
नि़ ध रीं ऽ	ध ऽ री ऽ	ग म प ग	म ग री, नि़।
०	३	×	२

अंतरा.

ग ग प प	ध ध नि नि	ध नि नि ध	म प ग म
×	२	०	३
ध ऽ नि ध	ऽ रीं ऽ सां	गं ऽ रीं ऽ	पं ऽ गं मं
×	२	०	३
धं ऽ ध ऽ	नि़ ध ऽ नि	रीं गं नि रीं	ध नि म ध
×	२	०	३
ग म प ग	म ग री, नि़		
×	२		

भैरव– चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

ऽ सा	ऽ रे॒	ऽ रे॒	ग ऽ	ऽ म	ऽ प
०	३	४	×	०	२
			नि नि	नि	
		– सां	सां ध॒	– ध॒	– प
ऽ ध॒	ऽ नि	ऽ ये	स त	ऽ सू	ऽ र
०	३	४	×	०	२
			म	म	
– म	ग मरी॒	ग प	प म	ग री॒	– सा
ऽ मो	ऽ मऽ	न मैं	ऐ से	ऽ आ	ऽ ये ।
०	३	४	×	०	२

अंतरा.

	नि				
प –	– ध॒	– नि	सां सां	– नि	सां सां
आ ऽ	ऽ रो	ऽ हि	अ व	ऽ रो	ऽ हि
×	०	२	०	३	४
नि नि				नि	
सां ध॒	– नि	सां सां	रीं॒ –	सां ध॒	– प
स रे	ऽ ग	म की	ऐ ऽ	लि हो	ऽ त
×	०	२	०	३	४
नि॒ ऽ	ऽ ध॒	ऽ ऽ	प ऽ	ऽ म	ऽ ऽ
×	०	२	०	३	४
ग ऽ	ऽ रे॒	ऽ ऽ	सा ऽ	ऽ रे॒	ऽ रे॒ ।
×	०	२	०	३	४

संचारी.

सा	सा	ध	(नि)ध	(नि)ध	(नि)ध	–	(प)ध	–	(नि)ध	–	प
पु	न	ऽ	दु	ग	न	ऽ	की	ऽ	जे	ऽ	तो
×		०		२		०		३		४	
(नि)ध	–	ध	नि	सां	सां	सां	नि	सां	(नि)ध	–	प
ऐ	ऽ	से	ली	ऽ	जे	सु	र	ऽ	न	ऽ	को
×		०		२		०		३		४	
(प)ग	(म)ग	(ग)री	–	ग	प	म	ग	म	(ग)री	(ग)री	सा
त	ब	आ	ऽ	वे	स	ब	न	के	म	त	मैं
×		०		२		०		३		४	
(नि)ध	–	ध	नि	सा	सा	(ग)री	–	–	(ग)री	–	सा
कौं	ऽ	ठ	को	ऽ	सु	धा	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	र।
×		०		२		०		३		४	

आभोग.

ध	नि	सा	नि	सा	रे	सा	रे	ग	रे	ग	म
×		०		२		०		३		४	
ग	म	प	म	प	ध	प	ध	नि	ध	नि	सां
×		०		२		०		३		४	
सां	नि	ध	नि	ध	प	ध	प	म	प	म	ग
×		०		२		०		३		४	
म	ग	रे	ग	रे	सा	ऽ	सा				
×		०		२		०					

भैरव-सूलताल. (मध्यलय).

मात्रा १०.

स्थायी.

नि				प		प		ग	
ध॒	—	प	प	म	प	ध॒	प	म	ग
धै	ऽ	व	त	को	ऽ	म	ल	क	र
×		०		२		३		०	
		म		ग		ग		ग	
मग	मरे॒	ग	प	म	ग	म	रे॒	रे॒	सा
रेऽ	ऽऽ	ख	ब	सु	र	को	ऽ	म	ल
×		०		२		३		०	
नि़		नि़		सा		ग			
सा	—	ध	ध़॒	नि़	सा	रे॒	रे॒	सा	सा
मौं	ऽ	दृ	र	स्था	ऽ	न	म	धु	र
×		०		२		३		०	
ग									
मग	मग	रे॒	रे॒	मग	प	मग	मग	रे॒	सा
भैऽ	ऽऽ	र	व	शांऽ	ऽ	तिऽ	प्रऽ	चु	र।
×		०		२		३		०	

अंतरा.

		नि		सां					
प	—	ध॒	ध॒	नि	—	सां	नि	सां	सां
धै	ऽ	व	त	औं	ऽ	श	बि	च	र
×		०		२		३		०	

नि				नि
ध —	नि सां	रीं सां	नि सां	ध प
रे ऽ	ख ब	क र	स ह	च र
×	०	२	३	०
प		सां	नि	नि
ध रीं	सां —	नि सां	ध —	ध प
सौं ऽ	पू ऽ	र न	सूं ऽ	दृ र
×	०	२	३	०
सां नि	ध प	म ग	रे रे	सा ऽ।
×	०	२	३	०

भैरव.– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

म	सा	नि़	
मारी ग री सा	नि़ सा री सा	ध — नि़ नि़	सा — सा सा
भैऽ ऽ र व	ल ऽ च्छ न	गा ऽ य गु	नी ऽ व र
०	३	×	२
म	ग ग	प	ग
ग — म म	म म री री	री गरी गम म	म री सा सा
को ऽ म ल	सु र ध र	ग मऽ नीऽ ऽ	सु ध क र
०	३	×	२
सा म	नि	ग प	ग
नि़ सा ग म	ध — प —	म री गम म	री — सा सा
प्रा ऽ त स	में ऽ री ऽ	झ त नाऽ ऽ	री ऽ न. र।
०	३	×	२

अंतरा.

म प – प प	नि धु – नि नि	सां सां – सां नि	सां नि सां नि
धै ऽ व त ०	हो ऽ त प्र ३	धा ऽ न जी ×	ऽ व सु र २
सां धु – धु धु	नि नि सां सां	सां रीं – सां सां	सां नि नि सां धु प
रे ऽ ख ब ०	स ह च र ३	हो ऽ त पु ×	र ऽ स्स र २
ग म – ग म	प – प प	नि धु धु सां सां	नि धु – प प
मा ऽ ल व ०	ठा ऽ ठ लि ३	ख त अ त ×	सूं ऽ द र २
प धु सां –	नि धु धु प –	मग मरी गम प	म ग री सा
भ ऽ क्ती ऽ ०	र स सों ऽ ३	गाऽ ऽऽ यऽ गु ×	नी च त र। २

भैरव.– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

म नि ग म धु धु	प – पधु पम	म ग (म) री	– री – सा
सां ऽ ब स ०	दा ऽ शिऽ वऽ ३	भो ऽ ला ऽ ×	ऽ प्या ऽ रे २
नि सा सा धु धु	नि नि सा सा	सा री री री री	ग री – सा सा
र ट म न ०	नि स दि न ३	प र म द ×	या ऽ घ न २

सा म		सां सां	ग
नि सा ग म	प ध नि सां	रीं रीं सां नि	ध प म ग
त ज मा ऽ	या ऽ को झ	को ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ला ऽ।
०	३	×	२

अंतरा.

नि	सां		सां
प – प ध	– ध नि नि	सां – सां सां	नि सां सां सां
का ऽ म को	ऽ ध म द	मो ऽ ह रु	म ऽ त्स र
०	३	×	२
सां	सां	नि सा	नि
नि ध ध ध	नि नि सां सां	सां रीं सां सांनि	ध – प प
लो ऽ भ क	ह त ख ट	रि पु ह तऽ	पा ऽ म र
०	३	×	२
ध			प
– ध – रीं	सां नि सां नि	ध नि ध प	म प ग म
ऽ छां ऽ ड	भ र म श	र न जा ऽ	य च त र।
०	३	×	२

भैरव– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

म नि	ग	ग	ग
ग म ध ध	पम प म ग	री – मग (म)	री – सा –
ध न ध न	मूऽ ऽ र त	के ऽ ष्णऽ मु	रा ऽ री ऽ
०	३	×	२
नि नि		ग	सा म
सा ध – नि	सा सा सा सा	री – सा –	नि सा ग म
सु ल ऽ च्छ	ऽ न गि र	धा ऽ री ऽ	छ ब सूं ऽ
०	३	×	२

नि प प ध़ –	ध़ ′ नि सां – ध़ प	पध निसां सांरीं सांनि	धनि धप मग म
द र ला ऽ ०	गे ऽ ऊ त ३	प्याऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ ×	ऽऽ ऽऽ ऽऽ री। २

अंतरा.

म प – प –	नि ध़ ध़ नि नि	सां सां सां सां	नि सां सां –
बाँ ऽ सी ऽ ०	ध र म न ३	मो ह न सु ×	हा ऽ वे ऽ २
सां गं रीं रीं मं मं	रीं – सां –	नि सां सां रीं सां	नि ध़ – प –
ब ल ब ल ०	जा ऽ ऊं ऽ ३	मो रे म न ×	भा ऽ वे ऽ २
म ग म ग म	नि प – ध़ प	पध निसां सांरीं सांनि	धनि धप मग म
स ब रं ग ०	ग्या ऽ न बि ३	चाऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ ×	ऽऽ ऽऽ ऽऽ री। २

भैरव– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

म नि ग म ध़ ध़	प – ध़ प	ग म ग (म) री	ग – री – सा
अ ब न ज ०	गा ऽ वो ऽ ३	प्या ऽ रे ऽ ×	ऽ मै ऽ का २
सा नि़ – सा सा	नि़ ध़ ध़ नि़ सा	सा ग री री री री	– री सा सा
ला ऽ ग लि ०	अ खि मो रि ३	अ ब हुं ने ×	ऽ क प ल २

सा म		नि ध॒	ग
नि़ सा ग म	प ध॒ नि सां	ध॒ सां – नि	ध॒ प म ग
क झ प क	नि स सा री	जा गी ऽ ज	गा इ तु म।
०	३	×	२

अंतरा.

म म	नि		
प – प प	ध॒ – नि नि	सां सां सां सां	नि सां सां सां
सो ऽ व न	दे ऽ मो हे	अ नं द भु	व न ग र
०	३	×	२
नि			नि
ध॒ – ध॒ –	नि – सां –	निसां रीं॒ सां सां	ध॒ – प –
ला ऽ गूं ऽ	गी ऽ तो ऽ	रेऽ ऽ छ ति	या ऽ ऽ ऽ
०	३	×	२
रीं॒		नि नि	प
– प ध॒ सां	सां नि ध॒ प	प ध॒ ध॒ प	मप ग – म
ऽ श र न	अ ब तूं ऽ	जि न जा ऽ	वोऽ आ ऽ ज।
०	३	×	२

भैरव–त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

म नि	प		म
ग म ध॒ ध॒	प – ध॒ मप	ध॒ध॒ मप प –	म ग प मग
अ न त क	हा ऽ जि नऽ	जाऽ ऽऽ ऽ ऽ	वो ऽ पि याऽ
०	३	×	२

ग			ग
री – – –	सा – – –	सारी ग म (म)	री री सा –
मो ऽ ऽ ऽ	रे ऽ ऽ ऽ	हीऽ ऽ ऽ ऽ	र हि ये ऽ
०	३	×	२
सा		सां नि	प
नि सा ग म	प ध नि सां	रीं – सां ध	नि धप ग म
ए ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ मो रे	धा ऽ म श्या	ऽ मऽ तु म।
०	३	×	२

अंतरा.

	नि		
प प प प	ध ध नि नि	सां सां सां –	नि सां सां –
ज न म ज	न म नि स	दि न हूं ऽ	ते ऽ री ऽ
×	२	०	३
नि			नि
ध – ध –	नि – सां सां	रीं रीं सां –	नि सां ध प
हूं ऽ थां ऽ	री ऽ च र	न न की ऽ	चे ऽ री ऽ
×	२	०	३
	ध नि		ग
ग म प ध	सां सां ध प	म ग (म) ग	री – सा –
बि न ति सु	म न सु न	लीऽ जे ऽ	मे ऽ री ऽ
×	२	०	३
सा म		नि	
नि सा सा ग	– म प प	ध – नि नि	सां – सां –
प्र भु गु ला	ऽ ब ब्रि ज	जी ऽ व न	मा ऽ धो ऽ
×	२	०	३
प ध			
ध रीं सांनि ध	नि धप म ग		
सुं द रऽ श्या	ऽ मऽ तु म		
×	२		

भैरव– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

		नि	
ध॒ध॒प मप म ग	म म प प	ध॒ – – –	प – – –
प्याऽऽ ऽऽ ला ऽ	मु ज भ र	दे ऽ ऽ ऽ	रे ऽ ऽ ऽ
०	३	×	२
ग	म		
म ग (म) ग	री॒ – ग प	म ग म ग	री॒ – सा –
म त वा ऽ	रे ऽ मो रे	बी ऽ त ग	ई ऽ ली ऽ
०	३	×	२
सा		नि	नि
नि़ सा ग म	प ध॒ नि सां	(सां) – ध॒ सां	नि ध॒ – प
स ग री ऽ	रै ऽ न भ	ई ऽ ली ऽ	ऽ भो ऽ र।
०	३	×	२

अंतरा.

	नि		
प प प प	ध॒ – नि –	सां सां – सां	नि सां सां –
ह म तु म	पी ऽ वें ऽ	छ का ऽ छ	का ऽ वे ऽ
०	३	×	२
नि		गं	सां नि
ध॒ ध॒ ध॒ ध॒	नि नि सां –	रिं॒ – सां सां	नि सां ध॒ प
दु र ज न	लु ग वा ऽ	दे ऽ ख ड	रा ऽ वे ऽ
०	३	×	२
सा		सां सां	
नि़ सा ग म	प ध॒ नि सां	रिं॒ रिं॒ सां नि	ध॒ प ध॒ म
क र ली ऽ	नो ऽ अ त	शो ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ र।
०	३	×	२

भैरव–त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

सा री	सा सा	नि	
री̱ मग री̱ री̱	नि़ सा री̱ सा	ध̱ – नि़ –	सा सा सा –
प वऽ न च	ल त पु र	बै ऽ या ऽ	सि य री ऽ
०	३	×	२
ग ग			म
म ग म ग	री̱ – ग प	म ग (म) –	री̱ – सा सा
मो रा अं ग	वा ऽ ऽ ज	डा ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ य पि
०	३	×	२
ग	नि		म
नि़ सा म ग	म ध̱ प –	मग मरी̱ गप मग	री̱ – – सा
य र वा ऽ	ग र वा ऽ	लेऽ ऽऽ वोऽ लऽ	गा ऽ ऽ य।
०	३	×	२

अंतरा.

नि	सां		नि
प – ध̱ ध̱	नि – सां सां	नि सां सां सां	सां रीं̱ सां –
आ ऽ वो स	दा ऽ रं ग	ह म तु म	सु क वा ऽ
×	२	०	३
नि	प	नि	सां नि
नि सां ध̱ प	ग म प –	ध̱ – सां –	नि सां ध̱ प
क र हीं ऽ	जा ऽ में ऽ	जा ऽ में ऽ	ऽ ऽ नि स
×	२	०	३

म		ग	ग नि
प म ग मग	री – सा सा	नि़ सा म ग	म ध प –
बि हा ऽ ऽऽ	ऽ ऽ य पि	य र वा ऽ	ग र वा ऽ
×	२	०	३

		सा री
मग मरी ग प	मग मरी री सा	री मग री री
लेऽ ऽऽ बो ल	गाऽ ऽऽ ऽ य	प वऽ न च
×	२	०

भैरव– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

नि	नि		
ध – ध ध	ध – प –	धध पम प –	म – ग –
भो ऽ र भ	ई ऽ लो ऽ	प्या ऽऽ ऽ ऽ	रे ऽ ऽ ऽ
०	३	×	२
ग	ग	ग	ग
म ग (म) ग	री – ग प	म ग म ग	री – सा –
म त वा ऽ	ले ऽ सों ऽ	ग र वा ऽ	ला ऽ गों ऽ
०	३	×	२
सा		नि ध	नि
नि़ सा ग म	प ध नि सां	ध रीं सां –	ध ध प ग
ह म तु म	क र रं ग	र स की ऽ	ब ति यां ऽ।
०	३	×	२

म नि	
गम ध – ध	प – ध म
मोऽ ऽ ऽ भ	ई ऽ लो ऽ
०	३

भैरव– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

			म प म
			प्र भु
म री – – सा	– री नि सा	म – – –	– – – –
दा ऽ ऽ ता	ऽ स ब न	के ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ
०	३	×	२
म री – म म	प – प ध	ध नि ध सां सां ध नि	ध प म म
तूं ऽ र ट	रे ऽ म न	घ रि प ल	छि न, प्र भु।
०	३	×	२

अंतरा.

प – प –	नि ध – नि –	सां – सां सां	– सां सां सां
जो ऽ तूं ऽ	चा ऽ हे ऽ	हू ऽ ध पू	ऽ त अ न
०	३	×	२
नि ध ध नि नि	सां सां सां –	सां रीं सां – नि	नि सां ध – प
ध न ल छ	मि इ मा ऽ	न वा ऽ को	ऽ ना ऽ म
०	३	×	२

ध ध	नि		म री
प ध॒ सां –	ध॒ नि॒ ध॒ प	म (म) – म	री॒ – प म
ले ऽ वा ऽ	के ऽ र ब	को ना ऽ म	ले ऽ, रं ग
०	३	×	२
म			
री॒ – – सा	– री॒ नि॒ सा		
रा ऽ ऽ ता	ऽ स ब न		
०	३		

भैरव– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

सा प	नि॒ नि॒		नि॒
नि॒ सा ग म	ध॒ – ध॒ ध॒	– ध॒ प प	ध॒ ध॒ प ध॒
ए ऽ हूं तो	बा ऽ र बा	ऽ र जा ऊं	तु म्ह रे गु
३	×	२	०
म	म नि॒ नि॒		ग म
प प म ग	ग म ध॒ ध॒	– ध॒ पम प	म – म री॒
सैं ऽ यां ऽ	ह म रि बा	ऽ त कोऽ ऽ	मा ऽ न ले
३	×	२	०
प			ग
– – ग प	म – ग –	(म) – री॒ –	री॒ – सा –
ऽ ऽ प्या ऽ	रे ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ।
३	×	२	०

अंतरा.

म	नि		सां
प प प –	ध – नि नि	सां सां सां –	नि सां सां सां
नी के आ ऽ	वो ऽ तु म	ह म रे ऽ	ढिं ग वा क
×	२	०	३
	सां नि	प नि	ध
रीं रीं सां –	नि सां ध प	ग म प ध	– ध रीं सां
हि ल वा ऽ	ब ति यां ऽ	औ ऽ र डा	ऽ रं ग र
×	२	०	३
सां	प		सां प
नि सां ध प	म ग म ग	री – सा –	नि सा ग म
ह र वा ऽ	प्या ऽ रे ऽ	मो ऽ रे ऽ	ऽ ऽ हूं तो।
×	२	०	३

भैरव– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

ग			
म म नि ध	प प पध मप	धध पम प –	म ग प मग
पि या ऽ मि	ल न कीऽ ऽऽ	बाऽ ऽऽ ऽ ऽ	री ऽ अ रिऽ
०	३	×	२
ग	ग	सा	ग
री – – –	री री सा –	ध ध नि सा	री री सा –
ए ऽ ऽ ऽ	रि स खी ऽ	ज त न क	छु ब ता ऽ
०	३	×	२
सा म		सां	
नि सा ग म	प – ध प	पध निसां सां ध	नि धप म गम
मैं ऽ तो ऽ	री ऽ ब ल	हाऽ ऽऽ री बा	ऽ रिऽ मैं ऽऽ।
०	३	×	२

अंतरा.

म ग म प प	नि ध॒ ध॒ नि नि	सां सां सां सां	नि सां सां –
ब हु त दि ०	न न पा छे ३	पि या मे रे ×	आ ऽ ये ऽ २
सां रें॒ – गं मंगं	मं रें॒ – सां –	प नि ध॒ रें॒ सां ध॒	नि॒ ध॒प म गम
मौं ऽ ग लऽ ०	गा ऽ वो ऽ ३	स खी यां सा ×	ऽ रिऽ मैं ऽऽ। २

भैरव–त्रिताल. (विलंबित).

स्थायी.

ग म म – गम पप	नि॒ ध॒ – प मप	ध॒ध॒पम प म ग	रि॒ ग म(म) रि॒ रि॒ सा
बा ऽ ऽऽ लमु ३	बा ऽ ऽ ऽऽ ×	मोऽऽऽ ऽ रे ऽ २	सैंऽ ऽ ऽ या ०
म नि॒ गम ध॒ – सां	नि॒ ध॒ – प मप	ध॒ध॒पम प म ग	ग ग म(म) रि॒ रि॒ सा
सऽ दा ऽ रैं ३	गी ऽ ले ऽऽ ×	ऽऽऽऽ ऽ ऽ ऽ २	ऽऽ ऽ ऽ रे। ०
म नि॒सा म गम पप			
ऽऽ बा ऽऽ लमु ३			

अंतरा.

ग		नि						सां				ग्नि			सां
म	प	धुधु	निनि	सां	सां	सां	—सां	नि	सां	सां	-	धु	धु	धु	नि
हूं	तो	तुम	बिन	त	र	स	ऽग	ई	ऽ	ली	ऽ	द	र	स	बे
३				×				२				०			
			नि	गं			नि	म		नि		ग		ग	
सां	सां	निसां	,सां	रीं	सां	निसां	धुप	गमपधु	निसां	धु	प,मप	म	(म)री	री	सा
ऽ	ग	ऽऽ	ऽब	ता	ऽ	ऽऽ	वोऽ	लेऽऽऽ	ऽऽ	हों	ब,ऽऽ	लै	ऽऽ	ऽ	या।
३				×				२				०			

भैरव– त्रिताल. (विलंबित).

स्थायी.

							म
							गम
							जीऽ
नि						ग	
धु	प	मप	धुधु,पमप	म	गम	म(म)री	सा,निसा
य	रा	ऽऽ	हुऽलऽऽ	से	ऽऽ	ऽऽऽ	ना,मोऽ
३				×			
सा				नि			
म	—	गम	,प	धु	—	प	मप
रे	ऽ	ऽऽ	ऽपि	या	ऽ	के	ऽऽ
२				०			

				ग			
धधपम	प	म	ग	म(म)	गम	री	सा
वेऽऽऽ	ऽ	ख	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ	न
३				×			
सा						नि	
नि	सा	री	सा	नि	सा	ध	प
बी	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	न	ऽ
२				०			
सा	म		नि नि			नि	
निसा	गम	पप	धध	सां	निसां	ध	प,गम
उन	बिन	राहि	लोन	जा	ऽऽ	ऽ	य,अरि
३				×			
नि							म
ध	—	प	मप	धधपम	प	मग	म,गम
ये	ऽ	ऽ	ऽऽ	माऽऽऽ	ऽ	ऽऽ	ऽ,जीऽ।
२				०			

अंतरा.

		म	नि	ध			
		गमप	ध	सां	—	सां,निसां	सांसां
ऽ	ऽ	बेऽगा	वे	खा	ऽ	वे,ऽऽ	सब
३				×			
नि	नि			सां		सां	नि
धध	धध	सां	सां	निसां	रींसां	निसां	धप
मिल	नम	ई	लो	दूऽ	बर	भइ	हाऽ
२				०			

म	नि		म	सा	म		
गम	धु	पधुपप	मग	निसा	ग	पप	पधुनिसांरिंसां
काऽ	से	कऽहिऽ	येऽ	कोऽ	नख	बरि	याऽऽऽऽऽसु
३				×			
नि			म	नि			
धु	—	प	,गम	धु	प,मप	धुधुपमप	गम,गम
ना	ऽ	बे	ऽ,अरि	ये	ऽ,ऽऽ	माऽऽऽऽ	ऽऽ,जिऽ ।
२				०			

भैरव– एकताल. (विलंबित).

स्थायी.

प
नि
ए

							नि	नि			
धु	प	म	गमप,म	प	—	मप	धु	धु	प,मप	म	ग
कु	प	ल	ऽऽऽ,छि	न	ऽ	ऽऽ	क	ब	हू,ऽऽ	ना	ऽ
३		४		×		०		२		०	
ध	म			म				सा			ग
म	प	मग	म(म)ग	री	—	सा	निसा	नि	सा	—	री
वि	स	रोंऽ	ऽऽऽ	मा	ऽ	ई	ऽऽ	ला	ऽ	ऽ	ल
३		४		×		०		२		०	
	म			नि			म			नि	
री	री	सा	निसा	सा	म	म	प	—	प	धु	—
न	त	न	ऽऽ	नै	न	न	आ	ऽ	गे	ठा	ऽ
३		४		×		०		२		०	

(ध)	(नि) (नि)				(म)
सां –	सां ध	नि प	ध म	प ग	म नि
डो ऽ	र हे	ऽ ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ	ऽ, ए।
३	४	×	०	२	०

अंतरा.

(म) (नि)					(नि)
गम ध	– नि	सां सां	सां सां	निसां सां	ध नि
सऽ बे	ऽ न	सु न	त जै	ऽऽ से	रीं ग
३	४	×	०	२	०
(गं)		(नि)		(म) (नि)	
सां रीं	सां निसां	रींरीं,सांनिसां ध	नि प	गम ध	– प,मप
ऽ र	स ऽऽ	उऽ,पऽऽ जो	ऽ ऽ	एऽ हो	ऽ स,ऽऽ
३	४	×	०	२	०
		(निनि निनि)		(नि)	
म गमप,म	प प	धध धध	सां सां	ध नि	सां रीं
दा ऽऽऽ,रं	गी ले	मम दसा	ऽ सो	बौं दी	ऽ ऽ
३	४	×	०	२	०
(गं)	(नि) (नि)				(म)
रीं सां	सां ध	नि प	ध म	प ग	म नि
ऽ ऽ	कु रे	ऽ ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ	ऽ, ए।
३	४	×	०	२	०

भैरव-त्रिताल. (विलंबित).

स्थायी.

		(ऩि)		(म)			
		सा	सारी,गरी	ग	म	–	गम
ऽ	ऽ	औ	ऽऽ,सर	ला	ऽ	ऽ	ऽऽ
३				×			

री	म		मम	म			
म	प	मग	,पप,मगम	री	–	सा	निसा
ऽ	ऽ	ऽऽ	,ग,रऽऽ	ही	ऽ	ऽ	ऽऽ
२				०			
सा	ग			नि नि	नि		
निसा	री	–	सा	सासा	ध	–	–
तुम	रे	ऽ	आ	वऽ	न	ऽ	ऽ
३				×			
सा		ग		सा	नि	नि	
नि	सा	री	सा	नि	सा	ध	–
का	ऽ	ऽ	ई	ब	ल	मा	ऽ
२				०			
नि	नि	ध		नि	ग		
ध	ध	सा	–सा	सा	री	–	,ग
क	ब	आ	ऽवे	मो	रे	ऽ	,पि
३				×			
म	–	गम	,मम	(म)री	रीसा	रीरीसानि	सा
या	ऽ	ऽऽ	,सुख	दाऽ	ऽऽ	ऽऽऽऽ	ऽ
२				०			
		नि	म				
नि	ध	सां	,गरी				
ई	ऽ,	औ	,सर				
३							

अंतरा.

ग	म	नि					
ममम	पप	धध	,निनि	सां	–	निसां	सांसां
समग	रीरे	ऽन	,मग	जो	ऽ	ऽऽ	वत
३				×			

				नि				
रीं	–	सां	निसां	ध	धध	सां	निसां,सांसां
बी	ऽ	ती	ऽऽ	भो	रभ	ये	ऽऽ,तब
२				०			
सां		नि					
नि	सां	ध	प	म	गम	प	प,प
आ	ऽ	ये	ऽ	वो	ऽऽ	हि	ऽ,म
३				×			
नि				सां	गं		
ध	–	सां	निसां	निसां	रीं	–	सांसां
ली	ऽ	जो	ऽऽ	तुम	रे	ऽ	मन
२				०			
		नि					
धधनिसांनिधपम	गपमगरीरीसा	सा	निसागरी				
भाऽऽऽऽऽऽऽ	ऽऽऽऽऽऽऽई ऽ	औ	ऽऽ,सर				
३							

भैरव– त्रिताल. (विलंबित).

स्थायी.

सा
निसा
पल

नि				म				ग				ग		सा	
सा	ध	सा	,सारी	ग	म	गम	म	म	ग	म	रीरी	री	–	सा	,निसा
क	ऽ	ऽ	,दरि	या	ऽ	ऽऽ	व	मे	ऽ	ऽ	ऽरा	सां	ऽ	ई	ऽ,राऽ
३				×				२				०			

ग सा ऩि	सा ग म	ग	म म
ऱी –सा निसा धुधु	निसा रीसा ग म	म ग म ऱी	ग म ऱी सा,सारी
ई ऽका पर वत	पर वत क रे	रा ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ई ऽ,कर
३	×	२	०

म म	नि प	ग	री
ग म गम ,गम	धु सां धु प,मप	म ग म ऱी	मग (म) ऱी सा,सासा
ता ऽ ऽऽ ,कर	ता ऽ ऽ ऽ,गुऽ	सां ऽ ऽ ऽ	ऽऽ ऽ ई ऽ,पल।
३	३	२	

अंतरा.

प ऩि सां		नि नि	नि
म प धु ,निंनि	सां सां निसां सां	सां धु नि ,सांसां	ऱीं सां निसां धुप
जो चा हे ,सोइ	ईं छा ऽऽ सों	हो वे ऽ ,जुग	रा ऽ ऽऽ जऽ
३	×	२	०

नि	सां सां मं	सां	ग म म
धुधुपमप मग,म ध्र निसां	रींरीं सांसां मं(मं)रींसां	नि सां धु प	म गम ऱी सा,सासा
ओऽऽऽऽ हीऽ,क रे सब	कुद रत ओऽ सीऽ	ता ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽऽ ई ऽ,पल।
३	×	२	०

भैरव–एकताल. (विलंबित).

स्थायी.

	ग		ऩि	ऩि
सासा	ऱी –	निसा निसारी,सा	धु –प	धु –
ऽ काना	बा ऽ	ऽऽ ऽऽऽसु	री ऽब	जा ऽ
४	×	०	२	०

सा	निसा,सा	रीरीसानिसा	(नि) धनिसा	(सा) म	गम
ऽ (३)	ऽऽ,वे	ऽऽऽऽऽ (४)	री,अऽ	री (×)	ऽऽ
(ग) म(म)	री	—	सा	(नि) सा	निसा,सा
ऽऽ (०)	ऽ	ऽ (२)	ऽ	मो (०)	ऽऽ,त
(सा) म	—	गम	,मप	(नि) ध	—
ना (३)	ऽ	ऽऽ (४)	,मुख	हे (×)	ऽ
प	पमप	(ग) म	मरी	गमप	म
र (०)	तऽऽ	ढूं (२)	ऽऽ	ऽऽऽ (०)	क
(ग) म(म)	री	सा,निसा	,सासा		
ढूंऽ (३)	ऽ	क,ऽऽ (४)	,काना		

अंतरा.

					(ग) म
					स
(नि) ध	—नि	सांसां	सां	(नि) ध	—
म (३)	ऽसु	रन (४)	की	ता (×)	ऽ

धधनिसारीं	—रीं	सां	निसां	नि सां,निसां	नि ध
नSSSS	Sन	सों	SS	मो,SS	रा
०		२		०	
पमप	धध,पमप	म	गम,म	पधनिसां	निसां
SSS	जीS,यSS	रा	SS,क	रSSS	SS
३		४		×	
धध,पमप	म	म ग	म री	गमप	म
तS,हीSS	टूं	S	S	SSS	क
०		२		०	
ग म(म)	री	सा,निसा	,सासा		
टूं	S	क,SS	,काना		
३		४			

भैरव.—एकताल. (विलंबित).

स्थायी.

नि सा —	निसा ,सारी	म ग म	म गम	ग म म प	— मग
को S	SS ,यल	बो S	ले SS	S S	S माS
३	४	×	०	२	०
ग म(म) री	सा निसा	ग म —	गम ,पम	प —	ध्रि मप ध
SS S	ई SS	मो S	SS S,ढिंग	ला S	SS S
३	४	×	०	२	०

नि ध	प मप	ग म –	म गम गम मप	म (म)	री सा
ऽ ल ३	के ऽऽ ४	बा ऽ ×	ऽऽ मऽ ०	पें ऽ २	ऽ ऽ। ०
निसा –मा	– ,सारी				
ऽऽ ऽ,को ३	ऽ ऽ,यल ४				

अंतरा.

प गम प,मप	नि ध –,ध	सां –	सां निसां सां	नि ध –	– निसां
काऽ हे,ऽऽ ३	को ऽ,नि ४	स ऽ ×	दिऽ न ०	बो ऽ २	ऽ लसु ०
रीं सां	निसां धप	ग म (म)	री सा	नि साम –	ग म प
ना ऽ ३	वऽ तऽ ४	आ ऽ ×	व त ०	मोरे ऽ २	ऽ ऽ ०
म प नि	ध प	ग म प	गमपधप म	ग ग म(म)	री सा
ऽ ऽ ३	ऽ ऽ ४	द्वा ऽ ×	ऽऽऽऽर पें ०	ऽ ऽऽ २	ऽ ऽ। ०
सा –	निसा ,सारी				
को ऽ ३	ऽऽ ,यल ४				

भैरव–एकताल. (विलंबित).

स्थायी.

												(रे॒)सा
												बि
(सा)म	–	मग	पप	(नि)ध॒	–	प	मप	ध॒ध॒पम	प	म	ग	
ना	ऽ	ऽऽ	हर	कों	ऽ	न	ऽऽ	खऽऽऽ	ऽ	ब	ऽ	
३		४		×		०		२		०		
(म)रे॒	,ग	म	प	म	–	ग	(ग)म(म)	(म)रे॒	–	सा	,सा	
र	ऽमो	री	ऽ	ले	ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ	त	,बि।	
३		४		×		०		२		०		

अंतरा.

प	मप	(नि)ध॒	,नि	सां	–	सां	(नि),सां	(गं)रें॒	–	सां	सां
का	ऽऽ	हे	,को	सो	ऽ	च	ऽक	रे	ऽ	म	न
३		४		×		०		२		०	
(सां)नि	सां	(नि)ध॒	प	(म)प	म	गम	प	प	–	(नि)ध॒	–
मू	ऽ	र	ख	नि	त	ऽऽ	ऊ	ठ	ऽ	भो	ऽ
३		४		×		०		२		०	
–	नि	सां	निसां	रें॒	–	सां	नि	सां	(नि)ध॒	प	मपध॒प
ऽ	ज	न	ऽऽ	दे	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	त	ऽ	ऽऽऽ।बि
३		४		×		०		२		०	

ग		नि			ग
म गम	प प	ध –	– प	मप ,प	म ग
ना ऽऽ	हू र	को ऽ	ऽ न	ऽऽ ,ब	ब र
३	४	×	०	२	०

म	
री ग	म प
ऽ मो	री ऽ
३	४

भैरव–त्रिताल. (विलंबित).

स्थायी.

सा

क

ग	ग	ऩि	ग ऩि
री – सा निसा,सा	री – सा निसा	सा ध सा –सा	री – सा –सा
री ऽ म ऽऽ,र	ही ऽ म ऽऽ	चौं ऽ दे ऽन	वा ऽ ज ऽत्रा
३	×	२	०
सा	नि		ग
म – गम ,प	ध –ध प मप	धधपम प म ग	म(म) री सा –सा
के ऽ ऽऽ ऽ,प	र ऽव र ऽऽ	दीऽऽऽ ऽ गा ऽ	ऽऽ ऽ र, ऽक।
३	×	२	०

अंतरा.

प नि सां		नि	प नि
गम प,मप ध निनि	सां सां निसां सां	रीं सां,निसां ध प	गमधधपमप गम ध निसां
जित दे,ऽऽ खूं तित	तूं ही तूंऽ ही	भ र,ऽऽ र हो	तेऽऽऽऽऽऽ रिकू द रत
३	×	२	०

सां निसां,सां ध प	गमपधपमप म ग री	री ग मग ,मप	म(म) ग री सा,सा
को ऽऽको ऽ न	पाऽऽऽऽऽऽ वे ऽ ऽ	रा ऽ ऽऽ ,जानि	याऽ ऽ ऽ ज,का।
३	×	२	०

भैरव– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

ग प म ध	प प म ग	म – ध –	– – प म
त न न त	न न त न	दे ऽ नीं ऽ	ऽ ऽ त न
०	३	×	२
धध पम प –	म – म म	(म) – री म	ग री ग म
देऽ ऽऽ ऽ ऽ	नीं ऽ त न	दे ऽ नीं दे	ऽ नीं दी ऽ
०	३	×	२
प म री री	री प म ग	री री री री	री – सा –
ऽ म्दी ऽ म्त	त दि या ना	रे त द रे	दा ऽ न्नी ऽ
०	३	×	२
नि सा सा सा	ध नि सा सा	सा सा रीं सां	नि ध प प
ना दिर दिर दा	नि तुं दिर दिर	दा नी ऽ त	द रे दा नि।
०	३	×	२

अंतरा.

ग म (नि)ध॒ –	– – नि नि	सां – सां सां	सां – सां रीं॒
दिर् दिर् दी ऽ	ऽ ऽम् दिर् दिर्	दी ऽ म्दिर् दिर्	दी ऽ म्त दी
×	२	०	३
– सां – सां	सां सां ध॒ नि	सां नि ध॒ प	म ग री॒ सा
ऽ म्दी ऽ म्त	न न ना ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ
×	२	०	३
सा रे॒ ग म	प ध॒ नि सां	नि रें॒ सां नि	ध॒ प म ग
×	२	०	३
(ग)म – (नि)ध॒ –	स्थायी प्रमाणें		
दे ऽ ना ऽ			
×			

भैरव– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

नि सां नि ध॒	– प (ग)म ग	म (नि)ध॒ – प	ध॒ म प म
ओ द न तो	ऽ म्त न न	त दा ऽ रे	ता रे दा नि
०	३	×	२
(ग)म – म री॒	ग म प म	(ग)म – (ग)री॒ री॒	– सा सा सा
दी ऽ म्त न	न न न न	ना ऽ रे ना	ऽ रे न न
०	३	×	२

(म) ग म प प	(प) ग म प ध॒	नि सां नि ध॒	प म प ध॒
नि ता ऽ न्न (०)	तो ऽ म्त दि (३)	या ना रे त (×)	द रे त न। (२)

अंतरा.

म म प प	(म नि नि) ग म ध॒ ध॒	(नि नि) ध॒ ध॒ नि नि	सां सां सां सां
य ल ल मु (०)	य ल ल मु (३)	य लि य ल (×)	ल ल ल ल (२)
(नि सां) ध॒ ध॒ ध॒ नि	सां नि सां सां	(गं) रीं॒ – सां सां	नि ध॒ प प
य ल लि या (०)	ऽ ल्ल ल ल (३)	ले ऽ य ल (×)	ल ल ल ल (२)
रीं॒ सां – नि	धध पप गग मम	(नि नि) पप पप धध धध	
तक् ध्डा ऽ न्तिर् (०)	किट तक न्गा धिर (३)	किट तक तक धिर (×)	
निनि सांसां सां सां	मं रीं॒ सां –	(नि) सां ध॒ नि ध॒	
किट तक तक् ध्डा (२)	ऽ न्तक् धा ऽ (०)	तक् ध्डा ऽ न्तक् (३)	
(म) प – म री॒	म री॒ सा –		
धा ऽ तक् ध्डा (×)	ऽ न्तक् धा ऽ (२)		

भैरव– सूलताल. (मध्यलय).

स्थायी.

सा				ग					
री	–	री	–	री	–	–	री	सा	–
आ	ऽ	ये	ऽ	भै	ऽ	ऽ	र	व	ऽ
×		०		२		३		०	
नि		नि							
सा	–	ध़	–	सा	–	ऩि	सा	सा	–
भो	ऽ	ला	ऽ	ना	ऽ	ऽ	ऽ	थ	ऽ
×		०		२		३		०	
				म			म		
री	–	सा	सा	ग	मग	म	री	–	सा
भै	ऽ	र	वि	अ	रऽ	ऽ	धां	ऽ	गि
×		०		२		३		०	
सा				नि		नि			
ऩि	सा	ग	म	ध	–	ध	ध	प	–
फों	ऽ	फों	ऽ	फों	ऽ	क	र	त	ऽ
×		०		२		३		०	
मग	मरी	ग	प	म	ग	म	री	–	सा
भूऽ	ऽऽ	ख	न	ना	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ग।
×		०		२		३		०	

अंतरा.

प	प	ध	–	नि	नि	सां	सां	–	सां
नौं	दी	की	ऽ	अ	स	ऽ	वा	ऽ	री
×		०		२		३		०	

(नि)ध	–	–	नि	सां	रीं	(सां)नि	सां	(नि)ध	प
आ	ऽ	ऽ	नौं	ऽ	दि	सो	ऽ	हे	ऽ
×		०		२		३		०	
(प)ग	म	प	प	(नि)ध	–	सां	(नि)ध	–	प
ए	क	क	र	सो	ऽ	हे	कैं	ऽ	ची
×		०		२		३		०	
(प)ध	सां	(नि)ध	प	म	ग	म	(ग)गी	–	सा
बा	ऽ	ह	न	को	ऽ	ऽ	बा	ऽ	घ।
×		०		२		३		०	

भैरव– झपताल. (मध्यलय).

स्थायी.

(प)नि
तूं

ध	प	म	मग	म	(नि)ध	ध	प	–	ध
अ	ब	या	ऽऽ	द	क	र	रे	ऽ	ऽ
०		३			×		२		
प	मप	म	–	ग	(ग)म	री	ग	म	प
बों	ऽऽ	दे	ऽ	ऽ	अ	प	ने	ऽ	अ
०		३			×		२		

म	ग	म	रि	सा	(सा)नि	सा	(म)ग	म	प
ला	ऽ	ऽ	ऽ	को	जो	ऽ	कु	छ	भ
०		३			×		२		
प	–	(प)ध	–	सां	(नि)ध	ऽ	प	–	(प)नि
ला	ऽ	हो	ऽ	वे	ते	ऽ	रो	ऽ,	तूं।
०		३			×		२		

अंतरा.

प	(म)प	(नि)ध	–	नि	सां	सां	सां	–	सां
ला	इ	ला	ऽ	हि	इ	लि	ला	ऽ	म
०		३			×		२		
(सां)ध	–	नि	सां	सां	रीं	सां	(नि)ध	–	प
हूं	ऽ	म	द	र	सू	लि	ला	ऽ	ऽ
०		३			×		२		
प	(ग)प	म	ग	म	प	(म)प	(नि)ध	–	(ध)सां
न	बी	जी	ऽ	का	क	ल	मा	ऽ	ज
०		३			०		२		
(सां)ध	–	(नि)ध	–	सां	(नि)ध	ध	प	–	ध
बाँ	ऽ	प	ऽ	र	ध	र	रे	ऽ	ऽ।
०		३			×		२		
प	(म ग)	म	–	ग	स्थायी		प्रमाणें		
चौं	(ऽऽ)	दे	ऽ	ऽ					
०		३							

भैरव– झपताल. (मध्यलय).

स्थायी.

(म)री –	सा री सा	(नि)ध –	सा – –
ग्या ऽ	न म द	मा ऽ	ते ऽ ऽ
×	२	०	३
मग मग	(म)री ग प	म ग	(म)री – सा
जेऽ ऽऽ	न र ऽ	नि स	दी ऽ न
×	२	०	३
(सा)नि सा	(म)ग म म	(नि)ध –	(ध)सां – सां
ति न	को ऽ क	ब ऽ	हु ऽ न
×	२	०	३
(नि)ध प	(प)ग म प	म ग	म री सा
हो ऽ	त ऽ खु	मा ऽ	ऽ ऽ रि।
×	२	०	३

अंतरा.

(प)म प	(नि)ध – –	(सां)नि सां	सां – –
स त	के ऽ ऽ	प्या ऽ	ला ऽ ऽ
×	२	०	३
(नि)ध ध	(सां)नि सां सां	रीं सां	निसां ध प
भ र	भ ऽ र	पी ऽ	ऽऽ व त
×	२	०	३

प			ग
म प	मग मरी गप	म ग	री – सा
र स	नाऽ ऽऽ सऽ	वा द	ले ऽ त
×	२	०	३
ग	म	नि	नि
नि़ सा	ग म प	ध ध	ध सां सां
ध्या ऽ	न ध र	जा को	ला ऽ गि
×	२	०	३
नि	प	ग	
ध प	ग म प	म ग	म री सा
र ह	त जि य	ता ऽ	ऽ ऽ रि।
×	२	०	३

संचारी.

सा	नि नि नि	नि	नि
नि़ सा	ध ध ध	ध –	ध – प
म न	क र र	सा ऽ	य ऽ न
×	२	०	३
नि	सां	सां	नि
ध ध	नि सां –	नि सां	ध – प
त न	क रो ऽ	भा ऽ	टी ऽ ऽ
×	२	०	३
	म	ग	
मग मग	री ग प	म ग	म री सा
पांऽ ऽऽ	चो ऽ ऽ	आ ऽ	ऽ त म
×	२	०	३
नि़ नि़	सा	ग	ग
सा ध़	नि़ सा –	री –	री – सा
अ ग	न ऽ ऽ	जा ऽ	ऽ ऽ री।
×	२	०	३

आभोग.

		नि			सां				
प	प	ध॒	–	ध॒	नि	सां	सां	–	सां
ह	र	दा	ऽ	स	डा	ऽ	गु	ऽ	र
×		२			०		३		

सां		मं		पं	मं		गं		
रीं॒	–	गं	मंगं	मं	रीं॒	–	रीं॒	–	सां
कृ	ऽ	प्र	भुऽ	ऽ	ध्या	ऽ	ऽ	ऽ	न
×		२			०		३		

सां		ध॒			सां		नि		
ध॒	ध॒	रीं॒	सां	–	नि	सां	ध॒	–	प
ध	र	त	ही	ऽ	मा	ऽ	नो	ऽ	ऽ
×		२			०		३		

		म							
मग	मग	री॒	ग	प	म	ग	म	री॒	सा
खाऽ	ऽऽ	त	बुं	द	डा	ऽ	ऽ	ऽ	रि।
×		२			०		३		

भैरव– झपताल. (मध्यलय).

स्थायी.

सां					सां			नि	
रीं॒	–	रीं॒	सां	–	नि	सां	सां	ध॒	प
मौ	ऽ	न	दी	ऽ	मौ	ऽ	न	दी	ऽ
×		२			०		३		

प			प						
ग	म	री॒	ग	प	मग	म	री॒	सा	सा
ज	प	त	हूं	ऽ	रैऽ	ऽ	न	दि	न
×		२			०		३		

नि़	ऩि				ग				
सा	ध़	—	नि़	सा	री	—	री	सा	सा
ब	डे	ऽ	तु	म	पी	ऽ	र	ज	ग
×		२			०		३		
म			म						
ग	म	री	ग	प	म	ग	म	री	सा
दी	ऽ	न	खा	ऽ	जा	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ।
×		२			०		३		

अंतरा.

म			नि		सां				
प	—	प	ध	—	नि	सां	—	सां	—
ना	ऽ	म	के	ऽ	लि	ये	ऽ	सें	ऽ
×		२			०		३		
नि			सां		गं			नि	
ध	ध	ध	नि	सां	रीं	रीं	सां	ध	प
त	प	त	स	ब	क	ट	त	है	ऽ
×		२			०		३		
प		ध			नि		ध		
ध	ध	रीं	सां	सां	ध	—	नि	ध	प
क	ट	त	दु	ख	फौं	ऽ	द	युं	हि
×		२			०		३		
प			म						
ग	म	री	ग	प	म	ग	म	री	सा
रा	ऽ	व	रा	ऽ	जा	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ।
२		२			०		३		

भैरव–झपताल. (मध्यलय).

स्थायी.

प					नि			म	म
ध̲	–	ध̲	ध̲	ध̲	ध̲	–	प	प	प
आ	ऽ	ज	नं	द	ला	ऽ	ल	स	खि
×		२			०		३		
प			म		ग		ग		
ग	म	री̲	ग	म	री̲	री̲	री̲	सा	–
प्रे	ऽ	म	मा	ऽ	ध	क	पि	ये	ऽ
×		२			०		३		
नि̣					ग				
ध̲̣	–	ध̲̣	नि̣	सा	री̲	–	री̲	सा	–
सौं	ऽ	ग	ल	ल	ना	ऽ	लि	ये	ऽ
×		२			०		३		
प			ग		म		ग		
ग	म	री̲	ग	म	री̲	–	री̲	री̲	सा
तीं	ऽ	र	ज	मु	ना	ऽ	ब	र	न।
×		२			०		३		

अंतरा.

		म	नि						
प	–	प	ध̲	–	नि	नि	सां	सां	सां
फू	ऽ	लि	के	ऽ	स	र	क	म	ल
×		२			०		३		
नि			सां		सां			नि	
ध̲	–	ध̲	नि	सां	रीं̲	सां	सां	ध̲	प
मा	ऽ	ल	ती	ऽ	स	घ	न	ब	न
×		२			०		३		

प					ध			नि	
ग	–	म	प	ध	सां	–	सां	ध	प
मौं	ऽ	द्	सो	ऽ	गौं	ऽ	ध	सी	ऽ
×		२			०		३		
प		म			प		म		
ग	म	नि	ध	प	ग	म	री	री	सा
त	ल	स	मी	ऽ	रे	ऽ	च	र	न।
×		२			०		३		

भैरव– सूलताल. (मध्यलय).

स्थायी.

सां				सां		नि			म
नि	–	सां	–	नि	सां	ध	–	प	प
सा	ऽ	धो	ऽ	वि	ऽ	द्या	ऽ	ध	र
×		०		२		३		०	
प		ग				प			
ग	गम	री	ग	म	प	ग	गम	री	–
गु	नऽ	नि	धा	ऽ	न	गु	नऽ	दा	ऽ
×		०		२		३		०	
		सा				ग			
सा	–	नि़	नि़	सा	सा	री	–	सा	–
ता	ऽ	स	र	स	ति	मा	ऽ	ता	ऽ
×		०		२		३		०	
प		नि			नि		नि		
ग	म	ध	–	सां	ध	–	ध	–	प
को	ऽ	आ	ऽ	ऽ	दे	ऽ	ऽ	ऽ	स।
×		०		२		३		०	

अंतरा.

प			म	नि					
म	प	–	प	ध॒	–	नि	नि	सां	सां
न	मो	ऽ	न	मो	ऽ	रि	ध	सि	ध
×		०		२		३		०	
नि			सां		गं			नि	
ध॒	–	–	नि	सां	रीं॒	–	सां	ध॒	प
के	ऽ	ऽ	स्वा	ऽ	मी	ऽ	स	क	ल
×		०		२		३		०	
प		नि					ग		
ध॒	सां	ध॒	प	प	मग	म	री॒	–	सा
चि	ऽ	द्या	ऽ	प	रऽ	ऽ	वे	ऽ	स।
×		०		२		३		०	

संचारी.

नि़॒	नि॒	नि॒	नि॒	नि॒			नि॒		
सा	ध॒	ध॒	ध॒	ध॒	–	–	ध॒	–	प
जो	ऽ	इ	न	को	ऽ	ऽ	ध्या	ऽ	वे
×		०		२		३		०	
ध॒							नि		
प	ध॒	नि	सां	सां	रीं॒	सां	ध॒	–	प
म	न	इं	ऽ	छा	फ	ल	पा	ऽ	वे
×		०		२		३		०	
प							ग		
ग	म	री॒	ग	म	प	मग	री॒	–	सा
द्रु	ऽ	र	हो	ऽ	त	ऽऽ	क्ले	ऽ	स।
×		०		२		३		०	

अभोग.

			नि						
प	–	प	ध॒	–	नि	सां	–	सां	सां
ता	ऽ	न	से	ऽ	न	के	ऽ	प्र	भु
×		०		२		३		०	
नि								नि	
ध॒	ध॒	–	नि	सां	सां	रीं	सां	ध॒	प
तु	म	ऽ	ही	ऽ	को	ध्या	ऽ	वे	ऽ
×		०		२		३		०	
प		नि						ग	
(ध॒ ⁀	सां)	ध॒	प	म	ग	(म ⁀	री॒)	री॒	सा
ब्र	ऽ	ह्मा	ऽ	बे	ऽ	ष्णु	म	हे	स।
×		०		२		३		०	

भैरवी– ब्रह्मताल. (मध्यलय).

स्थायी.

नि									
ध॒	–	प	पध॒	प	म	प	–	म	ग
खे	ऽ	ल	नऽ	ला	ऽ	ऽ	ऽ	गे	ऽ
×		०		२		३		०	
म									
ग	म	प	–	पध॒	मप	म	ग		
ह	र	ज	ऽ	होऽ	ऽऽ	री	ऽ		
४		५		६		०			
ग				म			म		
म	मग	(म ⁀	री॒)	प	म	ग	री॒	–	सा
त्रि	जऽ	की	ऽ	ड	ग	रि	या	ऽ	में।
७		८		९		१०		०	

अंतरा.

		नि		सां					
प	प	ध॒	ध॒	नि	–	सां	–	सां	–
छि	र	क	त	रीं	ऽ	ऽ	ऽ	ग	ऽ
×		०		२		३		०	

नि		सां				नि	
ध॒	ध॒	नि	सां	रीं॒	सां	ध॒	प
त्रि	ज	जु	व	ति	न	पें	ऽ
४		५		६		०	

प	ध॒	नि		म			म		
ध॒	सां	ध॒	प	प	म	ग	री	–	सा
बु	ग	र	ऽ	व	ग	ऽ	र	ऽ	में।
७		८		९		१०		०	

भैरव– चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

	ग					नि			नि		
	म	ग	म	प	–	ध॒	ध॒	ध॒	ध॒	–	प
ऽ	बे	ऽ	ऽ	स्नू	ऽ	च	र	न	ज	ऽ	ल
०		३		४		×		०		२	

	ग					म					म
	म	ग	म॒री	गम	प	प	म	ग	म	री॒	री॒
ऽ	ब्र	ऽ	ऽऽ	ह्माऽ	ऽ	कु	मौं	ऽ	ऽ	ऽ	ड
०		३		४		×		०		२	

	सा		ग			नि॒			सा		
सा	नि॒	सा	री॒	सा	–	ध॒	–	–	नि॒	सा	सा
ल	शि	व	ज	टा	ऽ	रा	ऽ	ऽ	ज	ऽ	त
०		३		४		×		०		२	

	मग	(म)री	–	(म)ग	प	(प)म	–	ग	म	री	–
ऽ °	(देऽ)	ऽ ३	ऽ	वी ४	ऽ	गौं ×	ऽ	ऽ °	ऽ	ऽ २	ऽ
सा	(ग)म										
गे, °	बे										

अंतरा.

	प	–	(नि)ध	–	नि	सां	–	नि	सां	सां	–
ऽ ×	भा	ऽ °	गी	ऽ २	ऽ	र °	ऽ	ऽ ३	ऽ	थी ४	ऽ
(सां)रीं	रीं	सां	(गं)रीं	सां	–	(सां)नि	–	सां	(नि)ध	–	प
स ×	क	ल °	ज	ग २	ऽ	ता °	ऽ	ऽ ३	र	ऽ ४	नी
(म)प	मग	म	प	–	प	(प)सां	(नि)ध	–	(नि)ध	–	प
भृ ×	(मऽि)	ऽ °	भा	ऽ २	र	ऊ °	त	ऽ ३	र	ऽ ४	नि
(म)प	मग	मरी	री	(म)ग	प	(ग)म	–	ग	(म)री	–	सा
अ ×	(नऽ)	(ऽऽ) °	घ	न २	ऽ	बे °	ऽ	ऽ ३	ऽ	ऽ ४	लि

सा सा	ग	ग	सा	ग	
नि़ नि़	सा री॒	री॒ सा	री॒ ग	री॒ ग	म प
क टा	ऽ च्छ	न के	ता ऽ	ऽ र	न के
×	०	२	०	३	४

म		म	ग
प म	ग मग	री॒ –	सा म
त रौं	ऽ ऽऽ	ऽ ऽ	गे, बे
×	०	२	०

संचारी.

ग म				नि॒	
म ग	म प	– प	ध॒ ध॒	ध॒ ध॒	प प
ह र	ऽ द्वा	ऽ र	प्र या	ग सा	ग र
×	०	२	०	३	४
नि			सां	नि	
ध॒ –	– नि	सां –	रीं॒ सां	– ध॒	– प
बे ऽ	ऽ नी	ऽ ऽ	ति री	ऽ बे	ऽ नी
×	०	२	०	३	४
म		म	म	म	
प म	ग मरी॒	ग प	प म	ग री॒	– सा
स र	ऽ सऽ	ती ऽ	वि द्या	ऽ दा	ऽ नी
×	०	२	०	३	४
नि़ नि़	सा		सा	म	
सा ध़॒	ध़॒ नि़	सा सा	म –	ग री॒	– सा
क र	त दु	ऽ ख	भौं ऽ	ऽ ऽ	ऽ गे।
×	०	२	०	३	४

आभोग.

	नि			सां	
प –	प ध॒	– नि	सां –	– नि	सां सां
ता ऽ	न से	ऽ न	के ऽ	ऽ प्र	ऽ भू
×	०	२	०	३	४
नि	सां				नि
ध॒ –	ध॒ नि	सां सां	रीं –	सां निसां	ध॒ प
रो ऽ	ग दो	ऽ ख	दू ऽ	र कऽ	रो ऽ
×	०	२	०	३	४
ग	म	नि			
म गम	प प	ध॒ –	नि नि	सां नि	सां सां
पा ऽऽ	प ह	रो ऽ	नि र	म ल	क रो
×	०	२	०	३	४
म	ग		ग		
प म	ग म	री॒ –	सा म		
य ही	ऽ औं	ऽ ऽ	गे, बे		
×	०	२	०		

भैरव–चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

ग				नि॒	
म	ग म	प ध॒	नि॒ ध॒	– ध॒	– प
ऽ शा	ऽ र	दा ऽ	स र	ऽ स	ऽ ती
०	३	४	×	०	२
	म	म	म	ग	
मग मग	री॒ री॒	ग म	प म	ग म	री॒ सा
सऽ ऽऽ	बं क	ला ऽ	स मा	ऽ रा	ऽ स
०	३	४	×	०	२

(मा)नि़ सा	– री	– सा	(सा)नि़ सा	ध़ नि़	सा सा
स ऽ	ऽ बाँ	ऽ नि	स ऽ	ऽ गैं	ऽ स
०	३	४	×	०	२
मग मग	म री	(म)ग प	(ग)म –	ग म	री सा
रीऽ ऽऽ	ऽ त्र	यी ऽ	रू ऽ	प ध	र नि।
०	३	४	×	०	२

अंतरा.

प प	(नि)प ध	ध ध	(सां)नि सां	नि सां	सां सां
ख ल	नि द	ल नि	कौं ऽ	द क	र नि
×	०	२	०	३	४
नि ध	ध नि	सां सां	(सां)रीं –	सां निसां	(नि)ध प
चि र	द बे	ऽ द	पा ऽ	ल कऽ	र नि
×	०	२	०	३	४
प पध	नि सां	सां सां	(नि)ध –	(ध)नि ध	(नि)ध प
दी ऽऽ	न न	सु ख	दा ऽ	नि स	र नि
×	०	२	०	३	४
(ग)म म	(म)री री	मग प	म ग	म री	(ग)री सा
अ सु	र न	नेऽ ऽ	स्ता ऽ	र क	र नि
×	०	२	०	३	४
(ग)म री	(सा)सा म	ग म	प –	(प)ध (ध)रीं	सां –
ह र	नि भू	ऽ मि	भा ऽ	र म	हा ऽ
×	०	२	०	३	४

नि		नि	ध		
ध	—	ध	नि	ध	प
मो	ऽ	ह	ह	र	नि
×		०		२	

संचारी.

ग						प			ध		
म	म	गम	प	प	प	ध	ध	—	नि	ध	प
प	ति	तऽ	पा	व	नि	नि	रा	ऽ	क	र	नि
×		०		२		०		३		४	
						नि			ध		
प	पध	नि	सां	रीं	सां	ध	—	ध	नि	ध	प
आ	ऽऽ	द्भु	त	ग	त	दे	ऽ	व	त	र	नि
×		०		२		०		३		४	
म		ग	म								
ग	म	री	ग	म	प	म	—	ग	म	री	सा
प	र	म	रू	ऽ	प	धा	ऽ	ऽ	र	ऽ	नि
×		०		२		०		३		४	
नि			सा						नि		
सा	—	सा	म	ग	म	प	—	—	ध	—	प
वि	ऽ	श्व	भा	ऽ	र	हा	ऽ	ऽ	र	ऽ	नि।
×		०		२		०		३		४	

आभोग.

		नि									
प	—	ध	—	नि	नि	सां	सां	नि	सां	सां	सां
चिं	ऽ	ता	ऽ	म	नि	आ	नं	द	क	र	नि
×		०		२		०		३		४	

(नि)धु	—	धु	नि	सां	सां	रीं	—	सां	निसां	(नि)धु	प
ने	ऽ	कु	ज	न	म	दू	ऽ	ख	दऽ	ल	नि
×		०		२		०		३		४	

प	पधु	नि	सां	रीं	सां	(नि)धु	—	(धु)नि	धु	प	प
क	रऽ	नि	सु	ख	त्रि	ला	ऽ	स	स	क	ल
×		०		२		०		३		४	

(ग)म	ग	(ग)म	नि	धु	प	(ग)म	ग	मग	(म)री	—	सा
आ	ऽ	नौं	ऽ	द	की	खा	ऽ	नी	दा	ऽ	नि
×		०		२		०		३		४	

(सा)नि	सा	(म)ग	म	प	—	(नि)धु	—	धु	नि	सां	सां
ला	ऽ	य	क	ने	ऽ	स्ता	ऽ	र	सू	ऽ	ख
×		०		२		०		३		४	

(नि)धु	—	(धु)नि	धु	(नि)धु	प	मप	(ग)म
सिं	ऽ	धु	त	र	नि	ऽऽ,	शा
×		०		२		०	

भैरव-चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

	सा	(नि)सा	म
ऽ	स	घ	न
२		०	

ग	म	प	—	(नि)धु	—	—	प	धु	म	प	म
ऽ	ब	न	ऽ	छा	ऽ	ऽ	यो	ऽ	स	घ	न
३		४		×		०		२		०	

		नि			म
ग म	प –	ध –	– प	– –	प मग
ऽ ब	न ऽ	छा ऽ	ऽ यो	ऽ ऽ	द्रु मऽ
३	४	×	०	२	०

म		प			सा
री ग	म प	मप म	ग म	री सा	नि सा
ऽ बे	ली ऽ	माऽ धो	ऽ भ	व न	अ त
३	४	×	०	२	०

ग		नि नि			प
सा री	– सा	सा ध	नि सा	री सा	ग म
प्र का	ऽ स	ब र	न ब	र न	प्रु ऽ
३	४	×	०	२	०

					नि
री ग	प प	म –	ग म	री –	सा सा
रुप रौं	ऽ ग	ला ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ	यो, स।
३	४	×	०	२	०

सा म	गम प
घ न	ऽब न
३	४

अंतरा.

	नि			सां	
प –	प ध	– नि	सां सां	– नि	सां सां
को ऽ	कि ला	ऽ खं	ज न	ऽ की	ऽ र
×	०	२	०	३	४

नि नि				नि	
सां ध	ध नि	सां सां	रीं रीं	सां ध	– प
क पो	त अ	ऽ त	आ नं	द का	ऽ रि
×	०	२	०	३	४

(नि)ध॒ प	मप म	ग म	प प	– (नि)ध॒	नि सां
च हूं	ऽऽ ओ	ऽ र	झ र	ऽ ब	र ऽ
×	०	२	०	३	४
रीं॒ सां	नि सां	– (नि)ध॒	नि॒ ध॒	प मग	–म प
सा ऽ	ऽ ऽ	ऽ यो	ऽ स	घ नऽ	ऽब न
×	०	२	०	३	४
(नि)ध॒ –	– प				
छा ऽ	ऽ यो				
×	०				

संचारी.

म म	गम प	– प	(नि)ध॒ –	ध॒ (नि)ध॒	– प
स प्त	ऽऽ सू	ऽ र	ती ऽ	न ग्रा	ऽ म
×	०	२	०	३	४
प प	– (नि)ध॒	– ध॒	(ध)सां –	सां (नि)ध॒	– प
ए क	ऽ ई	ऽ स	मू ऽ	र छा	ऽ न
×	०	२	०	३	४
(म)ग म	ग (म)री॒	ग प	म –	ग (म)री॒	– सा
ओ ऽ	क्त जो	ऽ क्त	ला ऽ	ग डां	ऽ ट
×	०	२	०	३	४
(ग)म ग	म प	प –	(नि)ध॒ –	– (नि)ध॒	– प
क र	ऽ दि	ख ऽ	ला ऽ	ऽ ऽ	ऽ यो।
×	०	२	०	३	४

अभोग.

			म	नि		सां					
प	प	—	प	ध	—	नि	सां	नि	सां	—	सां
क	हे	ऽ	मि	यां	ऽ	ता	ऽ	न	से	ऽ	न
×		०		२		०		३		४	
नि	नि								नि		
सां	ध	—	नि	सां	—	रीं	सां	निसां	ध	—	प
सु	नो	ऽ	शा	हा	ऽ	अ	क	ऽऽ	ब	ऽ	र
×		०		२		०		३		४	
म								नि			
प	नि	ध	प	ग	म	प	—	ध	नि	सां	—
प्र	थ	म	रा	ऽ	ग	भै	ऽ	ऽ	र	व	ऽ
×		०		२		०		३		४	
					नि		म				
रीं	—	सां	नि	सां	ध	प	प	प	मग	—म	प
गा	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	यो	ऽ	स	ध	नऽ	ऽब	न
×		०		२		०		३		४	
नि											
ध	—	—	प								
छा	ऽ	ऽ	यो								
×		०									

भैरव.— चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

												ग
												म
												बा
												०
	ग			ऩि			सा					
री	री	—	सा	ध	—	ध	नि	सा	सा	—	री	
ऽ	द	ऽ	र	झू	ऽ	म	झू	ऽ	म	ऽ	आ	
३		४		×		०		२		०		

	ग			ऩि	ऩि						
–	री̱	–	सा	सा	ध़̱	ऩि	सा	री̱	सा	–	री̱
ऽ	ऽ	ऽ	ये	ब	र	न	ब	र	न	ऽ	ब
३		४		×		०		२		०	
											ग
ग	री̱	ग	प	म	–	ग	म	री̱	–	सा	म
र	स	त	ऽ	प्या	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	रे,	बा।
३		४		×		०		२		०	

अंतरा.

ग	नि										
म	ध̱	–	नि	सां	–	सां	सां	–	नि	सां	सां
सु	नि	ऽ	सु	नी	ऽ	घ	न	ऽ	घो	ऽ	र
×		०		२		०		३		४	
नि									नि		
ध̱	–	–	नि	सां	सां	रीं̱	–	सां	ध̱	–	प
चा	ऽ	ऽ	त्र	क	च	को	ऽ	र	मो	ऽ	र
×		०		२		०		३		४	
म					म	प					
प	ग	म	प	–	प	ध̱	ध̱	सां	ध̱	–	प
बो	ऽ	ऽ	ल	ऽ	त	सो	हा	ये	नौं	ऽ	द
×		०		२		०		३		४	
म							ग				
प	म	–	ग	म	री̱	सा	म				
हू	ला	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	रे,	बा				
×		०		२		०					

संचारी.

सा सा	– (नि)ध॒	(नि)ध॒ (नि)ध॒	(नि)ध॒ –	ध॒ (नि)ध॒	– प
तै से	ऽ ही	ब न	कुं ऽ	ज के	ऽ ली
×	०	२	०	३	४

प प	प प	(नि)ध॒ ध॒	सां –	सां (नि)ध॒	– प
बि ह	र त	भु ज	कौं ऽ	ठ मे	ऽ ली
×	०	२	०	३	४

(म)ग मग	मरी॒ ग	म प	(म)प म	ग (म)री॒	– सा
अ नुऽ	ऽऽ रा	ऽ गे	दो ऊ	ऽ रू	ऽ प
×	०	२	०	३	४

(सा)नि़	ध़॒ नि़	सा –	(ग)री॒ –	– (ग)री॒	– सा
ऽ रू	ऽ प	ऽ ऽ	गा ऽ	ऽ ऽ	ऽ रे।
×	०	२	०	३	४

आभोग.

प (म)प	– (नि)ध॒	– नि	सां सां	– नि	सां सां
स खी	ऽ ज	ऽ न	च ल	ऽ हा	ऽ रि
×	०	२	०	३	४

(नि)ध॒ –	ध॒ नि	सां सां	रीं॒ सां	सां (नि)ध॒	– प
ले ऽ	त रू	ऽ न	नै न	नि हा	ऽ रि
×	०	२	०	३	४

प ग	म प	– ध॒	सां नि	सां सां	ध॒ प
सो ऽ	हे सू	ऽ हे	ह स	न ब	स न
×	०	२	०	३	४

म	म		ग
प म	ग री॒	– सा	– री॒
मैं न	ऽ बा	ऽ रे	ऽ, बा
×	०	२	०

भैरव– चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

ग
म
ये

		नि			ग
गम प	प –	ध॒ –	प पम	प म	ग म
ऽऽ ग	न ऽ	ना ऽ	ऽ यऽ	ऽ क	ऽ स
३	४	×	०	२	०
ग				ग	
री॒ ग	म प	म –	ग म	री॒ री॒	सा –
ब सु	ख ऽ	दा ऽ	ऽ ऽ	ऽ य	क ऽ
३	४	×	०	२	०
सा	ग	सा	सा		ग
नि़ सा	री॒ सा	नि़ सा	ध़॒ नि़	सा सा	म –
मो ऽ	प र	की ऽ	ऽ जे	ऽ क्रि	पा ऽ
३	४	×	०	२	०

री ग (म)	म प	प (म) म	ग म (ग)	री –	सा म (ग)
ऽ दी	ऽ जे	बु ध	ऽ बा	ऽ ऽ	नि, ये।
३	४	×	०	२	०

अंतरा.

प	– ध (नि)	– नि (सां)	सां सां	– नि	सां सां
ऽ लं	ऽ बो	ऽ द	र आ	ऽ नौं	ऽ द
×	०	२	०	३	४
(नि) ध ध	ध नि (सां)	सां सां	रीं –	सां निसां (सां)	(नि) ध प
क र	न स	क ल	बे ऽ	घ्न हऽ	र न
×	०	२	०	३	४
(नि) ध –	नि ध	– प	प –	– ध (नि)	– प
मो ऽ	ऽ द	ऽ ब	ढा ऽ	ऽ व	ऽ त
×	०	२	०	३	४
प मप	– ध (नि)	– ध	(ध) सां सां	– ध (नि)	– प
मौं ऽऽ	ऽ ग	ऽ ल	म हा	ऽ मौं	ऽ त
×	०	२	०	३	४
(म) प म	ग म	री –	सा म (ग)		
ग त	ऽ दी	ऽ ऽ	नि, ये		
×	०	२	०		

संचारी

(प)म प	गम प	— प	(नि)ध॒ —	ध॒ (नि)ध॒	— प
इ त	ऽऽ नो	ऽ प्र	सा ऽ	द् पा	ऽ ॐ
×	०	२	०	३	४
(प)ध॒ ध॒	— (सां)नि	सां —	(ध॒)रीं॒ सां	— (नि)ध॒	— प
स दा	ऽ ह	र ऽ	गु न	ऽ गा	ऽ ॐ
×	०	२	०	३	४
(गं)म मग	म री॒	(म)गम प	(ग)म म	ग म	री॒ सा
सु धऽ	बु ध	हिऽ त	चि त	ऽ छा	ऽ ड
×	०	२	०	३	४
री॒ सा	— म	— म	प —	प (नि)ध॒	— प
त न	ऽ म	ऽ न	औ ऽ	र ध्या	ऽ ॐ।
×	०	२	०	३	४

आभोग.

प —	प (नि)ध॒	— ध॒	(सां)नि सां	— सां	— सां
प्रे ऽ	म दा	ऽ स	ते हा	ऽ रो	ऽ हि
×	०	२	०	३	४
(नि)ध॒ —	ध॒ (सां)नि	सां सां	रीं॒ सां	(सां)नि सां	(नि)ध॒ प
ध्या ऽ	न ध	र त	नि स	द्वि न	उ र
	०	२	०	३	४

							नि		सां		
प	म	गम	प	–	प	प	ध̱	–	नि	सां	सां
तु	म	ऽऽ	तो	ऽ	पु	र	न	ऽ	ज	ग	त
×		०		२		०		३		४	

म							ग
प	म	ग	म	री̱	–	सा	म
गु	र	ऽ	ग्या	ऽ	ऽ	नि,	ये
×		०		२		०	

भैरव.– चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

	ग					नि̱					म
	म	ग	म	प	–	ध̱	–	–	प	मप	प
ऽ	गौं	ऽ	ऽ	गा	ऽ	ध	ऽ	ऽ	र	ऽऽ	त्रि
०		३		४		×		०		२	
		म	म			ग					
म	ग	री̱	ग	म	प	म	–	ग	म	री̱	सा
न	य	न	सू	ऽ	ल	पा	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	नि
०		३		४		×		०		२	
सा			ग			सा					
नि̤	सा	सा	री̱	–	सा	ध̤̱	–	नि̤	सा	–	सा
भ	ऽ	स्म	औं	ऽ	ग	नी	ऽ	ल	कौं	ऽ	ठ
०		३		४		×		०		२	
	ग					म					
	म	ग	म	प	–	प	म	ग	म	री̱	सा
ऽ	गौ	ऽ	ऽ	री	ऽ	अ	र	ऽ	धौं	ऽ	ग।
०		३		४		×		०		२	

अंतरा.

प	प	प	(नि)ध॒	—	ध॒	(सां)नि	सां	—	सां	—	सां
क	र	त्रि	सू	ऽ	ल	ग	रे	ऽ	मुं	ऽ	ड
×		०		२		०		३		४	
(नि)सां	सांनि	री॒ं	—	सां	—	(सां)नि	सां	—	ध॒	—	प
मा	ऽऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ल
×		०		२		०		३		४	
(प)म	—	प	(नि)ध॒	—	प	(म)प	म	ग	(म)री॒	—	सा
भा	ऽ	ल	चौं	ऽ	द्र	मू	त्युं	ऽ	ज	ऽ	य
×		०		२		०		३		४	
(सा)नि़	सा	—	(प)ग	म	प	(नि)ध॒	—	—	(सां)नि	सां	सां
भूं	ऽ	ऽ	गी	ऽ	सो	हे	ऽ	ऽ	भू	ऽ	त
×		०		२		०		३		४	
(नि)सां	री॒ं	सां	नि	सां	(नि)ध॒	प	म				
सौं	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ग	ऽ,	गौं				
×		०		२		०					

भैरव.— चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

												(नि)सा
												स
(ग)म	गम	प	प	(नि)ध॒	—	—	(नि)ध॒	—	प	—	(म)प	
ब	ऽऽ	मि	ल	गा	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	वो	ऽ	ब	
३		४		×		०		२		०		

मग मरी	[म] ग प	[म] प म	ग [ग] म	री –	[सा] सा नि
जाऽ ऽऽ	वो ऽ	मि र	ऽ दौं	ऽ ऽ	ग आ
३	४	×	०	२	०
सा [ग] री	– री	[ग] री –	– सा	– निसा	[म] ग म
ऽ ज	ऽ ह	मा ऽ	ऽ रे	ऽ ऽऽ	ला ऽ
३	४	×	०	२	०
[म] री ग	मग [ग] प	[म] प म	ग [म] री	– सा	– [नि] सा
लु न	जुऽ की	ब र	स गां	ऽ ठ	ऽ, स।
३	४	×	०	२	०

अंतरा.

प प	प [नि] ध	– नि	सां सां	– [सां] नि	सां सां
क न	क था	ऽ र	भ र	ऽ भ	ऽ र
×	०	२	०	३	४
[नि] ध –	– नि	सां –	[नि] रीं सां	निसां [नि] ध	– प
मू ऽ	ऽ क्का	ऽ ऽ	फ ल	ऽऽ क	ऽ र
×	०	२	०	३	४
[ग] प म	गम प	– मप	[नि] ध –	सां [नि] ध	– प
क रि	ऽऽ न्यो	ऽ ऽऽ	छा ऽ	ऽ व	ऽ र
×	०	२	०	३	४
[म] प म	ग [म] री	– सा	– [नि] सा		
पा ऽ	ऽ ऽ	ऽ यो	ऽ, स		
×	०	२	०		

संचारी.

(नि̣)सा	सा	–	(नि)ध॒	(नि)ध॒	–	(नि)ध॒	(नि)ध॒	–	(नि)ध॒	(नि)ध॒	प
न	व	ऽ	न	व	ऽ	प	लु	ऽ	व	न	की
×		०		२		०		३		४	

प	–	ध॒	नि	सां	–	(नि)सां	–	निसां	(नि)ध॒	–	प
मा	ऽ	ऽ	ला	ऽ	ऽ	द्रा	ऽ	ऽऽ	र	ऽ	न
×		०		२		०		३		४	

(प)ग	मग	मरी॒	ग	म	प	(म)प	म	ग	म	री॒	सा
द्रा	ऽऽ	ऽऽ	र	ऽ	न	बं	धा	ऽ	ऽ	ऽ	यो।
×		०		२		०		३		४	

आभोग.

(म)प	–	–	(नि)ध॒	–	नि	सां	–	–	(सां)नि	सां	सां
बौं	ऽ	ऽ	सी	ऽ	ध	र	ऽ	ऽ	प्र	ऽ	मु
×		०		२		०		३		४	

(नि)ध॒	–	–	(स.)नि	सां	–	रीं॒	सां	(सां)नि	सां	(नि)ध॒	प
को	ऽ	ऽ	ज	स	ऽ	सु	नि	य	त	हे	ऽ
×		०		२		०		३		४	

(ग)म	ग	म	प	–	ध॒	(ध)सां	–	(सां)ध॒	ध॒नि	ध॒	प
स	ब	ऽ	ही	ऽ	को	ला	ऽ	ग	तऽ	हे	ऽ
×		०		२		०		३		४	

(म)प	म	ग	म	री॒	–	(नि̣)सा	सा
सु	हा	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	यो,	स
×		०		२		०	

भैरव–धमार–(विलंबित)

स्थायी.

			ग
			री – सा
			ला ऽ ल
			०
नि़			ग
नि़ सा ध़ –	सा – – म –	म ग	म प –
अ ल सा ऽ	ने ऽ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ	भो ऽ ऽ
३	×	२	०
	म		ग
म ग म –	री – – सा –	नि़ सा	री – सा
रे ऽ ही ऽ	आ ऽ ऽ ये ऽ	ऽ ऽ	ला ऽ ल
३	×	२	०
सा नि़			
नि सा ध़ –			
अ ल सा ऽ			
३			

अंतरा.

नि			सां
प – – ध –	– नि	सां सां –	नि सां सां सां
को ऽ ऽ न ऽ	ऽ बा	ऽ म ऽ	हि त चि त
×	२	०	३
नि			नि
ध ध – नि –	सां –	रीं सां –	नि सां ध प
सों ऽ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ	चा ऽ ऽ	ऽ ऽ ये ऽ
×	२	०	३

म नि सां		नि	
प ध – नि –	सां –	ध – –	प – गम प
स ग ऽ री ऽ	ऽ ऽ	रे ऽ ऽ	न ऽ ऽऽ ज
×	२	०	३
ग		ग	सा नि
म – ग म री	– सा	री – सा	नि सा ध –
गा ऽ ऽ ऽ ऽ	ऽ ये	ल ऽ ल	अ ल सां ऽ।
×	२	०	३

भैरव– त्रिताल. (विलंबित).

स्थायी.

ग
री – सा
आ ऽ ऽ
०

सा	ग	नि	
सा ध सा –	म – – म गम	ध –	प म ग
र स मा ऽ	ते ऽ ऽ हो ऽऽ	री ऽ	खे ऽ ऽ
३	×	२	०
	ग		
म – ग म	म री – री –	सा –	री – सा
ले ऽ ऽ ऽ	ला ऽ ऽ ऽ ऽ	ल ऽ	आ ऽ ज।
३	×	२	०

अंतरा.

(नि)	(सां)		(सां)
प – मप ध –	नि	सां – –	नि सां सां सां
ता ऽ ऽऽ री ऽ	ऽ दै	दै ऽ ऽ	ना ऽ च त
×	२	०	३
(नि)			(नि)
ध – – नि सां	सां सां	रीं – सां	नि सां ध प
गा ऽ ऽ व त	सं ग	ग्वा ऽ ऽ	ऽ ल बि जं
×	२	०	३
(ध)	(म)	(ग)	
सां ध प ग मग	री सा	री – सा	
बा ऽ ऽ ऽ ऽऽ	ऽ ल	आ ऽ ज	
×	२	०	

राग पूर्वी.

पूर्वी रागः सकलविदितः कोमलाभ्यां रिधाभ्यां ।
मध्यस्तीव्रो मृदुरपि सदैवात्र तीव्रौ गनी स्तः ॥
गो वाद्यत्र प्रविलसति तत्साहचर्ये निषादः ।
संपूर्णोऽसौ सरसविबुधैः सायमेव प्रगीतः ॥

कल्पद्रुमांकुरे ।

मृदू रिधौ मध्यमौ द्वौ वादिसंवादिनौ गनी ।
पूर्वीरागः सायमुक्तः पूर्णारोहावरोहणः ॥

चन्द्रिकायाम् ।

कोमल रिध तीवर गनी दोऊ मध्यम लाग ।
गनिवादी संबादितें बनत पूरवी राग ॥

चन्द्रिकासार ।

निसौ रिगौ मगौ मपौ धपौ मगौ मगौ रिसौ ।
संपूर्णा पूर्विका सायं गांशा मद्वयभूषिता ॥

अभिनवरागमंजर्याम् ।

हा राग पूर्वीथाटांतून निघतो. त्यांत रि व ध स्वर कोमल, दोन्ही मध्यम व बाकीचे स्वर शुद्ध आहेत. हा राग संपूर्ण आहे. ह्यांत वादी गांधार व संवादी निषाद आहे. या रागाचा गानसमय दिवसाचा शेवटचा प्रहर मानितात. ह्या रागाचें वैचित्र्य सा, ग, प व नि ह्या स्वरांवर दृष्टीस पडतें. ह्या रागाची प्रकृति गंभीर आहे. उत्तरेकडे या रागांत तीव्र धैवताचा प्रयोग केलेलाहि दृष्टीस पडतो. कोणी तर तेथें दोन्ही धैवत घेतात.

आरोहावरोहस्वरूप.

सा, रे̱ग, मंप ध̱, निसां । सांनिध̱प मं, ग रे̱सा ।

पकड.

नि़, सारे̱ग मग, मं, ग, रे̱ग रे̱सा ।

पूर्वी– झपताल. (मध्यलय).

स्थायी.

नि़ रे॒	ग ग म॑	ग रे॒	ग रे॒ सा
×	२	०	३
नि़ नि़	सा रे॒ ग	रे॒ ग	म ग ग
×	२	०	३
म॑ ग	म॑ ध॒ म॑	रें॒ नि	ध॒ नि ध॒
×	२	०	३
प म॑	ग म॑ ध॒	म॑ ग	ग रे॒ सा।
×	२	०	३

अंतरा.

म॑ ग	म॑ ध॒ म॑	सां ऽ	नि रें॒ सां
×	२	०	३
नि रें॒	गं रें॒ सां	नि रें॒	नि ध॒ प
×	२	०	३
म॑ ध॒	नि ध॒ रें॒	नि ध॒	नि ध॒ प
×	२	०	३
सां नि	ध॒ प म॑	ग रे॒	ग रे॒ सा।
×	२	०	३

पूर्वी– एकताल. (मध्यलय).

स्थायी.

(ग)म ग	री̲ सा	ऩि ऩि	सारी̲ ग	(मं)प मंग	म ग
ए री	स खी	तो हे	पूऽ र	बी सुऽ	ना ऊं
×	०	२	०	३	४
(मं)प ध̲	प ध̲	मं प	मं ग	मं री̲	ग ग
का ऽ	म व	र ध	नि के	क र	सु र
×	०	२	०	३	४
(सा)ऩि री̲	ग –	मं ध̲	नि ध̲	(ध̲)रीं̲ नि	ध̲ प
सौं ऽ	पू ऽ	र न	मे ऽ	ल मि	ला ऊं।
×	०	२	०	३	४
(म)प मं	ग री̲	सा ऩि			
ए री	स खी	तो हे			
×	०	२			

अंतरा.

(ग)मं –	ग –	(ध̲)मं ध̲	(नि)सां –	सां नि	सां सां
वा ऽ	दी ऽ	गौं ऽ	धा ऽ	र ब	ना ऊं
×	०	२	०	३	४
(सां)नि नि	रीं̲ गं	रीं̲ सां	(सां)नि –	(नि)रीं̲ नि	ध̲ प
स म	बा ऽ	दी ऽ	स ऽ	प म	गा ऊं
×	०	२	०	३	४

मंप धु	मं प	मं ग	मं ग	रीं ग	री सा
अऽ ऽ	स्त स	म य	तु रि	य प	हु र
×	०	२	०	३	४
(सा) नि री	ग ग	(ध) मं धु	नि धु	रीं नि	धु प
च तु	र सु	ज न	म न	को रि	झा ऊं
×	०	२	०	३	४
(मं) प मं	ग री	सा नि			
ए री	स खी	तो हे			
×	०	२			

पूर्वी— त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

(मं) प धु मं पम	ग म ग री	ग – नि री	ग म ग ग
पू ऽ र विऽ	के ऽ सु र	गा ऽ य गु	नी ऽ व र
०	३	×	२
ग रे ग मं	प धु मं प	(मं) ग रे ग मं	ग रे सा ऽ
०	३	×	२
	(ध) मं धु	(ध) रीं नि धु नि	(ध) मं – गम ग
नि नि सा रे	ग ऽ ज हां	औं ऽ ग म	नो ऽ हऽ र।
०	३	×	२
मंप धु मं पम			
पुऽ ऽ र विऽ			
०			

अंतरा.

(ध)मं – ग ग	(ध)मं – ध मंध	(ध)सां – सां सां	(नि)सां रीं सां सां
वा ऽ दि गं	धा ऽ र निऽ	खा ऽ द सु	स ह च र
०	३	×	२
(नि)सां – सां सां	नि – ध ध	नि रीं नि ध	नि ध प प
म ऽ ध्य म	जो ऽ ग दि	खा ऽ व त	सुं ऽ द र
०	३	×	२
(सा)नि – सा री	ग – मं ध	(ध)रीं नि ध नि	धप पमं गम ग
सौं ऽ धि प्र	का ऽ श स	म य क ह	तऽ चऽ तुऽ र।
०	३	×	२

राग पूर्वी– त्रिताल, (मध्यलय).

स्थायी.

(सा)नि
ब

(मं)री ग प प	ध प – प	(मं)प ध मं पमं	ग म ग ध
न त ऽ ब	ना ऽ ऽ ॐ	ब न न हिंऽ	आ ऽ वे ह
३	×	२	०
मं ग – री	सा – – –	निरी गमं पध पमं	ग री सा (सा)नि
रि के ऽ बि	ना ऽ ऽ ऽ	हेऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽ आ लि, ब।
३	×	२	०

अंतरा.

धु	ध	सां	प
मं ग मं धुमं	सां – रीं सां	नि धु निरीं निधु	नि धु प धु
का ऽ रि कऽ	हूं ऽ अ ब	कै से सऽ मऽ	झा ऽ ऊं स
३	×	२	०
			सा
मं ग – म	ग री सा सा	निरी गमं पधु पमं	ग री सा नि
म झ ऽ त	ना ऽ हिं न	हेऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽ आ लि, ब।
३	×	२	०

राग पूर्वी–त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

मं	म	ग	
प धु मं पमं	ग म ग री	म ग – री	ग मं प –
आ ऽ व नऽ	क ह ग ये	अ ग ऽ भ्भ	इ ल वा ऽ
०	३	×	२
मं ध		ध	री
प प मं –	ग म ग –	मं मंधु मं ग	ग री सा –
उ न को ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	भु जऽ फ र	क त हैं ऽ
०	३	×	२
		ध धु	मं
नि री ग मं	प – – –	मं – मं –	ग म ग –
अं खि मो रि	बां ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ई ऽ।
०	३	×	२

अंतरा.

ग	ध	ध	
मं मं ग ग	मं – ध मंध	सां – सां सां	सां रीं सां –
स कु न चि	चा ऽ रो ऽऽ	रे ऽ मो रे	ब म ना ऽ
×	२	०	३
नि		ध	नि
सां – सां सां	नि ध नि सांरीं	नि – – ध	ध – प प
बे ऽ ग मि	ल न वा ऽऽ	हो ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ य
×	२	०	३
मं ध ध	मं		
प मं – मं	ग म ग –	नि़ री ग मं	प – – प
स दा ऽ रं	गी ऽ ले ऽ	आ ऽ ल म	गी ऽ ऽ र
×	२	०	३
मं ध	मं		
प – मं –	ग म ग –		
सां ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ई ऽ		
×	२		

राग पूर्वी– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

मं		सा	
प ध प मं	ग म ग री	ग – नि़ री	ग म ग –
क ग वा ऽ	बो ऽ ले ऽ	मो ऽ रि अ	ट रि या ऽ
०	३	×	२

ग <u>री</u> ग मं	प – – –	मं ग – मं	ग <u>री</u> सा –
ट रि या ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	स कु ऽ म्भ	इ ल वा ऽ
०	३	×	२
(सा) नि़ नि़ सा <u>री</u>	ग ग मं <u>ध</u>	<u>रीं</u> नि <u>ध</u> प	मं ग म ग
स खि मो री	भु ज वा ऽ	फ र क न	ऽ ला ऽ गी।
०	३	×	२

अंतरा.

(ग) मं मं ग ग	(ध) मं – <u>ध</u> मं<u>ध</u>	(ध) सां – सां सां	(नि) सां <u>रीं</u> सां –
अ व न क	रो ऽ तु मऽ	मों ऽ रे पि	य र वा ऽ
०	३	×	२
(नि) सां – सां सां	नि <u>ध</u> नि <u>ध</u>	(सां सां) नि नि<u>रीं</u> नि <u>ध</u>	नि <u>ध</u> प –
डा ऽ रुं ग	रे ऽ फू ऽ	ल नऽ के ऽ	ह र वा ऽ
०	३	×	२
(सा) नि़ नि़ सा <u>री</u>	ग ग मं <u>ध</u>	<u>रीं</u> नि <u>ध</u> प	मं ग म ग
स खि रीं ऽ	उ न प र	त न म न	वा ऽ रि ऽ।
०	३	×	२
ग <u>ध</u> प मं			
क ग वा ऽ			
०			

पूर्वी.– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

ग मं ग री	– सा नि –	सा री ग –	– – म ग
रं गी ली रा	ऽ म की ऽ	अ खि यां ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ।
०	३	×	२

अंतरा.

(ग)मं मं ग ग	(ध)मं मं ध मंध	(ध)सां – सां सां	रीं – सां सां
सु र न र	मु नि ज नऽ	जी ऽ व न	खौं ऽ ज न
०	३	×	२
(सां)नि नि सां –	नि ध नि ध	रीं रीं नि ध	मं ग मं ग
म न रौं ऽ	ज न प खि	यां ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ।
०	३	×	२

अंतरा २.

(ग)मं मं – ग	(ध)मं – ध मंध	सां सां सां सां	रीं – सां –
कृ पा ऽ क	टा ऽ छ लऽ	छ न छ वि	आ ऽ छे ऽ
०	३	×	२
(सां)नि निरीं रीं गं	रीं सां नि ध	रीं रीं नि ध	मं ग मं री
मृ गऽ छो ऽ	ना ऽ छ कि	यां ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ।
०	३	×	२

पूर्वी.– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

			सा
			च
निरी ग मं धु	मंधु निसां नि धु	– प (प) –	ग म ग धु
लोऽ री मा इ	औऽ ऽऽ लि या	ऽ ऽ पी ऽ	ऽ ऽ कें द
३	×	२	०
मं ग री सा	– सां – नि	धु प मं प	मं ग म ग
र बा ऽ र	ऽ पू ऽ बिं	दु ल ह न	ब ना ऽ ई
३	×	२	०
नि री ग मं	मं मंधु मं ग	मंरी ग – मं	ग री सा सा
गा ऽ व त	क रऽ जो ऽ	रऽ रा ऽ ग	रीं ऽ ग, च
३	×	२	०

अंतरा.

मं मं ग –	मं म धु –	सां सां सां –	रीं – सां –
सु ल ता ऽ	न म शा ऽ	य क मा ऽ	नो ऽ जूं ऽ
२	०	३	×
सां – सां सां	नि निधु नि धु	नि निरीं नि धु	नि – धु प
व्या ऽ ह न	च ढिऽ या ऽ	स बऽ प्रि थि	मी ऽ ऽ व
२	०	३	×

मंप मंपधॖ मं पमं	(मं) ग म ग ग	(सा) निॖ रीॖ ग मं	(धॖ) मं मंधॖ मं ग
राऽ ऽऽऽ ती ऽऽ	म न रं ग	ध न ध न	वा ऽऽ की रा
२	०	३	×
मं रीॖ ग मं	ग रीॖ सा सा		
ऽ त रं ग	सौं ऽ ग, च		
२	०		

पूर्वी–त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

(सा) निॖ
म

रीॖ ग – रीॖ	(मं) ग म ग –	मंप धॖ मं पमं	ग म ग –
थु रा ऽ न	जा ऽ वो ऽ	कोऽ ऽ न वऽ	हां ऽ है ऽ
३	×	२	०
(ग) मं ग (धॖ) मं धॖ	(धॖ) रीं नि धॖ प	(मं) प धॖ मं पमं	ग म ग (सा) निॖ
कु ब जा ऽ	ना ऽ री ऽ	ना ऽ रि अऽ	ना ऽ रि, म।
२	×	२	०

अंतरा.

(धॖ) मं ग (धॖ) मं धॖ	सां – सां सां	नि रींॖ गं रींसां	(नि) सां (रीं) नि धॖ प
हुं ऽ तो पे	वा ऽ रि अ	र ज मो रिऽ	मा ऽ नो ऽ
३	×	२	०

ग ध	ध	मं	सां
मं ग मं ध	रीं नि ध प	प ध मं पमं	ग म ग नि़
उ त हूं न	जै ऽ यो ऽ	के ऽ ष्ण मुऽ	रा ऽ रि, म।
३	×	२	०

पूर्वी—त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

सां		मं	
नि़ री ग रीग	प — — प	प ध मं पम	ग म ग —
का ऽ ज रऽ	का ऽ ऽ रे	अ त सु कऽ	वा ऽ रे ऽ
३	×	२	०

ग	ध		
मं री ग मं	मं — ग —	मं री ग मं	ग री सा —
नै ऽ न ते	हा ऽ रे ऽ	ला ऽ ग त	प्या ऽ रे ऽ।
३	×	२	०

अंतरा.

ग	ध	ध	
मं मं ग ग	मं मं ध मंध	सां सां सां सां	सां रीं सां —
नि र ख त	ल ग त कऽ	र त म न	व स में ऽ
३	×	२	०

सां री	ध ध		
नि रीं गं नि	रीं नि मं मंध	मं ग ग मं	ग री सा —
च प ल चौं	ऽ प अ निऽ	या ऽ रे ऽ	प्या ऽ रे ऽ।
३	×	२	०

पूर्वी– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

मं मंध मं ग	ग – री सा	नि – सा री	ग – म ग
मा इऽ मे रे	नै ऽ न न	बा ऽ न प	री ऽ री ऽ
०	३	×	२
नि सा प प	प – प –	मंप ध मं पमं	ग म ग –
जा ऽ दि न	नै ऽ ना ऽ	श्याऽ ऽ म नऽ	दे ऽ खों ऽ
०	३	×	२
सा सा ग ग	मं – ध मंध	रीं रीं नि ध	मं ग री सा
बि स र त	ना ऽ हिं घऽ	री ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ री ऽ।
०	३	×	२

अंतरा.

मं मं ग –	मं मं ध मंध	सां – सां सां	रीं – सां सां
चि त में ऽ	ब स ग इऽ	सां ऽ व रि	सू ऽ र त
०	३	×	२
सां सां सां –	नि – ध ध	रीं रीं नि ध	नि ध प –
उ र तें ऽ	ना ऽ हिं ढ	री ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ
०	३	×	२
मं – ध नि	मं मंध मं ग	मं री ग मं	ग री सा –
मी ऽ रां ऽ	ह रिऽ के ऽ	हा ऽ त बि	का ऽ नी ऽ
०	३	×	२

नि़	ध		
सा सा ग ग	मं — ध॒ मंध॒	रीं॒ रीं॒ नि ध॒	मं ग री॒ सा
स र ब स	दे ऽ नि बऽ	री ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ री ऽ।
०	३	×	२

पूर्वी— त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

सा
नि़
व

		मं ध	मं
री॒ ग — री॒	ग म ग —	प ध॒ मं पमं	ग म ग —
हीं क्यौं ऽ न	जा ऽ ओ ऽ	के ऽ ष्ण कऽ	न्हा ऽ ई ऽ
३	×	२	०
ध	ध	मं	सा
मं ग मं ध॒	रीं॒ नि ध॒ प	प ध॒ मं पमं	ग म ग नि़
जा ऽ य र	हो ऽ मो सें	क र के धिऽ	टा ऽ इ, व।
३	×	२	०

अंतरा.

ग	ध		
मं मं ग —	मं मं ध॒ मं	सां सां सां सां	सां रीं॒ सां —
स ग री ऽ	र ति यां ऽ	जि न घ र	बी ऽ ती ऽ
३	×	२	०
नि		सां	
सां नि रीं॒ गं	— रीं॒ सां सां	नि निरीं॒ नि ध॒	नि ध॒ प —
क हो ऽ ना	ऽ थ अ ब	कौ ऽऽ न ये	री ऽ ती ऽ
३	×	२	०

नि़ – री ग	– ग मं ध	रीं नि ध प	ग म ग नि़
ग्वा ऽ ल सु	ऽ त तो हे	श र म न	आ ऽ ई, व।
३	×	२	०

पूर्वी– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

नि नि म ग	गमं रीग – री	सा – – –	नि़
मो ऽ जा ऽ	माऽ ऽऽ ऽ णी	हो ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ थें
०	३	×	२
सा सा ग ग	मं ध नि सां	सां नि ध प	प – मं ग
मा णी ग र	र सि या ऽ	रै ऽ ण स	मै ऽ रा ऽ
०	३	×	२
मं री ग मं	नि नि मं ग	गमं रीग – री	सा – – –
णी ऽ सों ऽ	च ऽ त्र ऽ	माऽ ऽऽ ऽ णि	हो ऽ ऽ ऽ।
०	३	×	२

अंतरा.

मं मंमं मं ग	मं – ध मं	सां सां सां सां	सां रीं सां –
भां गड ली वि	वो ऽ सु ख	क रो म न	रं ग में ऽ
०	३	×	२

(सां) नि <u>रीं</u> गं <u>रीं</u>	सां – <u>रीं</u> सां	(मं) प – प	(ध) मं ग मंरी ग
सा ल़ु डा रे °	आं S च ल ३	S छा S णि ×	हो S SS S। २

पूर्वी– एकताल. (मध्यलय).

स्थायी.

(ध) मं मं	ग <u>री</u>	सा सा	(सा) नि़ –	<u>री</u> ग	म ग
न इ ×	रे ल °	ग न २	मो S °	रि ला ३	S गि। ४

अंतरा.

(ध) मं –	<u>ध</u> –	सां सां	सां –	सां <u>रीं</u>	सां सां
ते S ×	रे S °	रं ग २	में S °	नि स ३	दि न ४
(मां) नि –	<u>रीं</u> गं	<u>रीं</u> सां	(सां) नि <u>रीं</u>	नि (ध) मं	– ग
हों S ×	S र °	ह त २	रैं S °	ग पा ३	S गि। ४
<u>ध</u> मं					
न इ ×					

पूर्वी.– एकताल. (विलंबित).

स्थायी.

						म॑	ग			म॑	
	(सा)	नि़	सारी	ग	–	री	री	ग	ग	प	–
ऽ	पी	ऽ	रनि	जा	ऽ	मो	दी	ऽ	न	औं	ऽ
३		४		×		०		२		०	
ध म॑				म॑	ग		ध			सां	
म॑	गम	ग	–	री	री	ग	म॑	–	ध	नि	निरीं
ऽ	लिऽ	या	ऽ	स	ब	ऽ	मे	ऽ	रि	ई	ऽऽ
३		४		×		०		२		०	
				म॑						म॑	
निध	नि	ध	प	प	प	ध	म॑	प	म॑	ग	म
छाऽ	दो	ऽ	ऽ	भ	र	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	पू	ऽ
३		४		×		०		२		०	
ग	रीसा	नि़	सारी	ग	–						
र,	पीऽ	ऽ	रनि	जा	ऽ						
३		४		×							

अंतरा.

ध		ध		नि						नि	
म॑	ग	म॑	ध	सां	–	सांनि	रीं	–	सां	ध	निरीं
दो	ऽ	ऊ	ज	हां	ऽ	मेंऽ	दी	ऽ	न	इ	माऽ
३		४		×		०		२		०	
	ध			ध	ध	ग		ध		सां	सां
नि	नि	ध	प	म॑ध	म॑	म॑	ग	म॑	ध	नि	निरीं
न	पा	ऽ	ऊं	आऽ	नं	द	स	हि	त	ध	नऽ
३		४		×		०		२		०	

निध नि	ध प	प –	ध मं	प मं	ग म
जोऽ की	ऽ जे	मा ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ	मू ऽ
ग रीसा	नि़ सारी	ग –			
र, पीऽ	ऽ रनि	जा ऽ			

पूर्वी— त्रिताल. (विलंबित).

स्थायी.

मंग
टुन

री सा नि़ सारी	ग म ग –	प ध मं पमं	ग म ग –
चा ऽ ऽ हेमा	ई ऽ ऽ ऽ	क र दे ऽऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ
नि़ – – सारी	ग म ग –	सां नि ध प	प मं ग धमं
जो ऽ ऽ बस	हो ऽ वे ऽ	पी या ऽ ऽ	मो ऽ रा टुन।
ग रीसा नि़ सारी	ग म ग –		
चा ऽऽ ऽ हेमा	ई ऽ ऽ ऽ		

अंतरा.

ग ध	ध	नि	ध
मं ग मं ध	सां – रीं सां	ध नि नि सांरीं	नि ध प –
ग रे को ऽ	हा ऽ ढूँ गी	क र को कंऽ	ग न वा ऽ
३	×	२	०
ग ध	सां	मं	म
मं ग – मंध	नि रींनि ध प	प ध मं पमं	ग म ग धमं
औ र ऽ गुन	मा ऽनुं गी ऽ	तो ऽ ऽ ऽऽ	ऽ ऽ रा, टुन ॥
३	×	२	०
ग रीसा नि सारी	ग म ग –		
वा ऽऽ ऽ हेमा	ई ऽ ऽ ऽ		
३	×		

पूर्वी—त्रिताल. (विलंबित).

स्थायी.

सा ध	री		
री ग गमंमं गमं	ग री सा –	रीरीसानिसा नि–सारी	ग म ग –
नै ऽ ऽऽऽ याऽ	मो ऽ री ऽ	पाऽऽऽऽऽ ऽ ऽरक	रो ऽ रे ऽ
३	×	२	०
		मं	
गमंरीग प – ,पमं	ध – प –	प ध मं पमं	ग म ग –
अऽऽऽ ब ऽ ,निऽ	जा ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽऽ	ऽ ऽ मी ऽ।
३	×	२	०
सा ध			
री ग गमंमं गमं			
नै या ऽऽऽ ऽऽ			
३			

अंतरा.

मं ग म धु	सां – सां ,सांनि	रीं – सां सां	निधु निनि धु प
तु म हो ऽ	पी ऽ र ऽ,गंऽ	भी ऽ ऽ र	ग्याऽ ऽऽ ऽ न
३	×	२	०
प मं ग मंधु	रीं नि धु प	प धु मं पमं	ग म ग –
औं ऽ ऽ तर	जा ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽऽ	ऽ ऽ मी ऽ।
३	×	२	०
री ग गमंमं गमं			
नै या ऽऽऽ ऽऽ			
३			

पूर्वी–एकताल (विलंबित).

स्थायी.

धु
वि

मं गरी	सानि ,सारी	ग म	ग –	प धु	मं पमं
य ऽग	वाऽ ,कीऽ	बा ऽ	से ऽ	तो ऽ	में ऽऽ
३	४	×	०	२	०
ग म	ग –	मंरी ग	मंधु मं,गमं	ग री	सा –
आ ऽ	वे ऽ	तुंऽ ऽ	मोऽ हे,ऽऽ	भा ऽ	वे ऽ
३	४	×	०	२	०

सा			धु	धु				मं	धु		ग
नि़	मारी	ग	मंधु	सां	नि	धु	प	प	मं	गम	ग,धु
ला	गग	रे	मोरे	पि	या	ऽ	ऽ	प्या	ऽ	ऽऽ	रि,पि।
३		४		×		०		२		०	

अंतरा.

ध	सां							नि			
मंधु	निसां	सांसां—,सांनि		रीं	—	सां	-	सां	सां	नि	धु
तूंऽ	जिन	लजा	ऽ,वऽ	हीं	ऽ	ऽ	ऽ	तो	सी	तूं	हि
३		४		×		०		२		०	
सां	ध			ध	ध			ध		सां	
रींनि	नि	धु	पप	मं	मं	ग	,ग	मं	धु	नि	रींनि
बड	भा	ऽ	गन	ग	हे	ऽ	,सु	ल	ऽ	छ	ऽन
३		४		×		०		२		०	
ध				मं							ग
नि	धु	प	—	प	धु	मं	पमं	ग	म	ग	,धु
न्या	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ	री	,पि।
३		४		×		०		२		०	

पूर्वी—त्रिताल (विलंबित).

स्थायी.

ग
धु
म

								मं				सां			
मं	ग	रिरिसानि़—	,सारी	ग	गम	ग	—	प	प	मं	धु	नि	निरींनि	धु	प
न	ऽ	मऽऽऽ	ऽ,स्तऽ	जा	ऽऽ	मे	ऽ	इ	श्क़	ऽ	ऽ	अ	ऽऽज्बु	दे	ऽ
३				४				२				०			

म॑ प प ध॒ म॑ ग	म॑ री॒री॒ ग –	ध॒ म॑ ध॒ म॑ गम॑	री॒ ग री॒ सा सा –ध॒
ख ब ऽ ऽ ३	ऽ ऽर्न द्दा ऽ ×	ऽ ऽ ऽ ऽऽ २	ऽ ऽ रं, ऽम। ०

अंतरा.

ध॒ म॑ –ग ध॒ म॑ ध॒,म॑ध॒	ध॒ सां –नि रीं॒ सां	नि सां निध॒ नि ध॒	रीं॒ नि ध॒ प
ग ऽर्स रे ऽ,बुऽ ३	रीं ऽद् री रा ×	प ऽऽ वाँ ऽ २	ऽ ऽ ये ऽ ०
ध॒ म॑ ध॒ म॑ ग	म॑ री॒ ग –	ध॒ म॑ ध॒ म॑ गम॑	री॒ ग री॒ सा सा ,ध॒
स ऽ र्ना ऽ ३	ऽ ऽ ऽ ऽ ×	द्दा ऽ ऽ ऽऽ २	ऽ ऽ रं, ऽम। ०
ध॒ म॑ ग री॒सा नि॒,सारी॒			
न ऽ ऽम ऽ,स्तऽ ३			

पूर्वी—त्रिताल. (विलंबित).

स्थायी.

म॑ ध॒ म॑ ग –	सा री॒ सा – निसा	री॒ नि॒ – – सारी॒	ग गम ग –
च र ऽ ऽ ३	न प ऽ ऽऽ ×	र ऽ ऽ ऽऽ २	स ऽऽ त ऽ ०
ग म॑री॒ गप – म॑ प	प ध॒ – प –	म॑ प ध॒ म॑ पम॑	प ग म ग –
एऽ रीऽ ऽ आ ३	नौं ऽ ऽ ऽ ×	ऽ ऽ ऽ ऽऽ २	ऽ ऽ द्द ऽ ०

म	री	नि़ सा	मं री
धु मं ग गमं	ग री सा –	सारी नि़ – सारी	ग गम ग गमं
मु ख ऽ ऽऽ	भ ऽ यो ऽ	तन म ऽ नऽ	ध ऽऽ न ऽऽ।
३	×	२	०

अंतरा.

धु धु	धु नि	नि	
मं ग मं धु,मंधु	सां –सां रीं सां	सां सां – सांनि	रीं रीं सां –
ऐ सो पी र,जऽ	रा ऽज रो ऽ	ज र ऽ बऽ	क स न ऽ
३	×	२	०
नि	धु	धु	
सां सां(सां)–निधु	नि – धु धु	नि – रीं निधु	नि धु प –
नि जाऽ ऽ मुऽ	दी ऽ ऽ न	औ ऽ ऽ लिऽ	या ऽ ऽ ऽ
३	×	२	०
धु		मं	
मं – धु नि	रीं निधु निधु प	प धु मं पमं	ग म ग गमं
ए ऽ ऽ ऽ	ऽ धऽ नऽ ऽ	धु ऽ ऽ ऽऽ	ऽ ऽ न ऽऽ।
३	×	२	०

पूर्वी–एकताल. (विलंबित).

स्थायी.

री	धु		धु		
ग मंग	,मंप निनि	धु प	मं पमं	ग म	ग –
ये ऽऽ	,मेह ऽऽ	बु ऽ	ऽ ऽऽ	ऽ ऽ	ब ऽ
३	४	×	०	२	०

म धुमं	— ,गमं	ग री	सा —	सासा सा,रीरीसानि	— ,गीम
पी ऽऽ	ऽ ,रेऽ	चे ऽ	स्ती ऽ	हज र,तऽऽऽ	ऽ ,मुल
३	४	×	०	२	०

ग —	ग म	मं ग	म री	ग री	प प
ता ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ	ऽ न
३	४	×	०	२	०

प मंधु	रीं नि	नि धु	प प	प धु	मं पमं
नि जाऽ	ऽ मु	दी ऽ	ऽ न	औ ऽ	ऽ ऽऽ
३	४	×	०	२	०

ग मरी	ग,मंग पानि
ऽ ऽलि	या,ऽऽ मेहे
३	४

अंतरा.

मंमं ग	मं धुप	सां —सां	सांरीं सां	सां —सां	नि धु
करु ता	र आऽ	पी ऽब	नाऽ यो	नू ऽर	ते ऽ
३	४	×	०	२	०

निरीं निनि	धु प	प धु	मं पमं	ग म	ग,मंधु
ऽऽ माऽ	मु ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽऽ	ऽ ऽ	रे ,तुऽ
३	४	×	०	२	०

नि –रीं	निध नि	ध प	मं मं	ग म	रीं ग
र ऽऽ	तऽ ऽ	खू ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ	ब ये।
३	४	×	०	२	०
मं ग	,मंप निनि				
ऽ ऽ	,मेह ऽऽ				
३	४				

पूर्वी–त्रिताल. (विलंबित).

स्थायी.

मं,-ध मं-, गमंग गरीसा	गरीसानि,सारी ग मग	गमंरीग प – पप	मंध रींनि ध प
ए,ऽऽ म, कऽदू ऽम	साऽऽऽ, ऽऽ हे ऽब	बिऽऽऽ ला ऽ यत	सब ऽवि ध ऽ
३	×	२	०
पमं ध मं गमं	ग – रीं सा	सानि –ध मं,गमं	ग – रीं सा
लाऽ ऽ य कऽ	की ऽ ऽ नो	अल्ला ऽ ऽ ये,रऽ	सू ऽ ऽ ल।
३	×	२	०
मं,-ध मं, गमंग गरीसा			
ए,ऽऽ म, कऽदू ऽम			
३			

अंतरा.

म ध सां मांनि	रीं – सां –	सां (सां) नि ध	नि रींनि ध प
स ब मी लऽ	आ ऽ ये ऽ	औ ली या ऽ	अं ऽबि या ऽ
३	×	२	०

मं ग(ध) मं ध	नि रींनि ध पप	(म) पमं ध मं गमं	(री) ग – री सा
च हुं चो ऽ	ऽ ऽक में ऽतु	म्हाऽ ऽ री ऽऽ	धू ऽ ऽ म।
३	×	२	०

पूर्वी– त्रिताल. (विलंबित).

स्थायी.

सासा
दर्द

(सा ग ध) नि सारीग मंरीग प,मंध	नि ध प मंप	(मं ध) प मं गम ग	(री) ग मं मंरी ग
की सऽफा ऽऽऽ ऽ,ईऽ	अ ल्ला ऽ ऽऽ	अ ल्ला ऽऽ हो	अ ल्ला ऽऽ ऽ
३	×	२	०
(सा) निरींगमंप पमं ध प	पपधधपमं पमं गम ग	(ध) मंध मं गरी ग	– री सा ,सासा
अऽऽऽऽ ऽऽ ऽ ल्ला	ऽऽऽऽऽऽ ऽऽ ऽऽ हो	अऽ क ऽऽ ऽ	ऽ ब र, ,दर्द।
३	×	२	०

अंतरा.

(मं) प,पमं धप सांसां –सां	रीं – सां ,सां (नि)	(नि रीं) सां निध नि,रींनि धप	(मं) प प म ग
अ,ल्लाऽ ऽहि अल्ला ऽसु	भा ऽ न ,अ	क ऽऽ ऽ,ऽब रऽ	आ ले ऽ ऽ
३	×	२	०

म री ग –	मं,मंधु मं,गमं गंरी सा	निरी गम प मंप	नि धु प –
ऽ ऽ हं ऽ	दु,ऽऽ ली,ऽऽ ऽऽ ला	लाहे ल.हे ला ऽऽ	ऽ व ला ऽ
३	×	२	०
प म – ग	मं री ग ग	मंधु मं – गरी	ग –री सा ,सासा
अ ला ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ हो	अऽ क ऽ ऽऽ	ऽ ऽत्र र दर्द।
३	×	२	०

पूर्वी– एकताल. (विलंबित).

स्थायी.

नि॒रिगग –	गमंमं –गमं	ग –	री सा	रीं सा	– निसा
मऽऽल्हा ऽ	ऽऽऽ ऽ,हेऽ	का ऽ	ऽ र	कु जा	ऽ ऽऽ
३	४	×	०	२	०
निसारीरीसा निरी	ग रीसा	निसारीरीसा नि	निरी गरी	ग –	गमंमंममग म
ऽऽऽऽऽ ऽऽ	म नऽ	ऽऽऽऽऽ ऽ	ऽऽ ऽख	रा ऽ	ऽऽऽऽऽऽ ऽ
३	४	×	०	२	०
गरी प	– मंप	प धु	मं पमं	ग म	ग –
बकु जा	ऽ ऽऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ
३	४	×	०	२	०

अंतरा.

(धु)मं,मंधु मंग	(धु)मं धुप	सां सांनि	रीं सां	रींरींसांनि सां,निधु	नि धु
बि,ऽऽ बित	फा ऽव	त ऽऽ	र हे	अऽऽऽ ऽ,ऊकु,ऽ	जा ऽ
३	४	×	०	२	०
(सां)नि रींनि	निधु प	(मं)प धु	म पमं	ग म	ग –
स्ता बुकु	जाऽ ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ।
३	४	×	०	२	०

पूर्वी– एकताल. (विलंबित).

स्थायी.

(नि)सा
वि

(सा)नि़ री	(प)गप मंधु	नि धु	प मंप	(मं)प धु	(धु)मं पमं
या ऽ	सऽ नऽ	वा ऽ	ऽ ऽऽ	मो ऽ	री ऽऽ
३	४	×	०	२	०
(मं)ग मरी	ग –	(सा)नि़ री	ग ,गरी	पपमंग मंरी	ग –
मो ऽरि	मा ऽ	जै ऽ	जै ,बति	यांऽऽऽ ऽह	ती ऽ
३	४	×	०	२	०
(धु)मं धु	रींनि धुप	(प)मं धु	मं गमं	(री)ग –	री सा,सा
त ब	ऽव हांऽ	को ऽ	ऽ उन	था ऽ	ऽ ऽ,पि।
३	४	×	०	२	०

अंतरा.

मं ग	पम धुप	सां –	सां निसां	सां नि रीं	गं रींसां
ए ऽ ३	हूऽ ऽन ४	जा ऽ ×	ने ऽऽ ०	वे ऽ २	हू ऽन ०
नि रीं सां नि	धु प	मं प धु	धु मं पमं	मं गम गरी	ग गग
जा ऽ ३	ने ऽ ४	मा ऽ ×	ई रीऽ ०	उन कर २	भे द,ब ०
धु मं धु	रींनि धुप	मं प धु	मं पमं	ग म	री ग ,सा
ता ऽ ३	वम ताऽ ४	ऽ ऽ ×	ऽ ऽऽ ०	ऽ ऽ २	ऽ ,पि । ०

पूर्वी– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

धु मं ग मं	ग री सा –	नि़ री ग म	ग – – ग
त न न त २	न न तो ऽ ०	म्त न दे रे ३	ना ऽ ऽ ता ×
म री म ग	ग – प प	– धु प –	प (प) – मं
ऽ दा ऽ नि २	ता ऽ ऽ नू ०	ऽ म्त नू ऽ ३	म्त दा ऽ रे ×
ग म ग ग	ग – मं री	ग म ग री	सा – सां सा
ता रे दा नि २	दी ऽ म्त न ०	न न न न ३	ना ऽ रे ना ×

– सा सा नि़	री ग म री	ग मं प ध	(प) – – मं
ऽ रे त न	नि ता ऽ न्त	नि त न म	तो ऽ ऽ म्ता
२	०	३	×
– ध रीं नि	मं – – [ध]मं	– ग मं ग	री सा – सा
ऽ द्रीं ऽ नि	ता ऽ ऽ द्रीं	ऽ नि ता ऽ	ऽ द्रीं ऽ नि।
२	०	३	×

अंतरा.

[ग]म म ग ग	[ध]मं मं ध ध	[ध]मं – [मं]सां सां	सां – सां सां
ओ द् त न	ओ द् त न	द्री ऽ म्त न	द्री ऽ म्त न
०	३	×	२
रीं सां – सां	सां सां सां नि	नि रीं गं रीं	सां सां सां सां
त द्रे ऽ न्ना	त न द्रे द्रे	त दा ऽ रे	ता रे दा नि
०	३	×	२
नि निरीं नि ध	प – प प	(प) – मं ग	म ग ग ग
दि याऽ ना रे	तो ऽ म्दे रे	ना ऽ रे ना	ऽ रे धा किट
०	३	×	२
ग ग मं ध	ध मं सां सां	सां सां सां सां	सां सां नि रीं
तक धुम किट तक	धि त्ता किड नग	नग तिर तिट कत	गदि गिन धा ऽ
०	३	×	२
नि ध प मं	[ध]मं ग ग मं	ग री सा –	
तिट कत गदि गिन	धा ऽ तिट कत	गदि गिन धा ऽ	
०	३	×	

पूर्वी - तिलवाडा. (विलंबित).

स्थायी.

(मं)धमं गरे सा (सा)निरेगरे	(मं)ग प मं,गम ग	पप पमं ध प
तन(३) देरे ना ऽऽऽत	द्रे(×) ऽ ऽ,ऽऽ ना	तदा(२) ऽऽ ऽ रे
मंपधनि – ध प	(ग)प (प) मं पमं	(मं)ग म ग –
ताऽऽऽ(०) ऽ ऽ रे	दा(३) ऽ ऽ नीऽ	दा(×) ऽ नी ऽ
(ग)रे ग मं ध,मंग	(रे)ग –रे सा –सा	(सा)नि रे गरे सा
ता(२) ऽ ऽ ऽ,रेऽ	ना(०) ऽरे दो ऽसु	तो(३) ऽ ऽम्त द्रे
(सा)रे नि ध प	(सा)निरे ग गम गरे	(ग)रे म ग –गमं
ना(×) ऽ ऽ ऽ	तन(२) न ऽऽ देऽ	रे(०) ऽ ना ऽ,ऽऽ

अंतरा.

(ध)ममंध सांसां	सांनि रीं सां –सां	निसांरेंगं –रें सां –ध
ऽ(३) ऽ तनन देरे	ताऽ(×) ऽ नू ऽमू	याऽऽऽ(२) ऽरे दी ऽम्त
(सां)नि रेंनि ध प	(प)मं गरे म ग	निरेगमं धनिरेंगं –रें सां
दी(०) म्तन ना ऽ	दे(३) ऽरे त नूं	उदाऽऽ(×) ऽऽऽऽ ऽ,ऽ नि

निरें	गं	पंपंमंगं	मंगं	नि	रेंगं	मंमंगंरेंसांनि	धपमंगरेसा
तदी	या	नाSSS	Sरे	तो	म्ह्रेंS	नाSSSSS	SSSSSS ।
२				०			

पूर्वी- सूलताल. (मध्यलय).

स्थायी.

प	मं
क	र

ध	नि	सां	सां	नि	ध	नि	ध	प	प
क	पा	S	ल	लो	S	च	न	त्र	य
×		०		२		३		०	
(ध)मं	ध	मं	ग	मं	री	ग	री	सा	सा
पौं	S	च	ब	द	न	द	श	भु	ज
×		०		२		३		०	
(सा)नि	—	सा	री	ग	—	(मं)प	पमं	ध	मं
भ	S	षि	त	भू	S	ख	नS	शि	व
×		०		२		३		०	
ध	नि	सां	सां	नि	ध	(ध)नि	ध	(मं)प	मं
ज	टा	S	मु	गु	ट	घ	र	क	र ।
×		०		२		३		०	

अंतरा.

(प) म	–	ध॒	नि	सां	नि	सां	–	सां	सां
नी	ऽ	ल	कौं	ऽ	ठ	शो	ऽ	भि	त
×		०		२		३		०	
(सां) नि	–	सां	रीं॒	–	सां	नि	सां	नि	(ध॒प)
हं	ऽ	ड	मा	ऽ	ल	वि	धु	ब	(लऽ)
×		०		२		३		०	
(ध) मं	(मंध॒)	मं	ग	मं	री॒	ग	री॒	सा	सा
त्रि	(पुऽ)	रा	ऽ	सु	र	म	र	द	न
×		०		२		३		०	
(ति) सा	–	(सा) सां	–	नि	ध॒	नि	ध॒	(मं) प	मं
गौ	ऽ	री	ऽ	सु	ख	व	र	क	र।
×		०		२		३		०	

संचारी.

(ति) सा	–	(सा) प	–	प	मं	ध॒	–	प	प
व्या	ऽ	घ्रां	ऽ	ब	र	औं	ऽ	ब	र
×		०		२		३		०	
(मं) प	–	मं	–	ध॒	–	नि	ध॒	प	प
भ	ऽ	स्म	ऽ	भू	ऽ	ख	न	क	ट
×		०		२		३		०	

(ध)म॑	(ध)म॑	–	ग	म॑	री॒	म॑	ग	री॒	सा
भु	जौं	ऽ	ग	फ	न	प	व	र	त।
×		०		२		३		०	

आभोग.

(ध)म॑	–	ध॒	नि	सां	सां	सां	–	रीं॒	सां
ता	ऽ	न	से	ऽ	न	के	ऽ	प्र	भु
×		०		२		३		०	
(सां)नि	–	रीं॒	गं	रीं॒	सां	(सां)रीं॒	नि	ध॒	प
वो	ऽ	प्र	वी	ऽ	न	भ	व	ब्रि	ज
×		०		२		३		०	
(ध)म॑	–	ध॒	(ध)म॑	–	(गरी॒)	ग	री॒	सा	–
भु	ऽ	क्ति	मु	ऽ	(क्तिऽ)	क	र	के	ऽ
×		०		२		३		०	
(नि़)सा	सा	(सा)सां	–	नि	ध॒	नि	ध॒	प	म॑
नि	त	पौं	ऽ	ची	ऽ	स	ब	क	र।
×		०		२		३		०	

पूर्वी– झपताल. (मध्यलय).

स्थायी.

(सा)नि़	री॒	ग	ग	म॑	(री॒)ग	–	री॒	सा	सा
अ	ब	च	तु	र	दौं	ऽ	डि	म	त
×		२			०		३		

(सा)नि़	री̱	(प)ग	मं	प	प	मं	ग	म	ग
बें	ऽ	क	ट	सु	ना	ऽ	ऽ	ऽ	वे
×		२			०		३		
(मं)प	—	प	मं	(प)मं	ध̱	नि	ध̱	प	प
द्वा	ऽ	दृ	श	सु	र	न	के	ख	ट
×		२			०		३		
(मं)प	—	मं	—	ग	(मं)प	मं	ग	म	ग
च	ऽ	क्र	ऽ	ब	ना	ऽ	ऽ	ऽ	वे
×		२			०		३		

अंतरा.

(प)मं	ग	(प)मं	ध̱	मं	सां	सां	रीं̱	सां	—
र	ग	र	गी	ऽ	र	गु	रि	गी	ऽ
×		२			०		३		
(सां)नि	रीं̱	गं	रीं̱	सां	(सां)नि	सां	नि	ध̱	प
रि	गु	रु	गु	र	चा	ऽ	वे	ऽ	ऽ
×		२			०		३		
(ध̱)मं	ग	(ध̱)मं	ध̱	—	(ध̱)रीं̱	नि	(ध̱)नि	ध̱	प
ध	न	ध	नी	ऽ	ध	नु	धि	नि	ऽ
×		२			०		३		

(मं)प	प	ध	(ध)म	प	(मं)प	मं	ग	म	ग
धि	नु	धु	नु	म	ना	ऽ	ऽ	ऽ	वे।
×		२			०		३		

संचारी.

(नि़)सा	–	(सा)प	–	प	प	–	ध	–	प
द्रा	ऽ	स	ऽ	म	ती	ऽ	मे	ऽ	ल
×		२			०		३		
(ध)मं	मं	ध	–	ध	नि	ध	प	प	प
प्र	ति	म	ध	मं	सों	ऽ	ज	नि	त
×		२			०		३		
(ध)मं	–ध	(ध)मं	–	ग	मं	ग	री	री	सा
रा	ऽऽ	गां	ऽ	ग	स	ब	ज	न	क
×		२			०		३		
(री)नि़	री	ग	प	प	प	मं	ग	म	ग
आ	ऽ	दे	ऽ	क	हा	ऽ	ऽ	ऽ	वे
×		२			०		३		

आभोग.

(ध)मं	ग	(ध)मं	ध	प	सां	सां	सां	–	सां
आ	ऽ	रो	ऽ	ह	अ	ब	रो	ऽ	ह
×		२			०		३		

(सां)नि	रीं॒	गं	रीं॒	सां	(सां)नि	–रीं॒	नि	ध॒	प
के ×	ऽ	भे २	ऽ	द	को ०	ऽऽ	सा ३	ऽ	ध
(ध॒)म॑	ग	(ध॒)म॑	–	ध॒	(ध॒)रीं॒	निध॒	नि	ध॒	प
भा ×	ऽ	षां २	ऽ	ग	रु ०	उऽ	पां ३	ऽ	ग
(प)म॑	प	ध॒	म॑	प	प	म॑	ग	म	ग
च ×	तु	र २	उ	प	जा ०	ऽ	ऽ ३	ऽ	वे।

पूर्वी.–झपताल (मध्यलय).

स्थायी.

(सा)री॒	ग	(ध॒)म॑	–	ध॒	(ध॒)सां	–	नि	ध॒	प
पा ×	ऽ	यो २	ऽ	है	पी ०	ऽ	रे ३	ऽ	पु
(म॑)प	ध॒	(ध॒)म॑	प	म॑	(म॑)ग	म	ग	–	–
र ×	न	प २	र	म	जो ०	ऽ	धा ३	ऽ	ऽ
(ध॒)म॑	–ध॒	म॑	ग	म॑	(री॒)ग	–	री॒	–	सा
द ×	ऽऽ	स्त २	गी	ऽ	रे ०	ऽ	हो ३	ऽ	त

(सा)नि॒	री॒	ग	–	री॒	(ग)मं	ग	(ध)प	–	प
सु	ख	सौं	ऽ	ऽ	प	द	ना	ऽ	म
×		२			०		३		
(मं)प	ध॒	(ध)मं	–	पमं	(मं)ग	–	म	ग	–
ली	ऽ	ये	ऽ	निऽ	स्ता	ऽ	र	है	ऽ।
×		२			०		३		

अंतरा.

(ध)म	ग	(ध)मं	–	ध॒	नि	सां	सां	–	सां
मा	ऽ	नो	ऽ	दो	उ	ज	हां	ऽ	न
×		२			०		३		
(सां)नि	रीं॒	गं	रीं॒	सां	(सां)नि	सां	नि	ध॒	प
मैं	ऽ	मो	ऽ	इ	तूं	ऽ	दी	ऽ	न
×		२			०		३		
(ध)मं	ध॒	(ध)मं	ग	मं	(री)ग	–	री॒	–	सा
मी	ऽ	रा	ऽ	जि	गौ	ऽ	से	ऽ	स
×		२			०		३		
ग	–	(ध)मं	–	ध॒	(ध)सां	–	(रीं)नि	रीं॒	नि
क	ऽ	ले	ऽ	न	का	ऽ	औ	ऽ	लि
×		२			०		३		
ध॒	प	(ध)मं	–	पमं	(मं)ग	–	म	ग	–
या	ऽ	को	ऽ	सऽ	हा	ऽ	र	है	ऽ।
×		२			०		३		

पूर्वी– चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

मं	ग री	सा सा	नि –	सारी ग	म ग
ऽ मे	री ऽ	प त	रा ऽ	खऽ ली	ऽ जो
०	३	४	×	०	२
प प	– प	ध प	प मं	– मं	ग मंध
ह ज	ऽ र	ऽ त	शे ऽ	ऽ ख	ऽ सऽ
०	३	४	×	०	२
मं –	ग ग	री सा	सा नि	री ग	प प
ली ऽ	म पी	ऽ र	अ ल्ला	ऽ हो	ऽ म
०	३	४	×	०	२
प –	प ध	प –	प मं	– मं	– ग
हं ऽ	म द	के ऽ	का ऽ	ऽ र	ऽ न।
०	३	४	×	०	२
– मं					
ऽ मे					
०					

अंतरा.

मं ग	मंध नि	सां सां	सां सां	– नि	रीं सां
हों ऽ	आऽ जे	ऽ ज	गु न्हा	ऽ गा	ऽ र
×	०	२	०	३	४

नि	सां	–	नि	–	ध	(ध)नि	–	–	ध	–	प
ते	हा	ऽ	रो	ऽ	क	हा	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऊं
×		०		२		०		३		४	
(ध)मं	(ध)मं	ध	नि	सां	–	सांरीं	नि	(ध)नि	ध	प	प
हो	ऽ	तु	मी	ऽ	ऽ	जऽ	ग	त	के	ऽ	नि
×		०		२		०		३		४	
(मं)प	(धं)मं	–	(ग)मं	–	ग	–	(ग)मं				
स्ता	ऽ	ऽ	र	ऽ	न	ऽ	मे				
×		०		२		०					

पूर्वी– चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

	(सा)नि़	री	(मं)ग	प	प	(मं)प	–	मं	(मं)ग	म	म
ऽ	लो	ऽ	च	ऽ	न	ला	ऽ	ल	ला	ऽ	ल
०		३		४		×		०		२	
(ग)मं	री	ग	(ध)मं	–	ध	मं	ग	मं	ग	री	सा
चू	न	ऽ	री	ऽ	ऽ	ला	ऽ	ल	ला	ऽ	ल
०		३		४		×		०		२	
(नि़)सा	(री)नि़	री	ग	मं	ध	नि	निरीं	नि	ध	प	प
ही	रा	ऽ	मो	ऽ	ति	ला	ऽऽ	ल	ला	ऽ	ल।
०		३		४		×		०		२	

अंतरा.

ग			ध			मां					
म॑	ग	–	म॑	–	ध॒	नि	सां	नि	सां	–	सां
ग	रे	ऽ	बी	ऽ	च	हा	ऽ	र	ला	ऽ	ल
×		०		२		०		३		४	

सां									ध		
नि	–	रें॒	गं	रें॒	सां	नि	निरें॒	नि	नि	ध॒	प
ना	ऽ	सि	का	ऽ	बे	स	ऽऽ	र	ला	ऽ	ल
×		०		२		०		३		४	

ग			ध								
म॑	ग	–	म॑	–	ध॒	नि	निरें॒	नि	ध॒	प	प
पि	या	ऽ	ला	ऽ	ल	प्या	ऽऽ	रि	ला	ऽ	ल
×		०		२		०		३		४	

म॑							सा
प	ध॒	म॑	ग	म	ग	–	नि़
से	ऽ	ज	ला	ऽ	ल	ऽ,	लो
×		०		२		०	

पूर्वी– चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

म		ध	ध			ग		ध			
प	–	म॑	म॑	ग	–	प	–	म॑	म॑	गम	ग
ग्या	ऽ	न	न	मों	ऽ	ग्या	ऽ	ऽ	ऽ	ऽऽ	नी
×		०		२		०		३		४	

ग						सा					
म॑	–	ग	रे॒	सा	–	नि़	रे॒	ग	रे॒	सा	–
मा	ऽ	न	न	मों	ऽ	मा	ऽ	ऽ	ऽ	नी	ऽ
×		०		२		०		३		४	

(सा)नि	–	सा	री	ग	–	(मं)प	–	मं	ध	प	मंध
रीं	ऽ	ग	न	मों	ऽ	रीं	ऽ	ग	त	है	ऽऽ
×		०		२		०		३		४	
(सां)नि	निरीं	नि	ध	–	प	नि	ध	प	मं	गम	ग
रा	ऽऽ	ग	रीं	ऽ	ग	क	हि	ये	ऽ	ऽऽ	ऽ।
×		०		२		०		३		४	

अंतरा.

(ध)मं	ग	(ध)मं	ध	(सां)नि	सां	–	सां	–	नि	रीं	सां
सा	ऽ	ध	न	में	ऽ	ऽ	सा	ऽ	धे	ऽ	सु
×		०		२		०		३		४	
(सां)नि	–	रीं	गं	रीं	सां	(सां)नि	निरीं	नि	ध	–	प
धा	ऽ	र	न	में	ऽ	सा	ऽऽ	व	धा	ऽ	न
×		०		२		०		३		४	
मं	मंध	मं	ग	(ध)मं	ध	(सां)नि	निरीं	निध	नि	ध	प
आ	ऽऽ	ठ	न	में	ऽ	आ	ऽऽ	ठऽ	गां	ऽ	ठ
×		०		२		०		३		४	
(सां)नि	निरीं	निध	नि	ध	प	नि	ध	प	–	(ध)मं	ग
आ	ऽऽ	ठऽ	पा	ऽ	ठ	र	हि	ये	ऽ	ऽ	ऽ।
×		०		२		०		३		४	

संचारी.

नि़	सा		मं		
सा –	प प	प –	प –	ध –	प प
झू ऽ	ट न	के ऽ	आ ऽ	गे ऽ	दृ स
×	०	२	०	३	४
ध	सां		सां	ध	
मं –	ध नि	सां सां	नि निरीं	नि नि	ध प
पां ऽ	च झू	ऽ ट	छां ऽऽ	ड डा	ऽ रे
×	०	२	०	३	४
ध		ग	री		
मं मंध	मं ग	मं ग	ग –	री री	सा –
सा ऽऽ	च न	के ऽ	सौं ऽ	ग त	मों ऽ
×	०	२	०	३	४
सा	मं		मं	ध	
नि़ –	री ग	प प	प प	मं –	गम ग
सा ऽ	च औं	ऽ च	र हि	ये ऽ	ऽऽ ऽ
×	०	२	०	३	४

आभोग.

ध	ध	सां		सां	
मं ध	मं ध	नि सां	सां सां	– नि	सां सां
म ज	ल स	में ऽ	म जा	ऽ ल	ऽ स
×	०	२	०	३	४
सां			सां	ध	
नि सां	– नि	– ध	नि रीं	नि नि	ध प
क ही	ऽ ये	ऽ द	या ऽ	ल दा	ऽ स
×	०	२	०	३	४

(ध)मं	ध॒	(ध)मं	ग	(ध)मं	ध॒	(सां)नि	रीं॒	नि	(ध)नि	ध॒	प
ज	हा	जै	ऽ	सी	ऽ	बा	ऽ	त	व	हीं	ऽ
×		०		२		०		३		४	
(सां)नि	निरीं॒	(सां)नि	–	ध॒	प	प	प	(ध)मं	–	गम	ग
त	हांऽ	तै	ऽ	सी	ऽ	क	ही	ये	ऽ	ऽऽ	ऽ
×		०		२		०		३		४	

पूर्वी— धमार. (विलंबित).

स्थायी.

										(मं)प	प	मं	ग
										आ	हो	ऽ	ऽ
											०		
(ग)मंरी॒	ग	(प)मं	प	ध॒	–	प	मं	–	प	मं	(मं)ग	म	–
ऽऽ	ऽ	कै	से	जा	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	न	पा	ऽ
३				×					२		०		
ग	–	(री)नि॒	री॒	(री)मं	–	–	ग	–	री॒	–	ग	–	–
वो	ऽ	गे	ऽ	भ	ऽ	ऽ	र	ऽ	ऽ	ऽ	हो	ऽ	ऽ
३				×					२		०		
(री)नि॒	री॒	सा	–	(नि)सा	नि॒	री॒	ग	–	–	मं	ग	री॒	सा
री	ऽ	में	ऽ	ज	ब	ऽ	जो	ऽ	ऽ	ग	ये	ऽ	ऽ
३				×					२		०		

^मा^नि़	रीॖ	ग	मं	प	–	–	^ध^मं	धॖ	रींॖ	नि	^ध^मं	–	ग	
ऽ	ऽ	तु	म	भा	ऽ	ऽ	जे	ऽ	ऽ	अ	हो	ऽ	ऽ।	
३				×					२		०			

अंतरा.

^ध^मं	–	धॖ	^नि^सां	–	–	नि	रींॖ	–	–	सां	–	–	^नि^सां
गा	ऽ	ऽ	री	ऽ	ऽ	ऽ	दूं	ऽ	ऽ	गी	ऽ	ऽ	दी
×					२		०			३			
^रीं^नि	–	रींॖ	गं	–	रींॖ	सां	^नि^सां	^रीं^नि	–	^ध^नि	धॖ	प	–
ला	ऽ	ऽ	ऊं	ऽ	ऽ	स	ब	न	ऽ	पै	ऽ	ऽ	ऽ
×					२		०			३			
पधॖ	^ध^मं	–	^ग^मं	–	ग	–	^ध^मं	–	धॖ	^सां^नि	–	सां	रींॖ
मुऽ	ख	ऽ	मी	ऽ	ऽ	ऽ	डों	ऽ	ऽ	गी	ऽ	ऽ	ऽ
×					२		०			३			
^ध^नि	धॖ	प	^ध^मं	धॖ	रींॖ	नि	^ध^मं	–	ग	^ग^मंरीॖ	ग	मं	प
आ	ऽ	ऽ	जे	ऽ	ऽ	अ	हो	ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽ	कै	से।
×					२		०			३			

पूर्वी.– धमार. (विलंबित).

स्थायी.

				ऩि
				सा
				भ
				०
			प	
ऩि रि॒ ग मं	प ध॒ – प –	ध॒	म प मं	
लो री ते रो	जो ब ऽ न ऽ	ऽ भ	लो ऽ ऽ	
३	×	२	०	
	ग मं			
ग म ग –	मं रि॒ – ग –	मं	ग रि॒ –	
री भ लो ऽ	भ लो ऽ ते ऽ	ऽ रो	भा ऽ ऽ	
३	×	२	०	
ऩि	ध॒		ग	
सा – – सा	सा ध॒ – मं –	प मं	म ग सा	
ग ऽ ऽ सु	हा ऽ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ	ऽ ग, भ।	
३	×	२	०	

अंतरा.

प ध॒ सां			
ध॒ मं ध॒ नि –	सां सां	सां – –	नि सां सां –
भ लो ऽ ला ऽ	ऽ ल	सौं ऽ ऽ	ऽ ऽ ग ऽ
×	२	०	३

सां	–	–	नि	ध	नि	ध	नि	–रीं	निध	नि	ध	प	–
हो	ऽ	ऽ	री	ऽ	ऽ	ऽ	खे	ऽऽ	लऽ	त	भ	लो	ऽ
×					२		०			३			
मं	प	ध	मं	–	प	मं	म	ग	सा				
र	चो	ऽ	तैं	ऽ	ऽ	ऽ	फा	ग,	भ				
×					२		०						

राग मारवा.

रागेऽस्मिन् मारवाख्ये किलगमधनयस्तीव्रकाः स्युर्मृदू रिः ।
वाद्यास्मिन्स्याद्द्वितीयो स्वरपविरहितो लक्ष्ययोगानुरोधात् ॥
संवादी धैवतोऽसौ स्फुटमिहगमनं साध्यतेऽतिश्रमेण ।
संगीताभ्यासशीलैर्नियतमविरतं गीयते सायमेव ॥

कल्पद्रुमांकुरे ।

तीव्रौ गमौ धनी चैव मृदूरिर्धैवतर्षभौ ।
संवादिवादिनौ चापः स मारुः सायमीरितः ॥

चंद्रिकायाम् ।

तीखे गमधानि सुर रिखब कोमल पंचम नाहिं ।
धरि संवादीवादितें कहत मारवा ताहिं ॥

चंद्रिकासार ।

धमौ गरी गमौ गश्च रिसौ निधौ मधौ सरी ।
मारवा ऋषभांशाढ्याऽपा सायं चित्ररूपिणी ॥

अभिनवरागमंजर्याम् ।

हा राग मारवा थाटांतून उत्पन्न होतो. त्यांत ऋषभ कोमल व मध्यम तीव्र व बाकीचे सारे स्वर शुद्ध आहेत. यांत पंचम वर्ज्य असतो म्हणून याची जाति षाडव–षाडव आहे. ह्याच्या आरोहांत निषाद अनेक वेळां वक्र केलेला

ष्टीस पडतो. ह्या रागांत वादी ऋषभ व संवादी धैवत आहे. या रागाची सारी
तुबी रि, ग व ध, या स्वरांवर आहे. अवरोहांत ऋषभ जेव्हां वक्र होतो तेव्हां
ह्ा राग अधिक स्पष्ट होतो व खुलतो. या रागांत फारसें मींडकाम होत नाहींत
व तें तितकें शोभणारहि नाहीं. ह्याचा गानसमय दिवसाचा शेवटचा प्रहर आहे.
या रागांतून पुढें कल्याणथाटाचे रागांत सहज जातां येतें, म्हणून ह्याला परमेल-
प्रवेशक राग असेंहि कधीं कधीं म्हणतात.

आरोहावरोहस्वरूप.

सा रे ग मं ध निध सां । सां निध, मं ग रे सा,

पकड.

ध मं ग रे, ग मं ग, रे, सा.

मारवा—त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

नि़ रे॒ ग म॑	नि ध ऽ म॑	ग रे॒ ग म॑	ग रे॒ सा ऽ
३	×	२	०
नि़ रे॒ नि़ ध़	म़॑ ध़ सा ऽ	नि़ रे॒ ग म॑	ग रे॒ सा ऽ।
३	×	२	०

अंतरा.

म॑ ध ग	म॑ ध सां ऽ	नि रें॒ गं म॑	गं रें॒ सां ऽ
३	×	२	०
रें॒ नि ध नि	ध म॑ ध म॑	ग रे॒ ग म॑	ग रे॒ सा ऽ।
३	×	२	०

मारवा— त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

ध म॑

ऽ ध ग म॑	ध म॑ ग रे॒	नि़ रे॒ नि़ ध़	म़॑ ध़ सा नि़
३	×	२	०
ऽ रे॒ ग नि़	रे॒ ग म॑ ध	ग नि ध रें॒	नि म॑ ध रें॒
३	×	२	०
ग नि ध म॑	ग म॑ ध रे॒	ग म॑ ग रे॒	नि़ रे॒, ध म॑।
३	×	२	०

अंतरा.

ग म

ध	नि	ऽ	सां	नि	ऽ	रें	गं	मं	गं	रें	गं	नि	रें	नि	ध
०				३				×				२			
रें	ऽ	रें	नि	ध	मं	ग	रे	ऽ	ध	नि	ऽ	रे	ग	मं	ग
०				३				×				२			
रे	ऽ	मं	गं	रें	गं	मं	धं	ऽ	रें	ऽ	नि	ध	मं	ग	रे
०				३				×				२			
नि	रे	ध	मं	ऽ	ध	ग	मं	ध	मं	ग	रे				
०				३				×							

मारवा–झपताल. (मध्यलय).

स्थायी.

(सा) ध	–	मं	मं	ध	मं	ध	मं	ग	री
ती	ऽ	व	र	ग	म	ध	नि	सु	र
×		२			०		३		
सारी	ग	(री) ग	ग	म	ग	री	ग	री	सा
मेऽ	ऽ	ल	न	स	ज	त	म	धु	र
×		२			०		३		

नि़					री				
सा	सानि़	री	री	री	नि़	ध़	मंध़	सा	सा
चि	कऽ	र	त	रि	ख	ब	भीऽ	त	र
×		२			०		३		
		री							
सारी	ग	ग	ग	मं	ग	री	ग	री	सा
माऽ	ऽ	रु	व	क	ह	त	च	तु	र।
×		२			०		३		

अंतरा.

		ध	ध		ध				
ग	–	मं	मं	ध	मं	सां	सां	सां	सां
रा	ऽ	ग	गा	ऽ	व	त	सु	क	र
×		२			०		३		
नि					रीं				
सां	–	रीं	रीं	रीं	नि	रीं	नि	ध	ध
पौं	ऽ	च	म	वि	वा	ऽ	दि	सु	र
×		२			०		३		
ध									
मं	ध	मं	ग	री	मं	ग	री	री	सा
सौं	ऽ	वा	ऽ	द	रि	ध	बि	च	र
×		२			०		३		
सा					ग				
री	–	रीं	रीं	रीं	री	री	ग	री	सा
अ	ऽ	स्त	दि	न	अ	त	रु	चि	र।
×		२			०		३		

मारवा– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

म			ध
म॑ ग – री॒	सा सा नि़ नि़	री॒ – ग ग	म॑ – ध ग
जा ओ ऽ मो	हृ न मो रे	फौं ऽ दृ प	रो ऽ ना ऽ
०	३	×	२
सां सां	ध ध		
नि निरीं॒ नि ध	म॑ म॑ध म॑ ग	री॒ – ग म॑	ग री॒ सा –
क पऽ टि कु	टि लऽ ह म	आ ऽ प भ	ले ऽ हो ऽ
०	३	×	२
सा सा			ध
नि़ नि़ ध़ नि़	– नि़ री॒ री॒	ग – ग ग	म॑ – ध ग
गु न नि धा	ऽ न अ रु	श्या ऽ म स	लो ऽ ना ऽ।
०	३	×	२

अंतरा.

	ध	ध	
ग – ग ग	म॑ – ध म॑ध	सां – सां सां	सां रीं॒ सां सां
मैं ऽ दृ म	ती ऽ ह मऽ	का ऽ न च	तु र तु म
०	३	×	२
नि	रीं		
सां सां रीं॒ रीं॒	नि रीं॒ नि ध	म॑ म॑ ध ध	म॑ – ग ग
वि र ह वि	था ऽ भ ले	ह म को स	ता ऽ व त
०	३	×	२
म॑			
ग – म॑ री॒	ग – म॑ म॑	ग – म॑ ग	री॒ – सा –
मैं ऽ दि र	में ऽ अ ब	दे ऽ र प	रे ऽ गी ऽ
०	३	×	२

सा			ध
ध़ – ध़ –	ऩि – ऱी ऱी	ग ग ग –	मं – ध ध
क्यूं ऽ पू ऽ	छो ऽ तु म	ह म रो ऽ	रो ऽ ना ऽ।
०	३	×	२

मारवा– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

सा मं	ध	ध ध	ग ग
ऩि ऩि ऱी ग	ग ग मं ध	सां – नि नि	मं ध मं ग
ज ग त ज	न जि ज ग	दौं ऽ व भ	वा ऽ ऽ नि
०	३	×	२
		ऩि	
मं ग – ऱी	ऱी सा सा सा	ध़ ध़ ध़ मं़	ध़ सा सा सा
कि र्पा ऽ क	र नि हु ख	ह र नि सु	ख क र नि
०	३	×	२
सा	ध	मं ध	
ऩि ऩि ऱी ग	ग ग मं ध	नि नि ध मं	ग ऱी सा सा
प्र ण त ज	न श र नि	भ व ज ल	धि त र नि।
०	३	×	२

अंतरा.

ध			
मं – ध सां	– सां सां –	सां सां सां सां	सां ऱीं सां –
मैं ऽ प ती	ऽ त से ऽ	व क च र	न न को ऽ
०	३	×	२
सां	सां सां		ध
नि नि ऱीं ऱीं	नि नि ऱीं नि	– ऱीं नि ध	मं ध मं ग
म ज प र	कि र्पा ऽ दृ	ऽ ष्टि अ ब	की ऽ जे ऽ
	३	×	२

	ध		
मं री॒ – ग	– ग मं ध	मं ग – मं	ग री॒ सा –
म हा ऽ मा	ऽ य जो ऽ	ग नी ऽ शि	वा ऽ नी ऽ
०	३	×	२

सा	ध	मं	
नि़ नि़ री॒ ग	ग ग मं ध	नि नि ध मं	ग री॒ सा सा
प्र ण त ज	न श र नि	भ व ज ल	धि त र नि।
०	३	×	२

मारवा– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

सा	ध		ध
नि़ नि़ री॒ ग	– ग मं ध	नि ध – नि	मं ध मं ग
का उ कि री	ऽ त को उ	क र ऽ स	खी ऽ री ऽ
०	३	×	२

		ध़	
मं री॒ ग मं	ग री॒ सा –	मं़ – ध़ –	सा सा सा –
मी ऽ त पि	य र वा ऽ	जो ऽ जो ऽ	क रि ये ऽ
०	३	×	२

सा –	री॒ – सा सा	नि़ री॒ ग मं	ग री॒ सा –
ऽ ऽ सो ऽ	सो ऽ स व	अ प नें ऽ	म न की ऽ।
०	३	×	२

अंतरा.

ध			
मं – ध सां	– सां सां सां	सां सां सां सां	सां रीं॒ सां –
हों ऽ अ धी	ऽ न त न	म न ध न	तु म रे ऽ
०	३	×	२

नि नि री॒ं –	नि नि री॒ं नि	– री॒ं नि ध	मं ध मं ग
तु म तो ऽ	मे है र बा	ऽ न स ब	के ऽ ऽ ऽ
०	३	×	२
री॒ री॒ – ग	– ग मं मं	ग ग मं ग	री॒ – सा –
स दा ऽ रीं	ऽ ग प र	रं ग ब र	सा ऽ यो ऽ।
०	३	×	२

मारवा – त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

(सा) ध ध मं ध	मं ग री॒ री॒	री॒ (गरी॒) ग मं	ग री॒ सा –
अ व गु न	ब क स क	र (मऽ) क र	मे ऽ रे ऽ
०	३	×	२
(ध) मं – ध ध	सा – सा (सानि)	री॒ (गरी॒) ग मं	ग री॒ सा –
ए ऽ कि र	ता ऽ र (सऽ)	र (नऽ) द र	ते ऽ रे ऽ।
०	३	×	२

अंतरा.

(मं) ग ग ग –	(ध) मं – ध (मंध)	सां – सां सां	सां री॒ं सां –
इ त नो ऽ	ही ऽ ब (रऽ)	मां ऽ ग त	अ ब मैं ऽ
०	३	×	२
(सां) नि नि रा री॒ं	नि री॒ं – (री॒ं) नि	– री॒ं नि ध	(ध) मं ध म त
दि न दि न	ब ढो ऽ ग्या	ऽ न स र	सा ऽ म त
०	३	×	२

मं री री ग	– ग मं ध	मं ग – मं	ग री सा ऽ
ता ऽ न रा	ऽ ग ता ऽ	ल सू ऽ र	मे ऽ रे ऽ
०	३	×	२
(सा) ध ध मं ध	मं ग री री		
अ व गु न	ब क स क		
०	३		

मारवा– त्रिताल (मध्यलय).

स्थायी.

(सा) ध ध मं ध	मं ग री –	सारी ग (री) ग मं	ग री सा सा
सु घ र सु	घ र बै ऽ	ठेऽ ऽ स ब	गु नि ज न
०	३	×	२
(ध) मं – ध –	सा सा सा –	सारी ग (री) ग मं	ग री सा –
दे ऽ खो ऽ	गु न की ऽ	रीऽ ऽ त अ	नो ऽ खी ऽ।
०	३	×	२

अंतरा.

(ध) मं – ग ग	(ध) मं मं ध –	(ध) मं मं सां –	सां – सां –
स ऽ त सु	र न सौं ऽ	गु न को ऽ	गा ऽ वे ऽ
०	३	×	२
(नि) सां (सां) सां – नि	– (रीं) रीं नि –	(रीं) रीं नि – ध	मं ध मं ग
उ नं ऽ चा	ऽ स कू ऽ	ट ता ऽ न्सु	ना ऽ वे ऽ
०	३	×	२

मं रि॒ – ग	– ग (ग)नि (ध)नि	ध मं ग मं	ग रि॒ सा –
स दा ऽ रैं	ऽ ग री ऽ	झ त स ब	म न को ऽ।
०	३	×	२

मारवा– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

(ग)ध – मं	ग – रि॒ सा	(सा)नि॒ – रि॒	ग – – मं
ऽ आ ऽ ना	वे ऽ मि ल	ऽ जा ऽ ना	वे ऽ ऽ ऽ
०	३	×	२
ध – मं	ग – रि॒ सा	(सा)नि॒ – रि॒	ग – – –
ऽ आ ऽ ना	वे ऽ मि ल	ऽ जा ऽ ना	वे ऽ ऽ ऽ
०	३	×	२
(ध)मं – ग	(ध)मं – ध –	नि ध – नि	(ध)मं ध मं ग
ऽ सा ऽ मि	दा ऽ ऽ ऽ	श र ऽ द्रि	गा ऽ ना ऽ।
०	३	×	२
रि॒ (रि)ध – मं			
ऽ आ ऽ ना			
०			

अंतरा.

(ग)मं ग ग	(ध)मं – ध ध	(ध)मं सां – सां	सां – सां –
ऽ चं द न	का ऽ क ठ	डा ऽ ऽ ब	ना ऽ या ऽ
०	३	×	२

सां सां सां	निसां रीं निं ध	मं नि ध	मं ग री ग
ऽ ता प र	बैऽ ऽ ठे ऽ	ऽ ता ऽ ना	वे ऽ ऽ ऽ।
०	३	×	२
ध ध – मं			
ऽ आ ऽ ना			
०			

मारवा–एकताल. (मध्यलय).

स्थायी.

सा
बो

नि री	ग मं	ध मं	ध मं	ग री	ग मं
ल न	बि न	क ब	ऽ हूं	ऽ चै	न न
३	४	×	०	२	०
ग री	सा सा	(ध) मं ध	री सा	– सा	री –
हिं प	र त	पि य	र बा	ऽ जो	चा ऽ
३	४	×	०	२	०
(री) ध मं	ध –	निरी गमं	ध ग	मं ग	री सा
हे र	स ऽ	आऽ ऽऽ	ऽ ऽ	ऽ वे	मा, बो।
३	४	×	०	२	०

ध म॑	—	ध	ध	सां	—	सां	सां	नि सां	नि	रिं	रिं
औ	ऽ	र	न	सें	ऽ	तु	म	भ	ला	ऽ	इ
×		०		२		०		३		४	
रिं नि	रिं	नि	ध	म॑	ध	म॑	ग	रि	—	—	म॑
पी	ऽ	त	क	रो	ऽ	म	न	के	ऽ	ऽ	रं
×		०		२		०		३		४	
ग	रि	सा	—	नि	रि	ग	म॑	ध	सां	रिं	—
गी	ऽ	ले	ऽ	ह	मे	बो	ल	न	सु	ना	ऽ
×		०		२		०		३		४	
रिंरिं	निध	निनि	धम॑	धध	म॑ग	रि	सा				
ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ,	बो				
×		०		२		०					

मारवा— एकताल.— (मध्यलय).

स्थायी.

सा ध	ध	म॑	ग	रि	सा	नि	—	रि	ग	—	ग
च	लो	ह	टो	गि	र	धा	ऽ	रि	इया	ऽ	म
×		०		२		०		३		४	
रिं नि	नि रिं	नि	ध	म॑	ग	नि	ध	म॑	ग	रि	सा
न	इ	सी	चु	न	र	मो	रि	चि	ग	र	त
×		०		२		०		३		४	

(सा)नि़ –	री॒ ग	ग ग	(ध)म॑ –	ध सां	सां सां
हां ऽ	हां क	र त	पा ऽ	य प	र त
×	०	२	०	३	४
(नि)सां (नि)रीं॒	नि ध	म॑ ग	म॑ ग	री॒ ग	री॒ सा
क र	प क	र त	क छु	ना ड	र त।
×	०	२	०	३	४

अंतरा.

(म॑)ग –	ग ग	म॑ ध	(ध)सां सां	सां सां	सां सां
बा ऽ	ट च	ल त	अ च	रा ग	ह त
×	०	२	०	३	४
(ध)सां सां	(सां)नि रीं॒	नि ध	म॑ –	नि ध	म॑ ग
म टु	की ऽ	स र	सों ऽ	ढु र	क त
×	०	२	०	३	४
(सा)री॒ –	ग ग	(ध)म॑ ध	म॑ ग	म॑ ग	री॒ सा
जा ऽ	य क	हों ऽ	घ र	को ऽ	अ ब
×	०	२	०	३	४
(नि)सां (सां)रीं॒	नि ध	म॑ ग	म॑ ग	री॒ ग	री॒ सा
ह टो	ह टो	अ ब	च तु	र इय।	ऽ म।
×	०	२	०	३	४

मारवा– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

(सा)मं मं ग (ग)मं	ग री॒ सा –	सा सा ध़ –	सा सा री॒ –
सु न स न	ब ति यां ऽ	स ग री ऽ	र ति यां ऽ
०	३	×	२
(ग)री॒ री॒ ग ग	(ध)मं ध सां सां	(ध)सां रीं॒ नि ध	मं ग री॒ सा
उ च ट जि	या ऽ मो रा	ड र पा ऽ	ऽ ऽ ऽ वे।
०	३	×	२

अंतरा.

(ध)मं मं ध ध	(ध)मं ग (ध)मं ध	सां सां सां सां	सां – रीं॒ –
र ह त अ	कें ऽ लो ऽ	थ र थ र	कां ऽ पे ऽ
०	३	×	२
(सां)नि नि रीं॒ –	(सां)नि निरीं॒ नि ध	(ध)मं मं ध ध	(ध)मं – ग –
जि य रा ऽ	उ नऽ बि न	ल र ज न	मो ऽ रा ऽ
०	३	×	२
(री॒)सा – ग ग	मं – ध ध	(ध)रीं॒ – नि ध	मं ग री॒ सा
का ऽ सें क	हूं ऽ स ग	रो ऽ दु ख	पा ऽ ऽ वे।
०	३	×	२

मारवा.–एकताल (विलंबित).

स्थायी.

धध		ग ध		सां	ध
मंमं धमं	गरी सा	मंग मंध	सां –	नि रींनि	मंध मंग
झांझ ऽन	मोऽ रा	झन काऽ	ई ऽ	न ऽसु	नाऽ ईऽ
३	४	×	०	२	०

ध		सा	सा		
मंध मं,गरी	गरी सा	नि,निरी निध	निरी गग	मंमंगमं गरी	गरी सा
लोऽ ग,ऽऽ	ऽऽ वा	पि,याऽ काई	मुख दिखा	ऽऽऽऽ ऽइ	ओऽ र।
३	४	×	०	२	०

अंतरा.

ध			नि		ध
मंध सांसां	सांसां निरीं	सां –	सां –,निध	नि रींनि	मं ध
लेऽ चलो	नग ऽर	में ऽ	मैं ऽ,सुऽ	र ऽझ	न ऽ
३	४	×	०	२	०

			ध	नि	
निध मंग	री –	री –	मं ध	सां नि	रीं नि
मिल बिछ	रे ऽ	आ ऽ	नौं द	क ऽ	ऽ रे।
३	४	×	०	२	०

मारवा– झूमरा. (विलंबित).

स्थायी.

ध मंमं	ध ध	ध ध ध	
मंध धध,मंग रीसा रीनि	मं – मं	मं मं मं ध	मं ग री
नऽ नंऽ,द्रोऽ याऽ ऽ,ऽत्र	वा ऽ व	ना मो री ऽ	रे ऽ ऽ
३	×	२	०

री ग मं ध	मंध मंध (ध)री	ग मं ग री	ग री सा
ऽ ऽ ऽ ऽ	ऽऽ ऽऽ ऽ	स व घ र	ऽ घ र
३	×	२	०
सा नि री (ध)निनि	(ध)मं ध सा	सा सा सानि री	(ध)मं (ध)मं (ध)मं
च वा ऽ वक	र ऽ त	फि र तऽ ऽ	र ह त
३	×	२	०
नि ध –	मं – ग	(सा)नि री ग मं	ध मं (ध)मं
ऽ नि त ऽ	झू ऽ ट	सां ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ च।
३	×	२	०

अंतरा.

(ध)मंध मंग री ,री	ग मं ध	(ध)मंध सां – सां	रीं सां –
कांऽ हूऽ के ,ल	गा ऽ ये	बुऽ झा ऽ ये	का हा ऽ
३	×	२	०
सां – सांनि रीं	(रीं)नि ध –	(ध)मं – ध –	(ध)मं ग री
हो ऽ तऽ ऽ	है ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	मा ऽ इ
३	×	२	०
(सा)नि री ग मं	ध –नि ध	(नि)ध नि री ग	(ध)मं ध (ध)मं
सा ऽ च को	ऽ ऽकां हां	आं ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ च।
३	×	२	०

मारवा– एकताल. (विलंबित).

स्थायी.

(ध)मं	(ध)मंध	मं	ग	(ध)मं	–	ध	मं	ग	री	(सा)री	ग
जि	याऽ	अ	क	लो	ऽ	इ	आ	ऽ	वे	आ	–
३		४		×		०		२		०	
री	ग	–	मं	ग	री	सा	–	(नि)सानि	री	नि	ध
वे	मो	ऽ	री	मा	ऽ	इ	ऽ	रीऽ	ऽ	पि	य
३		४		×		०		२		०	
(ध)मं	ध	सा	सा	–	(नि)सा	(नि)री	री	धधमंध	धमंगरी	गमंमंग	रीसानिसा
ग	व	न	को	ऽ	ग	इ	ल	वाऽऽऽ	ऽऽऽऽ	ऽऽऽऽ	ऽऽऽऽ।
३		४		×		०		२		०	

अंतरा.

मं	ग	(ध)मं	ध	सां	–	सां	–	(नि)सां	सांनि	रीं	–
उ	न	बि	न	मैं	ऽ	का	ऽ	वि	रऽ	हा	ऽ
३		४		×		०		२		०	
(सां)नि	(सां)निरीं	नि	ध	(ध)मं	(ध)मं	ध	मं	ग	री	सा	–
दु	खऽ	वा	ऽ	नि	स	ऽ	दि	ना	ऽ	ऽ	ऽ
३		४		×		०		२		०	
(सा)नि	(सा)निरी	नि	ध	(नि)सा	सानि	री	–	रींरींनिरीं	रींनिधमं	धधमंग	मंगरीसा
नि	तऽ	भ	इ	ल	वाऽ	ऽ	ऽ	ऽऽऽऽ	ऽऽऽऽ	ऽऽऽऽ	ऽऽऽऽ
३		४		×		०		२		०	

मारवा– एकताल. (विलंबित).

स्थायी.

(नि़) सा
मा

(ध)म॑ (ध)म॑	— धनि	(ध)म॑ (ध)म॑	ग (ध)म॑	ध म॑	ग री॒
ई ऽ	ऽ मोहे	का हु	ऽ की	ऽ क	हा ऽ
३	४	×	०	२	०
ग री॒	सा नि़सा	(नि़)सा (ध)म॑ध	म॑ गरी॒	(री)ग री॒	सा नि़सा
ऽ प	री ऽऽ	अ पऽ	ने पीऽ	त म	को ऽऽ
३	४	×	०	२	०
(सा)नि़री नि़	(ध़)म़॑ ध़	(नि़)सा री॒	— (ध)म॑	ग री॒	(नि़)सा सा
राऽ खों	गी ऽ	ग रे	ऽ ल	गा ऽ	य, मा।
३	४	×	०	२	०

अंतरा.

गग
कोऊ

(ध)म॑ ध	(ध)म॑ सां	सां —	सां —	(नि)सां सां	(सां)निसां निसांरीं॒रीं॒
ला ऽ	ख क	हो ऽ	तो ऽ	ए क	नाऽ ऽऽऽगे
३	४	×	०	२	०

(कण) रीं		ध	ध	ध	सां
निं ध	मं ग	मं ग	मं ध	मं सां	सां नि
नों ऽ	री ऽ	ए रि	हूं तो	दे ऽ	ख री
३	४	×	०	२	०

(कण)		सां			नि
रीं गं	रीं सां	रीं नि	ध मं	ग री	सा सा
ऽ झ	र हि	उ न	को सु	भा ऽ	य, मा
३	४	×	०	२	०

मारवा.– त्रिताल. (विलंबित).

स्थायी.

सा
पि

(कण) सा	मं ध	री	नि
नि री ग मं	ध मं ग री	ग री सा —सा	सा री सा —
या ऽ मो रे	अ न त ऽ	दे ऽ स ऽग	ई ल वा ऽ
३	×	२	०

(कण) ध ध		नि	
मं मं — गरी	ग री सा —	ध नि ध मं	ग री सा ,सा
ना जा ऽ नूंऽ	ऽ क ब ऽ	घ र ऽ आ	ऽ वें गें ऽपि।
३	×	२	०

अंतरा.

(कण) ध		नि	सां ध
मंध सांसां सांसां सांसां	रीं — सां —	सांसां सां नि रीं	नि,निरीं निध मं ग
उन केद रस देख	वे ऽ को ऽ	अखि या ऽ ऽ	त,रऽ सर ही ऽ
३	×	२	०

मं ध सां सां	सांनि रीं सां –	सां सांनि रीं रीं	री री सा –सा
उ न बि न	मोऽ ऽ हे ऽ	क छूऽ ऽ न	भा ऽ वे, ऽपि।
३	×	२	०

मारवा– त्रिताल (मध्यलय).

स्थायी.

नि री
उ द

ग मं ध मं	ध मं ग री	सा – – –	– – नि री
त न दे रे	ना दी ऽ म्त	ना ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ उ द
०	३	×	२
ग मं ध मं	ध मं ग री	सा – मं ध	नि री नि री
त न दे रे	ना दी ऽ म्त	ना ऽ त न	न न द रे
०	३	×	२
ग नि – री	ग मं ध ध	मं नि – ध	रीं – नि –
ना दी ऽ म्त	न न दिर दिर	त दे ऽ र्ना	दे ऽ र्ना ऽ
०	३	×	२
गं गं रीं नि	रीं नि ध मं	ध नि रीं –	रीं नि ध मं
ता ऽ रे त	दा रे दा नि	दी ऽ ऽ ऽ	म्त न न न
०	३	×	२

ध – ध मं	ग ग मं –	मं ग ऱी सा	ऩि ध़ ऩि ऱी
तो ऽ म्त न	न न दी ऽ	म्त न न न	न न, उ द।
०	३	×	२

अंतरा.

नि नि ध मं	ध ध मं ग	मं ध नि ऱीं	– सां सां –
दिर दिर ता ना	दिर दिर ता ना	दे ऽ नीं दे	ऽ नीं दीं ऽ
×	२	०	३
सां – नि ऱीं	गं मं धं मं	धं मं गं ऱीं	गं मं गं मं
म्दी ऽ म्त न	न न दे रे	ना त दा रे	दा नि दी ऽ
×	२	०	३
ऱीं गं नि ऱीं	ध नि मं ध	ग मं ऱी ग	नि ऱी ग मं
म्त ग न न	दे रे ना त	दि या ना रे	दा नि दी ऽ
×	२	०	३
ऱी ग मं ध	मं ध नि ऱीं	नि ऱीं गं गं	गं गं ऱीं नि
म्त न न न	दे रे ना त	दि या ना रे	दा ऽ ऽ ऽ
×	२	०	३
ध मं ग ऱी	सा – ऩि ऱी		
ऽ ऽ ऽ ऽ	नी ऽ, उ द		
×	२		

मारवा— एकताल. (मध्यलय).

स्थायी.

ध –	मं ध	मं ग	री री	सा –	नि़ निरी
तो ऽ	म्त न	न त	न न	तों ऽ	म्त नऽ
×	०	२	०	३	४
नि़ ध़	ध़ ध	– मं	मं ध	मं ग	री री
दे रे	न दा	ऽ रे	त न	न दे	रे ना
×	०	२	०	३	४
री –	ग –	(री)ग मं	ग री	री सा	सा सा
तो ऽ	म्तो ऽ	म्त न	न न	न दे	रे ना
×	०	२	०	३	४
नि़ री	ग मं	ध नि	– मं	ध मं	ग मं
ना द्रे	तुं द्रे	त दीं	ऽ म्त	दीं ऽ	म्त दीं
×	०	२	०	३	४
री ग	मं ध	ग मं	ग री	सा नि़	ध़ –
ऽ म्त	न द्रे	त दि	या ना	रे त	दीं ऽम ।
×	०	२	०	३	४

अंतरा.

ध –	ध मं	ग री	ग मं	ध सां	– सां
दी ऽ	म्त न	दे रे	त द	रे दा	ऽ नि
×	०	२	०	३	४

नि रीं	गं रीं	सां सां	नि –	रीं नि	ध मं
तों ऽ	ऽ म्त	न न	दीं ऽ	ऽ म्त	न न
×	०	२	०	३	४
ध नि	ध मं	ग री	ग मं	ध –	ग मं
ता ऽ	रे त	न न	ना द्रे	द्रे ऽ	तुं द्रे
×	०	२	०	३	४
ग री	सा –	ध़ –	म़ म़	ध़ सा	सा ग
द्रे त	दा ऽ	नी ऽ	धा ती	ना धा	किट धुम
×	०	२	०	३	४
मं ध	सां –	मंध सां	– रीं	सां सां	नि नि
किट तक	थों ऽ	तक् थो	ऽ धुम	किट तक	धा किड
×	०	२	०	३	४
रीं गं	– रीं	सां सां	रीं नि	– ध	मं ग
नग धे	ऽ धुम	किट तक	धे त्लां	ऽ न्न	धा ऽ
×	०	२	०	३	४
री ग	– मं	ध –	ग मं ग	री सा	ध़ –
धे त्लां	ऽ न्न	धा ऽ	धे त्लां	ऽ न्न	धा ऽ
×	०	२	०	३	४

मारवा– तिलवाडा. (विलंबित).

स्थायी.

निरे गमं ध मंग	री सा सा(सा) –निध	नि री सा निनिरीनिध
तन नन ऽ तन	ना ऽ नाऽ ऽ,नन	ना रे दो ऽतनऽ,देरे
३	×	२
मं धमं सा री	गग मंध मंग री	–सा –सा नि रीध
या ऽऽ ऽ रे	दानि मोंऽ ऽऽ ऽ	ऽमां ऽडे ऽ ऽऽ
०	३	×
नि री ग गमं,ध	मं ग री सासा	
ना ऽ ऽ ऽऽ,ऽ	ऽ ऽ रे दोस	
२	०	

अंतरा.

मंग मंध	मं सां सां –सां	सां –ध नि रीं
ऽ ऽ बेऽ ऽव	फा ऽ ई ऽन	क ऽखें दा ऽ
३	×	२
मं गं रीं सा	निसां –रीं नि –ध	मं ध मंग रीरी
से ऽ ऽ ड	ऽऽ ऽजे ग ऽह	सा ऽ इऽ ऽन
०	३	×
सानि रीध नि री	मं ग रे सासा	
कऽ ऽखु दा ऽ	से ऽ ऽ डर	
३	०	

मारवा–झपताल (मध्यलय).

स्थायी.

री	सा	(सा)ध़	सा	सा	सा	सानि़	री	सा	सा
म	हा	द्	ल	बि	क	टऽ	भ	ट	प
×		२			०		३		
(सा)नि़	री	ग	–	मं	ग	री	सा	–	सा
ब	ल	रा	ऽ	ज	र	घु	बी	ऽ	र
×		२			०		३		
(नि़)सा	री	सा	ग	ग	(ध)मं	मं	ध	मं	ध
ति	ल	क	स	मु	झ	स	ट	ह	ट
×		२			०		३		
नि	ध	मं	ग	–	मं	ग	री	–	सा
न	क	र	रा	ऽ	मे	ऽ	पा	ऽ	ई।
×		२			०		३		

अंतरा.

(मं)ग	–	मं	ध	ध	(ध)मं	–	सां	सां	–
नी	ऽ	ल	न	ल	री	ऽ	झ	रा	ऽ
×		२			०		३		
(नि)सां	–	रीं	रीं	–	(रीं)नि	रीं	नि	ध	ध
जा	ऽ	ब	ली	ऽ	लौं	ऽ	क	क	रि
×		२			०		३		

(ध)मं	नि	ध	मं	ग	मं	ग	री॒	सा	सा
पौं	ऽ	क	ह	नु	मौं	ऽ	त	छि	न
×		२			०		३		
(नि़)सा	–	रीं॒	नि	ध	मं	ग	री॒	–	सा
ए	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	मा	ऽ	ई।
×		२			०		३		

मारवा– चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

(ग)ध	मं	ध	मं	ग	ध	मं	ग	–	ग	री॒	सा
प्र	थ	ऽ	म	ऽ	गौं	ज	न	ऽ	क	ऽ	र
×		०		२		०		३		४	
(नि़)सा	नि़	री॒	नि़	–	ध़	(सा)नि़	री॒	ग	री॒	सा	–
अ	ऽ	ऽ	स्ना	ऽ	न	अं	ज	न	दी	ए	ऽ
×		०		२		०		३		४	
(सा)नि़	–	री॒	ग	–	ग	ध	मं	ध	सां	–	सां
ला	ऽ	ऽ	ग	ऽ	त	नै	ऽ	ऽ	न	ऽ	न
×		०		२		०		३		४	

सां <u>रीं</u>	नि ध	मं नि	ध मं	ग ^{री}ग	<u>री</u> सा
नी ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ	ऽ को।
×	०	२	०	३	४

अंतरा.

(मं)ध मं	ध सां	— —	(नि)सां नि	<u>रीं</u> <u>रीं</u>	सां —
ना ऽ	क की	ऽ ऽ	ऽ ऽ	ऽ न	थ ऽ
×	०	२	०	३	४
(नि)सां —	नि <u>रीं</u>	सां सां	(नि)सां नि	<u>रीं</u> नि	ध ध
आ ऽ	ऽ ऽ	न न	में ऽ	ऽ बी	ऽ री
×	०	२	०	३	४
(मं)ध मं	ध मं	ग (ग)ध	मं ग	मं ग	<u>री</u> सा
अ ल	ऽ क	ऽ फु	ले ऽ	ऽ ऽ	ऽ ल
×	०	२	०	३	४
(नि)सा नि	<u>री</u> ग	— —	(ध)मं ध	(ध)मं ध	सां सां
सिं दु	र मां	ऽ ग	मा ऽ	थे के	स र
×	०	२	०	३	४

सां रीं	नि	ध	मं	नि	ध	मं	ग	–	री ग	री	सा
टी ×	ऽ	ऽ ०	ऽ	ऽ २	ऽ	ऽ ०	ऽ	ऽ ३	ऽ	ऽ ४	को।

मारवा– चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

ग
ध
अ

ध मं	ग	री	सा	सा	–	–	नि सा	–	सा	सा नि	री
ना ३	ऽ	ह ४	त	ना ×	ऽ	ऽ ०	द	ऽ २	अ	का ०	ऽ
ग	री	–	सा	नि सा	सानि	री	नि	ध	–	नि सा	–
स ३	बा	ऽ ४	यु	मौं ×	ऽऽ	ऽ ०	दे	ऽ २	ऽ	न्या ०	ऽ
सानि	री	–	री	मं ग	मं	ग	री ग	री	सा	–	सा ध
रोऽ ३	न्या	ऽ ४	रो	बा ×	ऽ	ऽ ०	द	ऽ २	ल	ऽ, ०	अ।

अंतरा.

^ध^ मं ध	^नि^ सां सां	सां –	^नि^ सां सां	नि रीं	– सां
चि त	च प	ला ऽ	च म	ऽ क	ऽ त
×	०	२	०	३	४
^सां^ नि –	रीं गं	रीं सां	^नि^ सां सांनि	^रीं^ रीं नि	– ध
बो ऽ	ल बूं	ऽ द	ब रऽ	ऽ ख	ऽ त
×	०	२	०	३	४
^ध^ मं ध	मंग मं	ग –	^ध^ मंध सां	नि रीं	नि ध
ता ऽ	रऽ स	मे ऽ	प्रऽ मा	ऽ ऽ	न ए
×	०	२	०	३	४
^मं^ ध मं	ग री	ग री	सा ^सा^ ध		
स मी	ऽ ऽ	ऽ ऽ	र, अ		
×	२	२	०		

मारवा–चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

^ध^ मं ध	मं ग	री सा	सा –	^नि^ सा री	– सा
गां ऽ	व गां	ऽ व	के ऽ	लु गै	ऽ यां
×	०	२	०	३	४
^नि^ सा –	सा री	– री	^मं^ ग मं	ग री	– सा
दौ ऽ	रे दौ	ऽ रे	आ ऽ	इ आ	ऽ इ
×	०	२	०	३	४

(नि)सा री̱	सा ग	– ग	(ध)मं ग	– (ध)मं	– ध
री ऽ	झ री̱	ऽ झ	प्या रे	ऽ को	ऽ ब
×	०	२	०	३	४
(ध)मं ध	– (ध)मं	ग –	(ध)मं ध	मं ग	री̱ सा
लै ऽ	ऽ या	ऽ ऽ	ले ऽ	ऽ ऽ	ऽ त।
×	०	२	०	३	४

अंतरा.

(ध)मं ग	– (ध)मं	– ध	(ध)मं सां	– सां	– सां
वे ऽ	ऽ स	ऽ ब	बु ऽ	ऽ झ	ऽ त
×	०	२	०	३	४
(नि)सां –	सां सां	सां रीं̱	(सां)नि नि	रीं̱ नि	ध ध
श्या ऽ	म सुं	द र	क म	ल नै	ऽ न
×	०	२	०	३	४
(ध)मं (ध)मं	ध मं	ग –	(ध)मं –	ध (ग)मं	ग –
ते रो	ऽ कां	हां ऽ	रा ऽ	ऽ खे	ऽ ऽ
×	०	२	०	३	४
(ग)री̱ –	री̱ ग	मं ध	मं ग	री̱ ग	री̱ सा
सो ऽ	च स	कु च	मु स	ऽ क्या	ऽ त
×	०	२	०	३	४

			सां	ध	ध
ग ग	– मं	– ध	नि –रीं	नि नि	मं ध
मु ख	ऽ फे	ऽ ऽ	रा ऽऽ	त म	न ऽ
×	०	२	०	३	४
सां	ध	नि	ध		
नि –रीं	नि नि	ध –	मं ध	मं ग	री सा
नै ऽऽ	न क	हे ऽ	दे ऽ	ऽ ऽ	ऽ त।
×	०	२	०	३	४

मारवा–चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

नि					
सा	नि़ री	ग मं	ग री	सा सानि़	री सा
ऽ गा	य क	स ब	मि ल	बि चाऽ	ऽ र
×	०	२	०	३	४
	ध				
मं –	मं ध	– री	– ग	– ग	मं ग
ले ऽ	हो ऽ	ऽ या	ऽ बा	ऽ त	को ऽ
×	०	२	०	३	४
री ग	री सा	– सा	मं़ ध़	सा –	सा सा
सु ध	अ स्ता	ऽ इ	सु ध	अ ऽ	च्छ र
×	०	२	०	३	४
			ध		
री –	री ग	– ग	मं ध	मं ध	मं ग
ता ऽ	न रा	ऽ ग	की ऽ	ऽ सौं	ग त
×	०	२	०	३	४

(ग)मं ग	री री	मं ग	री सा	(नि़)सा री	नि़ ध़
में ऽ	ध र	न मु	र न	सूं ऽ	द र
×	०	२	०	३	४
म़ ध़	सा सा	सा –	नि़ री	ग सानि़	री ध़
त ब	क हि	ये ऽ	वा ऽ	ऽ कोऽ	ऽ ऽ।
×	०	२	०	३	४
सा सा					
ऽ गा					
×					

अंतरा.

ग –	ग (ध)मं	– ध	(ध)मं सां	– सां	– सां
ओ ऽ	क्त जो	ऽ क्त	का ऽ	ऽ ब	ऽ में
×	०	२	०	३	४
(सां)नि रीं	गं रीं	– सां	(सां)नि –	रीं नि	– ध
धा ऽ	ऽ रे	ऽ अ	नू ऽ	ऽ प्रा	ऽ स
×	०	२	०	३	४
(ध)मं नि	ध मं	ग री	– (ग)मं	ग री	– सा
त ब	भु र	प द	ऽ ब	ऽ ना	ऽ य
×	०	२	०	३	४

नि़ री॒	ग री॒	– सा	(सा)नि़ री॒	ग री॒	सा –
गा ऽ	ऽ वे	ऽ सु	ना ऽ	ऽ वे	ऽ ऽ
×	०	२	०	३	४
(सा)नि़ –	री॒ ग	– ग	(ध)मं ध	नि ध	मं ग
ऐ ऽ	ऽ सो	ऽ जो	हो ऽ	ऽ ऽ	वे ऽ
×	०	२	०	३	४
मं री॒	ग मं	ग री॒	सा सा	(नि)सा री॒	ध़ सा
स्रे ऽ	ष्ट स्त्र	व न	सु ख	दा ऽ	ऽ य
×	०	२	०	३	४
सा सा					
क, गा					
×					

मारवा– धमार. (विलंबित).

स्थायी.

			(नि)सा सा
			कै से
(नि)सा ध – (ध)मं –	– ध	मं ग –	री॒ – – –
हो ऽ ऽ री ऽ	ऽ खे	ल त ऽ	है ऽ ऽ ऽ
×	२	०	३
(सा)री॒ ग री॒ ग –	ग मं	ध री॒ –	सा – री॒ सा
ये ऽ ऽ ऽ ऽ	नं द	ला ऽ ऽ	ल ऽ य हां
×	२	०	३

(ध)म़ ध़ – सा –	सा –	(सा)नि़ री̱ ग	री̱ – – सा
स ब ऽ स ऽ	खी ऽ	य न –	सों ऽ ऽ क
×	२	०	३
(सा)नि़ री̱ – ग –	– म॑	ग री̱ सा	सा री̱ध़ सा सा
र त ऽ है ऽ	ऽ ऽ	प्या ऽ र	अ होऽ, कै से।
×	२	०	३

अंतरा.

म॑ ध – सां –	– सां	– सां –	रीं̱ – सां –
वि र्ज ऽ की ऽ	ऽ ना	ऽ र ऽ	स ऽ ब ऽ
×	२	०	३
(नि)सां नि रीं̱ गं रीं̱	सां –	(नि)सां नि रीं̱	नि – ध –
ब न ऽ ब ऽ	न ऽ	आ ऽ ऽ	ई ऽ ऽ ऽ
×	२	०	३
नि ध – (ध)म॑ –	ग री̱	म॑ ग –	री̱ – – सा
पि च ऽ का ऽ	ऽ ऽ	र न ऽ	की ऽ ऽ प
×	२	०	३
(नि़)सा रीं̱ – नि ध	म॑ ग	(री)ग री̱ सा	(नि)सा री̱ध़ सा सा
र त ऽ है ऽ	ऽ फो	हा ऽ र	अ होऽ, कै से
×	२	०	३

मारवा– धमार. (विलंबित).

स्थायी.

सा	सा
ह	म

नि													
सा	ध	–	म॑	–	ध	–	म॑	ग	–	री॒	–	–	री॒
आ	ऽ	ऽ	ये	ऽ	फा	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ग	ऽ	ऽ	खे
×					२		०			३			
री॒	ग	री॒	ग	–		म॑	ग	–	–	री॒	–	सा	–
ल	न	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	उ	न	ऽ	ऽ	स	ऽ	न	ऽ
×					२		०			३			
ध़			नि				री						
म़	ध़	–	सा	नि़	री॒	–	म॑	ग	–	री॒	–	सा	सा
उ	भा	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	है	ऽ,	ह	म।
×					२		०			३			

अंतरा.

ध										नि			
म॑	ध	–	सां	सां	सां	सां	सां	सां	–	सां	रीं॒	सां	–
भ	र	ऽ	भ	र	रं	ग	स	ब	ऽ	ले	ऽ	दो	ऽ
×					२		०			३			
रीं										री			
नि	–	रीं॒	नि	ध	म॑	नि	ध	म॑	ग	ग	री॒	सा	–
री	ऽ	क	र	त	अ	प	ने	ऽ	ऽ	चा	ऽ	ऽ	ऽ
×					२		०			३			
ध			नि				री						
म़	ध़	–	सा	नि़	री॒	–	म॑	ग	–	री॒	–	सा	सा
ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	है	ऽ,	ह	म।
×					२		०			३			

राग काफी.

काफी रागो भुवनविदितः कोमलाभ्यां निभ्यां-
मन्यैस्तीव्रैः परममधुरः पंचमो वादिरूपः ॥
संवादी स्यात् स इह कतिचिद्वादिनं गं वदंति ।
सांद्रस्निग्धं सरसमतिभिर्गीयतेऽसौ निशायाम् ॥

कल्पद्रुमांकुरे ।

मृदू गमौ रिधौ तीव्रावुभौ नी पंचमोंऽशकः ।
यत्र षड्जस्तु संवादी काफी सा निशि गीयते ॥

चन्द्रिकायम् ।

मृदु मध्यम गंधार है मृदु तीवर हुं निखाद
काफी सुंदर राग है पस वादीसंवाद ॥

चन्द्रिकासार ।

निसौ रिगौ मपौ धनी सनिधपा मगौ रिसौ ।
काफी पूर्णा भवेन्नित्यं पंचमांशसमन्विता ॥

अभिनवरागमंजर्याम् ।

हा राग काफीथाटांतून उत्पन्न होतो. त्यांत गांधार व निषाद हे स्वर कोमल व बाकीचे सारे स्वर शुद्ध लागतात. ह्याचा वादीस्वर पंचम व संवादी षड्ज आहे. कोणी कोणी गुणीलोक गांधार व निषाद यांना संवाद मानितात. ग्रंथकारास पहिलें मत अधिक ग्राह्य आहे. ह्याची जाति संपूर्ण—संपूर्ण आहे. ह्या रागाचा गानसमय मध्यरात्र मानितात. कोणी ह्याला सायंकाळिकहि मानितात. हा राग सर्वसाधारण असून लोकप्रिय आहे. याच्या आरोहांत तीव्र गांधार व तीव्र निषाद अनेक वेळां घेतलेले आढळतात. त्या स्वरांच्या योग्य प्रयोगानें या रागाचें वैचित्र्य बरेंच वाढतें. ह्या रागाचे ते नियमित स्वर नाहींत, हें मात्र विसरूं नये. क्वचित् प्रसंगीं कोणी कोमल धैवतहि घेऊन रागहानि होऊं देत नाहींत, पण ही गायकाची कुशलता आहे. या रागाची खुबी **सा, ग॒, प, व नि॒** या स्वरांवर आहे. हा यावनिक राग आहे, असें समजतात. सामान्य श्रोते “ **सासा, रेरे, ग॒ ग॒ मम, प.** ” या विशिष्ट स्वरसमुदायावरून हा राग तत्काळ ओळखितात.

आरोहावरोहस्वरूप.

सा रे ग॒, म, प, ध नि॒ सां । सां नि॒ ध, प, म ग॒, रे, सा,

पकड.

सा सा रे रे ग॒, ग॒, म म प.

काफी– झपताल. (मध्यलय).

स्थायी.

ग	ग	रे	सा	रे	प	ऽ	म	प	ध
×		२			०		३		
ग	ग	रे	सा	रे	प	ऽ	म	प	प
×		२			०		३		
म	ध	नि	सां	नि	ध	म	प	ग	रे
×		२			०		३		
रे	ग	रे	म	ग	रे	सा	रे	नि	सा
×		२			०		३		
नि	ध	सां	नि	ध	म	प	ध	ग	रे।
×		२			०		३		

अंतरा.

म	म	प	नि	नि	सां	ऽ	प	नि	सां
×		२			०		३		
रें	गं	रें	सां	रें	नि	सां	नि	ध	ध
×		२			०		३		
प	रें	सां	सां	रें	नि	सां	नि	ध	ध
×		२			०		३		
सां	ऽ	नि	ध	म	प	ध	ग	ग	रे
×		२			०		३		
रे	ग	रे	म	ग	रे	सा	रे	नि	सा
×		२			०		३		
नि	ध	सां	नि	ध	म	प	ध	ग	रे।
×		२			०		३		

काफी.—एकताल. (मध्यलय).

स्थायी.

		म				म					
पध	मप	ग	–	रीसा	री	ग	–	म	प	–	प
गुऽ	निऽ	गा	ऽ	वऽ	त	का	ऽ	फि	रा	ऽ	ग
०		३		४		×		०		२	
नि	रीं					म					
सां	रीं	सां	नि	ध	प	ग	–	री	सा	री	सा
ख	र	हृ	र	प्रि	य	मे	ऽ	ल	ज	नि	त
०		३		४		×		०		२	
नि				म							
सा	–	री	री	ग	ग	म	–	प	प	ध	ध
को	ऽ	म	ल	ग	नि	ऊ	ऽ	ज्व	ल	प	र
०		३		४		×		०		२	
सां											
नि	सां	निसां	रीं	सां	नि	ध	–	म	प	–	मप
सु	र	पौंऽ	ऽ	च	म	वा	ऽ	दि	सा	ऽ	धऽ ।
०		३		४		×		०		२	
पध	ध										
गुऽ	नि										
०											

अंतरा.

प											
म	म	म	प	नि	–	सां	नि	सां	–	सां	सां
स	र	ल	स	रू	ऽ	प	वि	प	ऽ	श्रि	त
०		३		४		×		०		२	

नि सां	रीं <u>गं</u>	रीं सां	रीं सां	रीं नि	सां सां
मा ऽ	न त	स ब	सु ध	अ वि	क ल
०	३	४	×	०	२
(प)	(ध)		(म)		
सां –	<u>नि</u> ध	म प	<u>ग</u> <u>ग</u>	री सा	री <u>नि</u>
आ ऽ	श्र य	गु नि	च तु	र क	ह त
०	३	४	×	०	२
		(म)			
सा –	री री	<u>ग</u> <u>ग</u>	म –	प प	ध ध
को ऽ	म ल	ग नि	ऊ ऽ	ज्व ल	प र
०	३	४	×	०	२
नि सां	(निसां) रीं	सां नि	(ध –)	म प	– (मप)
सु र	(पौंऽ) ऽ	च म	वा ऽ	दि सा	ऽ (धऽ)।
०	३	४	×	०	२
(पध) ध					
(गुऽ) नि					
०					

काफी.–एकताल. (मध्यलय).

स्थायी.

					(प)
					ध प
					का हे
					०
(म)	(सा)	(म)			(नि) (सां)
<u>ग</u> <u>ग</u>	री री	<u>ग</u> –	प	– प	सां रीं
छे डो	मो हे	हो ऽ	ऽ इया	ऽ म	च हु
३	४	×	०	२	०

सां नि	ध प	(म) ग ग	री सा	री नि़	सा –
त ह	सि न	क रो	तुं म	अ ब	सा ऽ
३	४	×	०	२	०
री री	(म) ग ग	म म	प प	ध ध	नि नि
स न	नं द	सु न	जो पा	व त	तु मे
३	४	×	०	२	०
सां –	निसां रींनि	ध –	म प	म प	पध मप
दे ऽ	गीऽ ऽऽ	गा ऽ	रि श्या	ऽ म	काऽ हेऽ।
३	४	×	०	२	०

अंतरा.

म म	म प	नि नि	सां नि	सां नि	सां सां
अ प	नि क	र त	क छु	न सु	न त
०	३	४	×	०	२
नि सां	रीं गं	रीं सां	रीं सां	रीं नि	सां सां
रो ऽ	क त	नि त	ड ग	र च	ल त
०	३	४	×	०	२
सां –	(ध) नि ध	म प	(म) ग –	री सा	री सा
नी ऽ	ल ज	ठ ठु	रा ऽ	इ क	र त
०	३	४	×	०	२
(नि़) सा –	री री	(म) ग ग			
सा ऽ	स न	नं द	इ०		
०	३	४			

काफी– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

	म
म	प
जि	न

री सा			ग
ग म ग॒ री	री ग म म	प प ध प	म ग म प
डा रो रं ग	मा नो गि र	धा रि मो रि	बा त, जि न
०	३	×	२
री सा			ग
ग म ग॒ री	री ग म म	प प – –	– – म ग
डा रो रं ग	मा नो गि र	धा रि ऽ ऽ	ऽ ऽ अ ब
०	३	×	२
			ग ग
म नि॒ ध नि॒	ध प ध म	प प ध प	म ग म प
सा ऽ स सु	ने गि दे गि	गा रि ह म	हा रि, जि न।
०	३	×	२

अंतरा.

			सां सां
म म प ध	नि – सां सां	नि नि सां सां	नि॒ नि॒ ध प
गि रि कै ऽ	ला ऽ स को	बा स ह म	छां ऽ क्यो ऽ
०	३	×	२

	सां		ग ग
नि नि सां सां	ध सां नि॒ नि॒	ध प ध प	म ग म प
ह॒ म अ ब	ला ऽ अ त	बा रि मि जि	सा री, जि न।
०	३	×	२

संचारी.

		म	म
सां नि॒ ध सां	नि॒ ध म प	ग – री म	ग॒ – री सा
ड म क ड	म क ड म	रू ऽ ग त	बा ऽ ज त
०	३	×	२
नि़ सा री –	री ग म म	प प ध म	प प – –
म त सौं ऽ	गी ऽ त चि	चा रि त त	का री ऽ ऽ।
०	३	×	२

आभोग.

			सां सां
म म प ध	नि नि सां सां	नि नि सां –	नि॒ नि॒ ध प
ह र रं ग	क हा क हुं	अ ब मैं ऽ	तो ऽ सों ऽ
०	३	×	२
			ग ग
नि नि सां सां	निसां रीं सां नि॒	ध प ध प	म ग म प
अ न गि न	देऽ ऽ ऊं मैं	गा रि दे दे	तो रि, जि न।
०	३	×	२

काफी– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

ग
म
क

	प	म सा	
ग ग म प	ध प ग म	ग̲ ग̲ री री	प – – ग
दू र पि या	नै यां मो रि	कै से ला गे	पा ऽ ऽ तुं
२	०	३	×
	ध		
म ध नि̲ सां	रीं नि̲ – नि̲	ध प ध म	प – – म
खे व ट अ	ना डी ऽ हुं	ठा डि म ज	धा ऽ ऽ क।
२	०	३	×

अंतरा.

	मां	मं	
(म) – म प	नि – सां –	सांरीं गं̲ रीं सां	रीं नि सां –
ना ऽ मो रे	नै ऽ यां ऽ	नाऽ ऽ रे ख	वै ऽ यां ऽ
०	३	×	२
सां	रा		
नि – सां सां	निसां नि̲ ध म	प – – ग	म ध नि सां
आ ऽ न प	डोऽ ऽ म ज	धा ऽ ऽ क	दू र पि या
०	३	×	२
	म सा	ग	
नि̲ ध म प	ग̲ ग̲ री री	प – – म	
नै या मो रि	कै से ला गे	पा ऽ ऽ क	
०	३	×	

काफी- त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

निृ
सा निृ
छां डो

सा री री (गृ)	- म - म	प - प म	प ध नि सां
छां डो छे ला	ऽ मो ऽ रि	बैं ऽ यां दु	ख त मो रि
०	३	×	२
नि धप म प	(गृ) - री -	सा री निृ ध निृ	ध प ध प म
न रऽ म क	ला ऽ ई ऽ	कै से तु म	कै से तु म
०	३	×	२
प ग म प ध ग	म म सा निृ	सा गृ री म	गृ री सा निृ
नि ड र ला	ऽ ल म ग	रो क त प	रा ई, छां डो।
०	३	×	२

अंतरा.

ग म म म प	सां नि नि सां -सां	गृं रीं रींगृं रीं सां	रीं नि सां -सां
कै से तु म	म हा रा ऽज	आ वऽ त न	तो को ला ऽज
×	२	०	३

(ध) प रीं सां रीं	(रीं) नि नि सां –सां	प ध प नि	ध प सा नि
जा नो ना कं	सा को रा ऽज	प क ड मं	गा वे वा की
×	२	०	३
सा ग री म	ग री सा नि		
फि र त दु	हा ई, छां डो		
×	२		

काफी– त्रिताल (मध्यलय).

स्थायी.

– सां नि सां	(ध) नि निध म प	(सां) नि सां – सां	नि रीं सां रीं
ऽ आ ऽ ज	म नऽ ब स	ग ई ऽ सां	ऽ व रे कि
०	३	×	२
(रीं) नि सां नि ध	प ध नि सां	प नि ध प	(म) ग – री म
सु र ति या	प्या रि प्या रि	स खि रि का	हा ऽ क हुं
०	३	×	२
(म) ग – री सा	म नि प ध	म प नि सां	(मं) गं रीं – मं
तो ऽ से ऽ	अ प ने जि	या कि बी ति	आ ली ऽ री
०	३	×	२
(मं) गं रीं सां रीं	(सां) नि सां – रीं	सां नि ध प	म ग री सा
वा हु के बि	न दे ऽ खे	क ल न प	र त मो को॥
०	३	×	२

अंतरा.

प		मं	
नि प – ध	म प नि सां	गं रीं – मं	गं रीं सां –
हां हां ऽ क	र त तो रे	पैं यां ऽ प	र त हूं ऽ
३	×	२	०
	प	म	
सां – रीं रीं	सां – नि प	ग – री म	ग री सा –
जो ऽ पि या	आ ऽ न मि	ले ऽ मो रि	स ज नी ऽ
३	×	२	०
नि सा	प	म	सा सां
सा रीं सां –	नि प म प	ग ग री सा	सां – रीं
मैं तो चे ऽ	री स न द	भ इ ते रि	ऽ आ ऽ ज
३	×	२	०
नि	सां		
सां नि म प	नि सां – सां		
म न ब स	ग ई ऽ सां		
३	×		

काफी– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

म प

स खी

			री
म ग म री	री ग सा री	प – प म	ग ग म प
अ ब कै सो	क र त है	मो ऽ र सो	ऽ र स खी
०	३	×	२

म ग म री	री ग॒ सा री	प – – प	ग॒ री री –
अ ब कै सो	क र त है	मो ऽ ऽ र	औ र बो ऽ
०	३	×	२

ग॒ री सा सा	सा – सा –	म ग ग म	(री) ग ग म प
ल त है प	पी ऽ हा ऽ	जो ऽ र जो	ऽ र, स खी॥
०	३	×	२

अंतरा.

म म म –	प प नि –	सां – सां सां	नि॒ ध – ध
सु न को ऽ	य ल की ऽ	कू ऽ क क	या ऽ ऽ में
०	३	×	२

नि॒ – ध ध	नि॒ ध नि॒ प	म ध ध ध	– ध ध नि॒
हू ऽ क उ	ठ त है ऽ	क द र ओ	ऽ र कै से
०	३	×	२

नि॒ ध प –	प – ध प	म ग ग म	गरीगरी ग म प
जै ऽ यूं ऽ	ना ऽ हीं ऽ	हो व त भो	ऽऽऽऽ र, स खी।
०	३	×	२

काफी–त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

म (री) ग म प	म ग म ग	म री – ग॒	म म प –
जो रे जो रे	छु वो ना ऽ	हीं छै ऽ ल	बं ग री ऽ
२	०	३	×

म ग^(री) म प	म ग म –	प नि सां रीं	नि सां नि॒ ध
जो रे जो रे	छु वो ना ऽ	मि न ति क	र त मो हे
२	०	३	×
नि॒ ध नि॒ प	– प म ग	म री – ग॒	म म प –
गु ज री रे	ऽ न स ग	री छै ऽ ल	बं ग री ऽ।
२	०	३	×

अंतरा.

प प प प	नि – नि नि	सां – सां –	पनि सांरीं निसां रींरीं
क द र पि	या ऽ जो मैं	ऐ ऽ सो ऽ	जाऽ ऽऽ न्तीऽ ऽऽ
३	×	२	०
सांनि॒ धप – –	प नि – सां	^(नि)सां नि॒ – ध	नि॒ ध नि॒ ^(ध)प
ऽऽ ऽऽ ऽ ऽ	आ ती ऽ का	हे को ऽ मैं	तो री न ग
३	×	२	०
म री – ग	म म प –		
री छै ऽ ल	बं ग री ऽ		
३	×		

काफी–त्रिताल (मध्यलय).

स्थायी.

				म
				मु
री	ग	री	री	
ग ग म प	म ग म म	री ग सा री	प – ध प	
कीं ऽ के क	ला ई क्युं मुं	क र ग ये	छै ऽ ल मु	
२	०	३	×	
री		री	री	
मग ग म प	म ग म म	री ग सा री	प – प प	
कीं‿ऽ ऽ के क	ला ई क्युं मुं	क र ग ये	छै ऽ ल मु	
२	०	३	×	
म ग म प	म ग म म			
कीं ऽ के क	ला ई क्युं मुं			
२	०			

अंतरा.

प	म ग म मग	म नि ध नि	ध – प ध	
मु	कीं ऽ के फिर्	नै ऽ न मि	ला ऽ व त	
	२	०	३	
नि सां नि ध	प – ध प	म ग म म	री ग री री	
हां स हां स	बा ऽ त क	र त ऐ सो	नि प ट ही	
०	२	०	३	

ग़ री सा री	ऩि सा सा, ऩिऩि	नि नि सां सां	ऩि ध ऩि ध
ऽ ट क द	र पि या, चलो	हा टो जा ओ	छां डो मो री
×	२	०	३
प – ध प	मग ग(री) म प		
गै ऽ ल मु	कोऽ ऽ के क		
×	२		

काफी– त्रिताल (मध्यलय).

स्थायी.

सा ऩि
र हि

सा री – ग	म म प –	ध प म ग़	री सा, री ऩि
है कै ऽ से	बि ज री ऽ	च म क च	म क र ही
०	३	×	२
सा री – ग़	म म प –		
है कै ऽ से	बि ज री ऽ		
०	३		

अंतरा.

म म म प	नि नि नि नि	सां सां रीं नि	सां – सां –
ग र ज ग	र ज बा दल	ब र स न	ला ऽ गे ऽ
०	३	×	२

प रीं सां रीं	नि॒ सां नि॒ ध	नि॒ ध नि॒ प	ध प म ग
क॒ द॒ र क	र॒ त मो रा	जि॒ या ध क	ध॒ क र हि।
०	३	×	२
म री – ग॒	म म प –		
हे॒ कै ऽ से	बि॒ ज री ऽ		
०	३		

काफी (सिंधुडा)– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

री – री	म ग॒ रीग॒ म म	प प – म ग	म ग॒ सा ग॒ रीरीमम ग॒री।नि॒सा
ऽ जा ऽ ने	दो॒ ऽऽ मो हे	छो॒ रो ऽ पि	य॒ रु वाऽऽऽ ऽऽऽऽ।
०	३	×	२

अंतरा.

म म प प	नि – सां सां	सां – रीं नि	सां सां सांनि॒ध नि॒प
क॒ द॒ र पि	या॒ ऽ तु म्हे	ला॒ ऽ ज न	ड॒ र हैऽऽ ऽऽ
०	३	×	२
प नि नि नि	सां सां नि॒ ध	नि॒ ध नि॒ प	
इ॒ त ने लो	ग॒ न में ल	गा॒ य ले त	
०	३	×	

म	प	मपमपधनि॒ध्रप	मग॒रीसा।नि॒सा
ग॒	र	वाऽऽऽऽऽऽ	ऽऽऽऽऽऽ
२			

काफी.– त्रिताल (मध्यलय).

स्थायी.

सा री – ग	म – प –	ग म ध –	निध नि ध प
मैं वा ऽ री	सैं ऽ या ऽ	औ र वा ऽ	रूँऽ ऽ त न
३	×	२	०
ध प म ग	री ग री सा	ग ग म –	साग मप म ग
म न ध न	स ब ही ऽ	तु म रे ऽ	काऽ ऽऽ र न।
३	×	२	०
म री – ग			
मैं वा ऽ री			
३			

अंतरा.

म म प –	नि – नि नि	सां सां रीं नि	सां – सां सां
त न से ऽ	जो ऽ ग न	म न से बि	रो ऽ ग न
२	०	३	×
नि ध ध ध	नि – ध प	ध म प प	नि – सां सां
ह म तु म	रे ऽ बि न	क द र पि	या ऽ तु म
२	०	३	×
रीं रगिं रीं सां	रीं नि सां –	प नि सां निसां	नि ध प ध
जु ग जु ग	जी ऽ ओ ऽ	क र लूं ऽऽ	नै ऽ ऽ न
२	०	३	×
नि निसां नि ध	नि प म ग	म री – ग	
भ र क र	द र श न	मैं वा ऽ री	
२	०	३	

काफी– त्रिताल (मध्यलय).

स्थायी.

म प म ग	म री री ग	सा री प –	ध प मग रीग
पि या झु म	झु म मो हे	निं दि या ऽ	आ ई रेऽ ऽऽ
म प म ग	म री री ग	सा री प –	ध प म ग
पि या झु म	झु म मो हे	निं दि या ऽ	आ ई रे लो
म ध ध ध	नि सां नि ध	प – ध प	मपध प म ग
भो भैये आ ये	जा ओ ज हां	रै ऽ न ग	वांऽऽ ई रे ऽ।

अंतरा.

म म प प	नि नि सां सां	नि ध ध सां	नि ध प –
क र के धि	टा ई क दर	मि न ति क	र त हो ऽ
नि सां नि ध	प – प –	म म ध –	ध ध ध ध
ये भी च तु	रा ऽ ई ऽ	अ ब का ऽ	ज ग्ये मो रे
नि सां निध प	मपध प म ग		
जि या सेऽ बु	राऽऽ ई रे ऽ		

काफी-त्रिताल (मध्यलय).

स्थायी.

			प म
			त न
नि प ग(म) री	ग री सा री	प – – –	– – गम रीग
दे रे ना ऽ (०)	ऽ दा ऽ त्रि (३)	दी ऽ ऽ ऽ (×)	ऽ ऽ म्मऽ नऽ (२)
म निनि धध नि	पप धध सां (सां)	नि ध प प	ध म प प
ना दिर दिर तुं (०)	दिर दिर त न (३)	दे रे ना त (×)	दे रे दा नि (२)
नि प ग(म) री			
दे रे ना ऽ (०)			

अंतरा.

ग म ध	ध नि सां –	निसां ध निनि सां	नि(ध) ध प –
ऽ ख ऽ ल्के (०)	मे ऽ गो ऽ (३)	ऽऽ य ऽद् के (×)	खू ऽ स्रो ऽ (२)
ग ग म ध	ध नि सां –	निसां ध नि सां	नि ध प –प
ऽ बु ऽ दूप (०)	र ऽ स्ती ऽ (३)	ऽऽ मे ऽ कु (×)	ने ऽ ऽ ऽद्रू (२)

ग ग म ध	ध नि सां –	नि॒सां ध नि॒ सां	नि॒ ध प –
ऽ आ ऽ रे	आ ऽ रे ऽ	ऽऽ मे ऽ कु	न ऽ द्वा ऽ
०	३	×	२
ग म ध	ध नि सां –	नि॒सां ध नि॒ सां	नि॒ध प म ग
ऽ ख ऽ ल्के	मा ऽ रा ऽ	ऽऽ का ऽ र	नेऽ ऽ स्त न
०	३	×	२
म नि॒नि॒ धध नि॒	स्थायी प्रमाणें.		
ना दिर दिर तुं			
०			

काफी—झपताल. (मध्यलय).

स्थायी.

(सा)नि़ सा	री ग॒ (सा)री	(ग)री मरी	म प म
सौं ऽ	त ऽ न	के ऽऽ	सौं ऽ ग
×	२	०	३
प –	– – ध	सां नि॒	ध – प
ला ऽ	ऽ ऽ ग	रे ऽ	ते ऽ री
×	२	०	३
(म)ग –	म नि॒ प	(म)ग॒ –	री नि़ सा
आ ऽ	छी ऽ ब	ने ऽ	गी ऽ ऽ।
×	२	०	३

अंतरा.

(प)म	–	प	–	ध	नि	सां	(नि)सां	–	सां
हौं	ऽ	स	ऽ	न	की	ऽ	ग	ऽ	त
×		२			०		३		
रीं	(मं)ग̱ं	रीं	–	सां	रीं	नि	सां	–	–
हौं	ऽ	स	ऽ	हि	जा	ऽ	ने	ऽ	ऽ
×		२			०		३		
(सां)नि	–	सां	–	रीं	सां	नि̱	ध	म	–
को	ऽ	ई	ऽ	न	जा	ऽ	ने	ऽ	ऽ
×		२			०		३		
प	–	–	–	ध	सां	नि̱	ध	–	प
का	ऽ	ऽ	ऽ	ग	रे	ऽ	ते	ऽ	रि
×		२			०		३		
(म)ग	–	म	नि̱	प	(म)ग̱	–	(ग̱)री	नि़̱	सा
आ	ऽ	छी	ऽ	ब	ने	ऽ	गी	ऽ	ऽ।
×		२			०		३		

काफी.– चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

(नि़)सा	री	(सा)री	(म)ग̱	री	(सा)री	प	–	ध	(म)ग̱	–	री
आ	ऽ	ये	री	मे	रे	धा	ऽ	म	श्या	ऽ	म
०		३		४		×		०		२	

री						म					
म	ग॒	सा	री	नि़	सा	री	म	प	ध	नि॒	सां
कुं	व	र	के	ऽ	ण	उ	न	के	च	र	न
०		३		४		×		०		२	
				म		री	म		सा		
नि॒	ध	म	प	ग॒	री	प	ग॒	–	री	नि़	सा
नै	ऽ	न	न	सों	ऽ	प	र	ऽ	सों	ऽ	ऽ।
०		३		४		×		०		२	

अंतरा.

								सां		सां	
म	–	प	ध	नि	सां	सां	सां	नि	सां	मं	ग॒ं
बौं	ऽ	सी	ऽ	ब	ट	त	र	क	र	बौं	ऽ
×		०		२		०		३		४	
				मं							
रीं	सां	नि॒	ध	ग॒ं	मं	पं	मं	ग॒ं	रीं	सां	–
सी	ऽ	ली	ये	सा	ऽ	ज	न	ट	व	र	ऽ
×		०		२		०		३		४	
नि॒				रीं							प
ध	–	नि॒	रीं	नि	सां	धनि॒	धप	म	ग	मग	म
सा	ऽ	जे	री	ऽ	ऽ	ओऽ	ढऽ	पि	य	रोऽ	ऽ
×		०		२		०		३		४	
म									म	सा	
ग॒	री	–	री	रीं	रीं		सा	री	ग॒	री	री
प	ट	ऽ	धा	ऽ	य	ऽ	आ	ये	री	मे	रे।
×		०		२		०		३		४	

काफी-चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

नि़		सा	म		सा				म		
सा	री	री	ग॒	री	री	प	–	ध	ग॒	–	री
जा	ऽ	गे	मे	ऽ	रे	भा	ऽ	ग	आ	ऽ	ज
०		३		४		×		०		२	
म						म					
री	ग॒	सा	री	नि़	सा़	री	म	प	ध	नि॒	सां
श्या	ऽ	म	सुं	द	र	क	म	ल	न	य	न
०		३		४		×		०		२	
			म			री	म		सा		
नि	–	धप	ग॒	--	री	प	ग॒	–	री	नि़	सा
आ	ऽ	नऽ	ठा	ऽ	ढे	मे	रे	ऽ	द्वा	ऽ	र।
०		३		४		×		०		२	

अंतरा.

						सां					
म	म	म	म	प	ध	नि	–	सां	नि	सां	सां
त	न	म	न	ध	न	नौ	ऽ	छा	ऽ	व	र
×		०		२		०		३		४	
						सां					प
नि	सां	रीं	गं॒	रीं	सां	नि	सां	सां	नि॒	ध	ध
क	र	हों	ऽ	मैं	ऽ	प	र	हों	पैं	ऽ	यां
×		०		२		०		३		४	

			म	री	
सां –	नि ध	म पध	ग –	री नि़	सा सा
ले ऽ	ऽ हों	ऽ बऽ	लै ऽ	यां आ	ऽ ज
×	०	२	०	३	४

नि़		
सा रीं	रीं री	नि़ सा
बा ऽ	र बा	ऽ र
×	०	२

काफी—चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

		सा	री म		
सा़ –	सा री	– री	प ग	म ग	री री
धा ऽ	य धा	ऽ य	मे रे	ऽ ग	र ज
×	०	२	०	३	४

	म				प
सा –	सा री	म म	प –	प प	ध म
धा ऽ	य धा	ऽ य	सूं ऽ	द र	स ब
×	०	२	०	३	४

प नि	नि सां	– रीं	सां सांनि	– ध	प म
मि ल	सु जा	ऽ न	आ ऽऽ	ऽ नौं	द ऽ
×	०	२	०	३	४

म			म	म	
प ग	– री	म म	प ग	मग ग	री री
ऽ क	ऽ रो	ऽ ई	मे रे	ऽऽ ग	र ज।
×	०	२	०	३	४

अंतरा.

	म	म	प	–	ध	(सां)नि	सां	–	सां	–	सां
ऽ	आ	ज	मो	ऽ	रे	पी	या	ऽ	पे	ऽ	मैं
×		०		२		०		३		४	

	नि	–	सां	–	सां	(नि)सां	सांनि॒	–	ध	प	–
ऽ	वा	ऽ	रूं	ऽ	गी	दी	येऽ	ऽ	रा	ऽ	ऽ
×		०		२		०		३		४	

प	नि	नि	सां	–	रीं	सां	सांनि॒	–	ध	प	म
स	म	ज	सो	ऽ	च	ह	साऽ	ऽ	ध	र	ऽ
×		०		२		०		३		४	

(म)प	(म)ग॒	–	(म)री	म	म	प	(म)ग॒	म	ग॒	री	री
ह	ल	ऽ	गा	ऽ	ई	मे	रे	ऽ	ग	र	ज।
×		०		२		०		३		४	

काफी.–चौताल (विलंबित).

स्थायी.

(ग)म	नि॒	प	(म)ग॒	री	(सा)री	प	–	–	प	नि॒	म
आ	ऽ	ज	मो	रे	ऽ	आ	ऽ	ऽ	ये	ऽ	सो
०		३		४		×		०		२	

	म	सा			प
म नि̱	प ग̱	री री	प –	– प	– ध
आ ऽ	ज मो	रे ऽ	आ ऽ	ऽ ये	ऽ सो
०	३	४	×	०	२

				म	
म म	प नि	सां रीं	सां नि̱	प ग̱	– री
ऽ आ	ये मे	रे ऽ	प्रा ऽ	ण ना	ऽ थ
०	३	४	×	०	२

		नि			
– म	प नि	सां सां	रीं सां	नि̱ प	सां नि̱
ऽ की	नी मो	से ऽ	र स	की बा	ऽ त।
०	३	४	×	०	२

	म	सा
म नि̱	प ग̱	री री
आ ऽ	ज मो	रे ऽ
०	३	४

अंतरा.

प					
ध म	– प	– ध	नि सां	– नि	सां सां
अ चा	ऽ न	ऽ क	आ ये	ऽ ऐ	ऽ से
×	०	२	०	३	४

नि	नि सां	– रीं	सां सांनि̱	– ध	– प
ऽ ह	र को	ऽ मि	ले ऽऽ	ऽ कै	ऽ से
४	०	२	०	३	४

प	रीं	रीं	(मं)रीं	मं	रीं	सां	नि॒	प	नि	सां	–
छां	ऽ	ड॒	दे	ऽ	रि	मे	ऽ	रि	आ	ली	ऽ
×		०		२		०		३		४	
रीं	सां	नि॒	प	सां	नि॒	(प)म	नि॒	प	(म)ग	री	(सा)री
अ	प	नो	घा	ऽ	त	आ	ऽ	ज	मो	रे	ऽ।
×		०		२		०		३		४	

संचारी.

ध	म	–	प	–	ध	नि॒	–	सां	(नि॒)सांनि॒	ध	प
जि	या	ऽ	में	ऽ	आ	नौं	ऽ	दु	भऽ	ई	ऽ
×		०		२		०		३		४	
	नि	नि	सां	–	रीं	सां	सांनि॒	–	ध	प	–
ऽ	त	न	की	ऽ	त	प	तऽ	ऽ	ग	ई	ऽ
×		०		२		०		३		४	
(म)ग॒	(म)ग॒	–	म	–	प	(म)ग॒	–	(ग॒)म	ग॒	री	सा
घ	र	ऽ	मे	ऽ	सो	हा	ऽ	यो	मे	ऽ	रे
×		०		२		०		३		४	

आभोग.

	म	–	प	–	ध	नि	सां	–	नि	सां	सां
ऽ	प्रा	ऽ	न	ऽ	जी	व	न	ऽ	वि	ऽ	न
×		०		२		०		३		४	

– नि	– सां	– सां	नि॒ प	सां नि॒	ध प
ऽ कै	ऽ से	ऽ स	रे ऽ	गो मे	ऽ रो
×	०	२	०	३	४
				सां	
प रीं	– रीं	मं रीं	सां नि॒	प नि	सां सां
क दी	ऽ ना	ऽ हिं	छां ऽ	डुं के	ऽ ष्ण
×	०	२	०	३	४
					सा
रीं सां	नि॒ प	सां नि॒	म नि॒	प ग॒	री री
ते हा	रो स्ता	ऽ थ	आ ऽ	ज मो	रे ऽ।
×	०	२	०	३	४

काफी.– दीपचंदी. (मध्यलय).

स्थायी.

	सा	म	
सा सा –	री – री री	ग॒ – –	म – – म
त्रि ज ऽ	में ऽ ह रि	हो ऽ ऽ	री ऽ ऽ म
×	२	०	३
प – –	प – ध प	म ग –	म ग (म) –
चा ऽ ऽ	ई ऽ ऽ स	खी ऽ ऽ	री ऽ ऽ ऽ
×	२	०	३

अंतरा.

प प –	रीं – – –	रीं रीं –	गं॒ रीं गं॒ –
इ त ऽ	सें ऽ ऽ ऽ	नि क ऽ	सी ऽ ऽ ऽ
×	२	०	३

			मं
सां रीं —	नि — नि —	सां सां —	रीं — ग॒ं —
कुं व ऽ	र ऽ रा ऽ	ऽ धि ऽ	का ऽ ऽ ऽ
×	२	०	३
		ध	
सां रीं —	सां — नि॒ —	ध म —	प — — ध
उ त ऽ	सौं ऽ ऽ ऽ	कुं व ऽ	र ऽ ऽ ऽ
×	२	०	३
सां	ध		
नि — —	नि — रीं —	सां — —	— — — —
न्हां ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	ई ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ
×	२	०	३
ग	री		
म — —	ग — — ग	म — —	प — — ध
खे ऽ ऽ	ल ऽ ऽ त	फा ऽ ऽ	ग ऽ ऽ प
×	२	०	३
		ध	
सां — नि॒	ध — — म	प ध —	(म) — ग —
र ऽ ऽ	स्प ऽ ऽ र	हि ल ऽ	मी ऽ ले ऽ
×	२	०	३
सां			सां
नि — —	सां — नि —	सां सां —	नि — सां रीं
सो ऽ ऽ	सू ऽ ख ऽ	ब र ऽ	नी ऽ ऽ न
×	२	०	३
सां नि॒ —	ध — — प	ध प —	प — म ग
जा ऽ ऽ	ई ऽ ऽ सो	ध र ऽ	घ ऽ र ऽ
×	२	०	३

(प)म	म	नि॒	ध	–	नि॒	ध	(ध)प	ध	प	म	ग	(म)	–	
ब	ज	ऽ	त	ऽ	ऽ	ब	धा	ऽ	ऽ	ई	ऽ	ऽ	ऽ।	
×			२				०			३				
सा	सा	–	री	–	री	(सा)री								
ब्रि	ज	ऽ	में	ऽ	ह	रि								
×			२											

काफी– दीपचंदी. (मध्यलय).

स्थायी.

सा	नि॒	सा	री	ग॒	सा	री	(म)ग॒	री	ग॒	म	–	प	म
अ	ब	ऽ	के	ऽ	ऽ	ऽ	टे	ऽ	ऽ	क	ऽ	ऽ	ह
×			२				०			३			
प	–	–	प	–	–	प	–	प	–	म	ग	म	–
मा	ऽ	ऽ	री	ऽ	ऽ	ला	ऽ	ज	ऽ	रा	ऽ	ऽ	ऽ
×			२				०			३			
म	–	नि॒	ध	नि॒	ध	प	म	ग	–	म	ग	(म)	–
खो	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	गि	र	धा	ऽ	ऽ	री	ऽ	ऽ	ऽ।
×			२				०			३			

अंतरा.

प	–	–	रीं	–	रीं	–	–	रीं	–	गं	रीं	गं	–
जै	ऽ	ऽ	सी	ऽ	ला	ऽ	ऽ	ज	ऽ	रा	ऽ	ऽ	ऽ
×			२				०			३			
सां	रीं	–	नि	–	नि	–	सां	सां	–	रीं	–	[मं]गं	–
खी	ऽ	ऽ	अ	ऽ	र	ऽ	जु	न	ऽ	की	ऽ	ऽ	ऽ
×			२				०			३			
सां	रीं	–	सां	–	नि	–	ध	म	–	प	–	–	ध
भा	ऽ	ऽ	र	ऽ	त	ऽ	जु	ऽ	ऽ	द्ध	ऽ	ऽ	म
×			२				०			३			
[सां]नि	–	–	[ध]नि	–	रीं	–	सां	–	–	–	–	–	–
झा	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	री	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
×			२				०			३			
म	–	–	ग	–	–	[री]ग	म	–	–	प	–	ध	–
सा	ऽ	ऽ	र	ऽ	ऽ	थि	हो	ऽ	ऽ	के	ऽ	ऽ	ऽ
×			२				०			३			
सां	सां	–	नि	–	ध	म	प	ध	–	(म)	–	ग	–
र	थ	ऽ	को	ऽ	ऽ	ऽ	हां	ऽ	ऽ	क्यो	ऽ	ऽ	ऽ
×			२				०			३			
[सां]नि	–	–	सां	–	–	नि	सां	सां	–	सां	–	रीं	–
च	ऽ	ऽ	क्र	ऽ	ऽ	सु	द	र	ऽ	श	ऽ	न	ऽ
×			२				०			३			

सां नि॒ –	ध – नि॒ प	प प –	म ग म –
धा ऽ ऽ ×	री ऽ ऽ भ २	क्त न ऽ ०	की ऽ ऽ ऽ ३
म – नि॒	ध – नि॒ प	(ध) प ध –	म ग (म) –
टे ऽ ऽ ×	क ऽ ऽ न २	ता ऽ ऽ ०	री ऽ ऽ ऽ। ३

काफी– दीपचंदी. (मध्यलय).

स्थायी.

नि॒
नि

सा – नि॒सा	री – –, री	(म) ग॒ री –	(म) ग॒ सा –, री
का ऽ ऽऽ ०	ला ऽ ऽ, नि ३	रा ऽ ऽ ×	ला ऽ ऽ, अ २
म म –	मप मप ध प	(म) ग॒ – रीग॒	री – –, नि॒
ल ग ऽ ०	सऽ ऽऽ ऽ ब्से ३	रं ऽ ऽऽ ×	ग ऽ ऽ, जो २
सा – –	^ – – री	(म) ग॒ री –	(म) ग॒ सा –, री
है ऽ ऽ ०	बा ऽ ऽ त ३	जी ऽ ऽ ×	स्की ऽ ऽ, उ २

म – –	मप मप ध प	ग(म) री ग	री – – –
सी ऽ ऽ	केऽ ऽऽ ऽ है	सं ऽ ऽ	ग ऽ ऽ ऽ।
०	३	×	२

अंतरा.

को (म)

म – –	प – – ध	नि – –	सां – – नि
ई ऽ ऽ	कु ऽ ऽ छी	गा ऽ ऽ	ये ऽ ऽ न
०	३	×	२
नि – –	सां – – सां	सां – सां(नि)	नि ध नि प
हीं ऽ ऽ	मो ऽ ऽ हे	भा ऽ ऽ	ये ऽ ऽ ऽ
०	३	×	२
प नि नि	नि नि सां –	सां – सां(नि)	नि ध नि प
क द र	तु म री ऽ	हो ऽ ऽ	री ऽ ऽ का
०	३	×	२
म म	मप मप ध प	ग(म) री ग	सा(री) – –, नि
ऽ ज म	जाऽ ऽऽ ऽ ये	रं ऽ ऽ	ग ऽ ऽ, नि।
०	३	×	२

काफी.– धमार. (विलंबित).

स्थायी.

म सा			म
ग ग री री	प – – ध म	प ध	ग ग –
ए रि ए मैं	कौ ऽ ऽ ने ऽ	ऽ ज	त न ऽ
३	×	२	०
	म		
री – – –	ग री – म –	ग री	सा री –
सों ऽ ऽ ऽ	खो ऽ ऽ लौं ऽ	मो रे	ऽ पी ऽ
३	×	२	०
	नि सा		म
नि़ सा सा –	रा सां नि ध म	प ध	ग – री
या ऽ के ऽ	म न में ऽ ऽ	प रि	गां ऽ ठ।
३	×	२	०

अंतरा.

प		सां	
म म – प –	– ध	नि सां –	सां – सां –
स ब ऽ स ऽ	ऽ खि	यां ऽ ऽ	मी ऽ ले ऽ
×	२	०	३
मं सां			
रीं गं – रीं –	सां –	रीं नि –	सां – – –
ब न ऽ ब ऽ	न ऽ	आ ऽ ऽ	ई ऽ ऽ ऽ
×	२	०	३
सां			सां
नि – – सां –	नि सां	नि ध –	ध नि प ध
मैं ऽ ऽ बै ऽ	ऽ ऽ	ठी ऽ ऽ	ऽ ऽ चि ख।
×	२	०	३

		म	म सा
सां नि – ध म	प ध	ग री –	ग ग री री
धो ऽ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ	लौं ऽ ऽ	ए रि ए मैं।
×	२	०	३

काफी–धमार. (विलंबित).

स्थायी.

नि
सां
सुं

सा		नि	नि
नि सां – सां –	सां –	सां नि –	ध – म –
द र ऽ ते ऽ	रे ऽ	मु ख ऽ	सें ऽ ऽ ऽ
×	२	०	३
ध			
प – – प ध	सां –	सां नि –	– – ध प
गा ऽ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ	री ऽ ऽ	ऽ ऽ मो हे
×	२	०	३
म		री	सां
ग री ग म –	– ग	री नि सा	सा – – नि
प्या ऽ ऽ री ऽ	ऽ ल	ग त ऽ	है ऽ ऽ, सुं।
×	२	०	३

अंतरा.

	मां	मां	मं
म प ध	नि सां – सां सां	रीं रीं	गं रीं गं
ऽ चे स र	की ऽ ऽ मो ति	य न	की ऽ ऽ
३	×	२	०

सां रीं नि सां –	सां सां सां नि नि नि सां –	सां रीं	सां नि॒ –
झ ल क ऽ ३	चौं ऽ ऽ दा ऽ ×	ऽ की २	च म ऽ ०
ध ध – प ध	ध सां – नि॒ ध म	म ध प	म ग॒ – –
क ऽ अ त ३	सो ऽ ऽ ऽ ऽ ×	ह् त २	न्या ऽ ऽ ०
सा सां री नि॒ सा नि			
ऽ ऽ री, सुं ३			

राग आसावरी

रागिण्यासावरीयं मृदुगमधनिभिस्तीव्रकेणर्षभेण ।
संपन्नारोहणे या खलु गनिरहिता चावरोहे तु पूर्णा ।।
वादी स्याद्धैवतोऽस्यां श्रुतिरुचिरतरो गश्च संवाद्यभीष्टो ।
विष्वक्तानप्रसारैर्मृदुमधुरगलैर्गीयते संगवे सा ।।

कल्पद्रुमांकुरे ।

मृदू गमौ धनी चैव तीव्रस्तु ऋषभो धगौ ।
वादिसंवादिनौ यस्यां सासावर्यपि संगवे ।।

चन्द्रिकायाम् ।

कोमल गमधनि तीखरिखब चढत गनी न सुहाइ ।
धग वादीसंबादितें आसावरी कहाइ ।।

चंद्रिकासार ।

रिमौ पनी धपौ धसौ निधौ पमौ पगौ रिसौ ।
धांशाऽऽरोहेगनित्यक्ताऽऽसावरी संगवे मता ।।

अभिनवरागमंजर्याम् ।

हा राग आसावरी थाटांतून उत्पन्न होतो. त्यांत गांधार धैवत व निषाद हे स्वर कोमल आहेत व बाकीचे शुद्ध आहेत. हा राग फारच लोकप्रिय आहे. त्यांत वादी धैवत व संवादी गांधार आहे. ह्याचा गानसमय दिवसाचा दुसरा प्रहर आहे. आरोहांत गांधार व निषाद वर्ज करितात व अवरोह संपूर्ण आहे म्हणून ह्याची जाति औडुव-संपूर्ण आहे. या रागासारखे दिसणारे दुसरे राग म्हटले म्हणजे **जौनपुरी** व **गांधारी** हे होत. ते पुढें येतीलच. उत्तरेकडे आसावरींत ऋषभ कोमल वापरण्याचा व्यवहार आहे. आपल्या इकडले ख्याल गायक तीव्र ऋषभाचा प्रयोग नेहमीं करतानां आढळतात. या पुस्तकांत आसावरीचे दोन्ही प्रकार दिले आहेत, व ते दोन्हीहि मधुर आहेत. जलद ताना घेतांना कोमल ऋषभ गायकांस गैरसोयीचा होत असल्यामुळें तीव्र ऋषभ घेण्याचा व्यवहार पडला असावा. या रागाची खुबी गांधार पंचम व धैवत या स्वरांवर आहे. हा राग अवरोहांत स्पष्ट होतो.

आरोहावरोहस्वरूप

सा, रे म प, ध॒, सां । सां नि॒ ध॒, प, म ग॒, रे, सा

पकड

रे, म̄, प, नि॒ ध॒ प

आसावरी.– चौताल (विलंबित).

स्थायी.

ऽ	म	प	नि॒	(नि)ध॒	ऽ	प	ऽ	म	ऽ	(म)ग॒	ऽ
३		४		×		०		२		०	
रे	ऽ	सा	ऽ	सा	ऽ	रे	ऽ	(म)ग॒	ऽ	म	ऽ
३		४		×		०		२		०	
प	ऽ	(नि)ध॒	ऽ	रें	सां	नि॒	ध॒	प	म	(म)ग॒	(सा)रे।
३		४		×		०		२		०	

अंतरा.

म	प	—	(नि)ध॒	—	ध॒	सां	—	सां	सां	—	सां
स	त	ऽ	सू	ऽ	र	ती	ऽ	न	ग्रा	ऽ	म
×		०		२		०		३		४	
(नि)ध॒	(नि)ध॒	—	(ध)सां	—	सां	रीं	—	सां	(नि)ध॒	—	प
ए	क	ऽ	ई	ऽ	स	मू	ऽ	र	छा	ऽ	न
×		०		२		०		३		४	
(म)प	(प)गं॒	—	(सां)रीं	—	सां	रीं	—	सां	(नि)ध॒	—	प
उ	नौं	ऽ	चा	ऽ	स	कू	ऽ	ट	ता	ऽ	न
×		०		२		०		३		४	
(प)म	प	नि॒	(नि)ध॒	प	ध॒	(म)ग॒	(सा)री				
गा	ऽ	ऽ	इ	ऽ	ऽ	ये	ऽ				
×		०		२		०					

संचारी.

सा	(नि॒)ध॒	—	(नि॒)ध॒	—	ध॒	(नि॒)ध॒	(नि॒)ध॒	—	(नि॒)ध॒	—	प
आ	ऽ	ऽ	रो	ऽ	हि	अ	व	ऽ	रो	ऽ	हि
×		०		२		०		३		४	
(नि॒)ध॒	(नि॒)ध॒	(नि॒)ध॒	(ध॒)सां	—	सां	रीं	सां	—	(नि॒)ध॒	—	प
अ	ऽ	ऽ	स्ता	ऽ	ई	सौं	ऽ	ऽ	चा	ऽ	रि
×		०		२		०		३		४	
(ध॒)प	ध॒	म	(प)म	प	ध॒	(म)ग॒	—	री	(सा)री	—	सा
ओ	ऽ	ऽ	ड	ऽ	व	सौं	ऽ	पु	र	ऽ	न
×		०		२		०		३		४	
सा	सा	री	(री)म	प	(म)प	(नि॒)ध॒	—	—	(नि॒)ध॒	—	प
सं	पू	ऽ	र	ऽ	न	ता	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	न।
×		०		२		०		३		४	

आभोग.

(प)म	प	(म)प	(नि॒)ध॒	—	—	(ध॒)सां	—	—	सां	—	सां
धुं	ऽ	ऽ	डी	ऽ	ऽ	के	ऽ	ऽ	प्र	ऽ	भु
×		०		२		०		३		४	
(नि॒)ध॒	(नि॒)ध॒	—	(ध॒)सां	सां	—	(सां)रीं	—	सां	(नि॒)ध॒	—	प
तु	म	ऽ	च	हो	ऽ	ना	ऽ	ऽ	य	ऽ	क
×		०		२		०		३		४	

म प	सां		सां	नि॒	
प ग॒ं	– रीं	रीं सां	रीं सां	– ध॒	– प
गु ति	ऽ ज	न के	सा ऽ	ऽ ऽ	ऽ थ
×	०	२	०	३	४
प		प	म सा		
म प	नि॒ ध॒	प ध॒	ग॒ री		
गा ऽ	ऽ ऽ	ऽ ई	ये ऽ		
×	०	२	०		

आसावरी– चौताल (विलंबित).

स्थायी.

प	म	प	नि॒		
म म	प प	– सां	ध॒ –	– प	– ध॒म
च तु	र रा	ऽ ग	गा ऽ	ऽ यो	ऽ ऽऽ
०	३	४	×	०	२
म	सा		म		
मप ग॒	– री	– सा	री म	– प	– प
आऽ सा	ऽ व	ऽ री	ओ ऽ	ऽ ड	ऽ व
०	३	४	×	०	२
नि॒	नि॒		म	सा	
ध॒ –	ध॒ ध॒	– प	पध॒ ग॒	– री	– सा
सौं ऽ	पु र	ऽ न	बऽ त	ऽ ला	ऽ यो
०	३	४	×	०	२

अंतरा.

प	नि॒		ध॒		
म प	– ध॒	– ध॒	सां सां	सां सां	सां सां
आ ऽ	ऽ रो	ऽ ह	ग नि	को त	ज त
×	०	२	०	३	४

नि नि	ध		सां	नि	
ध ध	– सां	– सां	रीं –	सां ध	– प
अ व	ऽ रो	ऽ ह	सौं ऽ	पु र	ऽ न
×	०	२	०	३	४
म	सां		सां	नि	
प गं	– रीं	– सां	रीं –	सां ध	– प
धै ऽ	ऽ व	ऽ त	वा ऽ	दि सू	ऽ र
×	०	२	०	३	४
म	सा		म	म	
पध ग	– री	– सा	री म	प प	
दिऽ ख	ऽ ला	ऽ यो	च तु	र रा	
×	०	२	०	३	

आसावरी– त्रिताल (मध्यलय).

स्थायी.

ध नि	म प	म ग	म
म पसां ध प	ध म पध मप	ग – री सा	री म प –
का नाऽ मो हे	आ सा वऽ रीऽ	रा ऽ ग सु	ना ऽ ये ऽ
०	३	×	२
नि नि नि	ध	प म प	म सा
ध ध ध –	नि ध प धम	म प पध मप	ग – री सा
ग नि को ऽ	अ धि रो ऽऽ	ह न मेंऽ छूऽ	पा ऽ ऽ ये
०	३	×	२
	नि	नि ध	
सा रे म रे	म प ध प	ध गं रें सां	रें नि ध प।
०	३	×	२

अंतरा.

प म	नि नि	ध	
म – प प	ध – ध –	सां – सां सां	सां – सां –
धै ऽ व त	बा ऽ दी ऽ	गा ऽ स म	बा ऽ दी ऽ
०	३	×	२
नि नि		मं सां	नि
ध – ध ध	सां सां सां सां	सांरा गं रीं सां	सां रींनि ध प
म ऽ ध्ध म	सु र ग्र ह	न्याऽ ऽ स सु	पौं ऽऽ च म
०	×	×	२
प प	नि म प	म	
म प सां –	ध प पध मप	ग ग री सा	री – सा सा
अ व रो ऽ	ह न सौंऽ ऽऽ	पु र न दि	खा ऽ व त
०	३	×	२
	नि	नि ध	
सा रे म रे	म प ध प	ध गं रें सां	रें नि ध प।
०	३	×	२

आसावरी—त्रिताल (मध्यलय).

स्थायी.

प	नि	र मप	म सा
म म प सां	ध – प –	ध म धध पमप	ग – रीं सा
अ खि यां ऽ	ला ऽ गी ऽ	र ह तऽ निऽऽ	स ऽ दि न
३	×	२	०
ग	नि	म मप	म सा
री सा सा री	ध प सा –	री म धध पमप	ग – रीं सा
प्या ऽ रे ते	हा ऽ रे ऽ	दे ऽ खऽ नऽऽ	कां ऽ ऽ हिं।
३	×	२	०

अंतरा.

प नि नि		सां	नि
म प ध ध	सां सां सां सां	रीं गं रीं सां	सां रींनि ध प
ध रि प ल	छि न मो हे	जु ग सी ऽ	बी ऽऽ त त
३	×	२	०
म प सां	नि	प प	म सा
प गं रीं सां	रीं सां ध प	म प धध पमप	ग ग री सा
नि स दि न	च ट प टि	ला ऽ गऽ रऽऽ	ह त म हिं।
३	×	२	०

आसावरी– त्रिताल (मध्यलय).

स्थायी.

प	नि	म सा	
म म प सां	ध प पध पम	ग री म म	प प प –
अ रे म न	स म झऽ सऽ	म झ प ग	ध रि ये ऽ
२	०	३	×
प	नि नि नि		म
ध म प प	ध ध ध प	ध म पध मप	ग ग री सा
अ रे म न	इ स ज ग	में ऽ नऽ हींऽ	अ प ना ऽ
२	०	३	×
	नि सा	सां	सां नि
री – सा –	सा सा गं –	रीं – सां –	रीं रीं ध प
को ऽ ई ऽ	प र छां ऽ	ई ऽ सों ऽ	ड रि ये ऽ।
२	०	३	×

अंतरा.

प	नि नि	ध	
म – प प	ध ध ध –	सां सां सां सां	सां – सां –
दौ ऽ ल त	दु नि या ऽ	कु टु म क	बी ऽ ला ऽ
०	३	×	२

नि		सां सां	नि
ध ध ध –	सां – सां सां	गं गं रीं सां	नि सां ध प
इ न सौं ऽ	ने ऽ ह न	क ब हु न	क रि ये ऽ
०	३	×	२

नि		म	
प ध नि ध	– प धम प	ग – री सा	री री सा सा
रा ऽ म ना	ऽ म सुऽ ख	धा ऽ म ज	ग त प त
०	३	×	२

सा	सां	सां नि	
सा सा गं गं	रीं – सां सां	रीं रीं ध प	ध म प सां
सु म र न	सौं ऽ ज ग	त रि ये ऽ	अ रे म न।
०	३	×	२

आसावरी-त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

प म प	म	म	प नि नि
ध प पध मप	ग ग री सा	री म प प	सांसां – ध प
मे री अंऽ खीऽ	य न के भु	ख न गि र	धाऽ ऽ री ऽ
२	०	३	×

प म	नि	प	म म
ध म प प	ध धनि ध प	ध म पध मप	ग – ग –
ए रि स खि	ब लऽ ब ल	जा ऽ उंऽ छऽ	बी ऽ ली ऽ
२	०	३	×

ग	नि सा		नि नि
री री सा सा	सा सा गं –	रीं रीं सां सां	सां रीं ध प
छ ब प र	अ त आ ऽ	नं द सु ख	का ऽ री ऽ।
२	०	३	×

अंतरा.

म	नि नि	ध	
म म प प	ध – ध ध	सां सां सां –	सां – सां सां
प र म उ	दा ऽ र च	तु र चिं ऽ	ता ऽ म णि
०	३	×	२
नि नि		सां	नि
ध ध ध ध	सां सां सां सां	गं – रीं –	सां – ध प।
द र स प	र स दु ख	हा ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ री ऽ
०	३	×	२
		म	ग
पध पधनि ध प	प धम पध मप	ग ग री री	री – सा सा
अऽ तुऽऽ ल सु	भा ऽऽ वऽ तऽ	न क तु ल	सी ऽ द ल
०	३	×	२
नि	गं	सां सां नि	प
सां गं रीं रीं	रीं – सां –	रीं रीं ध प	ध म मपध मप
मा ऽ न त	से ऽ वा ऽ	भा ऽ री ऽ	मे रि अंऽऽ खीऽ।
०	३	×	२

आसावरी–त्रिताल (मध्यलय).

स्थायी.

म री म प मप अ ब तो ऽऽ ३	त्रि त्रि प ध ध प म सै ऽ ली ग ×	प म प धम प ले ऽ ऽऽ ऽ २	म सा ग री ग सा मै ऽ ऽ ली ०
सा सा सा रीनिसा सा पि या केऽऽ भ ३	म प ध प रि म प नि ये ऽ है नि ×	त्रि ध प मपध मप का ऽ ऽऽऽ ऽऽ २	म सा ग री ग सा री ऽ ऽ ऽ। ०

अंतरा.

प त्रि म प ध – नै ऽ ना ऽ ३	ध सां – – सां ने ऽ ऽ क ×	सां – – सां पा ऽ ऽ रा २	त्रि सां – सां सां ऽ ऽ दो ऊ ०
त्रि ध – सां रीं दृ ऽ स्ते ह ३	सां सांरीं गं रीं सां माऽ ऽ रे ऽ ×	रीं नि ध प ऽ ऽ ऽ ऽ २	प म प धम प नै ऽ नाऽ ऽ ०
म सा ग री ग सा में ऽ ऽ ऽ ३	म प री म प नि भी ऽ क ते ×	त्रि ध प मपध मप हा ऽ ऽऽऽ ऽऽ २	म सा ग री ग सा री ऽ ऽ ऽ। ०

आसावरी– त्रिताल (मध्यलय).

स्थायी.

प

ब

प	नि		म म
ध म प सां	ध – प ध	म म प ध	ग – ग ग
ढै ऽ या ऽ	ला ऽ ओ ला	ऽ ओ रे ऽ	ला ऽ ओ ला
३	×	२	०
ग		सां	नि
– री री –	सा – सा सा	सां सां रीं रीं	ध ध प प
ऽ ओ रे ऽ	आ ऽ ऽजु सु	घ र घ ड	प ल ना, ब।
३	×	२	०

अंतरा.

प	नि नि		
म म प प	ध ध ध ध	सां सां सां सां	– सां सां –
र त न ज	त न सों ज	टि त हिं डो	ल ऽ ना ऽ
३	×	२	०
गं गं		सां	नि
सांरींगं रीं – रीं	– सां – सां	सां – रीं रीं	ध ध प प
झूऽऽ ला ऽ व	ऽ त ऽ ज	सो ऽ म त	ल ल ना, ब।
३	×	२	०

आसावरी-रूपक (मध्यलय).

स्थायी.

प			गं गं		त्रि
ध॒ म	प ध॒	सां – सां	रीं॒ रीं॒	सां सां	ध॒ – प
हो ऽ	नं द	ला ऽ ल	अ त	हि र	सा ऽ ल
२	३	(×)	२	३	(×)
प		त्रि	म	ग	ग
ध॒ म	प नि॒	ध॒ – प	ग॒ –	री॒ –	री॒ – सा
नि र	त त	सौं ऽ ग	गो ऽ	पी ऽ	ग्वा ऽ ल।
२	३	(×)	२	३	(×)

अंतरा.

प	त्रि		सां	रीं	
म प	ध॒ –	सां सां –	रीं॒ –	रीं॒ गं॒	रीं॒ – सां
ए क	मा ऽ	धु री ऽ	बा ऽ	ज त	बी ऽ न
२	३	(×)	२	३	(×)
सां					त्रि
गं॒ –	रीं॒ गं॒	रीं॒ – सां	सां –	सां रीं॒	ध॒ – प
मा ऽ	धु रि	बां ऽ सु	री ऽ	क ठ	ता ऽ ला
२	३	(×)	२	३	(×)

आसावरी– त्रिताल. (विलंबित).

स्थायी.

प
प

	म सा	म	म धि
धुम पसां धुप मपधुमप	ग – री सा	री म प –	प नि ध प
हुऽ रऽ वाऽ ऽऽऽऽऽ	जा ऽ ऽ गो	जा ऽ गो ऽ	ऽ ऽ रे ऽ
३	×	२	०
प	म सा		
धुम प ,मपधु मप	ग – री सा	री नि ध प	सा री म प
ऽऽ ऽ ,ऽऽऽ ऽऽ	जा ऽ ऽ गो	ऽ ऽ रे ऽ	चु र वा ऽ
३	×	२	०
त्रि		सां	सां
– ध – प	धुम पधु सां –	सां रीं रीं गं	रीं नि ध प
ऽ ला ऽ गि	ऽऽ थाऽ री ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	घा ऽ त, प।
३	×	२	०

अंतरा.

प		त्रि	सां
म प धुम ,पधु	सां – सां सां	ध सां रीं गं	रीं – सां –
इ त नऽ ,मऽ	ही ऽ सा री	रे ऽ न ऽ	बी ऽ ती ऽ
३	×	२	०
सां सां	त्रि	सां	
गं – रीं नि	म प ध सां	सां रीं गं रीं	नि ध प प
चे ऽ त पा	ऽ छ ली ऽ	रा ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ त, प।
३	×	२	०

आसावरी.– त्रिताल (विलंबित).

स्थायी.

म प प		म प	ध ध
री म प ,नि	ध – प –	प नि ध प	प प ध म
का ऽ रि ,कु	रू ऽ मैं ऽ	ए क प ल	न मा ऽ ने
३	×	२	०
प म	म म	सा	सा
मपध पम ग –	ग ग – री	री सा – सा	री री सा –
जिऽऽ यऽ रा ऽ	पि या ऽ चि	न आ ऽ ज	अ ब मैं ऽ।
३	×	२	०

अंतरा.

प	प	ध	
म म प –	ध म प ,पध	सां – सां –	सां सां सां सां
दि न तें ऽ	रै ऽ न ,भऽ	ई ऽ रै ऽ	न तें दि न
३	×	२	०
नि	ध	सां सां	नि
ध – ध ध	सां सां सां –	गं गं रीं सां	रीं सां ध प
रा ऽ ह त	क त हूं ऽ	उ न के अ	व न की ऽ
३	×	२	०
म सां	नि	ध प प	म सा
प गं रीं सां	रीं नि ध प	म प मप धध,पमप	ग – री सा
का ऽ से क	हूं ऽ अ प	ने ऽ ऽऽ जीऽ,याऽऽ	की ऽ, अ ब।
३	×	२	०

आसावरी– एकताल (विलंबित).

स्थायी.

						,गी
						ऽक
(म)ग —	(सा)री सा	रीरीसानि सा	सा निसा	(म)री (प)म	प प	
ग ऽ	बा ऽ	ऽऽऽऽ ऽ	बो ऽऽ	ल ही	ऽ रे	
३	४	×	०	२	०	
मप प,मप	(प)सां -निसां	सां सांनि	रीं सां	(नि)ध —	प धम	
ऽऽ सो,अऽ	ब ,ऽऽ	मो रेऽ	ऽ पि	या ऽ	को ऽऽ	
३	४	×	०	२	०	
(प)म (प)म	प (पप)धध,पमप	(म)ग —	— (सा)री	— ग	सा ,री	
स गु	ऽ नऽ,बिऽऽ	चा ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ	र, ऽक	
३	४	×	०	२	०	

अंतरा.

	मप	(प)सां —	निसां सां	सां निसां	सां —
ऽ ऽ	ऽ दुख	भा ऽ	ऽऽ त	तो ऽऽ	हे ऽ
३	४	×	०	२	०
(नि)ध सां,रींसां	(सां)गं (सां)रींसां	रींरींसांनि सांरीं	(नि)ध प	म (री)म	प (म)प
जो ऽ,ऽऽ	लो ऽखि	लैऽऽऽ ऽऽ	यां ऽ	औ र	ऽ डा
३	४	×	०	२	०

नि ध॒ सां	नि ध॒ प	ध॒ध॒पम प	म ग॒ –	सा री ग॒	सा ,री
ऽ ऽ	रूं ऽ	गऽऽऽ ऽ	रे ऽ	हा ऽ	र, ऽक।
२	४	×	०	२	०

आसावरी– झूमरा. (विलंबित).

स्थायी.

ग॒ री – – सा	ग॒ री – सासा	नि॒ प ध॒ – प ध॒म	प प म म प
बी ऽ ऽ र	बा ऽ मन	वा ऽ ऽ ऽऽ	स गु ऽ
३	×	२	०
म मप ध॒ध॒पमप ग॒ –	री – सा	प प म म प मप	प प ध॒ध॒पम प ग॒
ऽऽ नऽबिऽऽ चा ऽ	ऽ ऽ रो	क ब ऽ ऽऽ	घऽ,ऽऽ ऽ र
३	×	२	०
म ग॒ – री सा	ग॒ सा री म	प म प ध॒ प,मप	म ग॒ री सा
आ ऽ वे ऽ	मो रा ऽ	पी ऽ ऽ मौं,ऽऽ	द ऽ र
३	×	२	०

अंतरा.

नि॒ नि॒नि॒ नि॒नि॒ नि॒नि॒ साध॒ ध॒ध॒ ध॒ध॒ ध॒ध॒	नि ध॒ नि॒ प	ध॒ म प प	म पध॒ प,मप ग॒
काऽ गऊ डाऽ वत	मो ऽ रि	त्रै ऽ यां थ	कऽ ग,ऽऽ ई
३	×	२	०

अ म म म	ग ग	त्रि	ग
ग ग ग ग	री री सा	ध – सा –	री – सा
नै ऽ न न	ढ र त	जो ऽ ऽ ऽ	नी ऽ र
३	×	२	०

प त्रि	ध	सां	गं गं
म प ध ,ध	सां सां सां	ध सांरीं गं –	रीं रीं सां
त न की ,बि	था मो रि	का ऽऽ सें ऽ	क हूं मैं
३	×	२	०

त्रि	त्रि नि	प	म
ध गं रीं सां	सां ध प	धम प – पध	ग री सा
री ऽ अ हे	ल ग त	जोऽ ऽ ऽ ऽऽ	ती ऽ र।
३	×	२	०

आसावरी– झूमरा. (विलंबित).

स्थायी.

म	त्रि	नि त्रि	म म
री म प प	ध – ध	ध ध ध म	प प प
रा ऽ ऽ म	जै ऽ जै	म न भा ऽ	ऽ व न
३	×	२	०

नि त्रि	म सा	म म	त्रि
ध ध प ध	ग री सा	री म प प	ध – प
न मो ना ऽ	रा य ण	ए ऽ क न	के ऽ कि
३	×	२	०

त्रि ध			
ध – सां सां	रीं नि ध	प म ध प	नि ध प
ये ऽ स ब	का ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ र।
३	×	२	०

अंतरा.

प ध़ि ध़ि ध़ि	ध	ध़ि	
मप ध– धध –ध	सां – –	सां रीं सांरींगं रींसां	रीं – सां
हम ग्वाऽ रानि ऽतु	म ऽ ऽ	ग्वा ऽ ऽऽऽ रगु	सां ऽ ऽ
३	×	२	०
	प म	नि ध़ि नि	ध
रीं नि ध प	म प प	ध ध ध –	सां – –
ऽ ऽ ऽ ईं	ज न म	ज न म ऽ	के ऽ ऽ
३	×	२	०
मं	सां	सां	
सां रीं गं –	रीं सां सां	रीं नि सां रीं	नि ध प
र ख वा ऽ	ऽ र ह	मा ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ र।
३	×	२	०

आसावरी–त्रिताल (मध्यलय).

स्थायी.

सा री म

त न न

		म	
प नि ध प	ध म प ध	ग – री सा	री म प प
ना द्रे दा नि	तुं द्रे दा नि	ता ऽ ऽ रे	त दा ऽ नि
०	३	×	२
ध़ि ध़ि	म म		
ध – ध –	ग – ग –	री री ग सा	री नि़ सा सा
दी ऽ म्दी ऽ	म्तों ऽ म्तो ऽ	म्त दा ऽ रे	त न दे रे
०	३	×	२

	नि	सां	नि
सा री म प	ध – ध ध	सां – – रीं	ध प प प
त दि या ना	रे ऽ त न	दी ऽ ऽ म्त	दा नि त न
०	३	×	३
		म	
प ध नि ध	प म प ध	ग – री सा	नि सा री म
दी ऽ ऽ म्त	दा नि त न	दी ऽ म्त दा	नि ,त न न।
०	३	×	३

अंतरा.

	नि	नि	
म म म म	प प ध –	ध सां – सां	रीं नि सां सां
दे रे ना दे	रे ना दी ऽ	म्त दा ऽ रे	त न दे रे
	३	×	२
नि			
ध ध – ध	सां – रीं सांसां	रीं गं रीं सां	रीं नि ध प
त नु ऽ म्त	नो ऽ म्तो ऽम्	दे रे ना त	दा रे दा नि
०	३	×	२
प			
प गं – रीं	सां – रीं नि	निनि निनि सां –	पप पप सांसां सांरीं
तक् द्दा ऽ न्तक्	द्दा ऽ न्धा ऽ	किड नग धा ऽ	तिट कत गादि गिन
०	३	×	२
मं			
गं – सांसां सांसां	सांसां सांसां रीं नि	निनि निनि निनि सांसां	नि ध प म
धा ऽ तिट कत	गादि गिन धा ऽ	तिट कत गादि गिन	धा ,त न न।
०	३	×	२

आसावरी– एकताल (मध्यलय).

स्थायी.

	सा
ऽ	ओ
२	

री	म	(म)री	म	प	प	(म)प	(प)सां	नि॒	ध॒	प	–
दा	ता	ना	द्रे	ता	ना	त	दी	य	न	रे	ऽ
०		३		४		×		०		२	

(ध॒)प	(प)नि॒	ध॒	ध॒	(म)ग॒	–	मग॒	मग॒	री	री	सा	सा
त	दी	या	ना	रे	ऽ	त	दि	या	ना	रे	त
०		३		४		×		०		२	

सा	री	(नि॒)ध़॒	–	प़	–	(प)म़	प़	–	(नि॒)ध़॒	–	(नि॒)ध़॒
ना	द्रे	ना	ऽ	दीं	ऽ	ता	दी	ऽ	म्दी	ऽ	म्त
०		३		४		×		०		२	

सा	सा	(म)री	म	(म)ग॒	(म)ग॒	(म)ग॒	ग॒	री	(सा)री	सा	सा
ना	ना	ना	ना	त	दि	त	द	रे	दा	नि,	ओ।
०		३		४		×		०		२	

अंतरा.

(प)म	प	–	(नि॒)ध॒	–	ध॒	(ध॒)सां	सां	सां	सां	सां	–
ओ	दे	ऽ	ता	ऽ	ना	ता	ना	दे	रे	ना	ऽ
×		०		२		०		३		४	

नि	नि		ध			सां					
ध	ध	–	सां	–	सां	गं	गं	रीं	रीं	सां	सां
ता	दीं	ऽ	म्दी	ऽ	म्त	त	ना	ता	ना	ना	ना
×		०		२		०		३		४	
सां								म			
रीं	सां	नि	ध	प	प	ध	म	री	म	प	प
त	द	रे	द्रा	नि,	ओ	द्रा	ता	ना	द्रे	ता	ना।
×		०		२		०		३		४	

आसावरी– झपताल. (मध्यलय).

स्थायी.

नि			प	म	म		ग		
ध	–	प	धम	धप	ग	–	री	–	सा
ला	ऽ	ल	अऽ	लऽ	सा	ऽ	मे	ऽ	हो
×		२			०		३		
सा					नि		नि		
री	ग	री	–	सा	सा	–	ध	–	प
तु	म	रै	ऽ	न	के	ऽ	जा	ऽ	गे
×		२			०		३		
प		नि			ध			ग	
म	प	ध	–	ध	सा	–	री	री	सा
नै	ऽ	न	ऽ	उ	नीं	ऽ	दे	अ	त
×		२			०		३		
सा				ध	म		ग		
नि	ध	प	धम	प	ग	ग	री	–	सा
र	त	र	ती	ऽ	र	स	पा	ऽ	गे।
×		२			०		३		

अंतरा.

प		नि	नि	नि	ध				
म	प	ध	ध	ध	सां	सां	सां	–	सां
औं	ऽ	ज	न	अ	ध	र	भा	ऽ	ल
×		२			०		३		
सां	रीं		गुं				नि		
रीं	गं	रीं	रीं	सां	सां	सां	ध	–	प
क	व	न	ति	य	अ	नु	रा	ऽ	गे
×		२			०		३		
म							नि		
प	गं	गं	रीं	सां	सां	सां	ध	–	प
सा	ऽ	चि	क	हो	ह	र	रौं	ऽ	ग
×		२			०		३		
				म	म		ग		
पध	नि	ध	पम	धुप	ग	ग	री	–	सा
काऽ	ऽ	के	मुऽ	खऽ	हं	स	ला	ऽ	गे।
×		२			०		३		

आसावरी– चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

ध		नि	नि		म	म			ग		
प	नि	ध	ध	पम	प	ग	–	ग	री	–	सा
च	र	स	त	चऽ	न	सा	ऽ	थ	बूं	ऽ	द
०		३		४		×		०		२	
सा	म		ग					सा			
ग	ग	ग	री	–	सा	–	सा	री	म	–	पं
स	ज	ल	ज	ऽ	ल	ऽ	त	न	की	ऽ	त
०		३		४		×		०		२	

नि	नि		सां	नि	
प ध॒	– ध॒	सां –	रीं सां	रीं ध॒	प (ध॒म)
प त	ऽ ग	ई ऽ	सी त	ल औं	ऽ (गऽ)
०	३	४	×	०	२

प	नि नि
प सां	ध॒ ध॒
च र	स त
०	३

अंतरा.

		नि नि	ध		
म म	प प	ध॒ ध॒	सां –	सां सां	सां सां
नि र	ख नि	र ख	ने ऽ	त्र क	म ल
×	०	२	०	३	४
नि नि	नि ध	सां	गं गं	नि	
ध॒ ध॒	ध॒ सां	सां गं॒	रीं गं	सां ध॒	– प
अ र	स प	र स	अ त	उ मौं	ऽ ग
×	०	२	०	३	४
			नि		
म म	प प	– प	ध॒ –	– सां	सां सां
प्र फु	ल त	ऽ भ	ये ऽ	ऽ री	म न
×	०	२	०	३	४
सां	सां		प	नि नि	म
रीं सां	गं नि॒	ध॒ (प,ध॒म)	(मप) सां	ध॒ ध॒	(पम) प
अ त	उ मौं	ऽ (ग,ऽऽ)	(वऽ) र	स त	(घऽ) न।
×	०	२	०	३	४

आसावरी– चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

(म)री	म	प	(म)प	—	(प)नि	(नि)ध	—	—	प	—	धम
अ	त	प्र	ता	ऽ	प	ते	ऽ	ऽ	रो	ऽ	ऽऽ
०		३		४		×		०		२	
(म)प	(म)ग	—	(सा)री	—	सा	(म)री	म	—	(म)प	—	—
ज	ग	ऽ	मे	ऽ	ऽ	हो	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
०		३		४		×		०		२	
(नि)ध	—	ध	(नि)ध	—	प	पध	(म)ग	—	(सा)री	—	सा
रा	ऽ	ब	रा	ऽ	जे	बाऽ	हा	ऽ	दू	ऽ	र।
०		३		४		×		०		२	

अंतरा.

(प)म	प	—	(नि)ध	—	(नि)ध	(ध)सां	सां	—	सां	—	सां
ना	ऽ	ऽ	म	ऽ	सु	न	त	ऽ	गू	ऽ	नि
×		०		२		०		३		४	
(नि)ध	—	—	(ध)सां	—	सां	(सां)रीं	—	सां	(नि)ध	—	प
आ	ऽ	ऽ	व	ऽ	त	धा	ऽ	य	धा	ऽ	य
×		०		२		०		३		४	
(म)प	गं	रीं	(सां)रीं	सां	सां	रीं	सां	—	(नि)ध	—	प
पा	ऽ	व	त	म	न	इं	छां	ऽ	फ	ऽ	ले
×		०		२		०		३		४	

म प	– (नि॒)ध॒	सां –	रीं सां	रीं नि॒	ध॒ प
ति न	ऽ को	ऽ ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ
×	०	२	०	३	४
(ध॒)पध॒ (म)ग॒	– (सा)री	– सा			
आऽ धा	ऽ ऽ	ऽ र			
×	०	२			

आसावरी– चौताल (विलंबित).

स्थायी.

(प)ध॒ म	(ग॒)री॒ (ग॒)री॒	– री॒	(सा)री॒ ग॒	री॒ सा	– सा
नै ऽ	न आ	ऽ ल	सा ऽ	ने भा	ऽ रे
×	०	२	०	३	४
(नि॒)सा –	री॒ नि॒	ध॒ ध॒	(ध॒)सा –	(री॒)ग॒ री॒	– सा
ऐ ऽ	से आ	ऽ ज	औं ऽ	ज ना	ऽ रे
×	०	२	०	३	४
सा –	री॒ म	प –	(नि॒)ध॒ –	प ध॒	(ध॒)सां –
दे ऽ	ख म	न ऽ	म ऽ	रो पि	या ऽ
×	०	२	०	३	४

			म ग	ग	
सांरीं नि	ध प	धम पध	ग री	– री	सा –
भऽ त	ऽ ही	ऽऽ अऽ	कु ला	ऽ त	है ऽ।
×	०	२	०	३	४

अंतरा.

प	नि	नि			
म प	मप ध	– ध	सां –	सां सां	सां –
ब स	ऽऽ न	ऽ म	ली ऽ	न भ	ये ऽ
×	०	२	०	३	४
नि	नि		सां		नि
ध –	ध सां	सां –	गं रीं	सां सां	ध प
औं ऽ	ज न	हूं ऽ	नै ऽ	न ध	रे ऽ
×	०	२	०	३	४
म	गं	गं			
प गं	– रीं	रीं रीं	सां सां	रीं नि	ध प
भा ऽ	ऽ व	र त	न सा	ऽ ज	त ये
×	०	२	०	३	४
म	नि	प	म	ग	
प नि	ध ध	प धम	ग –	री री	सा –
औं ऽ	ग रा	ऽ गऽ	आ ऽ	ऽ त	है ऽ।
×	०	२	०	३	४

संचारी.

नि	नि		प	नि	
सा ध	ध ध	– प	नि ध	– ध	– प
कौ ऽ	न तो	ऽ हे	मी ली	ऽ ना	ऽ र
×	०	२	०	३	४

(ध)प	ध	म	प	प	ध	(म)ग	–	(ग)री	(ग)री	–	सा
जा	ऽ	के	सु	ख	ऽ	को	ऽ	नि	हा	ऽ	र
×		०		२		०		३		४	

(प)ध	(ध)ग	–	री	–	री	(सा)री	ग	री	सा	–	सा
ज	गे	ऽ	सा	ऽ	रि	रा	ऽ	त	ष्या	ऽ	रे
×		०		२		०		३		४	

(नि)सा	–	(नि)ध	(नि)ध	सा	सा	री	–	ग	री	सा	–
ढी	ऽ	ट	न	श	र	मा	ऽ	ऽ	त	है	ऽ।
×		०		२		०		३		४	

आभोग.

(प)म	प	–	(नि)ध	–	(नि)ध	(ध)सां	सां	–	सां	–	सां
स	ग	ऽ	री	ऽ	नि	म	ट	ऽ	ग	ऽ	ई
×		०		२		०		३		४	

(नि)ध	–	(नि)ध	सां	–	सां	(गं)रीं	सां	रीं	(नि)ध	–	प
जा	ऽ	वो	ये	ऽ	सि	म	ट	ऽ	ग	ऽ	ई
×		०		२		०		३		४	

(म)प	प	गं	(गं)रीं	–	सां	रीं	सां	सां	(नि)ध	–	प
क	हे	ऽ	ह	ऽ	रि	ब	ल	भ	ये	ऽ	ऽ
×		०		२		०		३		४	

^म^प	नि॒	ध॒	प	ध॒	मप	^म^ग॒	–	री	^ग॒^री	सा	–
खौं	ऽ	डि	ता	ऽ	कह	ला	ऽ	ऽ	त	है	ऽ।
×		०		२		०		३		४	

आसावरी–चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

	^सा^री
ऽ	आ
०	

म	प	–	नि॒	^नि॒^ध॒	–	–	^नि॒^ध॒	–	प	ध॒	म
ऽ	यो	ऽ	रे	जी	ऽ	ऽ	त	ऽ	ही	ऽ	रा
३		४		×		०		२		०	
–	प	–	नि॒	^नि॒^ध॒	–	प	^नि॒^ध॒	–	प	ध॒	^म^ग॒
ऽ	जा	ऽ	ऽ	रा	ऽ	म	चौं	ऽ	द्र	ऽ	लौं
३		४		×		०		२		०	
–	^सा^री	–	सा	^म^ग॒	–	–	^सा^री	–	सा	–	^म^री
ऽ	का	ऽ	ऽ	न	ऽ	ऽ	ग	ऽ	र	ऽ,	आ।
३		४		×		०		२		०	

अंतरा.

^प^म	प	–	^नि॒^ध॒	–	ध॒	^ध॒^सां	सां	–	सां	–	सां
जि	त	ऽ	ती	ऽ	त	सु	नी	ऽ	य	ऽ	त
×		०		२		०		३		४	

(नि)ध (नि)ध	— (ध)सां	— (सां)गं	रीं —	सां (नि)सां	(नि)ध प
च हूं	ऽ दे	ऽ स	बा ऽ	जे ब	ज त
×	०	२	०	३	४
(प)म प	नि (नि)ध	— प	(प)रीं रीं	सां (नि)ध	— प
रा ऽ	ऽ ज	ऽ त	आ नं	द भ	ऽ यो
×	०	२	०	३	४
(प)ध (म)ग	— (सा)री	— सा	— (म)री		
घ र	ऽ घ	ऽ र	ऽ, आ		
×	०	२	०		

संचारी.

(प)म म	— प	— प	(नि)ध (नि)ध	— (नि)ध	प —
ज ब	ऽ को	ऽ प	की ये	ऽ च	ढे ऽ
×	०	२	०	३	४
(नि)ध (नि)ध	— (ध)सां	— सां	सांरीं (नि)ध	— (नि)ध	— प
हु न	ऽ मा	ऽ न	अऽ ग	ऽ वा	ऽ न
×	०	२	०	३	४
(प)ध म	प (म)प	— ध	(म)ग —	— (सा)री	— सा
क र	जो धा	ऽ ये	लौं ऽ	ऽ के	ऽ स
×	०	२	०	३	४

						प	नि॒		नि॒		
म	–	प	प	–	–	सां	ध॒	–	ध॒	–	प
कां	ऽ	पी	यो	ऽ	ऽ	थ	र	ऽ	थ	ऽ	र।
×		०		२		०		३		४	

आभोग.

प			नि॒		नि॒	ध॒					
म	प	–	ध॒	–	ध॒	सां	–	सां	सां	–	सां
रा	ऽ	ऽ	व	ऽ	न	मा	ऽ	र	धा	ऽ	य
×		०		२		०		३		४	
नि॒	नि॒		ध॒						नि॒		
ध॒	ध॒	–	सां	–	सां	रीं	सां	–	ध॒	–	प
ली	यो	ऽ	दे	ऽ	स	दी	यो	ऽ	सी	ऽ	ज
×		०		२		०		३		४	
म	प			सां					नि॒		
प	ग॒ं	–	रीं	रीं	सां	रीं	–	सां	ध॒	–	प
बि	भी	ऽ	छ	न	को	ला	ऽ	यो	सी	ऽ	ता
×		०		२		०		३		४	
ध	म		सा				म				
ध॒	ग॒	–	री	–	सा	–	री				
र	घू	ऽ	ब	ऽ	र	ऽ,	आ				
×		०		२		०					

आसावरी– चौताल. (विलंबित).

स्थायी.

											प
											म
											अ
		नि̲		म			सा				प
प	सां	ध̲	पध̲	प	ग̲	–	री	म	प	प	म
त	ऽ	अ	लऽ	सा	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	नि	री
३		४		×		०		२		०	
	नि̲			प					म		प
प	ध̲	–	प	ध̲	म	–	प	–	प	पध̲	ग̲
ऽ	आ	ऽ	ली	झ	प	ऽ	क	ऽ	च	लऽ	न
३		४		×		०		२		०	
	सा			म			म	सा			प
–	री	ग̲	सा	ग̲	–	ग̲	ग̲	री	सा	नि̲सा	म
ऽ	ग	ऽ	ति	मौं	ऽ	द	च	ल	न	ऽऽ,	अ।
३		४		×		०		२		०	

अंतरा.

			नि̲			ध̲					
म	प	–	ध̲	–	ध̲	सां	सां	–	सां	–	सां
मो	ह	ऽ	ना	ऽ	सौं	मि	ल	ऽ	आ	ऽ	ई
×		०		२		०		३		४	
नि̲	नि̲		ध̲						नि̲		
ध̲	ध̲	–	सां	–	सां	रीं	–	सां	ध̲	–	प
त	ब	ऽ	हीं	ऽ	मैं	जा	ऽ	न	पा	ऽ	ई
×		०		२		०		३		४	

प प	सां		सां	त्रि	
मप गं	– रीं	– सां	रीं सां	ध सां	– सां
चऽ तु	ऽ रा	ऽ ई	क र	न ला	ऽ गि
×	०	२	०	३	४
त्रि त्रि	त्रि ध		प		
सां ध	ध नि	ध प	धम म		
च तु	र त	र न	ऽऽ, अ		
×	०	२	०		

संचारी.

प			त्रि	त्रि	
म –	प प	– मप	ध –	– ध	– प
प्रे ऽ	म की	ऽ ऽऽ	चो ऽ	ऽ ऽ	ऽ रि
×	०	२	०	३	४
			त्रि त्रि	त्रि	
ध म	– प	– नि	ध ध	– ध	प –
क र	ऽ त	ऽ री	स ज	ऽ ऽ	नी ऽ
×	०	२	०	३	४
ध			म म	सा	
प –	ध म	– प	ग ग	– री	– सा
कै ऽ	ऽ से	ऽ दु	र त	ऽ ते	ऽ री
×	०	२	०	३	४
त्रि	प		प त्रि	त्रि	
सां री	म म	प प	नि ध	– ध	– प
सों ऽ	ऽ धें	ऽ की	ह र	ऽ ऽ	ऽ न।
×	०	२	०	३	४

आभोग.

प	त्रि		ध		
म प	— ध	— ध	सां —	सां सां	सां —
धी ऽ	ऽ र	ऽ ज	के ऽ	प्र भु	सों ऽ
×	०	२	०	३	४
त्रि त्रि	ध	सां			
ध ध	— सां	— गं	रीं सां	रीं नि	ध प
रि त	ऽ मा	ऽ न	आ ऽ	ऽ ऽ	ऽ ई
×	०	२	०	३	४
म	सां				
प गं	रीं रीं	सां सां	रीं नि	ध सां	सां —
को ऽ	टी का	ऽ म	ला ऽ	ऽ ऽ	गे ऽ
×	०	२	०	३	४
त्रि त्रि	त्रि ध		प		
सां ध	ध नि	ध प	धम म		
च व	र दु	र न	ऽऽ, अ		
×	०	२	०		

आसावरी— धमार. (विलंबित).

स्थायी.

			सा
			री म —
			आ ऽ ऽ
			०
	त्रि त्रि		
प — प —	ध — — ध ध	प —	ध म —
ई ऽ है ऽ	खे ऽ ऽ ल न	के ऽ	फा ऽ ऽ
३	×	२	०

	म		सा नि
प – – ध	ग – – री –	सा –	री ध –
ग ऽ ऽ ल	ला ऽ ऽ ऽ ऽ	सों ऽ	ह म ऽ
३	×	२	०
	ग ग		सा
सा – – री	री – – री –	सा –	री म –
सों ऽ ऽ छि	पा ऽ ऽ व ऽ	त ऽ	का हा ऽ
३	×	२	०
	म ग		सा
प – ध ध	ग – – री –	सा –	री म –
ऽ ऽ जि य	ठा ऽ ऽ ऽ ऽ	नी ऽ	आ ऽ ऽ।
३	×	२	०

अंतरा.

प नि		ध	
म प – ध –	– ध	सां – सां	सां – सां –
हों ऽ ऽ तो ऽ	ऽ ति	हा ऽ रि	प्या ऽ री ऽ
×	२	०	३
सां			नि
रीं रीं गं रीं रीं	सां –	– रीं सां	ध – प –
स खी ऽ हि त	जा ऽ	ऽ न त	हे ऽ ऽ ऽ
×	२	०	३
म			नि
प गं – रीं –	– रीं	गं रीं सां	ध – प ध
ते ऽ ऽ रीं ऽ	ऽ न	नं द ऽ	जे ऽ ऽ ऽ
×	२	०	३
म		सा	
ग – – री –	सा –	री म –	
ठा ऽ ऽ ऽ ऽ	नी ऽ	आ ऽ ऽ	
×	२	०	

आसावरी–धमार. (विलंबित).

स्थायी.

(सा) री म –	प – – –	(नि) ध – – (नि) ध –	प –
आ ऽ ऽ	ये ऽ ऽ ऽ	फा ऽ ऽ ग ऽ	न ऽ
०	३	×	२
ध म –	प – – ध	(म) ग – – री –	सा –
मा ऽ ऽ	स ऽ ऽ स	खी ऽ ऽ ऽ ऽ	री ऽ।
०	३	×	२
(सा) री नि ध	सा सा री सा	(प) ध (म) ग – री –	सा –
ले ऽ ऽ	च ल उ न	ही पा ऽ ऽ ऽ	स ऽ।
०	३	×	२

अंतरा.

प – – (नि) ध –	(नि) ध ध	सां सां –	सां – सां सां
वै ऽ ऽ ठा ऽ	कु र	अ ज ऽ	हूं ऽ न हिं
×	२	०	३
गं – गं रीं –	सां –	रीं सां –	(नि) ध – ध नि
आ ऽ ऽ ये ऽ	टू ऽ	ट न ऽ	ला ऽ गी ऽ
×	३	०	३
ध म ग (ग) री –	सा –	री म –	
आ ऽ ऽ ऽ ऽ	स ऽ	आ ऽ ऽ	
×	२	०	

राग भैरवी.

आभात्यस्यां रिगमधनयः कोमला मोऽत्रवादी ।
सः संवादी क्वचिदपि धगौ वादिसंवादिनौ च ॥
प्रातर्गेया सुरुचिरतरा स्वैरिणी सर्वगम्या ।
संपूर्णा सा जनयति सुखं भैरवी रागिणीयम् ॥

कल्पद्रुमांकुरे ।

यत्र मध्यः स्वरो वादी संवादी षड्ज ईरितः ।
स्वैरिणी गीयते प्रातर्भैरवी सर्वकोमला ॥

चन्द्रिकायम् ।

सब कोमल सुर भैरवी संपूरन सुर होई ।
मसवादी संवादी है सब जो चाहै कोइ ॥

चंन्द्रिकासार ।

निसौ गमौ पधौ निश्च सनिधपा मगौ रिसौ ।
संपूर्णा भैरवी प्रोक्ता धैवतांशा प्रभातगा ॥

अभिनवरागमंजर्याम् ।

हा राग भैरवी थाटांतून उत्पन्न होतो. यांत षडज व पंचम हे कोमल शुद्ध व बाकीचे स्वर कोमल आहेत. हा राग संपूर्ण आहे. ह्यांत वादी मध्यम आहे व संवादी षड्ज आहे. कांही गुणी लोक धैवत वादी व गांधार संवादी मानितात. या दोन्ही मतांचीं गीतें प्रचारांत दृष्टीस पडतात. या रागाचा गानसमय प्रातःकाळ मानितात. कोणी हा राग सार्वकालिकहि मानितात. प्रायः आरोहांत अनेक वेळां तीव्र ऋषभाचा प्रयोग केलेला दृष्टीस पडतो, तथापि तो स्वर या रागाच्या नियमित स्वरांपैकीं नाहीं, हें लक्षांत ठेवण्या जोगें आहे. प्राचीन ग्रंथांत भैरवींत ऋषभ तीव्र सांगितलेला आढळतो. तो प्रचार दक्षिणेकडे अजून आहे. हा राग अतिलोकप्रिय आहे व तो बहुतेक साऱ्या गायकांना येत असतो. या रागांत ख्याल फारच कमी असून गझल, ठुमरी, टप्पा वगैरे गीतेंच पुष्कळ ऐकण्यांत येतात. या रागाची खुबी सा, ग̱, प, व ध̱ या स्वरांवर अधिक अवलंबून असते. मध्यमाचे प्राधान्य मानणारे मध्यमाला ठिकठिकाणीं पुढे आणून गांधाराचें महत्व कमी करितात.

आरोहावरोहस्वरूप.

सा, रे̱ ग̱ म, प ध̱, नि̱ सां। सां, नि̱ ध̱ प, मग̱, रे̱ सा.

पकड.

म̄, ग̱, सा रे̱ सा, ध̱̣ नि̱̣ सा.

भैरवी– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

ग ग रे सा	नि सा ध ऽ	नि ध ऽ ग	म ध म प
०	३	×	२
ग म ग रे	सा नि ध ऽ	म ध नि ग	ऽ म ध ऽ
०	३	×	२
नि सां ऽ रें	सां नि ध म	प नि ध प	म ग रे सा।
०	३	×	२

अंतरा.

नि नि ध नि	ध प म ग	म ध नि सां	ध नि सां ऽ
०	३	×	२
गं मं गं रें	सां नि ध नि	गं ऽ सां ऽ	रें नि सां ऽ
०	३	×	२
ध ऽ नि म	ऽ ध ग ऽ	म नि ध प	म ग रे सा।
०	३	×	२

भैरवी– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

री
म –
भै ऽ

म	नि		
री ग – री	सा – ध नि	सा री सा –	– – – –
र वी ऽ क	हीं ऽ म न	मा ऽ नी ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ
०	३	×	२

ध			
नि – नि नि	नि नि ध नि	सा सा री नि	सा – सा सा
को ऽ म ल	स ब सु र	क र गु नि	गा ऽ व त
०	३	×	२
सा		नि	म
सा सा ध ध	प प पध नि	ध – प म	ग – म –
प्र थ म प	ह र कीऽ ऽ	रा ऽ नी ऽ	हो ऽ, भै ऽ।
०	३	×	२

अंतरा.

नि			
ध – ध ध	ध म ध नि	सां सां सां सां	सां – सां –
म ऽ ध्य म	वा ऽ दी ऽ	सु र स म	वा ऽ दी ऽ
०	३	×	२
सां			नि नि
नि – नि –	सां सां सां –	गंगं रींसां रीं –	सां – ध प
भ ऽ क्ती ऽ	र स की ऽ	खाऽ ऽऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ नी ऽ
०	३	×	२
			नि
सा सा ध ध	प – प प	ध प ध नि	ध पम री ग
स ब को इ	गा ऽ व त	स ब को रि	झा ऽऽ व त
०	३	×	२
री प		म	
ग – ध ध	प – ध सांनि	ध मप ग –	प – ध पम
भै ऽ र वि	शा ऽ स्त्र प्रऽ	मा ऽऽ नी ऽ	हो ऽ, भै ऽऽ।
०	३	×	२

भैरवी– त्रिताल (मध्यलय).

स्थायी.

नि॒		री	
ध॒ – नि॒	सा – री॒ सा	ग॒ री ग॒ म	री॒ ग॒ री॒ सा
ऽ जा ऽ य	तूं ऽ म न	गु रु च र	न श र न
३	×	२	०
	म	री	ग
सा ध॒ प ध॒	– पम री ग॒	सा – री॒ म	री॒ ग॒ री॒ सा
ए ऽ क भा	ऽ वऽ ध र	औं ऽ त र	मों ऽ घ न।
३	×	२	०

अंतरा.

नि॒		सां	सां नि॒ नि॒
ध॒ म ध॒ नि॒	सां रीं॒ सां सां	नि॒ – सां सां	रीं॒ सां ध॒ प
जो इ जा ऽ	व त ज न	स ऽ द्गु रु	के श र न
३	×	२	०
		म	ग
प – प	ध॒ पम म प	री ग॒ सारी॒ म	री॒ ग॒ री॒ सा
ऽ वा ऽ को	ह रऽ त च	त र भऽ व	बौं ऽ ध न।
३	×	२	०

भैरवी–त्रिताल (मध्यलय).

स्थायी.

सा			प
नि॒ सा ग॒ म	(ध॒) – ध॒ प	– ध॒ प प	म प म ध॒
कै सी ये म	ला ऽ ई रे	ऽ क न्हा इ	प नि यां भ
३	×	२	०

म	म	म	री
प म ग री	ग प ध नि	ध प ग म	ग री सा सा
र त मो रि	ग ग रि गि	रा इ क र	के ल रा इ।
३	×	२	०

अंतरा.

			रीं गं
ध म ध नि	सां – सां नि	सांरीं गं रीं गं	सां रीं सां सां
स न द क	हे ऽ ऐ सो	ढीऽ ऽ ट भ	यो क न्हा इ
०	३	×	२
प	प म		म
ध – ध ध	प ग ग री	ग प ध नि	ध प ग म
का ऽ क रुं	मा इ न हि	मा न त क	न्हा इ क र
०	३	×	२
री			
ग री सा सा			
त ल रा इ			
०			

भैरवी– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

			नि
			सा नि
			अ त
	ग	म	
सा री ग म	री (ग) – सा	री ग – री	सा – – री
सां डे ना ले	ग लां ऽ क	र के ऽ च	ला ऽ ऽ आ
२	०	३	×

सा ध़् – नि़ (त्रि)	सा – सा ऱी	(ग) सा ग़ ऱी	सा – सा ऱी
ऽ मो ऽ द २	दे ऽ ले बे ०	चे र ऽ दि ३	या ऽ सु न ×
नि़ सा – री	ग़ म – ग़	म ग़ – ऱी (री)	सा – सा नि़
मि या ऽ मि २	यां बे ऽ क ०	र के ऽ च ३	ला ऽ, अ त। ×

अंतरा.

ध़ ध़
इ श्क

म ध़ – म (त्रि)	ध़ नि़ सां नि़	सां – सां ऱीं (ग्रं)	सां ध़ प ग़ (त्रि, म)
दि सा ऽ र ×	न हिं जा ने २	दे ऽ मि यां ०	इ ना ऽ य ३
म – नि़ –	प ध़ म प	री ग़ – सा (म)	ऱी ग़ – ऱी (म)
त ऽ जा ऽ ×	प्या रे ते रे २	भ ला ऽ क ०	र के ऽ च ३
सा – सा नि़			
ला ऽ, अ त ×			

भैरवी– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

प
तो

ध प – ध	(म) प – – म	(म) ग – प म	ध – प म
री ब ऽ न	वा ऽ ऽ ऽ	री ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ रे ऽ
३	×	२	०
(री) ग – री	सा – – –	सा री (म) ग –	री सा प
ऽ ढो ऽ ला	या ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	रे ऽ ऽ, तो।
३	×	२	०

अंतरा.

(प) ध
इ

म ध – नि	सां – – –	– – (गं) रीं –	सां – – (सां) नि
क्र दी ऽ सां	ड़े ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ल
३	×	२	०
नि सां – सां	(गं) रीं – – –	सां – रींनि सां	(नि) ध – (म) प सा
गी त ऽ न	मा ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ हींऽ ऽ	रे ऽ ऽ घा
३	×	२	०

ध प – प	(नि)ध – (म)प –	(म)ग – – म	प – – म
ऽ य ऽ क	ले ऽ जे ऽ	का ऽ ऽ रि	रे ऽ ऽ ऽ।
३	×	२	०

(रें)ग – री	सा – – –
ऽ ढो ऽ ला	या ऽ ऽ ऽ
३	×

भैरवी– त्रिताल (मध्यलय).

स्थायी.

(सा)री म
ए जि

(म)री (म)ग – (सा)री	री सा री नि	सा – सा –	– – पध मप
मे रे ऽ भो	रे आ ऽ ये	सैं ऽ यां ऽ	ऽ ऽ एऽ जिऽ
०	३	×	२
(म)री (म)ग – (ग)री	री सा री नि	सा – सा –	– – – नि
मे रे ऽ भो	रे आ ऽ ये	सैं ऽ यां ऽ	ऽ ऽ ऽ मैं
०	३	×	२
(सा)नि – नि नि	नि नि ध प	ध – प –	म – – –
दौं ऽ र झ	प ट प र	हूं ऽ पैं ऽ	यां ऽ ऽ ऽ
०	३	×	२

[सा]नि – नि नि	नि – [नि]ध नि	सा – सा –	– – सा म
डा ऽ र फि	रू ऽ ग र	बैं ऽ यां ऽ	ऽ ऽ, ए जि।
०	३	×	२

अंतरा.

[प]ध – म ध	– ध नि नि	सां – सां सां	सां – सां –
औं ऽ ध का	ऽ र जि न	ठा ऽ डो गु	सै ऽ यां ऽ
०	३	×	२
[सा]नि नि नि नि	सां – सां सां	गंगं रींसां रीं सां	[नि]ध – प –
ग ह प क	रो ऽ मो रि	बैंऽ ऽऽ ऽ ऽ	यां ऽ ऽ ऽ
०	३	×	२
सा सा ध ध	प – प –	प – ध सांनि	[नि]ध प (ग) –
मो रा ऽ द	ली ऽ की ऽ	ला ऽ ज तुऽ	म्ही ऽ को ऽ
०	३	×	२
[म]ग – प –	प प ध प	[प]म – म –	[म]प म
रा ऽ खो ऽ	सं ग ए क	ठैं ऽ यां ऽ	ऽ ऽ, ए जि।
०	३	×	२
[म]री [म]ग – री	री सा री नि		
मे रे ऽ भो	रे आ ऽ ये		
०	३		

भैरवी– त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

(कण)	प	ग	
सा – री	ग – म –	री – – सा	– – – री
ऽ रा ऽ व	रे ऽ ऽ ऽ	का ऽ ऽ ना	ऽ ऽ ऽ ऽ
०	३	×	२
(कण) सा	नि		
नि सा – री	सा ध – नि	सा – – नि	सारी गम – री
ऽ ऽ ऽ म	न मे ऽ रो	ली ऽ ऽ नो	रेऽ ऽऽ ऽ ऽ।
०	३	×	२
ग सा – री			
ऽ रा ऽ व			
०			

अंतरा.

(कण) प म	नि		सां नि
ध प ग म	ध – नि नि	सां – नि –	गं गं गं ध
अ चा न क	जा ऽ नि क	सी ऽ हों ऽ	सु झ क झि
३	×	२	०
(कण)	म	ग	ग
ध ध – ध	पध निध प ग	– म री –	ग सा – री
झ क ऽ उ	ठीऽ ऽऽ अ चा	ऽ न जा ऽ	न, रा ऽ व।
३	×	२	०

भैरवी–त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

सा	नि	म ग	ग
नि सा ग म	ध – प –	ग – प म	री – सा –
अ ब तो रि	बां ऽ की ऽ	लो ऽ अ नि	या ऽ रे ऽ
३	×	२	०

सा	नि		प ध
नि सा ग म	ध – प –	ध ध प प	ध नि ध प
अ ब तो रि	बां ऽ की ऽ	चि त व न	मे रो म न
३	×	२	०

म	नि म		
म प ग म	ध – प ग	– ग प म	ग री सा री
ब स की नो	प्या ऽ रि प्या	ऽ रि ब ति	यां क र के।
३	×	२	०

अंतरा.

प		सां	नि
ध म ध नि	सां – रीं सां	नि नि सां सां	रीं निसां ध प
स न द क	हे ऽ मो रा	जी रा न हिं	मा ऽऽ ने ऽ
३	×	२	०

प गं	नि	म ग	
गं – – रीं	सां ध – प	ग ग प म	ग री सा री
डा ऽ ऽ र्दी	नो मो ऽ पें	जा दु सा क	छु क र के।
३	×	२	०

भैरवी– त्रिताल. (मध्यलय).
स्थायी.

सा,सारि
स,खीऽ

रि म – पध प	म – रि रि	सा रि सा –	रि नि – सा,सारि
आ ऽ जऽ प्र	मा ऽ द् भ	ई ऽ ला ऽ	ऽ ऽ ऽ स,खीऽ
०	३	×	२
रि म – – पधपम	म – – गरिरि	सा रिनि सा –	– – सा सा
आ ऽ ऽ जऽप्रऽ	मा ऽ ऽ द्भ	ई ऽऽ ला ऽ	ऽ ऽ स खी
०	३	×	२
नि सा ध प प	प ध,निध प म	प मगम गरि सा	रि नि – सारि
सा ऽ ज न	आ ऽ,ऽऽ प त	जी ऽऽ ला ऽ	ऽ ऽ ऽ सखी।
०	३	×	२

अंतरा.

सा ग – ग ग	ग ग – गग	म म म म	म पग म म –
चा ऽ टु च	च न ऽ कलु	श्र व न न	कीऽ ऽ ने ऽ
०	३	×	२
सा ग – ग ग	ग म – म म	रि गग मप धनि धप	मग रिसा रिनि सा–
अ ऽ र्पि त	हा ऽ र त	जीऽ ऽऽ ऽऽ ऽऽ	ऽऽ ऽऽ ऽऽ लाऽ
०	३	×	२

नि			
सां – ध ध	प – प प	प – ध ध	पम प म –
बो ऽ ध स	खी ऽ ज न	के ऽ अ व	माऽ ऽ ने ऽ
०	३	×	२
नि सा		ग ग	
सां – ध –	पध निध प म	प म री सा	री नि – सा,सारी
प ऽ छा ऽ	त्ताऽ ऽऽ प भ	ई ऽ ला ऽ	ऽ ऽ ऽ स,खीऽ।
०	३	×	२

अंतरा. २ रा.

प	नि		गं
ध ध ध ध	ध म – धनि	सां सां – सां	रीं रीं सां सां
च र न न	ते ऽ ऽ गिर	प र्यो ऽ च	तु र स खि
०	३	×	२
सां		रीं	नि
नि नि सां सां	सां – – रींगं	गंगं रींसां निसां –	ध – प –
त ब हुं न	हा ऽ ऽ थग	हीऽ ऽऽ ऽऽ ऽ	ला ऽ ऽ ऽ
०	३	×	२
नि सा		प नि	
सा सा ध –	प प प –	ध ध सां ध	– पम म –
क ल हा ऽ	न्त रि ता ऽ	क ह त ना	ऽ यिऽ का ऽ
०	३	×	२
नि सा		ग	
सां सा ध –	पध निध प मप	म – री सा	री नि – सा,सारी
जि या में ऽ	दाऽ ऽऽ ग ऽर	ही ऽ ला ऽ	ऽ ऽ ऽ स,खीऽ।
०	३	×	२

भैरवी—पंजाबी त्रिताल. (विलंबित).

स्थायी.

सां	नि̱ म सा	म ग̱	
प —ध̱ नि̱	ध̱ पम ग̱ री̱	सारी̱ ग̱ सा री̱	सा — — सा
ऽ बा ऽबु ल	मो ऽऽ रा नै	यर छू टो ऽ	जा ऽ ऽ य
२	०	३	×
	म सा		
प —ध̱ नि̱	ध̱ पम ग̱ री̱	सा सारी̱ ग̱ सारी̱	सा — — सा
ऽ बा ऽबु ल	मो ऽऽ रा नै	य रऽ छू ऽटो	जा ऽ ऽ य।
२	०	३	×

अंतरा.

ध̱ म ध̱नि̱	सां रीं̱ सां सां	नि̱नि̱ सां ,सां	गंगंरीं̱ सां रीं̱,नि̱सां (ध̱) प
ऽ चा ऽ रक	हा र मि ल	ऽ डुरि यां ऽम	गाऽऽऽ ऽ,ऽऽ वो ऽ
२	०	३	×
सा		ध̱ प	नि̱ म म
सा सा ध̱ —ध̱	प — प —	प — ध̱ सां	ध̱ प ग̱ —
अ प ना ऽबि	गा ऽ ना ऽ	छू ऽ टो ऽ	जा ऽ ये ऽ।
२	०	३	×
	म सा		
प —ध̱ नि̱	ध̱ पम ग̱ री̱	सा सारी̱ ग̱ सारी̱	सा — — सा
ऽ बा ऽबु ल	मो ऽऽ रा नै	य रऽ छू टोऽ	जा ऽ ऽ य।
२	०	३	×

भैरवी- त्रिताल पंजाबी (विलंबित).

स्थायी.

			सा
			बि
त्रि सां धु प,—प	प म धुप (गु) प धु,पम	री गु गु री —सा रीनि	सा — — —सा
ना ऽ रे ऽख २	बैऽ या नै या,ऽऽ ०	कै से ऽला ऽगे ३	पा ऽ ऽ ऽबि ×
त्रि सां धु प धुसां	त्रि म धु धुप (गु) प मपधुनिधुपम	री गु गु री —सा रीनि	सा — — —सा
ना ऽ रे ऽख २	बैऽ या नै याऽऽऽऽऽऽऽ ०	कै से ऽला ऽगे ३	पा ऽ ऽ ऽबि। ×

अंतरा.

सा सा सा सारी	गु गु म —	री गु गु — म म	गु धुधुमंम गुम री सा
न दि या ऽऽ ×	ग ह री ऽ २	ना ऽ व पु ०	राऽऽऽऽऽ ऽऽ नी ऽ ३
त्रि सां सा धु —धु	प धु प प धु सां	त्रि धु धु,पम (ग) प धु,पम	री गु री सारी नि
मौ ला ऽ ऽल ×	गा वे बे डा २	पा,ऽऽ र नै या,ऽऽ ०	कै से लाऽ गे ३
सा — — —सा			
पा ऽ ऽ ऽबि ×			

भैरवी– पंजाबी. (विलंबित).

स्थायी.

री	म ग		री सा
सा सारी पम	गम री सारी ,सानि	सा – – ,प	पप ध,पम ग रीनि
ऽ ना ऽऽ हिंप	रऽ त ऽऽ ,मैका	चै ऽ ऽ ,न्सां	वरि या,ऽऽ ऽ ऽऽ ।
०	३	×	२
री			
,सा – सरी पम			
ऽना ऽ ऽऽ हिंप			
०			

अंतरा.

		म	
सा सा सा –री	ग – म –	ग – म –म	गगमप धनिधप मगरीसा रीनिसा
दू र स ऽपि	या ऽ को ऽ	बे ऽ ग ऽदि	खाऽऽऽ ऽऽऽऽ ऽऽऽऽ ऽऽवो
०	३	×	२
नि	प	नि म म	
सा ध प प	प – – धसां	ध प ग ,प	पप पधनिसां निधपम गरीसा
मा ऽ न त	ना ऽ ऽ दिन	रै ऽ न ऽसां	वरि याऽऽऽ ऽऽऽऽ ऽऽऽऽ।
०	३	×	२
री			
सा –सारी पम			
ना ऽ ऽऽ हिंप			
०			

भैरवी – त्रिताल. (मध्यलय).

स्थायी.

ध
त

३	×	२	०
म प ग म	प ध नि प	– ध प म	प – – ध
न न दिर दिर	ता ऽ ऽ नो	ऽ म्त दे ऽ	नाँ ऽ ऽ त
म प ग म	प ध निध प	– ध प म	प – (म)ग म
न न दिर दिर	ता ऽ ऽऽ नो	ऽ म्त दे ऽ	नाँ ऽ त न
प ध नि प	– (म)ग – म	प (म)ग – म	ग री सा सा
दे रे ना दी	ऽ म्दी ऽ म्त	त दी ऽ म्त	न दे रे ना
(सा)नि़ सा ग म	प (म)ग – प	– (नि)ध – नि	सां सां – नि
ता ना दे रे	ना दे ऽ नाँ	ऽ दी ऽ म्त	त दी ऽ म्त
सां रीं गं मं	प – ध प	– (म)ग – म	प (म)ग – म
न दे रे ना	दी ऽ म्त दी	ऽ तो ऽ म्त	त दा ऽ रे
ग री सा सा	प ध निध प	– ध प म	प – – ध
त द्रे दा नि	ता ऽ ऽऽ नो	ऽ म्त दे ऽ	नाँ ऽ ऽ त।

अंतरा.

ग म म ध (नि)	– नि सां सां	सां सां – सां	सां रीं गं मं
ना दिर दिर दा (३)	ऽ नि तुं दिर (×)	दिर दा ऽ नि (२)	ता ना दे रे (०)
सां रीं गं मं	पं मं – धं	पं – गं –	मं – गं रीं
ता ना दे रे (३)	ना दी ऽ म्त (×)	दी ऽ म्ता ऽ (२)	नो ऽ म्त न (०)
सां नि सां प	– ध – प	– ग (म) – म	प ग (म) – म
दे रे ना दी (३)	ऽ म्ता ऽ दी (×)	ऽ म्तो ऽ म्त (२)	त दा ऽ रे (०)
ग री सा सा	प ध निध प	– ध प म	प – – ध
ता द्रे दा नि (३)	ता ऽ ऽऽ नों (×)	ऽ म्त दे ऽ (२)	नां ऽ ऽ त। (०)

भैरवी—त्रिताल (मध्यलय)

स्थायी.

			री
			त
नि सा ग म	प (ध) नि ध प	ग (म) ग म री (ग)	– सा – सा
दा नि दा नि (३)	तो ऽ म्त न (×)	न न दे रे (२)	ऽ ना ऽ त (०)

सा	नि	प	
नि नि सारी ग	सारी गरी सा ध	प – प सां	नि सां ध नि
न न नऽ ऽ	देऽ ऽऽ रे ना	ऽ ऽ ओ दा	नि दा नि त
३	×	२	०
म	ध	म ग	
ध प ग म	प नि ध प	ग ग म री	– सा – री
दा नि दा नि	तो ऽ म्त न	न न दे रे	ऽ ना ऽ, त।
३	×	२	०

अंतरा.

प			
ध ध ध ध	ध म ध नि	सां सां सां सां	रीं नि सां सां
ओ द त न	ओ द त न	नि त त न	नि त त न
×	२	०	३
	रीं	सां नि	
सां गं – रीं	– गं रीं सां	नि सां – ध	– नि ध प
त दी ऽ म्दी	ऽ म्त न न	त दी ऽ म्दी	ऽ म्त न न
×	२	०	३
म		म ग	
ग प – प	ध नि ध प	ग ग म री	– सा सा सा
त दी ऽ म्दी	ऽ म्त न न	त न दे रे	ऽ ना त न
×	२	०	३
नि निनि सासा सासा	ग गग मम मम	धध धध निनि निनि	सांसां सांसां सांसां सांसां
ना दिर दिर दिर	तुं दिर दिर दिर	दिर दिर दिर दिर	दिर दिर दिर दिर
×	२	०	३

सांसां गंगं रींरीं सांसां	निनि रींरीं सांसां निनि	धध निनि धध पप	(म) गग गग री सा
दिर दिर दिर दिर	दिर दिर दिर दिर	दिर दिर दिर दिर	दिर दिर दा नि
×	२	०	३

नि निनि सा सा	गग गग म —	ध —ध नि —	सांसां सां मं मं
धीं तृक धी ना	नक तिक धा ऽ	क्डा ऽन् धा ऽ	किड् धा ऽ न्धा
×	२	०	३

गं रीं सां (त्रि) ध	— (म) ग —ग म	(ग) री — सा री
क त्ती ना क्डा	ऽ न्ता ऽडु ता	धा ऽ ऽ, त
×	२	०

भैरवी—त्रिताल (मध्यलय)

स्थायी.

ध प ध	म प ग म	नि ध — (म) ग	— ग म प
ऽ त न न	त न ना दिर	त नो ऽ म्दी	ऽ म्त न न
०	३	×	२
री — सा री	सा नि ध नि	सा ग — म	(त्रि) ध — नि सां
द्री ऽ म्त न	द्रे रे त न	दिर तो ऽ म्त	द्री ऽ म्त दि
०	३	×	२
गं गं रीं सां	नि ध प म	ग म नि ध	प म ग री
या ना रे त	द्रा नि ना द्रे	तुं द्रे त न	न ता रे द्रा
०	३	×	२
सा ध प ध			
नि, त न न			
०			

अंतरा.

म	नि		
सा ग – म	ध –ध म ध	नि सां – रीं	सां नि ध नि
त नो ऽ म्त	नो ऽम् ओ दा	ना दी ऽ म्नि	त न न न
×	२	०	३
		मं	
सां – गं गं	रीं सां नि सां	गं मं पं गं	– मं गं रीं
दी ऽ म्त न	दे रे त दि	या ना रे दी	ऽ म्त न न
×	२	०	३
सां नि ध –	नि (रीं) – नि	(ध) – नि ध	नि ध प म
त न दी ऽ	म्त दी ऽ म्त	दी ऽ म्त न	दे रे ना त
×	२	०	३
ग म नि ध	प म ग री	सा ध प ध	
दा नि त न	न ता रे दा	नी, त न न	
×	२	०	

भैरवी– त्रिताल (मध्यलय)

स्थायी.

पप धध

दिर दिर

	म		नि
नि ध नि ध	प ग – री	सा – ग –	म – ध –
त न न त	न दी ऽ म्त	ना ऽ दी ऽ	म्तो ऽ म्ता ऽ
०	३	×	२

नि ध नि सां	– ^(म)ग – म	^(म)ग म ध –	म – ध –ध
न्न दे रे ना	ऽ ता ऽ न्न	दे रे ना ऽ	दी ऽ म्तो ऽम्
०	३	×	२

म धध मम ध	– नि सां –	नि ध ध प	^(म)ग म पप धध
ना दिर दिर दा	ऽ नि ता ऽ	रे त द रे	दा नि, दिर दिर।
०	३	×	२

अंतरा.

निनि निनि ध पप	धध ध मम पप	^(म)ग म ध –	– सां – गं
दिर दिर ना दिर	दिर तुं दिर दिर	त न दी ऽ	ऽ म्ता ऽ रे
×	२	०	३

^(गं)रीं – सां –	नि नि सां सां	^(नि)ध ध नि ध	– प ^(म)ग –ग
दा ऽ न्नी ऽ	न न तुं द्रे	त द रे दा	ऽ न्नि दी ऽम्
×	२	०	३

म म ग री	सा – ^(म)ग म	– म ^(नि)ध –	नि – सां –
त न द रे	ना ऽ त द्रे	ऽ न्ना दी ऽ	म्तो ऽ म्ता ऽ
×	२	०	३

नि ध ध प	^(म)ग म पप धध
रे त द रे	दा नि, दिर दिर
×	२

भैरवी– झपताल (मध्यलय)

स्थायी.

									ध
									भ
(ध)सां	–	सां	–	(सां)रीं	सां	–	(नि)ध	प	प
वा	ऽ	नी	ऽ	द	या	ऽ	नी	ऽ	म
×		२			०		३		
नि	–	ध	–	प	प	–	(म)ग	–	म
हा	ऽ	बा	ऽ	क	बा	ऽ	नी	ऽ	सु
×		२			०		३		
प	(प)नि	ध	प	प	(म)ग	ग	री	–	सा
र	न	र	मु	नि	ज	न	मा	ऽ	नि
×		२			०		३		
(सा)गं	गं	गं	रीं	रीं	सां	–	(नि)ध	–	नि
स	क	ल	बु	ध	ग्या	ऽ	नी	ऽ,	भ।
×		२			०		३		

अंतरा.

(प)ध	म	ध	ध	नि	सां	सां	सां	–	सां
ज	ग	ज	न	नि	ज	ग	जा	ऽ	नि
×		२			०		३		

सां									
रीं	रीं	रीं	–	रीं	गं	रीं	रीं	सां	सां
म	हि	षा	ऽ	सु	र	म	र	द	नि
×		२			०		३		
सां		रीं			गं				
गं	–	गं	–	मं	रीं	–	सां	–	सां
ज्वा	ऽ	ला	ऽ	मु	खी	ऽ	चौं	ऽ	डि
×		२			०		३		
							नि		
प	ध	नि	सां	रीं	सां	–	ध	–	नि
अ	म	र	प	द	दा	ऽ	नी	ऽ,	भ ।
×		२			०		३		

भैरवी–झपताल (मध्यलय)

स्थायी.

नि		सा							म
सा	सा	ध	प	ध	प	म	प	री	ग
ध	न	घ	री	ऽ	ध	न	सु	दि	न
×		२			०		३		
ग					ग				
सा	सा	री	री	म	री	ग	री	–	सा
ध	न	ध	न	मु	हू	ऽ	र	ऽ	त
×		२			०		३		
	नि	नि							
सारी	सा	ध	ध	नि	सा	–	–	री	सा
धऽ	न	ध	न	स	खी	ऽ	ऽ	ध	न
×		२			०		३		

(सा)ध –	प म प	(म)ग –	(ग)री – सा
आ ऽ	ज की ऽ	बे ऽ	ऽ ऽ लि।
×	२	०	३

अंतरा.

(प)ध म	ध ध नि	सां –	– रीं सां
ध न	ध न बिं	द्रा ऽ	ऽ ब न
×	२	०	३
(सां)रीं रीं	(सां)रीं – मं	(गं)रीं रीं	सां – सां
ध न	बौं ऽ सि	व ट	ध ऽ न
×	२	०	३
(प)ध ध	प प ध	प म	प ग म
ध न	स रि त	सि रि	ज म ना
×	२	०	३
प नि	धप (म)ग म	(ग)री –	(ग)री – सा
का ऽ	नऽ क र	त ऽ	के ऽ लि।
×	२	०	३

भैरवी– चौताल (विलंबित)

स्थायी.

(सा)म –	– (री)ग	– म	(ग)री ग	री सा	– सा
जो ऽ	ऽ तूं	ऽ र	चो ऽ	सा मा	ऽ न
×	०	२	०	३	४

(नि)सां री	नि सा	– री	ग –	री सा	– सा
द या	ऽ सौं	ऽ ना	ना ऽ	प्र का	ऽ र
×	०	२	०	३	४
(नि)सां ध	ध प	– ध	प म	म प	म –
तो ऽ	हे ना	ऽ बि	सा ऽ	रों स	दा ऽ
×	०	२	०	३	४
सा सारी	ग ग	ग म	(ग)री ग	री सा	– सा
ह रऽ	ह र	गु न	गा ऽ	य गा	ऽ य।
×	०	२	०	३	४

अंतरा.

(प)ध ध	म ध	– नि	सां –	रीं सां	– सां
दु ख	ऽ सु	ऽ ख	जी ऽ	स हा	ऽ य
×	०	२	०	३	४
(सां)गं (रीं)गं	गं गं	गं –	रीं रीं	रीं सां	– सां
औं ऽ	त र	ना ऽ	क छु	उ पा	ऽ य
×	०	२	०	३	४
(सा)ध –	ध प	– ध	प म	प –	म म
ओ ऽ	क्त जो	ऽ क्त	सं ऽ	पू ऽ	र न
×	०	२	०	३	४
सा सारी	ग –	म म	(ग)री ग	री सा	– सा
ध्या ऽऽ	नां ऽ	त र	ला ऽ	य ला	ऽ य।
×	०	२	०	३	४

संचारी.

^नि̲^सा	–	^सा^ध̲	प	–	प	^प^नि̲	ध̲	पम	प	म	म
जा	ऽ	की	मा	ऽ	या	नि	रीं	ऽऽ	का	ऽ	र
×		०		२		०		३		४	
^री^सा	सा	री̲	ग̲	–	म	^ग̲^री̲	री̲	–	सा	–	सा
लि	खि	न	जा	ऽ	त	अ	प्रौं	ऽ	पा	ऽ	र
×		०		२		०		३		४	
^ध̲^नि̲	नि̲	ध̲	प	ध̲	नि̲	सा	सा	री̲	सा	–	सा
सु	र	न	र	मु	नि	क	र	बि	चा	ऽ	र
×		०		२		०		३		४	
सा	–	सा	री̲	ग̲	म	^ग^री̲	ग̲	री̲	सा	–	सा
जा	ऽ	को	ऽ	शि	व	ध्या	ऽ	य	ध्या	ऽ	य।
×		०		२		०		३		४	

आभोग.

^प^ध̲	–	म	ध̲	–	नि̲	सां	सां	सां	सां	–	सां
प्रे	ऽ	म	दा	ऽ	स	सि	रि	नि	बा	ऽ	स
×		०		२		०		३		३	
^सां^गं̲	–	रीं̲	रीं̲	गं̲	गं̲	^गं̲^रीं̲	रीं̲	^गं^रीं̲	सां	–	सां
पु	ऽ	र	न	घ	ट	घ	ट	प्र	का	ऽ	स
×		०		२				३		३	

सा	सा	(सा)ध	ध	प	प	प	ध	प	म	–	म
ज	ल	थ	ल	प्र	भु	ब	न	बि	ला	ऽ	स
×		०		२		०		३		४	
(म)नि	ध	–	(म)ग	–	म	(ग)री	ग	री	सा	–	सा
र	हे	ऽ	प्र	ऽ	भु	छा	ऽ	य	छा	ऽ	य ।
×		०		२		०		३		४	

भैरवी–चौताल (विलंबित)

स्थायी.

(सा)ग	–	ग	सा	री	म	(ग)री	ग	री	सा	–	सा
भ	ऽ	स्म	औं	ऽ	ग	ग	व	रि	सौं	ऽ	ग
×		०		२		०		३		४	
(नि)सां	री	नि	सा	–	री	ग	–	म	(ग)म	–	म
ज	टा	ऽ	में	ऽ	चि	रा	ऽ	जें	गौं	ऽ	ग
×		०		२		०		३		४	
(म)ग	–	ध	प	–	(प)नि	ध	प	म	प	–	म
चौं	ऽ	द्र	मा	ऽ	ल	ला	ऽ	ट	ध	ऽ	रे
×		०		२		०		३		४	
सा	सा	री	ग	–	म	(ग)री	–	ग	री	सा	–
अ	धि	ऽ	क	ऽ	सो	हा	ऽ	ऽ	यो	है	ऽ।
×		०		२		०		३		४	

अंतरा.

(प)ध —	ध म	ध नि	सां रीं	सां सां	— सां
घो ऽ	ट त	भं ग	च ढ	त रीं	ऽ ग
×	०	२	०	३	४
(सां)नि —	सां सां	(सां)गं —	रीं —	सां (नि)ध	— प
रुं ऽ	ड न	की ऽ	मा ऽ	ला ग्री	ऽ म
×	०	२	०	३	४
प प	प —	(नि)ध सां	(नि)ध (नि)ध	पम प	म म
ध तु	रा ऽ	अ र	धां ऽ	(गिऽ) से	ऽ त
×	०	२	०	३	४
(म)सा —	री ग	— म	(ग)री —	ग री	सा —
पु ऽ	ज न	ऽ च	ढा ऽ	ऽ यो	है ऽ।
×	०	२	०	३	४

भैरवी—चौताल (विलंबित)

स्थायी.

(म)ग	— (म)ग	— म	(ग)री —	ग री	सा —
ऽ जा	ऽ दि	ऽ न	ते ऽ	ऽ बि	छ ऽ
×	०	२	०	३	४
(नि)ध —	— नि	सा री	(री)ग —	री ग	री सा
रे ऽ	ऽ म	न ऽ	मो ऽ	ऽ ऽ	हू न
×	०	२	०	३	४

(सा)प	—	—	ध	म	प	(म)ग	—	—	(ग)म	री	सा
वा	ऽ	ऽ	दि	न	ऽ	तें	ऽ	ऽ	भ	ई	ऽ
×		०		२		०		३		४	
(नि)सा	—	री	ग	—	म	(ग)री	ग	—	(री)ग	री	सा
सू	ऽ	ऽ	ख	ऽ	स	रा	ऽ	खे	ऽ	ऽ	ऽ।
×		०		२		०		३		४	

अंतरा.

(प)ध	—	म	ध	—	नि	सां	—	—	सां	सां	—
से	ऽ	ऽ	चू	ऽ	रि	यां	ऽ	ऽ	क	र	ऽ
×		०		२		०		३		४	
(सां)नि	—	—	सां	—	सां	रीं	—	—	सां	(नि)ध	प
में	ऽ	ऽ	न	ऽ	हिं	भां	ऽ	ऽ	व	त	ऽ
×		०		२		०		३		४	
(प)ध	—	—	ध	प	मप	(म)ग	—	—	म	(ग)री	सा
से	ऽ	ऽ	चू	री	(ऽऽ)	यां	ऽ	ऽ	ग	ई	ऽ
×		०		२		०		३		४	
(री)सा	—	री	ग	—	म	(म)ग	री	ग	री	सा	—
बां	ऽ	ऽ	ई	ऽ	ढ	रा	ऽ	ऽ	ऽ	के	ऽ।
×		०		२		०		३		४	

संचारी.

(सा)ध	—	—	प	—	ध	प	धम	प	(म)ग	—	—
ए	ऽ	ऽ	क	ऽ	स	पू	ऽऽ	ति	ने	ऽ	ऽ
×		०		२		०		३		४	
(री)ग	—	म	सा	—	री	ग	—	म	(ग)री	—	सा
आ	ऽ	ऽ	न	ऽ	क	ह्यो	ऽ	ऽ	ते	ऽ	रे
×		०		२		०		३		४	
(नि)ध	—	—	(सा)नि	सा	—	री	—	ग	री	सा	—
मो	ऽ	ऽ	ह	न	ऽ	ठा	ऽ	डे	है	ऽ	ऽ
×		०		२		०		३		४	
(नि)सा	ध	—	प	—	ध	प	म	प	(म)ग	—	—
द्वा	ऽ	ऽ	र	ऽ	ध	रा	ऽ	ऽ	के	ऽ	ऽ।
×		०		२		०		३		४	

आभोग.

(म)ग	म	—	(नि)ध	—	नि	सां	—	—	सां	—	—
का	ऽ	ऽ	छू	ऽ	में	क	ऽ	ऽ	छू	ऽ	ऽ
×		०		२		०		३		४	
(ध)नि	—	—	(सां)नि	सां	सां	(सां)नि	सां	—	(नि)ध	—	प
यं	ऽ	ऽ	हू	ऽ	ल	से	ऽ	ऽ	बीं	ऽ	द
×		०		२		०		३		४	

					प	म					
प	ध	–	प	म	मप	ग	–	–	म	री	सा
टू	ऽ	ऽ	ट	ऽ	गऽ	ये	ऽ	ऽ	त	ऽ	ऽ
×		०		२		०		३		४	
नि						ग					
सा	रीसा	री	ग	–	म	री	–	ग	री	सा	–
रा	ऽऽ	ऽ	के	ऽ	त	रा	ऽ	ऽ	के	ऽ	ऽ।
×		०		२		०		३		४	

भैरवी–दीपचंदी (मध्यलय)

स्थायी.

नि	
ध	नि
क्या	गु

री										री		नि	
सा	–	–	सा	–	–	सा	सा	री	–	नि	–	ध	नि
ला	ऽ	ऽ	ल	ऽ	ऽ	सैं	या	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	मो	पे
×			२				०			३			
			री				ग						
सा	ग	–	ग	–	–	–	नि	–	–	सा	री	ग	म
डा	ऽ	ऽ	रो	ऽ	ऽ	ऽ	रे	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	जा	नि
×			२				०			३			

(ग)री	–	–	सा	–	–	ग	(ग)री	री	–	सा	–	सा	–
ऐ	ऽ	ऽ	सो	ऽ	ऽ	च	ट	क	ऽ	रं	ऽ	ग	ऽ
×			२				०			३			
(सा)नि़	नि़	–	सा	–	–	ग	(ग)री	–	सा	(नि़)ध़	–	–	नि़
ब	दृ	ऽ	न	ऽ	ऽ	ऽ	मा	ऽ	ऽ	रो	ऽ	ऽ,	गु।
×			२				०			३			

अंतरा.

सा	–	–	सा	–	–	री	ग	–	–	म	–	म	–
आ	ऽ	ऽ	वो	ऽ	ऽ	सैं	यां	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	मु	ख
×			२				०			३			
(म)ग	–	–	म	–	–	प	(म)ग	–	म	(ग)री	–	सा	–
दे	ऽ	ऽ	खो	ऽ	ऽ	मो	रे	ऽ	मं	द	ऽ	र	ऽ
×			२				०			३			
(री)ग	री	–	ग	–	–	म	(ग)री	–	–	सा	–	–	री
मु	ख	ऽ	जै	ऽ	ऽ	सो	चौं	ऽ	ऽ	द्र	ऽ	ऽ	ब
×			२				०			३			
(री)नि़	नि़	–	सा	–	–	ग	(ग)री	सा	–	(नि़)ध़	–	–	नि़
द	न	ऽ	जै	ऽ	ऽ	सो	ता	ऽ	ऽ	रो	ऽ	ऽ,	गु।
×			२				०			३			

भैरवी– धमार (विलंबित)

स्थायी.

सा नि़ सा ग म	म्रि ध – – प पम	म ग म	ग री – सा
डा ऽ र त ३	के ऽ ऽ स रऽ ×	पि च २	का ऽ रि ०
नि सा सां नि ध प	म ग ग – म –	– म	ग री – सा
स खी मो पैं ३	कुं व ऽ र ऽ ×	ऽ क २	न्है ऽ या ०

अंतरा.

प ध – म ध –	– नि	सां सां –	सां – – –
बा ऽ ऽ ट ऽ ×	ऽ घा २	ऽ ट ऽ ०	में ऽ ऽ ऽ ३
सां नि – – सां –	– गं	रीं सां –	नि ध – प –
रो ऽ ऽ क ऽ ×	ऽ त २	रुं ऽ ऽ ०	ध ऽ त ऽ ३
म ग धप नि ध प	म ग म	ग री – सा	सा नि़ सा ग म
क हाऽ क रूं ऽ ×	मो रि २	दै ऽ वा ०	डा ऽ र त ३

भैरवी– धमार (विलंबित)

स्थायी.

री नि			
सारी निसा ध नि	सा – – सा –	गरी	ग – ग
काऽ न्हाऽ ऐ सी	बौं ऽ ऽ सी ऽ	ऽ बऽ	जा ऽ ई
३	×	२	०
री	म		ग
ग प ध नि	ध मं म री ग	गप म	री – सा
मो ऽ ह ल	ई ऽ ऽ ऽ ऽ	नऽ ई	ना ऽ र।
३	×	२	०

अंतरा.

म			नि सां
ग म ध नि	सां – – सां –	रीं सां	सां सां गं
श्या ऽ म सें	सै ऽ ऽ न ऽ	क र	र ही है
३	×	२	०
नि	म प		ग
रीं सां ध प	ग नि धप री ग	ममं म	री – सा
स न मु ख	री ऽ झऽ र ही	रीऽ झ	वा ऽ र।
३	×	२	०

भैरवी– धमार (विलंबित)

स्थायी.

सां नि नि	प नि		
रीं सां ध प	ग म – ध –	नि	सां – –
आ ली दे खो	भो ऽ ऽ र ऽ	ऽ भ	ई ऽ ऽ
३	×	२	०

	(सा) (गं)	(गं)	
— — सां नि̱	गं̱ — गं̱ रीं̱ रीं̱	रीं̱ —	सां — सां
ऽ ऽ लो ग	जा ऽ गे प व	न ऽ	जा ऽ गे
३	×	२	०
(नि̱)	(धि̱) (म)		(ग)
सां नि̱ रीं̱ सां	ध̱ — प ग̱ ग̱	ग̱प म	री̱ — सा
पीं ऽ ऽ छि	जा ऽ गे ग ग	नऽ बि	रा ऽ जे।
३	×	२	०

अंतरा.

(म) (नि̱)			
ग̱ म — ध̱ —	— नि̱	सां — —	सां — सां सां
प्रे ऽ ऽ म ऽ	ऽ अ	ला ऽ ऽ	प ऽ क छु
×	२	०	३
(नि̱) (सां)	(नि̱)	(ध̱) (प)	(नि̱)
सां सां गं̱ रीं̱ सां	ध̱ प	प गं̱ —	रीं̱ सां ध̱ प
सु न त हू ऽ	ना हिं	क हा ऽ	क रूं मो रे
×	२	०	३
(ध) (म)		(री)	(सां) (नि̱) (नि̱)
प नि̱ ध̱प ग̱ —	प म	ग̱ री̱ सा	रीं̱ सां ध̱ प
प्रा ऽ नऽ जा ऽ	ऽ ऽ	ऽ व त	आ ली दे खो।
×	२	०	३

राग तोडी.

मनी तीव्रौ यस्यां खलु धगरयः संति मृदवो ।
मतो वादी षष्ठोऽस्य तु सहचरो गोऽतिमधुरः ॥
गभीरा संपूर्णा प्रकटसग्रहन्याससुभगा ।
प्रसिद्धा तोडीयं दुरधिगमना संगवचरा ॥

कल्पद्रुमांकुरे ।

मनी तीव्रौ धगरयः कोमलाः स्युर्धगौ स्मृतौ ।
वादिसंवादिनौ यत्र तोडी सा संगवे मता ॥

चंद्रिकायाम् ।

तीखे मानि कोमल रिगध वादी धैवत साज ।
संवादी गंधार है टोडी राग बिराज ॥

चंद्रिकासार ।

धनी सरी गरी सश्च मपौ धपौ मगौ रिसौ ।
संपूर्णा तोडिका ज्ञेया धैवतांशा च संगवे ॥

अभिनवरागमंजर्याम् ।

हा राग तोडी थाटांतून उत्पन्न होतो. ह्यांत रि, ग, व ध हे स्वर कोमल व मध्यम तीव्र आहे, बाकीचे स्वर शुद्ध आहेत. वादी धैवत व संवादी गांधार आहे. हा राग संपूर्ण असून त्याचा गानसमय दिवसाचा दुसरा प्रहर आहे. ह्यांत पंचमाचें प्रमाण अंमळ कमी असतें. नवीन विद्यार्थ्यांस या रागांतले ते विकृत स्वर योग्य रीतीनें गाण्यास अंमळ जड जातें. याच थाटांतून उत्पन्न होणाऱ्या मुलतानी नांवाच्या रागांत त्यांस अशीच अडचण येते. ह्या रागांत सारी खुबी रि ग व ध या स्वरांवर अवलंबून असते. तीच मुलतानींत ग, प व नि यांवर असते.

आरोहावरोहस्वरूप.

सा, रे॒ ग॒, म॑प, ध॒, निसां । सांनिध॒प, म॑ग॒, रे॒, सा ।

पकड.

ध़॒ नि़ सा, रे॒ ग॒, रे॒, सा, म॑, ग॒, रे॒ ग॒, रे॒ सा.

तोडी– एकताल (मध्यलय)

स्थायी.

(सा)नि़
सा

री ग	(प)मं ग	(प)मं –	ध (प)ध	– ध	(सां)नि सां
चे सु	र न	गा ऽ	ऽ ये	ऽ ब	जा ऽ
३	४	×	०	२	०
– नि	ध़ नि	ध –	मं ग	मं –	ध नि
ऽ ये	ऽ रि	झा ऽ	ये ऽ	ले ऽ	हो ऽ
३	४	×	०	२	०
(ध)मं मं	प ध	(ध)मं मं	ग मं	ग री	सा (सा)नि़
स ब	बि घ	अ प	ने गु	रु न	की, सा।
३	४	×	०	२	०

अंतरा.

(मं)ग ग	मं मं	ध –	(सां)नि –	सां नि	सां –
गु नि	ज न	की ऽ	सौं ऽ	ग त	सों ऽ
×	०	०	०	३	४

×	०	२	०	३	४
(नि)ध —	ध (सां)नि	सां रीं	(रीं)नि —	ध नि	सां रीं
रा ऽ	ग पु	र न	स ऽ	त सु	र न
नि ऽ	ऽ ध	ऽ ऽ	प ऽ	ऽ मं	ऽ ऽ
ग ऽ	ऽ रे	ऽ ऽ	सा ऽ	सा रे	ग मं
ग रे	सा ऽ	सा रे	ग मं	प मं	ग रे
ग रे	सा रे	ग मं	प ध	प मं	ग रे
सा ऽ	सा रे	ग मं	प ध	नि सां	ऽ नि
ऽ ध	ऽ प	ऽ मं	ऽ ग	ऽ रे	ऽ सा
नि निनि	सासा रींरीं	गग गग	मं मं	धध धध	निनि सांसां
धा किट	तक धुम	किट तक	धि त्ता	तिर किट	घिड नग
निनि निध	धध मंमं	ग रीं	सा (सा)नि		
नगि नत	गिन तक	धि त्ता	धा,सा		

तोडी-एकताल (मध्यलय)

स्थायी.

(सा)री	(री)ग	री	री	सा	सा	(नि)ध	ध	नि	सा	री	ग
चि	क	र	त	ज	ब	ध	ग	रि	क	र	त
×		०		२		०		३		४	
मं	प	मंप	ध	मं	ग	री	ग	री	–	सा	सा
म	नि	तीऽ	ऽ	व	र	सु	र	सौं	ऽ	ग	त
×		०		२		०		३		४	
(सा)नि	सारी	ग	ग	(ध)मं	मं	ध	–	ध	नि	ध	ध
सु	गऽ	म	स	र	ल	सौं	ऽ	पू	ऽ	र	न
×		०		२		०		३		४	
(प)ध	नि	(नि)ध	नि	(ध)मं	ग	(ग)री	ग	री	री	सा	सा
गु	नि	टो	ऽ	डी	ऽ	को	ऽ	ब	र	न	त
×		०		२		०		३		४	

अंतरा.

(ध)मं	ग	(ध)मं	मं	ध	ध	(सां)नि	–	सां	नि	सां	सां
धै	ऽ	ब	त	ज	हां	औं	ऽ	श	र	ह	त
×		०		२		०		३		४	
(सां)नि	नि	सांरीं	गं	रीं	सां	नि	नि	(नि)रीं	नि	ध	प
रि	ग	सुऽ	र	त	हां	स	ह	च	र	म	त
		०		२		०		३		४	

(ध)म ध	नि सां	नि ध	(ध)म ग	(री)री ग	री सा
पौं ऽ	च म	को उ	अ ऽ	लप क	हृ त
×	०	२	०	३	४
(सा)री री	रीं (रीं)गं	रीं सां	(ग)री री	(री)ग री	सा सा
ह र	रं ग	को ऽ	म त	अ भि	म त
×	०	२	०	३	४
(सा)री (री)ग	री री				
बि क	र त				
×	०				

तोडी–त्रिताल (मध्यलय)

स्थायी.

(ध)म म प ध	(ध)म ग री ग	री सा (सा)नि़ नि़	सा री ग –
मो रे म न	जा ऽ य श	र न तु मु	कौं ऽ दा ऽ
२	०	३	×
– – – –	(री)ग ग ग री	– री सा सा	नि़ – सा री
ऽ ऽ ऽ ऽ	बि म ल भा	ऽ व ध र	औं ऽ तः ऽ
२	०	३	×
(सा)री सा (नि़)ध़ –	सा री ग ग	(ध)म म ध ध	(ध)म ध नि ध
क र ना ऽ	हू ऽ ट त	स ब भ व	फौं ऽ ऽ ऽ
२	०	३	×

		नि	
मं ग री सा	सारी ग री री	सा सा ध ध	नि सारी ग –
ऽ ऽ दा ऽ	जाऽ ऽ य श	र न तु मु	कौं ऽऽ दा ऽ।
२	०	३	×

अंतरा.

ध	ध	सां	
मं – ग –	मं – ध –	नि – सां नि	सां – सां –
मे ऽ रा ऽ	मे ऽ रा ऽ	ना ऽ क छु	ते ऽ रा ऽ
०	३	×	२
रीं रीं		सां	रीं
सां रीं गं गं	रीं रीं सां सां	नि – सां रीं	नि – ध –
झू ऽ टा ऽ	क ल जु ग	धौं ऽ ऽ ऽ	दा ऽ ऽ ऽ
०	३	×	२
ध	ध	ध	
मं ध नि सां	नि नि ध प	मं ग री ग	री री सा सा
दो ऽ दि न	कों ऽ ज ग	च ऽ त्र स	म झ स ब
०	३	×	२
सा ध		ध ध	
नि सा ग मं	– मं ध –	नि नि ध मं	ग – री सा
सा ऽ च ए	ऽ क गो ऽ	बीं ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ दा ऽ।
०	३	×	२

तोडी–एकताल (मध्यलय)

स्थायी.

	ध	ध	
प ध प ध	म॑ म॑ प ध	म॑ ग – ग	म॑ म॑ प प
का ऽ न क	र त मो से	रा ऽ ऽ र	ए रि मा ई
०	३	×	२
म॑	ध		ग
ग म॑ प ध	म॑ – ग ग	री – री री	री – सा सा
अ ब ही ऽ	जा ऽ य क	हूं ऽ ज सो	दा ऽ घ र
०	३	×	२
री	ध	ध	
नि सा ग ग	म॑ म॑ ध ध	म॑ ध नि ध	सां नि ध प
लं ग र झ	ग र मो रि	ग ग रि दि	नि डा ऽ र।
०	३	×	२

अंतरा.

ध	ध	सां	
म॑ – ग ग	म॑ – ध ध	नि – सां नि	सां – सां सां
मैं ऽ द ध	बे ऽ चे न	जा ऽ त बिं	द्रा ऽ ब न
०	३	×	२
सां		सां	रीं
नि – ध ध	नि – सां सां	नि नि सां रीं	नि – ध ध
आ ऽ न अ	चा ऽ न क	तु म रो ऽ	बा ऽ ऽ र
०	३	×	२
ध		म॑	ग
म॑ ध नि ध	नि ध प –	ग – री री	री – सा सा
बा ऽ ट घा	ऽ ट में ऽ	रो ऽ क त	टो ऽ क त
०	३	×	२

सा	ध	ध	
री री ग ग	मं मं ध –	मं ध नि धनि	सां नि ध प
अ प ने च	त र को ऽ	ली ऽ जे संऽ	ऽ भा ऽ र
०	३	×	२

तोडी– त्रिताल (मध्यलय)

स्थायी.

सा		री	
री री ग री	– सा सा –	नि – सा री	ग – – –
अ ल्ला ऽ जा	ऽ ने अ ऽ	ल्ला ऽ जा ऽ	ने ऽ ऽ ऽ
०	३	×	२
ध	ध		
मं प – ध	मं – ग –	री – री ग	री री सा –
न बी ऽ अ	ली ऽ को ऽ	नू ऽ र भ	र र हो ऽ
०	३	×	२
सा	ध	ध ध	
री री ग –	मं मं ध ध	मं ध नि मं	– ग री सा
ज ग में ऽ	हु स न हु	से ऽ न चै	ऽ न जि ये।
०	३	×	२

अंतरा.

ध	ध		
मं मं ग –	मं – ध ध	नि – सां नि	सां – सां –
जे ह रा ऽ	के ऽ फ र	झौं ऽ द न	बी ऽ के ऽ
०	३	×	२
सां रीं		सां	
रीं रीं गं रीं	गं रीं सां सां	नि – सां रीं	नि – – ध
जि ग र गो	ऽ से अ लि	का ऽ स म	हो ऽ ऽ जे
०	३	×	२

मं ध नि सां	नि ध ध नि	(ध) मं – ग री	ग री सा –
को ऽ स र	के ऽ दो उ	जा ऽ म ह	म पी ये ऽ।
०	३	×	२

तोडी–त्रिताल (मध्यलय)

स्थायी.

री सा सा	(सा) प – प प	मं – प ध	(ध) मं ग – री
ऽ लं ग र	कां ऽ क रि	या ऽ जि न	मा ऽ ऽ रो
३	×	२	०
ग री सा सा	ध – प प	मंप ध (मं) ध नि	(ध) मं ग – री
ऽ लं ग र	कां ऽ क रि	याऽ ऽ जि न	मा ऽ ऽ रो
३	×	२	०
ग री – सा	(सा) नि़ री ग –	(ध) मं – प ध	(ध) मं – ग री
ऽ मो ऽ रे	अं ग वा ऽ	ऽ ऽ ल ग	जा ऽ ऽ ऽ।
३	×	२	०
ग री सा सा			
ये लं ग र			
३			

अंतरा.

(मं) प (मं) प ग –	(ध) मं – ध ध	(सां) नि – सां नि	सां सां सां –
सु न पा ऽ	वे ऽ मो रि	सा ऽ स न	नं दि या ऽ
×	२	०	३

सांरीं गं रीं नि	– नि सां रीं	(रीं) नि ध नि ध	– प (मं) ग मं
दौंऽ ऽ रे दौ	ऽ र घ र	आ ऽ ऽ वे	ऽ लं ग र
×	२	०	३
(प) ध – ध नि	(ध) मं – प ध	(ध) मं ग – री	ग री सा सा
कां ऽ क रि	या ऽ जि न	मा ऽ ऽ रे	ऽ लं ग र
×	२	०	३

तोडी— त्रिताल (मध्यलय)

स्थायी.

(प) मं – प ध	(ध) मं ग – पध	(ध) मं ग – (ग) मं	ग री सा –
वे ऽ ग लि	आ ऽ ऽ पति	या ऽ ऽ प	थि क वा ऽ
×	२	०	३
(सा) री ग – (ध) मं	ध नि ध प	मंपधप ग – (ग) मं	ग री सा –
मो रे ऽ पि	या ऽ स न	मोऽऽऽरा ऽ सं	दे स वा ऽ
×	२	०	३

अंतरा.

(प) मं मं ग ग	(ध) मं मं ध ध	(सां) नि नि सां सां	रीं – सां –
घ रि घ रि	प ल प ल	छि न छि न	मै ऽ का ऽ
३	×	२	०

(सां) रीं गं गं रीं	(गं) रीं रीं सां –	(सां) नि – सां रीं	(रीं) नि – ध –
जु ग सि बि (३)	त त है ऽ (×)	बे ऽ ग लि (२)	आ ऽ ऽ ऽ (०)
(ध) मं ध नि सां	नि ध ध नि	ध पम प ध	(ध) मं ग – (ग) मं
सि य री ऽ (३)	हो ऽ छ ति (×)	या ऽऽ प ति (२)	या ऽ ऽ प (०)
ग री सा –			
थि रु वा ऽ (३)			

तोडी–त्रिताल (मध्यलय)

स्थायी.

(ध) नि
क

ध प ग (मं) मं	प – मप ध	(ध) मं ग – री	(ग) री – सा –
ल लिम्हा ने (३)	दा ऽ ऽऽ ऽ (×)	रु डी ऽ पि (२)	ला ऽ वै ऽ (०)
(नि) ध नि सा ग	री – सा सा	निसा मंग पमं ध	निनि धमं गरी सा,नि
हों ऽ तो ऽ (३)	रा ऽ म द (×)	छुऽ कीऽ ऽऽ ऽ (२)	वेऽ ऽऽ ऽऽ ऽ,क। (०)

अंतरा.

(grace) ध ध	सां	नि	नि
म ग म ध	नि नि सां सां	ध नि सांरीं गं	रीं सां ध –
सु न री ऽ	भ ग त न	प्रे ऽ मऽ का	म धु वा ऽ
(tāl) ३	×	२	०
(grace) सां	रीं	प	ध ध
रीं गं रीं सां	नि सांरीं नि ध	ध नि सां रीं	नि – ध नि
भ र भ र	मो ऽऽ हे छ	का ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ वे क।
(tāl) ३	×	२	०

तोडी– त्रिताल (मध्यलय)

स्थायी.

(grace) री	ग	सा	
ग ग री री	री – सा सा	नि – सा री	ग – गमं प
पि या सं ग	खे ऽ ल त	प्या ऽ ऽ ऽ	री ऽ ऽऽ ऽ
(tāl) ०	३	×	२
(grace)	ग	नि	
मं ग री री	री – सा सा	ध नि सा री	ग – – –
पि या सं ग	खे ऽ ल त	प्या ऽ ऽ ऽ	री ऽ ऽ ऽ
(tāl) ०	३	×	२
(grace) मं		ध ध	
ग – मं मं	प – ध ध	नि नि ध प	मं ग गमं ध
जो ऽ ब न	की ऽ म त	बा ऽ ऽ ऽ	री ऽ ऽऽ ऽ।
(tāl) ०	३	×	२
मं ग री री			
पि या सं ग			
(tāl) ०			

अंतरा.

म	ध ध	सां	
प मं प ध	मं ग मं ध	नि – सां नि	सां – सां –
मृ ग म द	औ ऽ रे ऽ	के ऽ स र	डो ऽ रे ऽ
०	३	×	२
सां		प प	मं
नि – सां गं	रीं – ऽ सां	ध ध सां नि	ध प प ग
भी ऽ ज त	रीं ग ऽ ऽ	सा ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ री ऽ।
०	३	×	२
ग			
मं ग री री			
पि या सं ग			
०			

तोडी—त्रिताल (मध्यलय)

स्थायी.

	ध		
ध ध ध	मं मं प प	मंप धप मं –	ग – – –
ऽ दे ओ द	र स मो रे	प्या ऽऽ रे ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ।
०	३	×	२

अंतरा.

ध			
– मं – ध	नि नि सां सां	सां रीं सां रीं	नि नि सां –
ऽ हों ऽ तो	दा सी तो रि	ज न म ज	न म की ऽ
०	३	×	२
सां			
रीं ग – रीं	– नि सां –	नि सां निसां रींसां	नि ध – –
तुं ही ऽ है	ऽ मो रा ऽ	प्या ऽ ऽऽ ऽऽ	रा ऽ ऽ ऽ
०	३	×	२

	म		
– ध – नि	ध ध प –	ध – नि	ध – प –
ऽ प्रे ऽ म्ब	र स वा ऽ	ऽ रा ऽ ज्दु	ला ऽ रे ऽ।
०	३	×	२

तोडी—त्रिताल (मध्यलय)

स्थायी.

म
प प
मैं तो

म	ग		
ग ग री री	री – सा सा	सा री ग –	– – – –
अ प ने सैं	या ऽ स न	मा ऽ ती ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ
०	३	×	२
सा	ग	सा	री
री री री री	री – सा –	नि़ – सा री	नि़ – ध़ ध़
भ र भ र	प्या ऽ ला ऽ	दे ऽ त अ	मी ऽ र स
०	३	×	२
सा	ध	ध ध	
री री ग ग	ध ध	नि नि ध प	मं ग, मं प
ल ट क च	लॆ त ब हु	भा ऽ ऽ ऽ	ती ऽ, मैं तो
०	३	×	२

अंतरा.

ध	ध	सां	
मं – ग ग	मं – ध –	नि नि सां –	सां सां सां –
जो ऽ को उ	वा ऽ की ऽ	च र चा ऽ	क रि है ऽ
०	३	×	२

(सां)नि – सां गं	रीं – सां सां	(सां)नि – सां रीं	(रीं)नि – ध –
सो ऽ ॐ ऽ	ना ऽ दि न	रा ऽ ऽ ऽ	ती ऽ ऽ ऽ
०	३	×	२
(ध)मं ध नि सां	ध नि ध प	मं ग री री	(ग)री – सा –
गा ऽ वे गु	दु र गु रु	जि न लि ख	दी ऽ नो ऽ
०	३	×	२
(सा)नि सा ग ग	(ध)मं मं ध ध	(ध)नि नि ध प	मं ग मं प
जो ऽ मो रे	ज न म सं	गा ऽ ऽ ऽ	थी ऽ, मैं तो।
०	३	×	२

तोडी– त्रिताल (मध्यलय)

स्थायी.

– ध – प	(प)मं मं प प	मंप धप मं ग	प मं ध –
ऽ रा म् सु	म र मो रे	प्याऽ ऽऽ रे ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ
०	३	×	२
– ध नि धप	मं मं प प	(प)ग मं प ध	(ध)मं – ग –
ऽ रा म् सुऽ	म र मो रे	प्या ऽ ऽ ऽ	रे ऽ ऽ ऽ।
०	३	×	२

अंतरा.

— (ध)मं — ध	नि — सां सां	रीं — सां सां	नि सां सां सां
ऽ रा ऽ म	ना ऽ म स	दा ऽ सु ख	दा ऽ य क
०	३	×	२
(नि)सांरीं गं रीं सां	सां नि सां रीं	(रीं)नि ध मं ध	नि ध — प
सौंऽ ऽ क ट	स क ल नि	वा ऽ ऽ रे	ऽ तो ऽ रे।
०	३	×	२

तोडी– एकताल (मध्यलय)

स्थायी.

प प	(मं)ग —	री सा	(सा)नि —	सा री	ग ग
म न	वा ऽ	मो रा	ना ऽ	हिं र	ह त
०	३	४	×	०	२
(मं)ग मं	प ध	मं प	ध नि	ध प	मं प
इ त	नि क	ह त	अ र	ज ग	र ज।
०	३	४	×	०	२

अंतरा.

मं —	(मं)ग —	(प)मं ध	(सां)नि —	नि सां	— सां
कै ऽ	से ऽ	क र	रा ऽ	खुं प्रा	ऽ न
×	०	२	०	३	४

(सां)नि नि	सां ग॒ं	री॒ं सां	(सां)नि सां	नि –	ध॒ –
पि या	बि न	हां ऽ	रे ऽ	दू ऽ	जे ऽ
×	०	२	०	३	४

(प)ध॒ (ध)री॒ं	सां री॒ं	नि सां	(सां)नि नि	सां नि	– ध॒
उ मं	ड उ	मं ड	घु मं	ड गा	ऽ वे
×	०	२	०	३	४

(प)ध॒ (ध)नि	ध॒ नि	ध॒ प	प प
ग र	ज ग	र ज	म न
×	०	२	०

तोडी—एकताल (विलंबित)

स्थायी.

(नि॒)ध॒ नि॒	सा री॒	(ग)री॒ –	सा (सा)नि॒	सा (सा)ध॒	(ध)मं ग॒
अ ब	मो रे	रा ऽ	म रा	ऽ म	रे ऽ
३	४	×	०	२	०

(री)ग॒ री॒	– सा	(सा)ग॒ –	री॒ ग॒	– री॒	(ग)री॒ सा
बि रा	ऽ म	रा ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ	ऽ म।
३	४	×	०	२	०

अंतरा.

(ध)मं ग॒	(ध)मं ध॒	(सां)नि सां	– सां	नि ध॒	नि सां
नि स	दि न	ते हा	ऽ रि	टे ऽ	र क
३	४	×	०	२	०

सांरीं गं	रीं सां	(सां) नि सांरीं	नि ध	(ध) मं ध	नि सां
रऽ त	म न	रैं ऽऽ	ग ऽ	ह म	चे ऽ
३	४	×	०	२	०
नि धनि	ध प	(ध) मं पध	नि (ध) मं	प ध	(ध) मं ग
री ऽऽ	तु म	शा ऽऽ	म रा	ऽ म	रे ऽ
३	४	×	०	२	०
(री) ग री	– सा	(री) ग –	री ग	री –	सा निसा
बि रा	ऽ म	रा ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ	म ऽऽ।
३	४	×	०	२	०

तोडी– झूमरा (विलंबित)

स्थायी.

(नि) ध नि – सारी	(सा) नि ध	(सा) नि सा सा निसा	री (ग) री सा
स ब ऽ निस	ब र ऽ	जो ऽ री ऽऽ	क र त
३	×	२	०
निसा रीरीसानिसा नि सारी	(ग) री – सा	(सा) नि सा सारी सारीग	री – सा
रह तऽऽऽ ऽ नित	बो ऽ ली	ठो ऽ लीऽ ऽऽऽ	प्या ऽ रे
३	×	२	०
(नि) सा (सा) ध (ध) मं ग	री – सा	(नि) ध नि सा री	ग री सा
अ प ने ऽ	ऽ ऽ ऽ	गां ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ व
३	×	२	०

अंतरा.

ऩि सा							ध॒						
सा	ध॒	ध॒	–	नि	ध॒	प	म॑	ध॒	नि	ध॒	नि	ध॒	प
मे	रे	तो	ऽ	जि	या	में	जो	ऽ	ई	ऽ	आ	ऽ	वै
३				×			२				०		
ध॒				ध॒			म॑						
म॑	–	प	म॑पध॒	म॑	म॑	ग॒	ध॒	म॑	ग॒	री॒	ग॒	री॒	सा
सो	ऽ	ही	ऽऽऽ	क	र	हो	स	दा	ऽ	ऽ	ऽ	रीं	ग
३				×			२				०		
सा							म॑				ग॒		
ऩि	सारी॒	ऩि	ध़॒ध़॒	ऩि	सारी॒	ग॒	प	म॑पध॒	म॑	ग॒	री॒	–	सा
त	बऽ	हीं	ऽह	मा	ऽऽ	रो	ना	ऽऽऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	म
३				×			२				०		
ऩि							ध़॒				सा	ग॒	
ध़॒	ऩि	–	सारी॒	(सा)	ऩि	ध़॒	म़॑	ध़॒	ऩि	सा	री॒	री॒	सा
स	ब	ऽ	निस	ब	र	ऽ	जो	ऽ	री	ऽ	क	र	त।
३				×			२				०		

तोडी– आडाचौताल (विलंबित)

स्थायी.

नि				ध॒				सां					
सा	ध॒	ध॒	–	निम॑	ध॒	–	नि	सां	नि	ध॒	ध॒	प	म॑प
जा	ऽ	जा	ऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ	रे	ऽ	प	थि	क	वा	ऽऽ
४		०		×		२		०		३		०	

(प)मंपध मं	ग –	(ग)री (ग)री	ग री	सा निसा	री सा	ध ध
मोऽऽ रे	ऽ ऽ	पि या	ऽ सों	ऽ ऽऽ	क ह	ऽ दे
४	०	×	२	०	३	०
मं ग	(ग)मंरी ग	(प)मंप धनि	ध प	मंप मंपध	मं ग	री सा
ऽ ऽ	ऽऽ ऽ	होऽ ऽऽ	प ति	ऽऽ ऽऽऽ	या ऽ	रे ऽ।
४	०	×	२	०	३	०

अंतरा.

(प)मंमं पध	मंग (ध)मंध	(सां)नि सां	– (सां)नि	सां सां	(सां)नि ध	(सां)नि सां
पह लेऽ	मुख सोंऽ	क ही	ऽ ऽ	ऽ यो	तु म	रो ऽ
४	०	×	२	०	३	०
(सां)रीं गं	– रीं	सां निसांरीं	नि ध	(ध)मं ध	नि ध	प मंप
खु दा	ऽ हा	ऽ ऽऽऽ	फि झ	तु म	ऽ बि	न ऽऽ
४	०	×	२	०	३	०
(प)ध मं	ग (ग)मंरी	ग री	– सा	– री	सा निसा	(सा)री (री)रीं
स दा	ऽ रौंऽ	ऽ ऽ	ऽ ग	ऽ अ	व ऽऽ	ज री
४	०	×	२	०	३	०
– गंरीं	– सां	(नि)सां सांरीं	गं –	रीं सां	निसां निसांरीं	नि ध
ऽ जाऽ	ऽ त	छ तिऽ	या ऽ	रे ऽ	ऽऽ ऽऽऽ	ऽ ऽ।
४	०	×	२	०	३	०

तोडी– एकताल (विलंबित)

स्थायी.

(म) धनि
किर्

				ध				सा			
ध	प	म॑	पध	म॑	ग	री	सा	नि	सा	निसा	रीरी
पा	ऽ	ऽ	ऽक	रो	ऽ	रे	ऽ	मो	ऽ	ऽऽ	मन
३		४		×		०		२		०	
ग				नि						रीं	
री	—	सा	निसा	ध	नि	सा	री	सारीग	री	नि	ध
सैं	ऽ	या	ऽऽ	त	न	म	न	धऽऽ	न	नौं	ऽ
३		४		×		०		२		०	
नि								नि			
ध	नि	सा	री	ग	री	सा	निसा	नि	सारी	ग	—
छा	ऽ	व	र	क	र	हूं	ऽऽ	प	रऽ	हूं	ऽ
३		४		×		०		२		०	
ध				नि							
म॑	—	ध	—	ध	नि	सां	रीं	नि	ध	पम॑	धनि
पैं	ऽ	ऽ	ऽ	यां	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽऽ	किर्।
३		४		×		०		२		०	

अंतरा.

ध								गं			
म॑	ध	नि	सां	सां	—	निसां	सां	रीं	—	सां	निसांरींगं
म	हु	म	द	शा	ऽ	ऽऽ	सो	जा	ऽ	न	अऽऽऽ
३		४		×		०		२		०	

रीसां निसांरींसां	नि ध	(ध)म प	मंपधनि ध	– मंपध	मं ग
बऽ कऽऽऽ	ही ऽ	भा ऽ	ऽऽऽऽ ग	ऽ हऽऽ	मा ऽ
३	४	×	०	२	०
री (ग)री	– सा	(सा)नि सा	री ग	मं ध	नि सां
रे जा	ऽ गे	ले ऽ	ऽ हों	ऽ ब	लै ऽ
३	४	×	०	२	०
रीं नि	– ध	ध नि	सां रीं	(गं)रीं –	सां (ध)निनि
ऽ या	ऽ ऽ	सु र	ज न	सैं ऽ	या किर।
३	४	×	०	२	०

तोडी– त्रिताल (विलंबित)

स्थायी.

			सारी
			जिऽ
ग – – रीसा	(ग)री – सा –	नि सा री रीग	(प)मं री ग –
ऊ ऽ ऽ मोरा	चा ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ
३	×	२	०
मं ध (ध)निनि मंध	सां निसां नि ध	(मं)प पध (ध)मं ग	(प)मं री ग –
ऽ ऽ हेऽ ऽऽ	पी ऽऽ या ऽ	मी लन को ऽ	ऽ ऽ ऽ ऽ
३	×	२	०

सा रीॖ गॖ –	(धॖ) मं धॖ नि धॖ	धॖधॖनिसां रींगं रींनि धॖ	(मं) गॖ मं धॖ धॖनि
र खि ये ऽ	ग रे ऽ ल	गाऽऽऽ ऽऽ ऽ	ये ऽ ऽ,ऽ,जि।
३	×	२	०
(मं) गॖ – – रीॖसा			
ऊ ऽ ऽ मोरा			
३			

अंतरा.

(मं) गॖ – – (धॖ) मंधॖ	सां निसां सां सां	(नि) धॖधॖ नि सांरा सांरींगं	(ता) नि सांरीं (नि) धॖ –
सूं ऽ ऽ दर	मू ऽऽ र त	जब तें देऽ ऽऽऽ	खी ऽअ त ऽ
३	×	२	०
प धॖ (धॖ) मं गॖ	(गॖ) मं धॖ नि सां	निसां निसांरीं नि धॖ	(मं) गॖ मं धॖ धॖनि
त ब तें ऽ	क छु न हिं	ऽऽ ऽऽऽ भा ऽ	वे ऽ ऽ,ऽजि।
३	×	२	०
(मं) गॖ – – रीॖसा			
ऊ ऽ ऽ मोरा			
३			

तोडी–त्रिताल (विलंबित)

स्थायी.

(निॖ) धॖ निॖ सा –रीॖ	गॖ रीॖ सा –	रीॖ निॖ धॖ पॖ	धॖ निॖ सा –रीॖ
बा जो रे ऽमं	ज द सा ऽ	घ र बा ऽ	आ नं द ऽब
३	×	२	०

(री) नि — ध प —	(सा) सासा प — मंप	पध (मं) मंपधप ग —	(ग) री ग री सा
धा ऽव रा ऽ	पूजि ले ऽ ऽऽ	मन काऽऽऽ ई ऽ	का ऽ जो रे।
३	×	२	०

अंतरा.

(ध) मंध	निध	प,पधप	(मं) ग,मंध	(सां) नि	सां	सां	—निसां
तन	ऽम	न,धऽऽ	न,पाऽ	ई	ऽ	ला	ऽ,ऽऽ
३				×			
(नि) ध	नि	सां	सां	(सां) नि	सांरीं	(रीं) नि	ध
गा	जी	ऽ	ला	ऽ	बन	रा	ऽ
२				०			
(सां) नि	सांरीं	गं	रींसां	(सां) नि	निसांरीं	(रीं) नि	ध
स	दाऽ	ऽ	रौंऽ	गी	ऽऽऽ	ला	ऽ
३				×			
धधनिसांरींगं	गंरीं	निसां,निसांरींसां	(नि) ध	(ध) मंध	मंग	—री	सा
ऽऽऽऽऽऽ	ऽऽ	मोऽ,ऽऽऽऽ	रा	राऽ	ऽऽ	ऽजो	रे।
२				०			

तोडी–एकताल (विलंबित)

स्थायी.

(प)मरी ग	रीसा सारी	ग –	री सा	(सा)नि सारीग	री सा
दैऽ ऽ	य	दू ऽ	ब र	भ ऽऽऽ	इ ऽ
३	४	×	०	२	०
(नि)सा निसारी	नि ध	(नि)सा नि	– सारी	नि ध	प –
मै ऽऽऽ	का ऽ	लं ऽ	ऽ गर	वा ऽ	ऽ ऽ
३	४	×	०	२	०
(नि)ध नि	सा सारी	(ग)री –	सा (सा)नि	सारी ग	री सा
भ र	ऽ नन	दे ऽ	त ग	गऽ रि	या ऽ।
३	४	×	०	२	०
(री)ग –	रीसा निसारी				
दै ऽ	याऽ ऽ,बट				
३	४				

अंतरा.

(ग)रीरी धध	निध पप	(प)मं मंपध	(ध)मंग गरी	ग री	सा निसा
बिहा ऽन	तोरे संग	कै सेऽऽ	जाऽ ऽऊं	स ज	नी ऽऽ
३	४	×	०	२	०
(ग)मं धनि	सां –,सांरीं	नि ध	प मंप	(प)ध (ध)मं	ग री
बी चमां	ऽ ऽ,झऽ	ठा ऽ	डो ऽऽ	स दा	ऽ ऽ
३	४	×	०	२	०

ग री	सा सारी	(री)ग –	(ग)मंरी ग	– री	सा सारी
रैं S ३	ग उच ४	कै S ×	SS S ०	S S २	या, SS। ०
(री)ग –	रासा नि,सारी				
दै S ३	याS S,बट ४				

तोडी– एकताल (विलंबित)

स्थायी.

(ऩि)सा
तो

(सा)ध –	(मं)प मंपध	(ध)मं ग	– (ध)मं	(सां)ध नि	सां नि
री S ३	छ बSS ४	मो S ×	S म ०	न ही २	S म ०
(ध)मंध मंग	री सा	(ऩि)ध ऩि	सा –,सा	सारी सारीग	री सा
नS भाS ३	S वे ४	अ ध ×	क S,खु ०	हाS SSS २	वे, तो ०
(सा)ध –	(मं)प मंपध	(ध)मं ग	– (ध)मंध	(सां)नि सां	नि (ध)मं
री S ३	छं बSS ४	मो S ×	S मन ०	ही S २	म न ०
ग (ग)री	– सा				
S भा ३	S वे ४				

अंतरा.

म ग	(ध) म ध	(ध) सां निसां	सां सां	निध सांनि	रींसां गं,रींसां
सा ऽ	थ स	खी ऽऽ	मि ल	देऽ होऽ	ऽऽ ऽ,मुऽ
३	४	×	०	२	०
(मां) निसां निसांरीं	(रीं) नि ध	(ध) मंध निसां	निध -नि	(ध) मं ग	री सा
बाऽ ऽऽऽ	र क	सुंऽ ऽऽ	दऽ ऽर	सु ऽ	घ र
३	४	×	०	२	०
(सा) निसा (सा) गग	(ध) म ध	(ध) सां नि	ध प	(मं) ग मं	ध, (ध) नि
गाऽ येब	जा ये	री झा	ऽ ये	ऽ ऽ	ऽ, तो
३	४	×	०	२	०
ध प	मंप पध				
री ऽ	ऽऽ छब				
३	४				

तोडी-एकताल (विलंबित)

स्थायी.

(री) ग -	री री	(ग) री -	सा निसा	(री) ग -	- (मं) गमं
को ऽ	स म	झा ऽ	दो ऽऽ	रे ऽ	ऽ कहा
३	४	×	०	२	०

		प	ध		प
ध —नि	ध प	मं पध	मं ग	मंरी ग	— मं
प्या ऽऽ	रे ऽ	उ नऽ	के ऽ	ऽऽ ऽ	ऽ मु
३	४	×	०	२	०
	ध	री		सा	
मंपधनि नि	मं ग	ग री	सा निसा	नि —	सा री
खऽऽऽ ऽ	की ऽ	ब ति	यां ऽऽ	नै ऽ	न स
३	४	×	०	२	०
			ग		
नि ध	प —	सारी ग	मंरी ग	— री	सा निसा
लो ऽ	ने ऽ	जोऽ ब	नऽ ऽ	ऽ म	द ऽऽ
३	४	×	०	२	०
नि				नि	
ध नि	सा री	ग री	सा निसा	ध नि	सा री
म त	वा ऽ	ऽ ऽ	री ऽऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ।
३	४	×	०	२	०
री					
ग —	— रीरी				
को ऽ	ऽ सम				
३	४				

अंतरा.

	प ध	नि	सां		
	मंग मंध	सां —सां	निसां निसांरींरीं	निध प	ध नि
ऽ ऽ	लाऽ डलि	ला ऽड	कऽ ऽऽऽरि	येऽ ऽ	र स
३	४	×	०	२	०

सांरीं सांरींगं	रींसां निसां,निसांरीं	(रीं) नि ध	(म) ध नि	ध प	(ध) म पध
नाऽ ऽऽऽ	ऽऽ ताऽ,ऽऽऽ	की ऽ	उ ल	ट पु	ल टऽ
३	४	×	०	२	०
(ध) मं ग	मंरीं ग	– रीं	– सा	(मा ग) रीं रीं	– सा
कै सी	ऽऽ ऽ	ऽ नी	ऽ की	सो हा	ऽ य
३	४	×	०	२	०
(नि) ध नि	सा –सारी	नि –	ध प	(प) ध नि	सा री
म हं	ऽ ,मद	सा ऽ	ऽ ऽ	स दा	ऽ रौं
३	४	×	०	२	०
नि –	ध –	(नि) ध ग	ग ग	री सा	(सा) नि सारी
गी ऽ	ली ऽ	ने ऽ	क च	ल त	बा ऽर
३	४	×	०	२	०
(री) नि –	ध –	ध नि	सा री	नि ध	[illegible] सारी
डा ऽ	री ऽ	ब ल	हा ऽ	ऽ ऽ	रि, ऽऽ
३	४	×	०	२	०

तोडी– त्रिताल (विलंबित)

स्थायी.

(नि) ध नि सा री	(ग) री सा निसा री	नि ध – (ध) सा	सा – निसारी री
ह मा ऽ रे	तो ऽ ऽऽ जे	ही ऽ ऽ स	र ऽ ऽऽऽ ब
३	×	२	०

नि़ ध़ – प़	सा सा निसा सारी	ग ग – –	ग री म ग
र ऽ ऽ ऽ	ह ज ऽऽ रत	मी रा ऽ ऽ	जी ऽ ऽ ऽ
३	×	२	०
मग मप – ग	मरी ग री सा	सा ध़ ध़ नि़	सा री री सा
तेऽ हाऽ ऽ रे	नाऽ ऽ म को	आ ऽ धा ऽ	ऽ ऽ ऽ र।
३	×	२	०

अंतरा.

सासा सा ध ध	ध – प मप	मप धनि ध प	(प) – म ग
मन डो ऽ रे	जा ऽ मे ऽऽ	गुंऽ ऽऽ ऽ द	पा ऽ ऊं ऽ
३	×	२	०
मप मपध मग रीरी	री – सा –	मध सां निसां निध	धम रीग री सा
सोऽ ऽऽऽ हीऽ कर	रा ऽ खों ऽ	अब हूं ऽऽ जेऽ	हर ऽऽ वा ऽ।
३	×	२	०

तोडी – एकताल (विलंबित)

स्थायी.

प	मप पध	म ग	– री	ग री	सा निसा
ऽ ला	ऽऽ लम	ना ऽ	ऽ ऽ	ऽ व	न ऽऽ
३	४	×	०	२	०

(सा) नि॒सा	नि॒सारी॒	नि॒	ध॒	(नि॒) सा	सारी॒	ग॒	ग॒	(ध॒) मंग॒	पमं	ध॒	ध॒
मैंऽ	ऽऽच	ली	ऽ	स	मुऽ	झ	त	नाऽ	हींऽ	ऽ	मा
३		४		×		०		२		०	
(सां) नि	—	—	सांरीं॒	(सां) नि	—	ध॒	—	ध॒ध॒निसांरीं॒	गं॒	रीं॒	नि
का	ऽ	ऽ	हुकी	बा	ऽ	ऽ	ऽ	ऽऽऽऽ	ऽ	त	ऽ ।
३		४		×		०		२		०	
ध॒	प										
ऽ	ला										
३											

अंतरा.

(प) मं	ग॒	—	(ध) मंध॒	सां	निसां	सां	सां	रीं॒	—	सां	सांरीं॒
हूं	ऽ	ऽ	तोरे	का	ऽऽ	र	न	ब्या	ऽ	कु	लऽ
३		४		×		०		२		०	
गं॒	रीं॒	सां	निसां	(सां) निसां	निसांरीं॒	(रीं) नि	ध॒	मंप	मंपध॒	मं	ग॒
ऽ	भ	ई	ऽऽ	प्याऽ	ऽऽऽ	रे	ऽ	तूंऽ	ऽऽऽ	उ	ठ
३		४		×		०		२		०	
(मं) पमं	ध॒नि	—	ध॒	(सां) निसां	निसांरीं॒	(सां) नि	ध॒	ध॒ध॒निसांगं॒	गं॒	रीं॒	नि
चल	मोरे	ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽऽऽ	सा	ऽ	ऽऽऽऽ	ऽ	थ	ऽ ।
३		४		×		०		२		०	
ध॒	(मं) प										
ऽ,	ला										
३											

तोडी–त्रिताल (मध्यलय)

स्थायी.

			(मं)प –
			दीं ऽ
प ग रि सा	ग रि सा सा	सा रि ग –	– – (मं)प –
ओ दे ता ना	ना त दा रे	दे रे ना ऽ	ऽ ऽ दीं ऽ
०	३	×	२
प ग रि सा	(ग)रि रि सा –	(सा)नि सा ग मं	प ध प –प
ओ दे ता ना	दे रे ना ऽ	धा किड किड धुं	किड किड धिलां ऽग
०	३	×	२
प ध प ध	प ध मं प	प (मं)ग – प	(मं)ग – प –
किड नग तिर किट	नग धे किड नग	ते घ्डा ऽ न्ते	घ्डा ऽ, न्दीं ऽ।
३	३	×	२

अंतरा.

(ध)सां नि ध प	सां नि ध प	(प)ध नि – ध	– प – (ध)प
ओ दे ता ना	ओ दे ता ना	दे रे ऽ ना	ऽ दी ऽ म्त
०	३	×	२
(प)ग – – –	(ग)रि – सा –	(नि)सा सा (सा)ग ग	(ध)मं – ध –
द्रा ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ नी ऽ	धि ति ली ति	ला ऽ ना ऽ
०	३	×	२

प	–प	प	ध॒	प	ध॒	मं	प	प	ग॒	–	प	ग॒	–	प	–
नग	ऽड्धि	गड	तुं	नग	तिरि	किट	तक	ते	घ्डा	ऽ	न्ते	घ्डा	ऽ	न्दीं	ऽ
०				३				×				२			

तोडी–एकताल (मध्यलय)

स्थायी.

नि़	–	री॒	ग॒	मं	मं	ध॒	नि	ध॒	मं	ग॒	मं
दा	ऽ	रा	ते	ऽ	ले	दा	ऽ	रा	ते	ऽ	ले
×		×		२		०		३		४	
ध॒ (नि)	–	–	–	–	–	ध॒	मं	ध॒	नि	–	ध॒
ता	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	त	न	दे	ऽ	ऽ	रे
×		×		२		०		३		४	
नि	ध॒	प	–	मं	ध॒नि	नि	ध॒	प	ध॒	मं	ग॒
ना	ऽ	ऽ	ऽ	य	लऽ	लि	य	लि	य	लो	ऽ
×		०		२		०		३		४	
–ग॒	ग॒	ग॒मं	ध॒नि	–नि	ध॒	मं	री॒	ग॒	री॒	–	सा
ऽस	य	लोऽ	ऽऽ	ऽस	य	ला	ऽ	ऽ	ला	ऽ	ले
×		०		२		०		३		४	

अंतरा.

ग	ग	ग	मं	ध	ध	सां	सां	सां	सां	सां	सां
ना	द्रे	द्रे	तुं	द्रे	द्रे	द्रे	द्रे	द्रे	द्रे	द्रे	द्रे
×		०		२		०		३		४	
नि	रीं	गं	रीं	सां	सां	मं	ध	नि	ध	प	प
धि	त्ला	ऽ	न्तुं	द्रे	द्रे	धि	त्ला	ऽ	न्तुं	द्रे	द्रे
×		०		२		०		३		४	
नि़	सासा	रींरीं	रींरीं	गग	गग	मं	मं	धध	धध	निनि	निनि
धा	किट	तक	धुम	किट	तक	धि	त्ता	गदि	गिन	तिर	किट
×		०		२		०		३		४	
धध	धप	पप	मंमं	मं	मंध	मं	री	ग	री	–	सा
नगि	तक	निग	तक	धि	त्ताऽ	धा	ऽ	ऽ	ता	ऽ	न्न।
×		०		२		०		३		४	

तोडी–एकताल (मध्यलय)

स्थायी.

नि	सां	^नि^ध	नि	ध	प	–	मं	ग	ग	मं	ग
तो	ऽ	म्त	न	न	तो	ऽ	म्त	न	न	अ	त
४		×		०		२		०		३	
सा	री	सा	री	ग	–	मं	मं	प	मं	प	ध
त	न	दे	रे	ना	ऽ	अ	त	त	न	दे	रे
४		×		०		२		०		३	

म	ग	(ध)म	–	ध	–ध	ध	–ध	म	ध	नि	सांसां
ना	ऽ	दी	ऽ	ऽ	ऽम्	दी	ऽम्	दा	रा	दी	ऽम्
४		×		०		२		०		३	
सां	–	सांरीं	गं	गं	रीं	नि	ध	नि	सां	रीं	ध
दी	ऽ	म्तऽ	न	न	त	द	रे	ता	रे	दा	नि।
४		×		०		२		०		३	

अंतरा.

(म)ग	गग	मंमं	मंमं	ध	–ध	नि	निनि	सांसां	सांसां	सां	–सां
ना	दिर	दिर	दिर	दी	ऽम्	तुं	दिर	दिर	दिर	दी	ऽम्
×		०		२		०		३		४	
ध	नि	सां	(गं)रीं	–	सांसां	नि	सां	रीं	नि	ध	–
त	दी	ऽ	म्दी	ऽ	ऽम्	त	न	न	ना	ऽ	ऽ
×		०		२		०		३		४	
प	–	म	प	–	ध	म	ग	म	री	ग	–
ता	ऽ	रे	ना	ऽ	रे	ना	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
×		०		२		०		३		४	
(ग)री	–	री	(म)ग	–	ग	(ध)म	–	ध	नि	सां	सां
ता	ऽ	रे	ना	ऽ	रे	ता	ऽ	रे	दा	ऽ	त्रि
×		०		२		०		३		४	
ध	ध	नि	सां	गीं	गं	रीं	सां	रीं	ध		
त	द	रे	दा	नी	ऽ	ता	रे	दा	नि		
×		०		२		०		३			

तोडी— एकताल (विलंबित)

स्थायी.

मंमं	ग			ग		सा	रि
धग	,मंरी	ग	—रीसा	री	सा	निरी	निरीग
तदा	ऽ,रेऽ	ऽ	ऽ,दर	आ	ऽ	ऽऽ	ऽऽऽ
३		४		×		०	
मं		ध		मं			
प	ध	मं	ग—	गमंमं	धधसां	—	निसांरीं
दा	नी	दीं	ऽम्	नादिर	दिरतो	ऽ	ऽऽऽम्
२		०		३		४	
ग				सा			
री	सारीगरी	सा	निसा,सा	निरी	निरीग	रीगमं	गमंप
तो	ऽऽऽम्त	ना	ऽऽ,त	दाऽ	ऽऽऽ	ऽऽऽ	ऽऽऽ
×		०				०	
धनि	ध	ग					
मंध	मंग	मंरीग	—रीसा				
रेऽ	दाऽ	नीऽऽ	ऽ,दर				
३		४					

अंतरा.

		ध						नि	
		मं	धधनिनि	सां	निसांसां	सां	—	धनि	सांरीं
ऽ	ऽ	ऽना	दिरदिर	तो	ऽऽम्	तो	ऽम्	तन	देरे ।
३		४		×		०		२	

रीं	सांनि	रींगं	रीं	सां	निसां	नि	सांरीं
ऽ	नाऽ	ऽत	दा	ऽ	ऽऽ	रें	दाऽ
०		३		४		×	
नि	ध	मंधनि	ध	मंप	मंपध	मं	ग
नी	ऽ	ताऽऽ	रे	ऽऽ	ऽऽऽ	ना	ऽ
०		२		०		३	
मंरी	ग	गमं	धनि	सांरीं	—	गंगंरींसां	निधध
रेऽ	ऽ	तुंद्रे	ऽऽ	ऽऽ	ऽ	नाऽऽऽ	ऽऽ,त
४		×		०		२	
मंधनिसां	रींध	रींनि	मंग	मंरींग	—रींसा		
दाऽऽऽ	ऽऽ	ऽरे	दाऽ	नीऽऽ	ऽ,दर।		
०		३		४			

तोडी–तिलवाडा (विलंबित)

स्थायी.

	ध	पमं	गमं	ध	—प	मं	ग	मंरी	ग	—	रींरी
ऽ	ऽत	नन	देरे	ना	ऽन	दा	ऽ	नीऽ	ऽ	ऽ	तारे
३				×				२			
रे	—	सा	—	निरीगमं	प	गमंगरी	निध,नि	सा	—री	ग	—
दा	ऽ	नी	ऽ	दाऽऽऽ	ऽ	नाऽऽऽ	ऽऽ,त	दी	ऽम्त	दी	ऽम्
०				३				×			

ध ग	ध नि	ध गं
मंपधनि –ध पध मंग	मं ध ध –ध	सां निसां रीं सां
ताऽऽऽ ऽन्न देरे नाऽ	दा ऽ नी ऽउ	दा ऽऽ नी ऽ
२	०	३
नि गं	रीं ध	
धनि सांरीं गं –	नि –ध मंध निसां	रीं सांरीं गंगंरींसां निधपमं
नाद्रे तुंद्रे दी ऽम्	दी ऽम् तादि याना	रे ऽऽ नाऽऽऽ ऽऽऽऽ
×	२	०
मं		
गरींसासा –ध पमं गमं		
ऽऽऽऽ ऽत नन देरे		
३		

अंतरा.

ध		रीं
–मं धनि	सां निसां –नि सांरीं	नि ध धनि सांरीं
ऽ ऽ ऽउ दन	तो ऽऽ ऽम्त दिया	रे ऽ तन देरे
३	×	२
रीं	रीं	ध ध
गं रीं सांनि सांरीं	नि ध प –	मंपधनि ध प मंग
ऽ न्ना ऽत नन	ना ऽ रे ऽ	ताऽऽऽ रे ऽ देरे
०	३	×
ध		गं
मं ध ध –ध	नि सां –ध निसां	रीं – सां –
ना ऽ दी ऽम्त	दी ऽ ऽम्त नन	दी ऽम् दी ऽम्
२	०	३

नि	रीं–	रीं	गंरीं	गं	मंगं	पं	–	मंपं	मंगंगंरीं	सांनिधप	मंगरीसा
ता ×	ऽऽ	रे	ऽऽ	ना २	ऽऽ	रे	ऽ	ऽऽ ०	दाऽऽऽ	ऽऽऽऽ	ऽऽऽऽ
सा	–ध	पमं	गमं								
नी ३	ऽत	नन	देरे								

तोडी– झपताल (मध्यलय)

स्थायी.

(ध) ध	–	ध	प	प	मं	प	मं	ग	ग
आ ×	ऽ	द २	अ	न	ह ०	त	ना ३	ऽ	द
(मं) ग	मं	प	ध	मं	ग	री	(ग) री	सा	–
उ ×	प	जो २	ऽ	ज	ग ०	त	में ३	ऽ	ऽ
(सा) नि	–	सा	–	(सा) री	(सा) री	ग	री	–	सा
ता ×	ऽ	को २	ऽ	क	रू ०	ऽ	ध्या ३	ऽ	न
(ध) म	–	ध	नि	सां	नि	ध	प	(मं) ग	मं
पा ×	ऽ	क २	म	न	घ ०	ट	में ३	ऽ	ऽ।

ध	–	ध	ध	नि	ध	प	म	ग	ग
आ	ऽ	द्	अ	न	ह्	त	ना	ऽ	द।
×		२			०		३		

अंतरा.

(प)मं	ग	मं	ध	(प)ध	(सां)नि	सां	सां	–	सां
ख	र	ज	रि	ख	ब	गौं	धा	ऽ	र
×		२			०		३		
(सां)नि	सांरीं	गं	रीं	सां	(सां)नि	सां	रीं	(रीं)नि	ध
स	ऽऽ	प्र	सु	र	आ	ऽ	ह्	त	मि
×		२			०		३		
(ध)मं	ध	निसां	नि	ध	मं	ग	री	–	सा
ला	ऽ	यऽ	नि	र	गु	न	ब्र	ऽ	ह्म
×		२			०		३		
(सा)री	गं	(री)गं	रीं	सां	नि	सां	नि	ध	प
व्या	ऽ	प	क	ज	ग	त	मैं	ऽ	ऽ।
×		२			०		३		
ध	–	ध	नि	धप	मं	प	मं	ग	ग
आ	ऽ	द्	अ	नऽ	ह्	त	ना	ऽ	द।
×		२			०		३		

तोडी– झपताल (मध्यलय)

स्थायी.

(ध)री̱	री̱	(ग)री̱	री̱	–	सा	सा	सा	–	सा
ल	डे	ह	स	ऽ	न	हु	से	ऽ	न
×		२			०		३		
(सा)नि̱̣	–	सा	–	री̱	(सा)नि̱̣	सा	नि̱̣	ध̱̣	ध̱̣
ई	ऽ	मा	ऽ	म	सै	ऽ	य	ऽ	द
×		२			०		३		
(नि̱̣)ध̱̣	ध̱̣	ग̱	ग̱	–	(ध̱)मं	मं	ध̱	–	नि
सु	भ	ट	धू	ऽ	म	म	ची	ऽ	भ
×		२			०		३		
(ध̱)मं	ध̱	(ध̱)म	–	ग̱	(मं)ग̱	मं	प	ध̱	नि
ई	ऽ	जौं	ऽ	ग	ता	ऽ	ऽ	ऽ	ती।
×		२			०		३		
(ध̱)मं	मं	(मं)ग̱	री̱	–					
ल	डे	ह	स	ऽ					
×		२							

अंतरा.

(ध̱)मं	–	ग̱	(ध)मं	ध̱	नि	सां	सां	सां	–
खे	ऽ	त	बि	र	छा	ऽ	इ	यो	ऽ
×		२			२		३		

रीं	—	गं	रीं	सां	(सां) नि	सां	(रीं) सां	(नि) ध	—
सिं	ऽ	घ	के	ऽ	छा	ऽ	व	ढे	ऽ
×		२			०		३		
(नि) ध	ध	गं	(गं) रीं	गं	रीं	—	सां	नि	ध
म	ले	च	ले	ऽ	ख	ऽ	ङ्ग	व	गि
×		२			०		३		
(ध) मं	ध	नि	सां	रीं	(सां) नि	सां	नि	ध	प
रे	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	हा	ऽ	थी	ऽ	ऽ।
×		२			०		३		
प	प	ध	(ध) मं	ग	(ग) री	री	(ग) री	—	सा
ल	ढे	ह	स	न	न	हु	से	ऽ	न।
×		२			०		३		

संचारी.

(नि) सा	सा	ध	ध	—	(नि) ध	—	धं	प	प
क	र	ब	ला	ऽ	भू	ऽ	म	प	र
×		२			०		३		
(प) मं	मं	प	—	ध	प	ध	(ध) मं	ग	—
म	हा	आ	ऽ	र	त	भ	यो	ऽ	ऽ
×		२			०		३		

(मं)ग॒	मं	प	ध॒	मं	(मं)ग॒	—	री॒	सा	—
हु ×	वे	सै २	ऽ	य	द ०	ऽ	ज ३	ब	ऽ
(नि॒)ध॒̣	नि॒	सा	री॒	ग॒	(प)मं	प	मं	ग॒	—
न ×	बी	ना २	ऽ	ऽ	ऽ ०	ऽ	ती ३	ऽ	ऽ।

आभोग.

(ध॒)मं	ग॒	(ध॒)मं	—	ध॒	(सां)नि	नि	सां	—	सां
आ ×	ऽ	ई २	ऽ	ऽ	ज ०	ब	हू ३	ऽ	र
(सां)रीं॒	—	गं॒	रीं॒	सां	(सां)नि	नि	सां	नि	ध॒
नु ×	ऽ	र २	को	ऽ	त ०	ख	त ३	ले	ऽ
(प)ध॒	गं॒	गं॒	रीं॒	गं॒	रीं॒	—	सां	(नि)ध॒	ध॒
सा ×	ऽ	ह २	प	र	भी ०	ऽ	स्त ३	कु	र
(ध॒)मं	ध॒	नि	सां	रीं॒	(रीं॒)नि	सां	नि	ध॒	प
बा ×	ऽ	न २	जा	ऽ	ती ०	ऽ	ऽ ३	ऽ	ऽ।

ध	ध	मं	ग	–	री	री	री	–	सा
ल	डे	हृ	स	ऽ	न	हु	से	ऽ	न।
×		२			०		३		

तोडी— झपताल (मध्यलय)

स्थायी.

ध	ध	ध	ध	नि	ध	ध	प	मं	ग
तु	म	स	मा	ऽ	न	न	हू	ऽ	जो
×		२			०		३		
ग	मं	प	ध	मं	ग	–	री	–	सा
ज	ग	में	ऽ	मो	रे	ऽ	रा	ऽ	ज
×		२			०		३		
ध	नि	सा	री	ग	री	–	सा	–	सा
स	क	ल	गु	न	सौं	ऽ	प	ऽ	न्न
×		२			०		३		
मं	ध	नि	सां	–	निध	नि	ध	–	प
तु	म	ग	री	ऽ	बंऽ	न	वा	ऽ	ज।
×		२			०		३		

अंतरा.

प	ग	मं	ध	–	नि	नि	सां	–	सां
म	र	न	पो	ऽ	ख	न	हु	ऽ	क्त्र
×		२			०		३		

(नि)ध	नि	सां	रीं	गं	रीं	सां	(सां)नि	सां	निध
द्रा	ऽ	ली	ऽ	द्र	भ	य	ह	र	नऽ
×		२			०		३		
ध	नि	ध	प	(मं)ग	प	ग	री	–	सा
ख	ट	द	र	स	न	नि	वा	ऽ	स
×		२			०		३		
(सां)नि	नि	रीं	गं	रीं	(सां)नि	सां	नि	ध	प
तु	म	हो	ऽ	ध	र	म	रा	ऽ	ज।
×		२			०		३		

तोडी– चौताल (विलंबित)

स्थायी.

(प)ध	मंग	(मं)री	ग	री	सा	(सा)नि़	सारी	ग	मं	प	–
ह	रऽ	ह	र	शि	व	शौं	ऽऽ	क	र	गौं	ऽ
०		३		४		×		०		२	
(प)मं	प	ध	(ध)मं	ग	(मं)ग	(ध)मं	ध	(प)ध	(सां)नि	सां	नि
गा	ऽ	ऽ	ध	र	पि	ना	ऽ	कि	पा	ऽ	र
०		३		४		×		०		२	
ध	प	(ध)मं	प	ध	(प)मं	ग	री	–	(ग)री	–	सा
बँ	ती	अ	र	ऽ	धां	ऽ	गी	ऽ	सो	ऽ	हे।
०		३		४		×		०		२	

अंतरा.

मं मं	ध				
प ग॒	– म॑	– ध॒	नि सां	नि सां	– सां
न र	ऽ रुं	ऽ ड	मा ऽ	ल कौं	ऽ ठ
×	०	२	०	३	४
नि नि					
सां ध॒	– नि	सां रीं	गं रीं	सां नि	सां निध॒
औं र	ऽ बे	ऽ ख	चि रा	ऽ ज	ऽ तऽ
×	०	२	०	३	४
ध					
म॑ ध॒	निसां निध॒	नि ध॒	प –	म॑ध॒ नि	ध॒ प
भ ऽ	स्मऽ औंऽ	ऽ ग	से ऽ	तऽ ब	स न
×	०	२	०	३	४
प ध	री				
म॑ म॑ग॒	री॒ ग॒	री॒ सा			
से ऽऽ	त सो	ऽ हे			
×	०	२			

तोडी– चौताल (विलंबित)

स्थायी.

नि॒		सा सा			
ध॒ नि॒	सा री॒	री॒ ग॒	– री॒	– री॒	सा –
मे रे	तो ऽ	अ ल्ला	ऽ ना	ऽ म	को ऽ
३	४	×	०	२	०

सा ग		नि़	सा		
री॒ री॒	– सा	सा नि़	– नि़	सा री॒	ग॒ री॒
आ धा	ऽ र	जि ने	ऽ र	चो ऽ	ऽ सौं
३	४	×	०	२	०
सा		री	ध़		ग
सा नि़	सा री॒	नि़ ध॒	ध॒ ग॒	– ग॒	मं री॒ ग॒
ऽ सा	ऽ र	का ऽ	म क्रो	ऽ ध॒	(लोऽ) ऽ
३	४	×	०	२	
ध		ध	ग		सा
ग॒ मं	ध॒ नि	म ग॒	– री॒	ग॒ री॒	सा ध़॒
भ म	हा ऽ	जौं ऽ	ऽ जा	ऽ ऽ	ल, मे।
३	४	×	०	२	०
– नि़					
ऽ रे					
३					

अंतरा.

मं	मं	नि			
प प	– प	ध॒ –	नि सां	नि सां	सां सां
जि ने	ऽ र	चो ऽ	अ र	स कु	र स
×	०	२	०	३	४
नि नि	सां				नि
सां ध॒	– नि	सां रीं॒	गं॒ रीं॒	सां निसां	ध॒ –
ज मी	ऽ आ	ऽ स	मा ऽ	ऽ (ऽऽ)	न ऽ
×	०	२	०	३	४

(ध)मंध नि	सां नि	ध प	(प)ध (ध)मं	ग (री)ग	री सा
निऽ रीं	ऽ ज	ऽ न	नि रा	ऽ का	ऽ र
×	०	२	०	३	४
(सा)नि़ सारी	ग (ध)मं	ध (प)ध	(सां)नि ध	नि ध	प प
सा ऽऽ	चो क्यौं	ऽ न	से ऽ	ऽ वो	प र
×	०	२	०	३	४
(प)ध मं	ग री	ग री	सा (नि़)सा	(नि़)ध नि़	
व र	ऽ दि	गा ऽ	र, मे	ऽ रे	
×	०	२	०	३	

तोडी– त्रिताल (विलंबित)

स्थायी.

(प)ध
ब

ध प	मंप ध	(ध)मं –	ग (ग)मंरी	ग (ध)मं	ध (प)ध
र नी	ऽऽ न	जा ऽ	ऽ ऽऽ	ऽ ये	ऽ हो
३	४	×	०	२	०
– नि	ध प	(ध)मं प	ध (ध)मं	ग –	(ग)री ग
ऽ ते	हा रि	ली ऽ	ऽ ला	ऽ ऽ	या ऽ
३	४	×	०	२	०

–	री	–	सा	(सा)नि़	सा	री	(री)नि	ध़	प़	–	(सा)नि़
ऽ	ते	ऽ	म	आ	ऽ	ऽ	ग	ऽ	म	ऽ	नि
३		४		×		०		२		०	
सा	(ग)री	–	सा	सारी	ग	–	री	(ग)री	सा	–	(सा)ध
ऽ	ग	ऽ	म	आऽ	गो	ऽ	च	ऽ	र	ऽ,	ब।
३		४		×		०		२		०	

अंतरा.

(मं)प	ध	प	(मं)ग	मं	ध	(सां)नि	सां	नि	सां	–	सां
ए	क	न	को	ऽ	ऽ	दी	न	द	या	ऽ	ल
×		०		२		०		३		४	
(नि)सां	(नि)ध	–	(सां)नि	सां	रीं	गं	रीं	सां	निसां	नि	ध
ल	ढे	ऽ	ल	ढा	ऽ	ऽ	व	ऽ	ऽऽ	त	ऽ
×		०		२		०		३		४	
धनि	ध	पमं	पध	(ध)मं	ग	(री)ग	गं	–	रीं	सां	निसां
ऽए	क	ऽऽ	नऽ	को	ऽ	जी	ऽ	ऽ	ये	ऽ	ऽऽ
×		०		२		०		३		४	
(सां)नि	ध	(ध)सां	नि	ध	प	–	धनि				
सा	ऽ	मं	छ	ऽ	र	ऽ,	बऽ				
×		०		२		०					

तोडी– चौताल (विलंबित)

स्थायी.

(नि)धृ नि़	सा री	(सा)री ग	— (री)ग	री सा	— री
मे रे	तो ऽ	तूं ही	ऽ आ	ऽ न	ऽ मा
३	४	×	०	२	०
री (ग)री	— सा	(सा)नि़ सा	— (सा)री	— ग	री सा
न ध्या	ऽ न	जि या	ऽ जा	ऽ न	नै ना
३	४	×	०	२	०
— (सा)नि़	सा (नि़)धृ	(धृ)मं धृ	— (सा)नि़	सा —री	(री)ग —
ऽ प्रा	ऽ न	ह ज	ऽ र	त ऽऽ	सा ऽ
३	४	×	०	२	०
(री)ग —	(प)मं प	ध मं	ग री	ग री	सा (नि़)धृ
हे ऽ	म र	दा ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ	न, मे।
३	४	×	०	२	०
— नि़	सा री				
ऽ रे	तो ऽ				
३	४				

अंतरा.

प प	— (नि)ध	— नि	सां सां	— (सां)नि	सां सां
अ न	ऽ ध	ऽ न	त न	ऽ म	ऽ न
×	०	२	०	३	४

(नि) ध़	—	ध़	(सां) नि	सांरीं	गं	रीं	सां	नि	सां	नि	ध़
बा	ऽ	र	धा	ऽऽ	भ	मा	ऽ	त	पि	ता	ऽ
×		०		२		०		३		४	
(प) ध़	ध़	नि	ध़	—	प	(प) ग़	ग़	री़	(ग) री़	सा	—
गु	रू	ऽ	ज	ऽ	न	स	क	ल	तु	मी	ऽ
×		०		२		०		३		४	
(री) नि़	(री) सा	(मं) ग़	(प) मं	प	—	मं	ग़	—	(ध) मं	ध़	—
दी	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
×		०		२		०		३		४	
(ध) मं	ग़	री़	(ग) री़	—	सा	—	(नि) ध़	—	नि	सा	री़
ऽ	ऽ	न	मा	ऽ	न	ऽ	मे	ऽ	रे	तो	ऽ।
×		०		२		०		३		४	

तोडी—चौताल (विलंबित)

स्थायी.

												(सा) री़
												मे
—	सा	निसा	निध़	(सा) नि़	री़	नि़	ध़	नि़	ध़	प़	(ध) मं	
ऽ	री	ऽऽ	बऽ	ला	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	वै	जो	
३		४		×		०		२		०		

ध नि	सा –	री सा	(नि) – सा	नि सारी	ग –
ऽ ध	री ऽ	ध री	ऽ मो	हे खिऽ	जा ऽ
३	४	×	०	२	०
री –	सा (नि)सा	(नि)ध नि	सा री	ग री	सा (सा)री
ऽ ऽ	वै म	ना ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ	वै, मे।
३	४	×	०	२	०

अंतरा.

(ध)मं ग	– ध	मं ध	नि सां	नि सां	– सां
ऐ सो	ऽ लं	ग र	ढी ऽ	ऽ ऽ	ऽ ट
×	०	२	०	३	४
(नि)ध नि	– सां	रीं गं	रीं सां	नि ध	नि ध
को ऽ	ऽ ऊ	ऽ न	दे ऽ	ऽ ऽ	खो ऽ
×	०	२	०	३	४
ध ध	नि ध	– प	(सां)नि –	रीं नि	ध प
स ब	न छां	ऽ ड	मो ऽ	ऽ हू	ऽ सों
×	०	२	०	३	४
(ध)मं ध	मं ग	(ग)री –	सा (सा)री		
ने ऽ	ह ज	ना ऽ	वै, मे		
×	०	२	०		

संचारी.

(ध)मं	ग	—	म	ध	(प)ध	(प)ध	नि	ध	नि	ध	प
दु	र	ऽ	ज	न	में	ठा	ऽ	ढि	ति	न	में
×		०		२		०		३		४	

(ध)मं	ध	नि	ध	—	प	(ध)मं	प	ध	(ध)मं	—	ग
मो	ही	ऽ	को	ऽ	ल	जा	ऽ	ऽ	वे	ऽ	ऽ
×		०		२		०		३		४	

(ध)मं	ग	ध	ध	(ध)मं	ग	री	—	—	(ग)री	—	सा
स	ग	री	त्रि	य	न	में	ऽ	ऽ	मो	ऽ	हे
×		०		२		०		३		४	

(सा)नि	सा	री	ग	—	(ध)मं	ध	—	नि	ध	प	—
री	ऽ	ऽ	स	ऽ	च	ढा	ऽ	ऽ	ऽ	वै	ऽ
×		०		२		०		३		४	

आभोग.

(ध)मं	ग	—	(ध)मं	ध	(प)ध	(सां)सां	सां	—	सां	—	सां
चौं	ऽ	ऽ	च	ऽ	ल	स	स	ऽ	प्र	ऽ	भु
×		०		०		०		३		३	

(सां)नि	ध	—	(सां)नि	सां	रीं	गं	रीं	सां	(सां)निसां	नि	ध
तु	म	ऽ	ब	हू	ऽ	ऽ	ना	ऽ	यऽ	क	ऽ
×		०		०		०		३		३	

(ध)मं ध	नि ध	– प	(ध)मं ग	(ध)मं ध	सां सां
का हू	ऽ भा	ऽ वे	का ऽ	ऽ ऽ	हू न
×	×	२	०	३	
रीं नि	ध मं	ग री	(सा)सा री		
भा ऽ	ऽ ऽ	ऽ ऽ	वे, मे		
×	×	२	०		

स्थायी.

तोडी–धमार (विलंबित)

(नि)सा
सं

(री)मंग (ध)मं ध (मं)ध	(ध)सां नि ध प –	– (ध)मं	प ध –
भाऽ ऽ ऽ र	च ल ऽ त ऽ	ऽ ध	र त ऽ
३	×	२	०
(ध)मं ग (प)मंप ध	(ध)मं (मं)ग – री –	(ग)री सा	नि सा री
प ग डिऽ ग	म गा ऽ त ऽ	ऽ छि	पा ऽ ऽ
३	×	२	०
नि – ध ध	(ध)मं ध – (सा)नि सा	री ग	(नि)री सा सा
व ऽ ऽ त	म ध ऽ के ऽ	री ब	च न, सं।
३	×	२	०

अंतरा.

ध			सां				गं			नि			
मं	ध	–	नि	सां	सां	–	रीं	सां	–	ध	नि	सां	रीं
क	हूं	ऽ	ब	स	न	ऽ	क	हूं	ऽ	पे	ऽ	च	सु
×					२		०			३			

रीं					नि		गं						
गं	रीं	सां	नि	ध	ध	गं	रीं	गं	रीं	सां	नि	ध	प
धा	ऽ	र	त	ऽ	ता	ऽ	प	र	क	र	त	ऽ	अ
×					२		०			३			

ध		ध					ग		नि	रि	ध		मं
मं	प	ध	मं	ग	री	री	री	सा	सा	मंग	मं	ध	ध
ने	ऽ	ऽ	क	ऽ	ऽ	ज	त	न	सं	भाऽ	ऽ	ऽ	र।
×					२		०			३			

तोडी– धमार (विलंबित)

स्थायी.

								ध							नि
ध	ध	नि	ध	–	प	–	मं	–	–	प	–	ध	–		सा
ऽ	ल	ऽ	म	ऽ	ध	ऽ	मा	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ		ला
०			३				×					२			

ध													
मं	–	–	ग	–	–	–	री	ग	–	री	–	सा	–
ते	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ब	न	ऽ	ब	ऽ	न	ऽ
०			३				×					२	

सा		ग	
नि़ सा री	नि़ – ध –	री – – सा –	सा
खे ऽ ऽ	ले ऽ ऽ ऽ	फा ऽ ऽ ग ऽ	ऽ, ला।
०	३	×	२

अंतरा.

ध			
मं ध – नि –	सां –	सां सां –	नि सां सां –
स ब ऽ स ऽ	खी ऽ	य न ऽ	मी ऽ ले ऽ
×	२	०	३
नि		सां	सां
ध नि सां रीं गं	रीं सां	नि सां रीं	नि – ध –
मौं ऽ ऽ ऽ ऽ	ग ल	गा ऽ ऽ	वो ऽ ऽ ऽ
×	२	०	३
		मं	ध
ध ध नि ध –	– प	प ग –	मं – ध –
अ प ऽ नी ऽ	ऽ अ	प नि ऽ	खे ऽ ले ऽ
×	२	०	३
ध ग			
मं ग – री –	सा सा		
फा ऽ ऽ ऽ ऽ	ग, ला		
×	२		

समाप्त.

या पुस्तकांत आलेल्या रागांचे स्वरविस्तार.

टीप. हे स्वरविस्तार विद्यार्थ्यांस उत्तम गातां आल्यानें या पुस्तकांत सांगितलेल्या दहा रागांचें ‘ चलन ’ त्यांच्या लक्षांत चांगलें ठसेल. या विस्तारांत स्वल्पविरमांनीं ठिकठिकाणीं थांबण्याचीं स्थलें दर्शविलीं आहेत. हीं विरामचिन्हें फारच महत्त्वाचीं आहेत, असें समजावयाचें आहे. हे स्वरविस्तार वर्गांत शिक्षकांनीं आपल्या विद्यार्थ्यांस स्वतः योग्य रीतीनें वारंवार गाऊन दाखवावे व मग ते त्यांजकडून तसे वाचवून घ्यावे, म्हणजे विद्यार्थ्यांस योग्य स्वरस्थानें व योग्य ठिकाणीं योग्य रीतीनें आवाज लहान मोठा करण्याची कला, या दोन्ही गोष्टी लवकर साधतील. भाषेंतील खुब्या जशा प्रत्यक्ष ती भाषा ऐकून त्वरित लक्षांत राहतात, तसेंच कांहीं अंशीं संगीतरूपी भाषेचें आहे, असें म्हटलें तरी चालेल. हे विस्तार उत्तम साधल्यावर मग त्यांच्याच सहाय्यानें लहान मोठ्या ‘ ताना ’ रचण्याची कला विद्यर्थ्यांस शिक्षकांनीं समजावून द्यावी. विद्यार्थ्यांस नव्या नव्या ताना रचण्यास अंतःस्फूर्ति होईल, असें उत्तेजन शिक्षकांकडून मिळणें सदा इष्ट आहे. तान बरी कोणती व वाईट कोणती हें विद्यार्थ्यांस कारणांसह समजावीत गेल्यास त्यांचें बरेंच हित होईल.

यमन-स्वरविस्तार.

(१) ग, रे, सा, नि़रे, सा, नि़, रेग, रेग, मंग, प, मंग, रेग, रे, नि़ रे, सा ।

(२) नि़रेग, रेसा, सा, नि़ध़, नि़ध़, प़, प़ध़नि़, ध़नि़, रे, गरे, नि़रेग, रे, नि़रे, सा ।

(३) साग, रेग, मंग, पमंग, ध, पमंग, निध, पमंग, सां, निध, पमंग, ध, पमंग, रेग, प, रे, सा, नि़ रे, सा ।

(४) सारेसा, सारेगरेसा, सारेगमंगरेसा, सारेगमपमंगरेसा, सारेगमंपधपमंगरेसा, सारेगमंपधनिधपमंगरेसा, सारेगमंपधनिसां निधपमंगरेसा ।

(५) सा, नि़, ध़, प़, नि़, ध़, प़, नि़, ध़, नि़, रे, ग, रे, गमंपमंग, रे, पमंग, रे, ग, रे, नि़रे, ग, रे, नि़रे सा ।

(६) सा, रेग, प, मं, ग, रे, गमंपधनिधपमं धपमंग पमंग रे, प, रे, सा ।

(७) सारेगमंप, गमंप, मंप, धप, निध, प, सां, नि, ध, प, निध, प, मंध, प, मं, ग, रे, गमंपमंग, रे, ग, रे, नि़रे, सा ।

(८) सारेसा, सारेगरेसा, सारेगमंपरे, सा, सारेगमंपधपमंरे, सा, सारेगमंपधनिधपमंरे, सा, सारेगमंपधनिसांनिधपमंरे, सा ।

(९) गग, पधप, सां, सां, निरेंसां, निरेंगंरेंसां, रेंसां, निध, प, मंप, निध, प, सां, निध, प, रेंसां, निध, प, मंप, निधप, मंपधप, मंग, रे, गमंपधनिध, प, मंग, रे, पमंग, रे, ग, रे, नि़रे, सा ।

(१०) साप, प, मंध, प, पध, निध, प, धप, मंग, ध, प, मं, ग, रे, पगरे, गरे, नि़रे, सा ।

(११) पग, पधप, सां, सां, रेंसां गंरेंसां, पंरें, सां, निरेंगंमंपं, रें, सां, रेंसां, निध, प, मंप, निध, प, ध, प, मंग, रे, गमंपमंग, रे, ग, रे, नि़रे, सा ।

बिलावल-स्वरविस्तार.

(१) ग, रे, सा, सारे, सा, ग, मग, प, मग, मरे, सा ।

(२) सा, ग, रे, सा, सा, नि़ध़, नि़ध़, प़, ध़सा, रेसा, ग, मपमग, मरे, सा ।

(३) सारेग, मग, प, मग, मरे, गप, ध, प, मग, मरे, गमप, मग, मरे, सा ।

(४) सा, नि़ध़, नि़ध़, प़, सा, सारे, सा, सारेगमरे, सा, ग, म, धनि॒धप, मप, मग, मरे, गमप, मग, मरे, सा ।

(५) सां, निध, प, धनि॒ध, प, ध, मग, मरे, गपधनि॒ध, प, ध, मग, मरे, गमप, मग, मरे, सा ।

(६) सारेगमरे, सा, सारेगमपग, मरे, सा, सारेगमध, प, मग, मरे, सा, ध, सां, निध, प, ध, मग, मरे, सा ।

(७) सासागमरे, गप, ध, निसां, सांरेंगंमेंरेंरें, सां, सां, रेंसां, निध, प, ध, मग, मरे, गपधनिसां, निध, प, ध, मग, मरे, गमप, मग, मरे, सा ।

(८) सारेगम, रेगमप, गमध, प, निध, निसां, गंरेंसां, रेंसां निध, प, धनि॒धप, मग, मरे, गमध, प, मग, मरे, सा ।

(९) सारेगमप, गमप, ध, प, निध, निसां, सांरेंसां, गंमंरें, सां, रेंसां, निध, प, धनिसां, ध, प, ध, मग, मरे, गमध, प, मग, मरे, सा ।

(१०) सारेसा, सारेगमरेरेसा, सारेगमपग, मरेरेसा, सारे-गमधधपध, मग, मरेरेसा, सारेगमपधनिसां, सांनि, धपमगरे, सा ।

(११) सा, ग, मरे, सा, रे, सा, ध़, प़, ध़, सा, ग, गमग-गमध, प, मग, सां, निध, प, मग, मरे, गमध, प, मग, मरे, सा ।

(१२) ग, ग, मग, मरे, गप, धनि॒धप, ध, सां, निध, प, ध, मग, मरे, गमप, मग, मरे, सा ।

(१३) पप, ध, निसां, सांरेंसां, सांरेंगंमंरेंसां, गंमंरेंरेंसां, रेंसां, सां, निध, प, धनिसां, निध, प, ध, मग,

पं, गं, मंरें, सां, रेंसां, निध, निध, प, ध, मग, मरे, गमप, मग, मरे, सा ।

(१४) साध, ध, निध, प, धनिसां, निध, प, ध, मग, मरे, गप, ध, निसां, निध, प, ध, मग, मरे, गमप, मग, मरे, सा ।

(१६) पप, ध, निसां, सां, रें, सां, सांरेंगंमंरेंसां, सांरेंगंमं-पंगं, मंरेंरेंसां, गंगंमंरेंसां, रेंसां, निध, प, सां, ध, प, ध, मग, मरे, गमध, प, मग, मरे, सा ।

खमाज–स्वरविस्तार.

(१) नि़, सा ग, म ग, प, म ग, नि॒ ध, म प ध, मग, प, मगरेसा ।

(२) नि़सागमपग, म, नि॒ध, मपध, मग, प, मगरेसा ।

(३) नि़सागमपग, म, धप, सां, नि॒, ध, मपध, मग, प, मगरेसा ।

(४) सागमपधग, म, ध, प, सां, नि॒, ध, सांरेंसां, नि॒, ध, मपध, मग, प, मगरेसा ।

(५) गगसागमपगम, नि॒ध, मपध, मग, धनिसां, सांनि॒-धपमगरेसा ।

(६) नि़साग, मगरेसा, प, मग, मगरेसा, नि़सागमपनि, सां, रें, नि॒, ध, मपध, मग, प, मगरेसा ।

(७) नि़साग, मगरेसा, गमपगमगरेसा, सांरेंसांनि॒ध, मप, नि॒ध, मपध, मग, प, मगरेसा ।

(८) नि़सा, ग, म, प, म, ध, प, सां, नि॒, ध, मपध, मग, प, गमगरेसा ।

(९) नि़सागमप, गमप, धप, नि॒धप, सांनि॒धप, सांरेंसां-नि॒धप, सां नि॒, ध, मपध, मग, प, मगरेसा ।

(१०) नि़साग, मगरेसा, गमपगमगरेसा, नि़सागमपधनिसां सांनि॒धपमगरेसा ।

(११) नि़साग, मगरेसा, गमधपमगरेसा, नि़सागमपनिसांरें सांनि॒धपमगरेसा ।

(१२) नि़सागमगरेसा, नि़सागमपमगरेसा, नि़सागमपधपमगरेसा, नि़सागमपधनि॒धपमगरेसा, नि़सागमपधनिसांनि॒धपमगरेसा ।

(१३) नि़साग, म, नि़सागमपग, म, नि़सागमपधपमग, म, नि़सागमपधनि॒धपम, ग, म, नि़सागमपधनिसांनि॒धपमग, म, नि़सागमपधनिसांरेंसांनि॒धपम, ग, म ।

(१४) गमध, मध, नि॒ध, सां, नि॒ध, सांरेंसां, नि॒ध; मधनि॒सां, नि॒ध, सां, नि॒ध, गंमंगंरेंसां, रेंसां, नि॒ध, सां, नि॒ध, मपध, मग, प, मगरेसा ।

(१५) गमधनिसां, निसां, निनिसांरें, सां, नि॒ध, गंमंगंरेंसां, निसां, पनिसांरेंसां, नि॒ध, सां, नि॒ध, मपध, मग, प, मगरेसा ।

भैरव--स्वरविस्तार.

(१) सा, रे॒, रे॒, सा, ध़॒, सा, रे॒, सा, गरे॒, मगरे॒, रे॒, सा ।

(२) सा, रे॒, सा, नि़सा, ध़॒, नि़ध़॒, प़, प़ध़॒, सा, रे॒, गरे॒, मगरे॒, पमगरे॒, रे॒, सा ।

(३) नि़सा, रे॒, सा, नि़साध़॒, साध़॒, नि़ध़॒, प़, म़प़ध़॒, नि़, सा, रे॒, गरे॒, मगरे॒, गमपमगरे॒, गरे॒, रे॒, सा ।

(४) नि़सारे॒, सा, नि़साध़॒, सा, गमपमगरे॒, गमध॒, प, मपमगरे॒, गमपमगरे॒, रे॒, सा ।

(५) साग, मप, ध, प, मप, मगरे, गमपमगरे, रे, सा; ग, मप, ध, प ।

(६) सारेसा, सारेगरेसा, सारेगमरेरेसा, सारेगमपग, मरे-रेसा, सारेगमपधपमग, मरेरेसा, सारेगमपधनिधपमग, मरेरेसा, सारेगमपधनिसां, सांनिधपमगरेसा ।

(७) निसामगरेसा, निसागमपग, मरेरेसा, निसागमपग, म, ध, निध, प, मप, मग, रेसा, निसागमपधनिसां-निधमपगमरेसा ।

(८) निसागमप, गमप, मप, ध, प, निध, प, सां, निध, प, रेंसां, निध, निध, प, मप, मगरे, गमपमगरे, रे, सा; ग, मप, ध, प ।

(९) निसागमपग, म, ध, निसां, सारेंसांनिध, सांनिध, निध, प, गमनिध, प, मप, मग, मरे, गमप, मग, मरे, सा; ग, मप, ध, प ।

(१०) साधपधमपमगरेगमपमगरेसा, सारेसानिध, निसा, गरेगपमगरेसा; ग, मप, ध, प ।

(११) मप, ध, निसां, निसां, सांध, निसां, रें, सां, नि, सां, ध, प, मग, मप, ध, रें, सां, निध, धप, मग, मरे, गमप, मग, मरे, रे, सा; ग, मप, ध, प ।

(१२) साध, ध, निध, प, पध, निसां, रेंसां, निसां, ध, प, ग, मप, ध, प, मग, रे, गमपमग, रे, सा ।

(१३) प, प, ध, निसां, सां, निसां, ध, निसां, रें, सां, निसांध, प, मं, गं, मं, रें, सां, रें, सां, निसां, ध, प, मग, मप, ध, प, मग, रे, गमपमग, रे, रे, सा; ग, मप, ध, प ।

पूर्वी-स्वरविस्तार.

(१) ग रे, सा, निरे, सा, नि, सारेग, रेग, मंग, प, म, ग, रेग, मंग, ग, रे, सा, निरे, सा।

(२) नि, सारेग, रेग, मंग, पमंग, धपमंग, मंग, रेग, मंध-मंग, ग, रे, सा, निरे सा।

(३) निनि, सारेग, मंग गममंगमग, पधमंपमंग, मग, निरेगमंधमंग, मंग, रेग, रे, सा, निरे, सा।

(४) सा, नि, रेनि, ध, प, मंप, धनिधप, मंग, मंध, नि, धनि, सा, निरेग, मंग, रे, सा, निरे, सा।

(६) सा, निरे, सा, निरेग, रे, सा, निरेगमंगरेसा, निरेगमं-पमंगरेसा, निरेगमंपधपमंगरेसा, निरेगमंपधनिधपमं-गरेसा, निरेगमंपधनिसां निधपमंगरेसा, नि, सारेग।

(७) निरेगमंप, गमंप, मंप, धप, निधप, सां नि, ध, प, रें, नि, ध, प, मंपध, मंप, मंग, मग, निरेग, ध मंग, ग, रे, सा, निरे, सा।

(८) साधपधमंपमंग, मंरेग, मंगरेसा, निरेगरेसा, पमंगरे-गमंगरेसा।

(९) निरेगमंप, गमंप, धप, निध, प, मंपधमंप, मंग, मग, निरेगमंपमंग, मग, धपधमंपमंग, मग, निरेगमंधमंग, मंग, रेग, रे सा, निरे, सा।

(१०) निरेग, निरेगमग, निरेगमंपधगमग, निरेगमंपधपमं-गमग, निरेगमंपधनिधपमंगमग, निरेगमंपधनिसां-निधपमंगमग, निरेगमंपधनिसांरेंनिधनिधपधपमंगम-ग, निरेगमंधमंग, मंग, रेग, रे, सा, निरे, सा।

(११) मंग, मंधमं, सां, सां, निरें, सां, निरेंगंरें, सां, रेंसां, नि,

ध़, रें़, नि, ध़, प, मंधनि, रेंनि, धप, पधमंप, मंग, मग, नि़रे़, ग, मंधमंग, रे़ग, ग, रे़, सा, नि़रे़, सा।

(१२) सा, प, प, मंपध़, प निध़, प, सां, नि, ध़, प, मंप, निध़, प, मंपधमंपमंग, नि़रे़गमंधमंग, रे़, ग, रे़, सा, नि़ रे़ सा।

(१३) मंग, मंधप, सां, सां, निरें़सां, निरें़गंरें़सां, निरें़गंमंगं-रें़सां, गंरें़सां, रें़सां, नि, ध़, प, मंधरें़निध़, प, मंपधमं-प, मंग, मग, नि़रे़ग, मंधमंग, रे़ग, रे़, सा, नि़रे़, सा; नि़, सारे़ग.।

मारवा–स्वरविस्तार.

(१) ग. रे़, सा, नि़ रे़, सा, नि़रे़ग, रे़ग, मंग, रे़, सा।

(२) नि़रे़ग, मंग, धमंग, रे़गमंधनिध, मंग, रे़, ध, मंग, रे़, ग, रे़सा, नि़रे़, सा।

(३) नि़रे़ग, मंधमंग, निध, मंग, निरें़निधमंध, मंग, ध, मंग, मंग, रे़, सा, नि़ रे़, सा।

(४) सा, नि़रे़नि़ध़, मं़ध़सा, रे़, गरे़, मंगरे़, धमंगरे़, निधमं गरे़, गमंध, मंगरे़, गरे़, सा, नि़ रे़ सा।

(५) नि़रे़सा, नि़रे़गरे़सा, नि़रे़गमंगरे़सा, नि़रे़गमंधमंगरे़सा, नि़रे़गमंधनिधमंगरे़सा, नि़रे़गमंधनिरें़निधमंगरे़सा।

(६) धमंधमंगरे़, गमंगरे़सा, नि़रे़सा, नि़रे़नि़ध़, मं़ध़सा नि़रे़गमंगरे़सा, नि़रे़गमंधनिरें़निधमंगरे़सा।

(७) नि़रे़ग, रे़ग, मंग, धमंग, निरें़निधमंग, निनिधध-मंमंगग, रें़रें़निनिधधमंमंगग, रे़गमंधनिधमंग, निध-मंगमंगरे़सा।

(८) मंग, मंधमं, सां, सां, निरें़सां गंरें़सां, मंगंरें़सां,

निरेंसां, निरेंनिध, मंध, निधमंग, रेगमंधनिधमंग, ध मंग, मंग, रेसा ।

(९) साध, ध, निध, मंध, निध, मंगरे, गमंध, निध, मंग, रे, ग, रेसा ।

(१०) मंग, मंध, मं, सां, सां सांरेंसां निरेंगंमंगंरेंसां, मंगं-रेंसां, रेंसां, रेंनिध, मंध, निधमंग, रे, गमंधमंग, रे, ग, रे, सा, निरे, सा ।

काफी-स्वरविस्तार.

(१) सा, रेरेग, सा, रेप, मप, धप, मपधमग, ग, रे, रेग रेमगरेसा; सारेरे, ग, सा, रेप ।

(२) निसा, मगरेसा, निसा, धनिसा, रेगरे, मगरे, पम-गरे, धपमपगरे, निधमपधमपगरे, रेगरेमगरेसा; नि-सारेग, सा, रेप ।

(३) निसाग, रे, म, ग, रे, प, मपग, रे, धपमपगरे, नि-निधपमपधमपग, रे, सांनिधपमपधमपग, रे, रेगरेम-गरेसा; सारेरेग, सा, रेप ।

(४) सा, रेसा, निधनिसा, धनिसा, मधनिसा, धनिसा ग, रे, म, ग, रे, प, मप, ग, रे, सांरेंसांनिधपमप-सांनिधपमपगरे; रेगरेमगरेसा, सारेरेग सा, रेप ।

(५) सा, रेप, मप, धप, धनिधप सांनिधप, रेंरेंसांनिधप, सांनिधप, मपधमप, ग, रे, निनिधपमपधमप, ग, रे, प, ग रे, रेगरेमगरेसा, सा, रेग, सा, रेप ।

(६) सा, गमप, गमपधनिधप, गमपधनिसांनिधप, गम-पधनिसांरेंसांनिधप, गमपधनिसांरेंगंरेंसांनिधप, सां,

निधप, धप, मपधमप, ग, म, ग, रे, रेगरेमगरेसा; सारेरे, ग, सा, रेप।

(७) सारेरेग, सा, रेप, म, पधनिसां निधपमगगरेरे, रेनि-धनिपधमप, मगमप, म, सानि, सागरेमगरेसा; सा रेरेग, सा, रेप।

(८) सांनिधप, निधपम, धपमग, मगरेसा, सागरेग, सा, रेप।

(९) गंगंरेंसां, रेंरेंसांनि, सांसांनिध, निनिधप, धधपम, पप-मग, ममगरे, मगरेसा, सारेमपधनिसांरेंसांनिधपमग, रेसा; सारेरेग, सा, रेप।

(१०) म, पध, निनिसां, निनिसांरेंसांनिध, सांरेंसांनिध, म-प, निधमप, ग, रे, रेगरेमगरेसा; सारेरेग, सा, रेप।

आसावरी-स्वरविस्तार.

(१) सा, रेम, प, प, ध, प, धम, पधमप, ग, रेसा; रेम, प, प, ध, प।

(२) सा, रेम, प, प, ध, प, निध, प, सां, नि, ध, प, मपधमपग, रे, सा; रेम, प, प, ध, प।

(३) सा, रेसा, निध, निध, प, मपध, सा, रेमपधमपग, रे, सा; रेम, प, प, ध, प।

(४) सारेम, रेम, प, प, ध, निध, सांनि ध प, रेंसां, निध, प, मपनिध, प, धमपग, रे, सा; रेम, प, प, ध, प,।

(५) सारेमप, प ध, प, निध, प, सां, निध, प, रेंसां, निध, प, गंगंरेंरेंसां, रेंसां, निध, प, मपनिध, प, धमपग, रे, सा; रेम, प, प, ध, प।

(६) सासामगरेसा, रेमपधमपग, रेसा, रेमपनिधपधमपग, रेसा, रेमपनिधसां, निधप, धमपग, रेसा; रेम, प, प, ध, प ।

(७) सारेसा, सारेगरेसा, सारेमपग, रेसा, सारेमपधमपग, रेसा, सारेमपधनिधपधमपग, रेसा, सारेमपध, सां, सांनिधपमगरेसा; रेम, प, प, ध, प ।

(८) सां, रेंसां, गं, रेंसा, मंगंरेंसां, रेंसां, निध, सां, निध, नि ध, प, मप, सां, निध, प, म, प, निध प, मपधमपग, रे, सा; रेम, प, प, ध, प ।

(९) सासा, ध, प, निध, प, ममपनिध, प, धमपग, रेसा, साग, रेसा, रेसा, निधप, मपध, सा, रेमपधम, पग, रे, सा; रेम, प, प, ध, प ।

(१०) सारेमगरेसा, सारेमपधमपग, रेसा, सारेमपधनिधप-धमपग, रेसा, सारेमपध, सां निधपधमपधमपग, रेसा; रेम, प नि, ध, प ।

(११) मप, ध, ध, सां, सां, ध, सां, रें, रें, गं, रें, सां, रेंसां, निध, निध, प, मप, गं, रेसां, रेंसां, निध, प, मप-निध, प, सां, निध, मपधमप, ग, रे, सा; रेम, प, सां, ध, प ।

(१२) साध, ध, निध, प, सां, निध, ध, प, धम, पनिध, प, धमप, ग, रे, रे, सा, साध सा, रेम, प, धमप, ग, रे, सा ।

(१३) म, पध, सां, सां, गंरेंसां, मंगंरेंसां, गंरेंसां, रेंसां, सां, ध, निध, प, मपध, गं, रें, सां, रेंसां, निध, निध, प, मप, सां निध, प, मपनिध, प, धमपग, रे, सा; रेम, प, सां, ध, प ।

भैरवी--स्वरविस्तार.

(१) ग, सारेसा, ध, नि, सा, ग, मगरेसा ।

(२) सा, निसा, ध, निसा, ग, मग, पमग, रेसा, मग-
रे सा ।

(३) निसाग, मग, पमग, धपधमपग, निनिधधपधमपग,
पग, मग, सा, रेग, मगरेसा ।

(४) निसाग, रेग, मग, पमग, पधमपग, निनिधधपधमपग,
सां, नि, ध, प, धमपग, रेसा, रेग, मगरेसा ।

(५) निसागगरेसा, निसागमपग, गगरेसा, निसागमपध-
मपग, मगरेसा, निसागमपधनिधपधमपग, मगरेसा,
निसागमपधनिसांनिधपधमपग, मगरेसा ।

(६) सा, नि, ध, प, ग, म, ध नि, सा, धनिसा, रेसा,
मगरेसा, निसागमप, ग, मगरेसा, निसागमपधनि-
सांनि धपमगरेसा ।

(७) निसागमप, गमप, धप, निधप, सां, नि, ध, प, गं,
रें, सां नि, ध, प, सां, नि, ध, प, नि, ध, मपग,
सा, रेग, मगरेसा ।

(८) साधपधमपगम, निध, सा, रेगम गरेसा, धनिसारेनि-
सा, पमगरेसा ।

(९) सारेग, रेगम, गमप, मपध पधनि, धनिसां, सानि-
ध, निधप, धपम, पमग, मगरे, गरेसा, निसागमपध-
निसांनिधपमगरेसा ।

(१०) सारेसा, सारेगरेसा, सारेगमगरेसा, सारेगमपमगरेसा,

सारेगमपधपमगरेसा, सारेगमपधनिधपमगरेसा, सारे-
गमपधनिसांनिधपमगरेसा ।

(११) सा, ध, निध, गमध, ध, नि, सा, ग, पग, धपग,
धधमपग, रे मगरेसा ।

(१२) ध, मध, निसां, सां, रेंसां, नि, नि, सां, गंरेंसां, नि,
ध, प, साध, प, धमप, ग, म, नि, ध, प, ग, म,
ग, रे, सा ।

(१३) सा ध, प, ध, मपम, सा, रेग, म ग, रेसा, रेसा
ध, निसा, सारेसा, सा, रेग, म, ग रेसा ।

(१४) ध, मध, निसां, सां, रेंसां गं, रेंगं, मंगं, रेंसां, गं,
रेंसां, सां, रें, निसां ध, सांध, प, सां, ध, पधमप, ग,
पग, सा, रेग, म, ग, रेसा ।

तोडी--स्वरविस्तार.

(१) ग, रे, सा, नि, सारेग, मंग, धमंग, रेग, रे, सा,
निरे, सा ।

(२) नि, सारेग, मंग, प, मंध, प, मपध, मंग, ध, मंग,
रेग, रे, सा, निरे, सा ।

(३) निनि, सारेग, मंग, धमंग, मंधनिध, प, मंपधमंप,
मंग, ध, मंग, रेग, रे, सा, निरे, सा ।

(४) सारेग, रेग, मंग, धमंग, निध, प, मंपध, मंग, रेंनि-
धनिध, प, मंपधमंप, मंग, धमंग, धनिसारेग, मंग,
धमंग, रेग, रे, सा, निरे, सा ।

(५) सा, निसा, रे, निध, निध, मंध, निसा, धनिसा,
रेगरेसा, मंग, रे, सा, मंधनिध, प, मंधमंग, रे, सा,
नि, सारेग ।

(६) सा, ऩि़ध़, ऩि़ध़, प़, मंप़ध़, मंग़, मंध़, नि़, ध़नि़सा, रेगरेसा, धनिधपमंग, रेसा, ऩि़सागमंधनिसां, निध-पमंगरेसा, ऩि़नि़, सारेग ।

(७) सा, रेसा, ग, रेसा, मंग, रेसा, धमंग, रेसा, निधमंग, रेसा, रेंनिध, निधप, धमंग, रे, सा, नि़, सारेग ।

(८) सारेसा, सारेगरेसा, सारेगमंगरेसा, सारेगमंपमंगरेसा, सारेगमंपधमंगरेसा, सारेगमंपधनिधपमंगरेसा, सारे-गमंपधनिसांधपमंगरेसा, ऩि़नि़, सारेग ।

(९) ऩि़सागमंप, गमंप, धप, निध, प, सां, निध, प, मंप-धनिधप, मंपधमंपमंग, नि़, सारेग धमंग, रेग, रे, सा, नि़, सारेग ।

(१०) ऩि़सागमंधनिसां, धनिसां, रेंसां गं, रें, सां, निसांरें, निध, रेंनिध, निध, प, मंधनिसांरेंगंरेंसां, निध, निध, प, मंपधनिधप, मंपध, मंग, धमंग, रेग, मंग, रे, सा, ऩि़रे, सा ।

(११) मंग, मंध, नि, सां, सां, निसां, निध, निसां, रेंगं, रें, सां, नि, सां, रें, निध; निध, प, गं, मंगं, रें, सांनि, सां, रें, निध, मंधनिसां, रें, निध, निध, प, मंपधनिध, प, मंपध, मंग, ध, मंग, रेग, रे, सा, ऩि़रे, सा ।

(१२) सा, ध, ध, निध, प, मंप, मंध, नि, रेंनि, ध, प, मं, पध, मंग, रेग, रे; सा ।

(१३) मंग, मंध, सां, सां, रें, सां, रेंगंरेंसां, मंगं, पं, मंगं, रें, सां, निसां, रें, निध, रेंनिध, प, मंधनिध, प, मंपध, मंग, गं, रें, सां, निसांरें, निध, निध, प, मंधनिध, प, मंपध, मंग, रेग, ध, मंग, ग, रे, सा, ऩि़रे, सा ।

चीजांची सूची.

પૃ.
૨૦
૬૧
૧૪
૮૯
૪૩
૬૪
૬૫
૩૮૭
૩૦૭
૧૮૬
૪૪૯
૯૦
૪૧૭
૨૦૩
૩૦૫
૩૦૩
૩૧૩
૨૧૯
૨૬૭
૧૦
૩૫૧
૫૮
૨૪૮
૨૩૬
૨૮૬
૩૧૯
૨૮૦
૭૪